Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Pof. Dr. Berin Ergin Altuğ

İNSAN İLİŞKİLERİ VE ETİK

I) GENEL AÇIKLAMA

II) İLİŞKİLER VE ETİK

III) İNSAN VE İLİŞKİ

- A) İLETİŞİM SUJESİ İNSAN
- B) GENEL AÇILIMI İLE İLİŞKİ VE İLETİŞİM
  - 1) İLETİŞİM - İLİŞKİ KAVRAMI
  - 2) İLETİŞİM VE SOSYAL İLİŞKİNİN ÖNEMİ
  - 3) İLETİŞİMİN ÖZELLİKLERİ
    - a) İletişimde Taraflar
    - b) İletişimde Önem Verilmesi Gereken Hususlar
    - c) İletişimde olması gereken tavır ve davranışlar.

IV) GENEL OLARAK ETİK

- A)ETİK-AHLAK ve KAVRAMLAR
- B)ETİK DEĞERLER DAVRANIŞ BİÇİMİ
  - 1) Genel Olarak
  - 2) Etiğin Yansıdığı Alan
  - 3) Etik Kurallara Uymanın Amacı
- C) ETİK VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI
  - 1)Türkiye'de Etik Konusundaki Gelişmeler.
  - 2)Devletin Sorumluluğu ve Etik
- D) ETİK UYGULAMALAR VE KURALLAR

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

1)EĞİTİMDE ETİK

a) Eğitim ve Öğretim Hizmeti Açısından Etik

b) Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri ile İlgili Kurallar

c) Yükseköğretim Tarafından Düzenlenen Etik Değerler

aa) Tanımlar

bb) Temel Değerler ve İlkeler

cc)Öğretim Elemanlarının Yükümlülükleri

dd) Bilimsel Araştırma Yayın ve Değerlendirme Etiği

ee) Eğitim ve Öğretim Etiği

ff) Hizmet Etiği

gg) Akademik Yönetim Etiği

hh) Yüksek Öğretim Etik İlkeleri ve Sonuçları

2) ÇALIŞMA HAYATINDA ETİK

3) HAKLARIN KULLANILMASINDA ETİK

4) HUKUK- ADALET ve ETİK

5) ARABULUCULUK ve ETİK KURALLARI

6)POLİS MESLEK ETİĞİ (Tarihi Bir Belge)

7) TÜRK YASALARI AÇISINDAN POLİS MESLEĞİ

E) ULUSAL VE ULUSLARARASI ETİK DAVRANIŞ BELGELERİ

1) ULUSLARARASI BELGELER

a) Avrupa Konseyi R 2000/10 Nolu Tavsiye Kararı Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

b) Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Davranış İlkeleri ile Etik Komisyonu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge Hükümleri

c) Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi Yerel ve Bölgesel Düzeyde Yolsuzluğu Önlemek ve Kamuda Etik Kuralların Uygulanmasını Teşvik Etmek Konusunda 23.08.2016 tarihli 31. Oturum da kabul edilmiş ön Karar Hükümleri

2) ETİK KONUSUNDA ULUSAL YASAL MEVZUAT

a)Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kamun (5176 Sayılı ve 25.05.2005 tarihli) RG 08.06.2004

b) Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (RG 13.04.2005 Tarihli ve 25785 sayılı

c)Sayıştay Denetçilerinin Mesleki Etik Kuralları Yönetmeliği

d)Denetim Görevlilerinin Uyacakları Mesleki Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik

F) ETİK İLKELER ve SONUÇ

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İNSAN İLİŞKİLERİ VE ETİK

I) GENEL AÇIKLAMA

Üniversitelerde ETİK dersleri ile ilgili uygulama çok önceleri başlaması gerektiği halde konuya gereken önem verilmediği için ancak yeni yeni Türkiye'de müfredata girmiş ve zorunlu eğitim sisteminde yer alması konusunda yapılandırmalar başlamıştır. Özellikle Kamuda etik kuralların uygulanması gereği Devletin Pozitif yükümlülüğü nedeni ile zorunlu bulunmaktadır. Etik değerlerin yasal düzenleme ile tüm vatandaşların uymasını sağlamak toplumun gelişmesi ve uyumlu yaşayabilmesi için son derece önemlidir. Toplumların ahlaki değerler ve etik davranışlar bağlamında huzurlu ve mutlu olarak yaşamalarının olmazsa olmaz şartı olarak küçük yaşlardan itibaren zihinlere etik değerler yerleştirilmeli ve özümsetilmelidir. Bu nedenlerle eğitim kurumlarında zorunlu eğitim olarak etik disiplinin yerleştirilmesi kaçınılmazdır.

Bir ülkede yaşayan insanların farklı etnik kökenden olması farklı örf ve âdet ve farklı yaşam biçimleri içinde yetişmiş bulunmaları insan davranışları bağlamında büyük farklılıklar göstermesini doğal karşılamak gerekir. Ancak bu demek değildir ki, evrensel nitelik taşıyan insan ilişkilerinde olması gereken davranış biçimi başka deyişle etik değerleri göz ardı ederek yaşam biçimi seçilebilir ve etik değerlere riayet etmemeyi insan hakkı olarak özgürlük olarak kabul etmek mümkündür.

Etik değerlere riayet edilmemesi toplumlarda huzursuzlukların

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun çeşitli nedenleri vardır.

Özellikle göçler nedeni ile ve insanların yaşamını ana ülkesinden farklı bir ülkede sürdürmek zorunda kalması veya kendi istek ve iradesi ile vatan değiştirmesi, günümüzdeki anlamsız savaşlar, işgaller ve terör yaratılarak insanları yaşadıkları coğrafyadan uzaklaştırma politikaları dünyanın belirli bölgelerinde nerede ise olağan hale gelmiştir. İşte insanların mekân değiştirmeleri ortaya insan ilişkileri ve etik değerlerin uygulanmasında zorluklar yaratmaktadır. Göç edenlerin veya geçici ikamet zorunda kalanların gittikleri ülkelerdeki ahlaki kurallar ve etik davranışlar ve yaşam şartlarındaki farklılıklar nedeni ile ortaya çıkan olumsuzluklar giderek artmakta ve toplumun istikrarı bozulmaktadır. İnsanlar yaşam düzeylerini değiştiren ve ülkelerinde alışılagelmiş davranışların şekil değiştirmesinden, bilmedikleri uygulamalar ile karşılaşmaktan huzursuz olmaktadırlar. Göçler veya geçici ikamet zorunda olanlar bağlamında ortaya çıkan sorunlar zaman içinde toplumun demografik yapısını bozmaktadır. Bozulma ve değişme evrensel kurallardan uzaklaşma niteliğinde olması halinde çağdaş kuralların yerine özellikle uluslararası ilişkilerde, eğitimde, mesleklerin ifasında farklı ve istenmeyen uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Ülkelerdeki demografik yapının değişimine neden olan göçler, arazi satışları, yerli halkın yaşam yerlerinin el değiştirerek yabancıların bu bölgelere yerleşmeleri ve kendi kültürlerini uygulamak istemeleri ve baskın hale gelmeleri, giderek devletlerin yıkılmasına varan sonuçları da birlikte getirmektedir. Bu nedenle iletişim ve etik kurallar insanların yaşamında ve ülkenin devamının sağlanmasında son derece önemli disiplinlerdir.

Demografik yapının bozulmasının yol açtığı insanlar arasındaki nahoş olaylar ve anlaşmazlıkların giderilmesi için, etik kuralların özümsenmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ülkeler arasındaki farklı uygulamalar sebebiyle insanların alışkanlıklarına uygun gelmeyen veya doğru olsa da farklı ülke halkları tarafından tavır ve davranışların bilinmemesi nedeni ile meydana gelen itici ve kabul görmeyen, hatta nefret hisleri uyandıran fiillerin varlığı inkâr edilemeyen gerçeklerdir.

Göç edilen ülkede yaşamak zorunda kalındığında o ülke etik kurallarına ve yasal düzenine karşı yabancılık çekilmesi ve uyum sağlayamamaktan kaynaklanan toplumun genel düzenin bozulmasına kadar varan olaylar, etik konusunun tüm dünyada üzerinde önemle durulan felsefe dalı olarak zorunlu bir aktüalite kazanmasına neden olmuştur.

Örneğin, Asyalı bir ailenin İngiltere'de yaşamaya başlaması, Çinli bir doktorun Fransa'da yaşaması veya Suriyelilerin Türkiye'de yaşamaya başlaması gibi veya diğer başka ülkelere Mezopotamya halkının gitmesi, zorunluluk nedeni ile gitmek durumunda kalması gibi durumlar, hatta aynı ülke içinde bölgeler arasındaki farklılıklar nedeni bile, bırakınız yasal düzenlemelere uymayı, davranış biçimleri bağlamında da farklı ve hatta hiç hoşa gitmeyen manzaraların oluşmasına neden olabilmektedir. Farklı davranışlardan kaynaklanan kabul görmeyen fiiller toplumda bireyleri huzursuz kılmaktadır.

İnsanların davranış biçimleri yıllar itibari ile değişken olabildiği gibi çağın gereklerine ve gelişen teknolojiye de uygun fiil ve davranışlar alışkanlık haline gelebilmektedir. Olumlu değişiklikler ile ilgili bazı örnekler vermek gerekirse; Yıllar önce bankaya gittiğinizde sıra almak gibi bir uygulama yoktu. İnsanlar birbirinin üzerinden aynı anda görevli memura kendi işi ile ilgili sorular sormakta ve öncelikle kendi işinin yapılmasını isteyerek görevliyi bunaltmakta ve sonunda da yüksek sesle itirazlar, tehditler ve hakarete varan ihtilaflar ortaya çıkmakta idi. Şimdi herkes sıra alarak sessizce sırasının gelmesini beklemektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Örneklere devam edersek, özellikle Türkiye de birçok resmi dairede örneğin tapu dairesine, vergi dairesine, insanlar en önce kendi işlerini yaptırabilmek veya soru sorabilmek için birbirinin üzerinden kavga dövüş, ses düzeyi yüksek olan bir ortamda sözde akıllı davranıp işlerini hal ettirmek ve öne geçmek için mücadele etmekteydiler. Memurlarda bu ortamda iş yapabilmek gayreti içinde sinirli bağıran hatta kızan, hakaret eden ileri geri davranışlar sergileyen bireyler olarak ya devleti veya özel hükmi şahısları temsil etmekteydiler. Temsil ettikleri kurumların yüzü olarak bu davranışlar sabitlenmekteydi. Bugün git yarın gel ifadesi sık sık karşılaşılan cümle idi.

Bu manzaralardan bu günlere gelinmiştir. En azından bir sistem yerleşmiştir. Sıraya girme ve sırada sabırla bekleme sistemi gerçekleşmiştir. Bu etik bir davranıştır. Ancak görünüşte uyulan bu davranışlara gerçekçi olarak ne kadar istekle uyulmaktadır? Tolerans var mıdır veya şu anda toplum bu fiilleri özümsemiştir? Özümsediği için mi bu tablo görülmektedir? Bunu nasıl yorumlayabiliriz? Özellikle resmi kurumlardaki iş takiplerinde bekleme süresindeki insanların mimikleri, ağız burun eğmeleri veya başka memur yok mu işimiz acele, gibi cümlelerinin kullanılmakta olduğunu değerlendirirsek toplumun bu uygulamaları kabuldeki gerçek iradesi saptanabilir. Gelişmiş davranış biçimlerine rağmen tam anlamı ile uyum sağlanamadığı başka deyişle iletişim kurallarının özümsenmemiş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bugünkü uygulamada kamu alanında etik değerler ile ilgili eğitimlerin yaygın bir şekilde yapılmasına rağmen olması gereken düzeye henüz erişilmemiş bulunduğunu açıklamak gerekmektedir. Uyum sağlanabilmesi için toplumlarda demografik değişikliklerin olmaması ve stabil bir toplum ile ancak olumlu değişikliklerin kısa vadede uygulanabileceğini kabul etmeliyiz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Özellikle toplumda yığılmanın çok yoğun olduğu hastahaneler ve adliyeler ve resmi dairelerde etik eğitimlerinin verilmesine rağmen henüz görevliler ile halk arasındaki ilişkilerin gereği gibi olmadığı açıktır. İnsan ilişkilerindeki olumsuzluklar etik değerlerin olmadığı bir uygulama sebebi ile bireyleri yaşamdan bezdirmektedir.

Emniyet teşkilatında, resmi dairelerde bireylerin işini görmesi büyük bir mücadeleyi gerektirmekte idi. Bugün emniyet birimlerinin görev yaptığı yerler son derece iyi ve filmlerdeki gibi modern bir şekilde donanmış bulunmaktadır. Hizmet veren memurlar etik kuralları isteyerek veya istemeyerek tiyatral da olsa uygulamaya gayret etmektedirler. Ancak buna rağmen halkın işlerinin gereği gibi gittiği söylenemez. Çünkü bir adli vakıa gerçekleştiğinde, bireyler artık doğrudan doğruya emniyet birimlerine müracaat edememektedir. Mahalledeki polis karakoluna bile gidilememektedir. Üç haneli telefon numaraları aranarak telefona yanıt alınabildiği ölçüde olay ile ilgili ihbar yapılabilmektedir. Bireyin talebine ilişkin istekler polis merkezine bildirilmekte ve talep kayda geçmektedir. Bu işlemden sonra ihbar edilen veya yaşanmakta olan olayın kolluk güçlerince çözümlenmesi için bireyler bekleme sürecine girmektedir. Şayet bu işlemlerin yapılmasında polis karakoluna veya emniyet müdürlüğüne gidilmek gerekmekte ise o takdirde ancak merkeze gidilerek olay ile ilgili gereken işlemler yapılmaktadır.

Bu yöntem ki, uygulamada bireylerin şikâyetlerini veya yardım taleplerini gereği gibi çözememektedir, toplum tarafından henüz anlaşılamamış ve müştekileri tatmin etmediği ve radikal bir çözüm gerçekleşmediği için etik kurallara uymayan nahoş iletişim halleri, bireyler ile emniyet görevlileri arasında gerek telefonla vaki ihbar sırasında veya merkezlerde yetkili olsun olmasın memurlar önünde gerçekleşmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Emniyet teşkilatındaki bu uygulama yığılmayı önlemek ve hızlı hareket edebilmek için düşünülmüş ve bulunmuş bir yöntem gibi görülmekte ise de toplum tarafından özümsenmemiş ve etik olmayan davranışlara sebebiyet vermektedir.

Dijitalleşmenin uygulanabilmesi aslında toplumun eğitim sistemi ile ilgilidir. Teknolojik gelişime Türkiye de tam anlamı ile uyulması mümkün değildir. Tüm vatandaşların yeni uygulamaya uymasını beklemek bugün için hayaldir. Alt yapı ve eğitimin olmadığı gerçeği uygulamada daha uzun bir süre sorunların devam edeceğini göstermektedir. Emniyet birimlerinde yığılma olmadığı ve üç haneli telefon ile konuların halline çalışıldığı için sakin bir atmosfer görüntüsü vardır. Bu görüntünün olumlu sonuç verdiği farz edilebilir. Ancak görünen düzenlemenin ileriki yıllarda alacağı şeklin ne olacağını şimdiden kestirmek mümkün değildir.

Batı dünyası Türkiye'den çok daha önce bireyler arasında ve bireyler ile devlet kurumlarında çalışanlar arasında iletişim ve etik kurallar bağlamındaki çağdaş niteliğe uygun uygulamaya geçtiği için çok yol alınmıştır. Avrupa Birliği normları bağlamında etik kuralların uygulanması ile ilgili kuralların gerçekleşmesi gerektiğinden üye ülkelerde uygulamalar çok erken başlamıştı.

Toplumun bir arada tutulması ve devlete olan bağlılığı ve saygıyı sağlamaya yönelik olarak devlet erkini elinde tutanların olmazsa olmaz sosyal bir uygulamayı gerçekleştirmeleri ulusların devamı için şart olmuştur. Batı, şimdinin bilgi toplumu olarak ve üstün aklın örgütlediği birçok uluslararası kuruluşları ile dünya hâkimiyetine oynamayı amaç edinmiş olup, orta çağda Avrupa kıtasında yaşanmış ve insanların kâbus içinde insanlık onuruna yakışmayacak vahşet içinde ömürlerini sürdürdükleri unutturulmak için azami çaba gösterilmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Batı yaşanmışlıkların kayıtlarından kurtulmak ve çağdaş niteliklere kavuşmak için acele etmek durumundadır. Ancak yine de tüm dünyada yaşanmış insanlık dışı uygulamaların etkilerinin unutturulması, yaratılması istenen ve çağdaş diye nitelediğimiz kurallar ile gerçekleşebilecek midir? O dönemlerdeki vahşet yerine ve etik felsefenin ilk çağlardan beri var olmasına rağmen, neden insanlar arasında iyi ilişkiler halen yerleşememiştir? Bunun yerine açlık, salgın hastalıklar, veba, kolera gibi büyük insan kırımları gerçekleşmiştir. Günümüzde ise tüm dünya insanlarını saran Covit 19 salgını ile büyük bir kıyım gerçekleşmektedir. İnsanlar insanlıktan çıkmakta, toplu ölümler, çaresizlik ve ağır ekonomik çöküntü içinde bunalan insanlar arasındaki ilişkilerin bu nedenler ile vahşi boyutlara ulaşması doğal mı kabul edilecektir?

Orta çağda Avrupa'da yaşayan insanların gerek ekonomik nedenlerle ve gıda teminindeki güçlükler ve salgın hastalıklardan dolayı sayısının azaltılması amacı ile Hristiyanlık adının kullanılarak yaratılan haçlı seferleri, bitmiş ve çökmüş Avrupa'dan manzaralar olarak tarih sahnesindeki insan ilişkilerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

O dönemlerden sonra ve vahşetin inanılmaz boyutlarda 2. Dünya savaşı ile sürdürüldüğü yıkımlara son vermek adına, iyileştirmek amacıyla üstün akıl aydınlanma felsefesi uygulaması yoluyla dirilişe geçmek ve birtakım kuralları evrensel nitelikte oluşturma gayreti ile etik felsefeyi canlandırmıştır.

Bugün gelinen nokta değerlendirildiğinde, iletişimde olması gereken düzey ve etik kurallar açısından verimli çalışmalar yapıldığını kabul etmek gerekir. Ancak daha etkin ve toplumun her kesimine ulaşabilecek ve değebilecek çalışmaların sürmesi ve son bulmaması önemlidir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İnsan ilişkileri bakımından yaşanmış onca olumsuzluklardan sonra uygulamaya başlatılan etik kuralların gerek resmi dairelerde ve gerekse özel kurumlarda ve şehir yaşamının düzenlenmesi için gerekli olduğunu anlamak asırlar sürmüştür. Çağdaş kurallar, eğitimde, sağlıkta ticarette, bankacılıkta, uluslararası ilişkilerde yaşamı kolaylaştırıcı ve insanların birbirlerini tanımasalar ve/veya sevmeseler dahi saygılı davranmalarını mümkün kılmaya yönelik olup, akıl yolu ile bulunmuş pozitif uygulamalar, beğeni kazanmıştır.

Türkiye açısından iletişimde etik davranışların özümsetilmesi yolunda çalışmalar sürmektedir. Nasıl bir sonuç alınacağını şimdiden belirlemek mümkün değildir. Ancak eski dönemlerden bazı etik uygulama örnekleri vererek toplumun etik konusundaki fiil ve davranışlarının seviyesini belirleyebiliriz. Bu açıdan iletişimde ve etik davranışlarda gerileme mi modernleşme mi olduğu konusunda nasıl bir değerlendirme yapılabilir?

Örnek verirsek ; eğitim kurumlarında sınıfa girerken veya yol vermek gerektiğinde kapıdan yaşına veya konumuna göre, önce veya sonra geçmek gibi bir takım saygı işareti olan davranışlar çoğu insan tarafından terk edildiği gibi genç nesillerin böyle bir eylemde bulunma iradesi çoğunda bulunmamaktadır. Eğitim alanlar ile eğitimciler arasında gerekli etik kuralların uygulanmasına ilişkin nasıl bir görüntü vardır? İnsanların etik davranıştan anladığı nedir? Beden dili, duruş, oturma şekli, konuşma adabı açısından, olması gereken fiil ve davranışların günümüz toplumunda nasıl olduğunu ve nasıl bir resim verdiğini düşünelim? Saygı olarak niteleyeceğimiz etik davranışlar toplumda gerçekleşmekte midir? Yoksa giderek dejenere bir toplum yapısına doğru mu gitmekteyiz?

Bir başka davranış konusu ise, insanların yürürken birbirine şuursuzca çarpması sorununu ele alalım. Çarpışarak yürüme insanın kendisini idare edemeyişi ve ne kendine ve ne de diğer insanlara karşı

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

değer vermemesinden kaynaklanan bir davranıştır. Gelişmiş insan fiilleri açısından olmaması gereken iletişim ve davranışların varlığı endişe vericidir. Gelişmiş ve çağdaş nitelik kazanmış toplumlarda nasıl bir yaşam tarzı olduğu üzerinde durulmamaktadır. Bazen kapalı toplum diye düşünülen ve hakkında fazla bilgi sahibi olunmayan ülkelerdeki davranış biçimleri yaşam felsefeleri açısından son derece etik nitelikte olabilmektedir.

Bugün ülkemizdeki manzara iletişim ve etik uygulama açısından maalesef içler acısı durumdadır. İnsanların öncelikle kendilerine saygısı kalmamıştır. İletişim tarzı bakımından davranışlar, ifade tarzı, mimikler saygı kurallarına tamamen aykırı olan fiil ve hareketler birçok kişi tarafından normal kabul edilmektedir.

Her ne kadar demokrasilerde sınıf farkı yok ise de kültür açısından veya ekonomik açıdan farklı sınıfların varlığı inkâr edilemez. Sırf etik kurallar açısından bu grupları incelersek, ekonomik olarak bağımsız olan veya orta sınıfın üzerinde yaşam imkânına sahip olanlar veya özellikle saygın olacakları kabul edilen, ast üst ilişkileri bağlamında örnek verilebilecek nice kişiler, bir tiyatro veya konser gibi veya toplu mekânlardaki etkinliğe girip çıkarken birbirinin üzerinden geçmek, itip kalkmak gibi uygulama içinde olduklarını seyretmek gerçekten çok acı bir görüntüdür ve bunun etik davranış olmadığını belirtmek gerekir.

Ayrıca resmi kuruluşlarda üst düzey yöneticiler bağlamında da maalesef bilgi eksikliğinden ve konuya hâkim olamadıkları veya karşılaştıkları sorunları hal etmek için yeterli donanıma sahip bulunmadıkları için, yüksek eğitim almış olsalar bile etik davranış sergileyememektedirler. Bunların çeşitli nedenleri vardır. Geldikleri aile ortamındaki olumsuzlukların etkileri davranışlarında etik olmayan fiillere neden olabilmektedir. Vatandaşların sorunlarını çözmedeki acemilik yanında bilgi ve beceri eksikliğini kapatmak için

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

hiçte etik olmayan fiil ve davranışlarda bulunmaktadırlar. Ast-üst ilişkilerde, iş ilişkilerinde ekonomik veya yönetsel açıdan üst konumda olanların davranışlarındaki çarpıklık eğitim sistemi ile henüz çözülememiştir. Bu konunun üzerinde ivedilikle durmak gerekmektedir. İşveren ve işçi arasındaki ilişkilerde de emir veren ve emir ve talimatlara riayet eden olarak etik kurallara uygun hareket edilmelidir.

Toplumda gerçekleşen ilginç bazı olayları ele alırsak belirli yerlerde yapılan anonslara riayet etmemek, tehlikelilerin önlenmesi için gerekli olan uyarıları dikkate almamak, saygı kurallarını hiçe saymaktır. Riayet etmemek sadece kurallara aykırı hareket edene değil etrafındakileri de rahatsız edici ve tehlike doğurucu niteliktedir. Kimler kurallara uymakta diye baktığımızda, etik kuralları benimsemiş ve toplum içinde kurallara uyarak yaşamanın düzen açısından gereğini his etmiş olan insanlar kurallara uymaktadır. Etik kurallara uymak aileden başladığı için gençlerin ve çocukların hata yapmalarının sebeplerini ailelerde aramak gerekir.

Halkın çoğunda gözlenen diğer bir alışkanlık ta, yasal düzene uymanın dolanılmasının marifet sayılmasıdır. Özellikle trafikte insanlar etik kuralları ve güvenlik için uyulması zorunlu olan kuralları hiçe sayan bir zihniyet içindedir. Bencillik insanlarda tavan yapmıştır. Oysa kurallar insanların daha güvenli yaşaması, düzenin sağlanması ve diğer insanları rahatsız etmemek için vardır.

Sosyal yapının çok iyi düzenlenmiş olduğu Avustralya'da vatandaşlar hangi eğitim düzeyinde olurlarsa olsunlar kurallara uymaktadır. Hatta çeşitli ülkelerden gelmiş olmalarına rağmen her konuda özellikle insan ilişkilerinde fiil ve davranışlarında hiçbir ayırımcılık belirtisi olmaksızın etik kurallara aynı ölçüde riayet ettiklerini görmek, medeni bir âlemde yaşamanın nasıl rahatlık verdiğini his ettirmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kuralları ciddi olarak uygulama bilincine erişmemiş toplumlarda ve aşırı göç alan ülkelerde mevcut düzenin daha da fazla bozulmaya doğru gittiğini ve halkın toleransını zorladığını ve dayanılmaz hale geldiğini görmekteyiz. Nemelazımcılık, benmerkezcilik, menfaatçilik, hırs ve intikam duygularının adalet sisteminin önüne geçmesi, ahlak ve etik konusunun toplumlarda işlenmesinin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Özellikle Türkiye'de var olan birçok konudaki düzen özellikle örf ve âdet, gelenekler göçler nedeni ile giderek yok olmaktadır. Demografik değişime hızlı bir şekilde uğrayan ülkemizde farklı ülkelerin bireyleri ile birlikte yaşama zorunluluğunun getireceği bozuklukların giderilmesinin ancak emredici nitelikte kesin kurallar koymakla mümkün olacağını, aksi halde giderek kaos ortamı oluşacağını söylemek kehanet değildir. Gerek etik kuralların vatandaşların bilincine yerleştirilmesi ve gerekse yabancı ülkelerden göç etmiş veya geçici göçmen durumunda olanlara bir ülkenin kurallarına uymakla yükümlü olduklarının ve bunun kesin ve zorunlu olduğunun öğretilmesi ve müeyyide uygulanması ile her türlü sorunun çözümü mümkündür. Yeter ki nemelazımcı olunmasın. Yaptırım hakkının uygulanmasında zafiyet gösterilmesin ve görev bilinci ile hareket edilsin.

Kurallara uyarak insanlar ancak birbirine saygılı, zarif ilişkiler içinde olarak yaşayabilirler ve sergilenen görüntü de insan denen kutsal varlığın hak ettiği gibi gerçekleşir.

Etik kuralların olmazsa olmaz olduğu anlayışının yasal düzenleme ile uygulamaya geçirilmesi son derece isabetli olup, özellikle kamu alanındaki olumsuz fiil ve davranışların son bulması devletin yüzü olarak insanlarda saygı duygusunu pekiştirecektir. Devletin vatandaşlarına karşı görevlerini yerine getirirken kamu yönetimi bağlamında, vatandaşlarla kamu personeli arasındaki

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ilişkilerde etik kuralların uygulanması ulusun sürekliliği için gereklidir.

Devlet, kamu personeli adını verdiğimiz personel marifeti ile vatandaşlara karşı görevlerini, pozitif yükümlülüklerini yerine getirir. Görevler yerine getirilirken etik davranışlar önemlidir. Devlet görevlilerinin fiil ve davranışları jestleri vatandaşların devlete karşı olan saygısı ve devletin koyduğu kurallara uyma konusundaki düşüncelerine yön verir. Kamu personeli vatandaş karşısında devlettir. Vatandaş ile devlet arasındaki iletişimi gerçekleştiren kişiler temsil ettikleri Devletin yüzü olarak tüm davranışlarında düzeyli olmak ve etik kurallara riayet etmek sureti ile görevlerini yerine getirmek zorundadırlar. Etik kurallara uymak ve iletişimdeki düzeyli olumlu davranışlar karşılıklı güven duygusunu pekiştirerek ulusun devamlılığını sağladığı gibi güçlü bir devlet yapılanmasının da temel taşı olarak belirginleşir.

Açıklamaya çalışılan örneklerden anlaşılacağı üzere gerek yaşamın her safhasında ve gerekse mesleklerin icrasında etik, insanların ilişkilerinde son derece olmazsa olmaz davranış bilgisi ve biçimidir. Mükemmel ve başarılı örnek bir insan olmak için olmazsa olmaz olarak özellikle de gittikçe gereksinim duyacağımız etik davranış bilgisini özümsemek zorundayız. Ancak etik davranış için öncelikle insanın kendine saygı duyması gerektiğini belirtmeliyiz.

II) İLİŞKİLER VE ETİK (ETHIQE- ETHICS)

Dünya adını verdiğimiz planetimizde yaşayan ve akıl sahibi insanlar, eski çağlardan beri yaşanan zor yaşam koşulları ile ve tabiat şartları ile mücadele etmenin ancak birlikte yaşama ile aşılabileceğini idrak ederek topluluklar oluşturmuşlardır. Bu topluluklar giderek devlet şeklini almış ve rızaları ile devlet dediğimiz kuruma ortak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kararları ile yönetilmenin sulh ve sükûn sağlayacağı bilinci ile yönetme erklerini devir etmişlerdir. Bu uygulama belirli kurallara uyarak bir sistem içinde yaşama bilincine erişmenin sonucudur.

İnsanlar arasında coğrafi farklılıklar, yaşam şartlarında da farklılık yaratmaktadır. Bu farklılıklar insanların bilgi düzeyinde kültürlerinde, yaşam felsefelerinde kendini gösterdiği gibi, toplulukların oluşturduğu yönetim biçimlerini de etkilemekte ve farklı sistemler ortaya çıkmaktadır. Farklı sistemlerin kendine has kuralları ve insanın kendi yapısal niteliklerinden kaynaklanan karmaşa, topluluklardaki farklı yapılar ile birleştiğinde, insan denen varlığın yaşamında sürekli çözümlenmesi gereken sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu konular sosyologların ahlak ve etik felsefecilerin çalışma konularını oluşturmaktadır.

Sosyologlar ve felsefeciler insanlar bu planette var olduklarından beri topluluk olarak yaşamlarında ortaya çıkan olumsuz fiil ve davranışların yarattığı yıkıcı sonuçların halli için araştırma ve geliştirme yapmaktadır. İnsanların mutlu sağlıklı ve huzur içinde yaşayabilmeleri ve ilişkilerini sulh ve sükûn içinde gerçekleştirebilmeleri için topluluk halinde yaşamak ve belirli kurallara riayet edilmesi gerektiği açıktır.

Bu kurallardan en önemlisi etiktir. Etik değerleri anlamak ve uygulamak akıl ve mantık ile kabul etmek ve uygulamaya geçirmek çok uzun bir yoldur. Devletin koyduğu kuralları veya etik kuralları uygulayabilmek için, insan denen varlığın kültür düzeyi, bilgisi, yaşam felsefesi, inancı, toplumun ahlaki değerleri, bireylerin, kendilerine ve topluma diğer insanlara saygısı ve en önemlisi yaşamdaki amacı önemlidir. Bu nedenle kurallara uymak gerektiği olgusunun insanda olmaması halinde kuralların varlığının bir önemi yoktur.

Toplumda sürekli sorun yaratan bireyler ile kurallara uymayı ilke edinmiş bireyler birlikte yaşamaktadırlar. Huzur içinde birlikte yaşayabilmek ancak belirli kurallara uymak ile mümkündür. Birlikte

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yaşamanın kurallara bağlı olmasına ilişkin uygulama çok eski dönemlerden itibaren vardır. İnsanların belirli kurallara uyarak ve birbirleri ile uyumlu ilişkiler içinde hayatlarını sürdürmek için insan ilişkileri dediğimiz disiplin gerçekleştirilmiştir. İnsanlar birbirleri ile iletişimde, ilişkilerinde asgari düzeyde normlara uygun olarak davranmak durumundadır. Sosyologlar ahlak ve etik felsefecileri ve iletişimciler ahlak örf ve âdet kuralları bağlamında bireyler ve toplumlar arasındaki farklılıkları da gözeterek insan ilişkilerine uygulanması gereken kuralları sürekli geliştirerek çalışmalar yapmaktadır.

Devlet yöneticileri ile bireylerin kurallara uygun ilişkilerinin olabilmesi ancak evrensel nitelikte olumlu kuralların ve değerlerin varlığı ve bu kuralların özümsenmesi ile mümkündür.

Bu nedenle dürüstlük, saygı, tolerans, insan sevgisi gibi hasletlere sahip olabilmek, kin, nefret, kıskançlık, itibarsızlaştırma gibi olumsuz duygulardan arınmış olmak, başkalarına ait değerlerde gözü olmamak, gibi nitelikler, iletişimde ve olması gereken düzeyde ilişkileri sağlar.

Özellikle uluslararası ilişkilerde diplomaside devletler adına bu görevleri yürütenler ve devletin emir ve talimatını uygulama görevini ifa edenlerin belirttiğimiz niteliklere kesinlikle sahip olmaları asıldır.

İlişkileri düzenleyen kurallar zaman içinde değişiklik gösterebilecektir. Çünkü zamana mekâna göre davranış biçimlerinde olumlu yönde gelişmeler olması beklenen sonuçtur. Bu bağlamda çağın gereklerine uygun olarak insan davranışlarında yenilikler olmasını olağan karşılamak gerekir.[1] İnsan ilişkilerinin bir kültür

[1] Örnek vermek gerekirse özellikle doğu kültüründe el öpmek saygı gösterisi olarak çok uzun yılladır uygulanmaktadır. El öpmek yanında hakanın padişahın sultanın eteğinin de öpülmesi veya önünde diz çökülmesi gibi uygulamalar uzun yıllar olağan ve olması gereken bir saygı ve hatta asta duyulan saygıyı belirten fiiller olarak uygulanmıştır. Ancak günümüzde etek öpmek gibi bir uygulamanın kalkmış olduğunu el öpme uygulamasının da büyük ölçüde kalktığını veya çocuklara büyüklerinin elini öptürmek gibi bir uygulamanın da giderek kalkmasının ve zaman içinde bazı saygı işaretlerinin değişmesinin uygun olacağı açıktır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

sorunu olarak etik kurallar çerçevesinde gerçekleşmesi son on yılların önemli konusu olmuştur.

III) İNSAN VE İLİŞKİ

A) İLETİŞİM SUJESİ İNSAN[2]

İlişkinin tarafları insan- insanlardır. Kim bu insan? Nasıl bir insan ve ne gibi nitelikleri olan insan? İnsanı çağdaş nitelikleri giymiş bir varlık olarak hayal edilebiliyor mu?

İnsan orta çağda hiç değeri olmayan bir varlık iken şimdi kutsal ve değerli varlık olarak betimlenmektedir. Özellikle batı aydınlanması ile her vesilede İNSAN denen değerli varlık için en iyi olan kurallar türetilmiş, felsefeler yapılmış, toplum düzeni, insanın refah seviyesini yükseltmek mutlu olmasını sağlamak için nasıl daha iyi bir yapılanma içinde olabilir arayışı içinde sonlanmayan çalışmalar yapılmaktadır. Acaba hayal olunan sonuca ve amaca ulaşılabilecek midir? Yoksa bir ütopya içinde miyiz?[3] İnsanların tek tip bir yaşam içinde yaşamaları insan karakterine uygun mudur? İnsanlar tüm ihtiyaçlarının karşılandığı ve mücadelesiz, pasif bir yaşam sürdürülebilir mi? Önümüzdeki on yıllarda teknolojik gelişimler insan yaşamını etkileyeceğinden davranış biçimlerinin önemi daha da artacak mıdır?

İnsan sürekli gelişim içinde olan canlı yapının en yetkin biçimidir. Düşünme yetisi olan bu zeki ve üstün canlı var olduğundan beri mücadele etmiş, var olmuş, yok olmuş, yok etmiş, hemcinsleri ile savaşmış ağır hezimetlere uğramış, doğayı katletmiş, doğa ile savaşmış, yaşayabilmek ve yaşamını sürdürebilmek için her türlü faaliyeti denemiş, çalışmış, düşünmüş yaratıcı olmuştur. Yaratıcılığı

---

[2] Şeraiti Ali Dr.: Dinler Tarihi, İstanbul 2001(çeviri)s.253 vd.

[3] İdeal ülke ütopya adı altında her ihtiyacın karşılandığı yer bir düzen ülkesinin, kölelikten ne farkı vardır. Tek tip toplum oluşturmak insan doğasına uyar mı? Thomas Moore (Thomas Moore: Utopa,s. 50 vd. İst.1972) düşüncesi gerçekler ile bağdaşabilir mi? Platonun (Platon :Düşünürler- s,90 vd, İst. 2019.) Adaletli devleti araması toplumdaki karmaşanın, adaletsizliğin giderilmesi gerçekleşebilecek olgular mıdır?

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olumlu ve olumsuz, insanlık için iyi ve kötü sonuçlar doğuran nitelikte olarak dalgalı bir şekilde sürmüş olduğu inkâr edilemez bir gerçektir.

Mücadele içinde yaşamını sürdürmek zorunda olan insan iletişiminde de şartlara göre, zalim olmuş, bencil olmuş, katı, kötü, kırıcı, yıkıcı, doyumsuz olmuş, yok edici, menfaatçi, savaşan, olarak sadece kendini düşünen olduğu gibi, aynı zamanda yaratıcılığı da olan, sevecen, toleranslı, nazik, uzlaşmacı, yardım sever, alçakgönüllü niteliklere de sahip olabilmektedir.

İnsan bilgiye erişerek aydınlanma çağını idrak etmiş, sanat ve müzik edebiyat ile uğraşmak sonucu niteliklerinde insancıllaşma gerçekleşmeye başlamıştır. Gelişmiş toplumlarda iletişim becerisinin yerleşmesi bireylerin özgür düşünceye sahip olmaları ve aydınlanmaları ile mümkün olmuştur.

İnsanı psikolojik ve sosyolojik açıdan tanımak ve insan hakkında bilgi edinmek iletişim kurallarının yerleştirilebilmesi için gereklidir. Bunun için dinleri, toplumu, çağdaşlığı, insan haklarını, sanatı, ekonomiyi, teknolojiyi irdelemek gerekir. İnsan genel olarak sosyolojik bağlamda dini otoritelerin baskıcı ve dogmatik tutumundan etkilenen bir varlıktır. Tek renkli düşünceye daha yatkın olan insan, eğitim kurumlarınca kendisine sunulan veya aile içinden edindiği bilgi ve tavırları, davranışları eleştirisiz plak gibi kayıt yapan bir canlıdır. Çok çabuk etki altında kalan insan düşünme yetisinden yoksun olarak her konuda çok çabuk etkilenir ve bu hal çağlar boyu insanı ezerek devam etmiştir. İnsanların gelişimlerini sağlayacak olumlu değişimin gerçekleşmesi çok zordur. Çünkü insan farklı bilgileri dinleme ve algılama yetisini harekete geçirmek yerine kendi beynindeki bilimsel olup olmadığı tartışmaya açık bilgilere çok çabuk kanar.

Sınıf farklılıkları ve çoğu insan gruplarının ezilen sınıfta olması, düşünce ve düşünme özgürlüğünden yoksun olarak, nesillerin birbirine aktardıkları olumsuz fiil ve davranış modelleri olağan kabul

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

edilmektedir. Bu çarpıklıkların giderilmesi ancak doğru ilkeli eğitim sistemi ile mümkündür.

Özellikle şiddet içerikli davranışlardan kurtulmak, şiddetin kabalığın model alınmasını engellemek ve bunların esiri haline gelmemek için çağdaş nitelikli ve objektif değerlerin aktarılabildiği eğitim sistemi gereklidir.

Çağlar boyu birçok ülkede genelde insanın kim olduğunun önemi yoktu. Çünkü özellikle Hristiyanlık inanışında insanın kim olduğu ve yeri Tanrı katından belirlenmişti. İnsanlar suçlu günahkâr ve ceza çekmesi gereken varlık veya kiliseye varlığını vererek günahlarından kurtulup cennete günahsız gideceği konusunda beyni yıkanmış zavallı bir varlıktı. Günahının ne olduğunu ile bilmeyen bu insanların varlıklarının klişeye vermesi ve bunun karşılığında bir belge alması işlemini ciddiye alan düşüncede olan bu insanların ancak Rönesans ile dinsel açıdan yaşantıları özgürleşmeye başlamıştır.

Toplumda istenen olumlu ilişkilerin sağlanmasına yönelik etik değerlerin yerleşmesi faziletli (erdem sahibi) bireylerin dini inancı ile sosyal yaşamı arasındaki ilişkisinin değerlendirilmesi[4] ile mümkün olabileceği özümsenmiştir. İnsan denen varlığın vasıflarından hareket edilerek manevi ve sosyal nitelikleri ile değerlendirilip toplum içinde uyumlu ve mutlu yaşamasını sağlayacak eğitim felsefesi üzerindeki çalışmalar etik değerlerin oluşmasını mümkün kılabilmiştir.

İnsan akıl sahibidir zeki varlık[5] olarak düşünür, hayal kurar, muhakeme eder, analiz ve sentez yapar, öğrenme kabiliyeti vardır. İnsan aklını çalıştırarak çeşitli yaratıcılıklarda bulunabilmektedir. İnsan aklı bu nedenle çok güçlüdür, yeniliklere yaratıcılığa doğru

[4]Gökalp Ziya: Ziya Gökalp Diyor ki- Ist.1950s,3 vd; Serter Nur: Giydirilmiş İnsan Kimliği, Ist. 1996, s.183 vd.133 vd.; Gökberk Macit: Aydınlanma Felsefesi Devrimler ve Atatürk, Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk, İstanbul 1986 , Eczacıbaşı Yayını, s. 286 vd.

[5] Homo Sapiens.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

sürekli ilerler. İnsan canlı bir varlık olarak ilk temel gereksinmeleri için bireysel faaliyet gösterirken, toplum içinde şekillendiğinde dini, ahlaki, hukuki siyasi ideallere de sahip olmuştur. İnsan ancak aklını kullanarak dogmalardan uzak kalabilir.

İnsanları akıllı ve akılsız insan olarak tanımlayabilir miyiz?[6] Bu sıfatları nasıl tayin ederiz? İnsan çıplaktır diyenlere göre ki çıplaklık giysisiz olarak ifade edilmez, insanı bilgisiz, idrakten yoksun, kendisini bilgisiz olmasına rağmen âlemden üstün gören, büyüklük duygusu içinde olan, ancak bilgiye ulaştığında aczini anlayabilen bir varlık olarak tanımlarlar.[7]

Toplumda insan ilişkilerinin en iyi düzeyde yapılandırılabilmesi için nitelikleri açıklanan insan tanımından hareket etmek önemlidir.

İnsan düşünen ve düşünme sanatına vakıf olabildiği ölçüde gelişmiş kabul edilir. Bilgi sahibi olmak insanın toplumdaki ilişkilerini düzenlemede yardımcı olur. Deneyimleyen ve aklı ile doğruyu bulan insan aynı zamanda doğal olarak sosyal ortamdan da etkilenmektedir.

İnsan toplum içinde kendi fikirleri ve niteliklerine uygun olmayan bir fiile istemediği halde karışabilmektedir. Toplum psikolojisi dediğimiz bir anda insanı istemediği halde yanlış olduğunu bilse bile etkileyen durumlar iletişimdeki etik değerler ile tezat haline düştüğü gibi birçok hukuk kuralına da aykırılıklara neden olabilmektedir.

Davranışlarının kurallara aykırı olacağını ve pozitif hukuka Ay kırı sonuç doğacağını görebilen veya fiillerin yararından ziyade zarar vereceğini idrak edebilen ve toplum psikolojisinden etkilenmeyen insan, akıl ve mantık ile hareket eden kişi olarak betimlenir.

---

[6] Serter N: a.g.e., s. 183 vd.
[7] Şeraiti A: a.g.e. s.261 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Fiillerin sonucunu göremeyen ve toplum psikolojisine kapılan bireylerin etkilenme olasılıkları hisleri ile hareket ettiklerinden çok fazladır. Bu kişiler çok sık yanlışlar yaparak iletişim sıkıntısı yaşarlar, hukuka aykırı fiiller gerçekleştirirler.

Gelişmiş veya gelişmekte olan insanların idealleri olması asıldır. Aksi halde insan mutlu olmaz. Mutluluk için ekonomik üstünlük, iş, iktidar yeterli değildir. Amaç olmaksızın insanın mutlu olması ve toplumsal değerlere saygı göstermesi mümkün değildir.[8] **Bu nedenle toplumun uymakla yükümlü olacağı devlet tarafından konmuş ve yapılması veya yapılmaması istenen fiil ve hareketlerin gerçekleşebilmesi için öncelikle insan denen varlığın mutlu ve saygılı olması asıldır.**

İyiden kötüye tüm vasıfları içinde barındıran insan, bir bilmece olup, bilimin insanı çözmesi de çok zordur. Çelişme insan varlığının bir öğesidir. İnsanın homojen bir yapısı olmayıp, var olanla var olmayanın garip bir karışımı olduğu söylenmiştir. İşte insan bu iki karşıtlığın arasında olarak[9] **toplum kurallarına uyma açısından ne kadar zorluklar bulunduğunu açıklamaya gerek yoktur.**

İnsanın çok farklı nitelikleri vardır. İnsan iyi veya kötü olabilir, dürüst -gayrı dürüst, ahlaklı veya ahlaksız, akıllı veya akılsız, zeki veya aptal olabilir, hasta ruhlu, psikopat olabilir, ancak ne gibi nitelikleri olursa olsun, birlikte yaşama gereği toplumun kurallarına uymak herkes için zorunluluktur.

İnsan varlığının incelenmesi bireysel yaşamı içinde değil toplumsal yaşamı içinde değerlendirilmelidir. Çünkü devlet ve insan iç içe olup birlikte incelenmesi gereğine işaret olunmaktadır.[10] **İnsan**

---

[8] Gökalp Z.:a.g.e., s. 4 vd.
[9] Casserer Ernst: Devlet Efsanesi, İnsan Üstüne bir Deneme, Çeviren Prof. Dr. Necla Arat, Ist. 2005, s. 22 vd.
[10] İbid., s. 67 vd. Platon ve Sokrates açıklamalarından esinlenerek yazar açıklamalarda bulunmaktadır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

incelenirken doğasına ve gizine ulaşmada dini inanışın da önemli rolü olduğu göz ardı edilmemelidir.

Dünyaya egemen olduğunu zanneden fakat aslında hiçbir şey bilmeyen kendini dünyanın efendisi zanneden insan zavallı bir varlık olarak gülünç ve acınacak olduğu şeklinde tanımı da yapıldığından[11] toplum içindeki insan davranışları ve iletişimi açısından olumlu olmasını sağlamakla devletin yükümlülüğü olup bunun çözümü de eğitim sisteminin niteliği ile mümkündür. Çözümü ilk sıralarda yer alan önemli bir konudur.

Çünkü devlet toplumda huzuru ve mutluluğu sağlamakla görevli ve yükümlüdür. Araştırmacılar ve filozoflar değerli varlık insan için benzer nitelikte tanımlar yaparak, insanın düşünsel boyutta topluma zararlı, ahengi bozucu, diğer bireylerin canına kast eden, yok edici fiil ve faaliyetlerin faili olan ve hatta toplumların yok edilmesine varacak fiil ve faaliyetlerin kararını verebilen, varlık olarak ta betimleyebilmektedirler.[12]

Bu varlık için iletişimde etik kuralların uygulanması için gayret sarf edilmektedir. İnsanı anlamak için sosyologların fert mi toplum mu kavgasına girmeden[13],insanın vasıflarını belirlemek iletişim tekniklerini ona göre düzenlemek yeterli olabilir mi? Etik ilişki bir kişinin başka bir kişi ile ilişkilerindeki eylemleri olarak tanımlandığına göre [14] ilişkileri etik davranışlar ile sarmalamak için insanı esas almak ve insanların tabiatları üzerinde yoğunlaşmak gerekmektedir.

Her insan toplumun aynı ve benzer katmanında yaşamamakta ve eğitim alamamaktadır. Bu durumdan kaynaklanan farklılıklar

[11] İbid., s. 25, Montaigne in insan hakkındaki açıklaması.
[12] Serter N: a.g.e.,s. 239 vd.
[13] Sezen Yümni : İslam'ın Sosyolojik Yorumu, İstanbul 2004, s. 70 vd.
[14] Kuçuradi İonna: Etik, Ankara 2015,s.5 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

insanların toplum içindeki davranışlarını ve ilişkilerini etkilemekte ve farklı davranış modelleri oluşmaktadır. İnsan denen varlığın tüm davranışlarında ekonomik unsur ne yazık ki etkili olmaktadır. Ekonomik refahın farklı davranışlara neden olması, ekonomik üstünlüğün insanı bir yere kadar şekillendirebilmekte olduğu yadsınamaz. Ancak bu hususu genellemek yanlış olabilir. Her zaman ekonomik imkân bireyin toplumda olması gerektiği gibi davranmasına olgunlaşmasına imkân vermemektedir.

Kültür eksikliği ekonomik düzeyle birlikte olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir. Bunun etik değerler açısından istenen düzeye gelmesi ancak birkaç neslin gerek kültürel düzey bağlamında gelişmesi ve gerekse ekonomik düzeyin devamlılığının sağlanması ile mümkün olabilir.

Bu nedenle ekonomi etkin bir öge olarak insan tanımında davranışları açısından günümüzde güç göstergesi olsa bile etik değerlerin varlığı için somut bir olgu değildir. Tüm bunlar insana giydirilmiş kimlikler olarak[15] insan tanımında etkileri nedeniyle birbirleri ile çatışmalarına rağmen önemi inkâr edilemeyecek ögelerdir.

Ulus kavramı içinde de değerlendirme yapılabilir. İnsan ulusal değerlere göre kazanımları ile nitelenebilir. Aynı ulus bilincinde olanların davranışları benzerlik göstermektedir. Gelenek görenek ve aile kültüründen gelen alışkanlıklar aynı ulus bilincini özümsemiş topluluklarda iletişim ve toplumsal ilişkilerde sorunların daha az olmasını mümkün kılmaktadır.

İletişimin bazı hallerde olumsuz gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Bu gibi haller toplum kurallarına hastalık nedeni ile, psikolojik bozukluk ve/veya akıl sağlığı, davranış bozukluğu problemleri gibi nedenler ile

[15] Serter N: a.g.e., s. 344. vd daki açıklamalar insanın nasıl kimlik giydirildiğinin açıklaması açısından tüm kitabın okunması tavsiye olunur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

uyamayacak insanların varlığından dolayıdır. Bu durumda olanlar bakımından önlem almak devletin görevidir. Sağlık nedeni ile akıl hatalığı akıl zayıflığı ve kendini bilemeyecek durumda olmak sebebiyle toplumu rahatsız eden kişilerin toplumda rahatsız edici ve zarar verici hareketlerinin engellenmesi için enterne edilmesi, vasi, hukuki temsilci tayini veya çeşitli kurumlarda barındırılması gibi önlemler alma zorunluluğu yasa gereğidir. Devletin bu kabil rahatsızlıkları olanların çevreye verebilecekleri zararları önlemeye yönelik uygulamalar yasal düzenleme ile sağlanmıştır. Ancak uygulama açısından belirli bütçe gerektiğinden gereği gibi uygulama yapılamamaktadır. Belirtmek gerekir ki, bu konuda devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde almakla yükümlü olduğu önlemlerin alınmaması veya alamamak bu hastalıklı kişilerin ve/veya toplum kurallarına aykırı fiilleri ika etmekte ısrarcı olanların, toplum dışına itilerek daha da sorunlu hale gelmeleri diğer bir toplumsal sorundur. Bu kabil durumlar çok vahim ve düzeltilmesi mümkün olmayan zararlara sebebiyet vermektedir.

Toplumun genel kurallarına aykırı fiil ve davranışlarda bulunmak kabul edilemez. Toplum kurallarına uymayan ve sürekli sorun çıkaran nitelikteki insanlar toplumda istenmeyen kişiler olurlar. İnsanların toplum içinde yaşayabilmesi ve iletişimde birtakım kurallara uyması gerektiği çağımızda normal düşünen her insan tarafından idrak edilmiş olmalıdır.

İnsan doğal hayatta yaşamadığı ve toplum içinde yaşadığı için, devlet dediğimiz kurumun insan ilişkileri bağlamında koymuş olduğu kurallara uygun olarak hareket etmesi gerektiği bilincinde olduğu farz edilir.

Topluluk içinde yaşamak aslında insanın doğasına aykırıdır. İsyankâr nitelikte olan insanın önüne uyması gereken birçok kural konduğunda, bunlara karşı reaksiyon göstermekte ve kendi arzu ettiği tavır ve davranışı sergilemek istemektedir. Bu tutum insanı

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

istenmeyen kişi konumuna sokar. İnsanlar farklı fiil ve davranışlar sergileyen kişiyi aralarına almak istemezler. Oysa topluluk içinde yaşamanın gerekliliği ve zorunluluğu karşısında insan her ne kadar topluluk içinde yapmak ve yapmamak fiillerinin esiri durumuna gelmekten hoşnut değilse de bu kurallara riayet ederek yaşarsa toplum dışına itilmeden yaşaması mümkün olacaktır. Çünkü topluluk içinde yaşamak en uygun yaşam şeklidir.

Düzenli bir şekilde topluluk içinde yaşama geçmeden önce, insanların ufak gruplar halinde yaşadıkları ve doğa ile mücadele etmek durumunda oldukları gözetildiğinde, tek başına doğa ile mücadelenin ne kadar zor olduğu açıktır. Ancak o dönemlerde insan her istediğini hiçbir kuralın olmadığı veya sürekli uymak zorunda kaldığı kural olmaksızın yaşarken bu hakkının elinden alınarak, belirli kurallara bağlı yaşam sürecine geçmek insanın pek hoşlandığı bir uygulama değildir.

Ancak kurallara bağlı yaşama geçmenin daha güvenli ve sağlıklı olduğu vakıası uygun görülerek devlet sistemi içinde sunulan imkân ve haklar sayesinde ilişkilerde daha olumlu sonuçlar elde etmişlerdir.

Uyumlu insanlar doğduklarından itibaren aldıkları terbiye, görgü ve eğitim sayesinde gerek aile içinde toplumda devlet yasalarına uymayı hiçbir rahatsızlık duymaksızın uygularlar ve yaşamlarını sürdürürler. Bu tür uygulamanın olduğu yerlerde uyumlu olanlar sürekli sorun çıkaran ve toplumun kurallarına karşı gelerek isyan eden ve davranışları ile etrafı rahatsız eden kişileri de hayret ve ibret ile izlerler. Toplumun kurallarına karşı gelenlerin fiil ve davranışları toplumu zarara uğrattığı ve zora soktuğundan cezalandırılmaları istenir. Ancak her uyumsuz hareket mutlaka ceza yaptırımını gerektirmez. Yasalara göre ceza yaptırımının hangi fiiller sebebi ile gerçekleşeceği her ülkede farklı farklı uygulamalar ile yasalarda düzenlenmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Devletlerin insan ilişkilerini düzenlemek için kabul ettikleri kurallar, insan doğasının incelenmesi sonucuna göre, yapılan düzenlemeler olarak itirazlara neden olmayacak biçimde geliştirilmiştir.

Toplumsal olaylar babında insan eylemlerinin istenmeyen karakter taşıması durumunda bu fiillerin insan doğasından mı kaynaklandığı yoksa sosyal platformda sağlanmış olan hak ve özgürlükler sonucu mu olduğu konusu da incelenmelidir. Yasalar gereği hak ve özgürlüklerin uygulanmasına ilişkin haklar kullanılırken insan haklarına aykırı hareket edilmesi ceza dâhil birçok yaptırımı birlikte getirmektedir.

Çağdaş toplumlarda istenen görüntü, insan fiillerinin toplum kurallarına düzenli bir şekilde uygun olarak yaşamın sürdürülmesidir. Bu kurallara uymak demokratik hak ve özgürlüklerin olmadığı anlamında değildir. Ayrıca çağdaş nitelikler dediğimiz niteliklere uygun davranışlar gerek etik ve gerekse ahlaki açıdan ve Devletin koymuş olduğu kurallara uyarak davranışlarda bulunulması, düzenli bir toplum için gereklidir.

Ancak bu uyumluluk devletin insan haklarına aykırı kararlarının kabulü ve kulluk anlamında olmadığı gibi bu niteliklere uygun davranışlarda bulunmak insan özgürlüklerinin kısıtlanması anlamında olmadığını önemle vurgulamak gerekir. İnsan hakları bakımından sulh ve sükûn ve güvenlik için özellikle etik değerlerin varlığı gereklidir. Toplum düzeninin sağlanması insan hakkıdır ve bunun için etik davranış gerçekleşmelidir. Devlet ve birey arasındaki ilişkilerin çağdaş nitelikte gerçekleşmesi için toplumun uyum içinde yaşaması asıldır. Uyumun sağlanması ancak demokratik ve laik bir sistem içindeki düzen ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca tekrar edelim ki, topluluklar devlet dediğimiz kurumu, özgürlüklerinden fedakârlık yaparak yönetim erkini ve tüm doğal haklarını, birlikte huzur içinde güvenli bir ortamda yaşayabilmek için, mutabık

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kaldıkları ve kurdukları yapıya özgür iradeleri ile isteyerek devir etmişlerdir. Devlet dediğimiz kuruma yönetim erkini devretmeleri ile oluşan devletleşme şimdiye kadar asırlardır denenmiş ve bulunmuş en iyi sistemdir.

Devlet sistemlerine göre[16], yasalar doğrultusunda kabul edilmiş veya örf adet olarak uygulanması istenen kuralların sağladığı

---

[16] Devlet sistemleri çok değişiktir. Örnek vermek gerekirse, **Sosyal Devlet Sistemi** amacın birey olduğu maddi ve manevi gelişimine insanın değer verildiği bir sistem olarak temel ilkesi sosyal ve ekonomik hak ve özgürlükler olduğu, klasik hak ve özgürlüklerin yanında ekonomik ve sosyal kültürel hak ve özgürlüklerin de yer aldığı bir devlet sistemi olarak Fransız devrimi ile gelişmesini yaşamaya başlamıştır. Ekonomik olarak zayıf insanların ezilmişliğinin önüne geçilmesinin esas olduğu bu sistem sosyalizm olarak kabul edilmez. Diğer bir Devlet sistemi **Faşist Devlet** sistemleri olarak, toplumu korporatif bir yapıda ele alarak, devletin bireylere değil sosyal kuruluşlara bağlı olduğu bir sistemdir. Toplum gelişi güzel insanların bir araya gelerek oluşturdukları bir sistem değildir. Toplumda insanlar arasında ilişkiler vardır. Biyolojik, duygusal, dinsel, coğrafi yakınlık toplumu oluşturan nitelikler olarak, insan yığınlarından farklı bir anlayış içinde oluşan Devlet anlatılır. Kişi toplum içindeki yerini üyesi olduğu sosyal kuruluş aracılığı ile elde edebilecektir. Başka deyişle bir sosyal kuruluş içinde yer almayan bireyin o toplulukta vatandaş olma niteliği de yoktur. Bu sosyal kuruluşlara üye bireyler ifa ettikleri görevlere göre Devlet içinde bir yere sahip olabilmektedir. Bunun anlamı birey tek başına hiçbir değer taşımamaktadır. Devletin hizmetinde bir araçtır sadece birey. Kişi Devletin bir aracıdır. Devletin hizmetinde olan birey Devletin amacının yerine getirir bu da zaten bireyin amacı olarak değerlenir. Bireyin Devlet emrinde olması bireyin kendine özel bir yaşantısının olamayacağını göstermektedir. Devlet ile birey arasında hiyerarşi vardır. Demokratik sisteme tamamen aykırı bir sistem olan faşizmde özgürlük eşitlik ve adalet anlayışı demokratik sistem içinde düşünülen gibi değildir. Esasen eşitlik yoktur, bireyler toplumda bir varlık kazanmak sureti ile birtakım hakları olabildiğine göre eşitlikten haktan ve adaletten bahis söz konusu edilemeyen bir sistemdir. İnsanlar arasında hiyerarşi vardır. Adalet bireyin sosyal kuruluş içindeki faaliyeti ve yerine getirdiği görevi ile tanınan hak ve yetkiler olarak ortaya çıktığından adaletin eşitlikçi olması mümkün değildir. Toplumda eşitlik değil eşitsizlik vardır. Musolini'nin 1925 tarihli konuşmasında belirttiği gibi faşizmde her şey devlet için, devlete karşı hiçbir şey, devlet dışında hiçbir şey yoktur. Başka ifade ile devlet dışında hiçbir şey yoktur. İnsanın değeri yoktur. Hukuk ve adaletin kaynağı devleti yönetenler olunca, özgürlük söz konusu olamayacaktır ve devlet kendi çıkarına göre işlem yapacaktır. Başka deyişle devleti yönetenlerin kendi menfaatlerine göre bireylerin mensubu oldukları sosyal kuruluşlardaki görev ve yetkilerinin elverdiği ölçüde yaşam hakkı söz konusu olan bir sistemdir**.** Böyle bir sistemde etik değerlerin tartışmasının önemi bulunmamaktadır. **Liberal Devlet** sisteminde, birey devletin yegâne kaynağıdır temel unsur bireydir. İnsanların doğal haklara sahip olduğu, bu haklara kimsenin dokunamayacağı, devletin varlığının kişilerin bir düzen içinde yaşamalarının sağlamak olduğunu, doğal hukuk doktrininin bu devlet sisteminin dayanağı olduğunu, insanların pozitif yasalardan önce de var olan üstün hukuk düzenine sahip olduğu esaslarına dayanır. Kutsal bir varlık olan bireyin, kendini yönetecek kurallar bakımından aklı ve muhakemesi ile mutlak bağımsızlık ilkesine dayalı, iyi ve doğrunun bulunabildiği, bir sistem olarak liberal sistemde hak ve özgürlükler temelini Fransız ihtilalinde bulur. Siyasal iktidarın temel görevi, özürlüklerin yasalar çerçevesinde kullanılmasını sağlamaktır. Ekonomik olarak bireylerin faaliyetine devletin müdahalesinin olmayacağı, dengeli bir düzen içinde gelişmenin sağlanacağı esas alınmıştır. Bireyin çalışma özgürlüğü, serbest rekabet hakkı, olup devletin görevi bu sistemde organizatör olarak, bireylerin haklarının kullanılmasında denetici fonksiyonu vardır. Liberal Devlet sistemi demokratik ilkelere dayanır. Yönetimde halk kendi kendinin efendisi sayılmaktadır. Halkın kendi kendini yönettiği bir toplumda herkesin iyiliği mutluluğu gerçekleştirilmek istenmektedir. Demokrasi tüm insanlar arasında tüm ilişkilerde gerçekleştirilmesi gereken bir ilkedir. Bu sistem zaten etik değerlere önem veren bir sistem olarak toplumda huzur refah ve mutluluğun olası için etik kuralların varlığının da gerekli olduğunu özümsemiş bir sistemdir. **Marksist Devlet** sisteminde doğa sürekli hareket halinde olan ve değişen, yenileme ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

imkânlar çerçevesinde insanlar hareket etmektedir. Hangi sistem söz konusu olursa olsun etik kurallara riayet etmek ve uygulamak çağdaş dünyada olmazsa olmazdır. Özgürlüklerin, hakların sınırları hukuk kuralları ile belirlenir. Bu da devletin koyduğu hukuk kuralları gereği düzenlenmektedir. İnsanların farklı dil, din, ırk inanç, felsefi görüşte olmalarının öneminin olmadığı bir toplulukta insanların eşitlikçi bir yöntem ile ilişkilerinin, haklarının düzenlendiği bir ortamda, mutlu huzurlu olarak yaşayabilirler.

Her toplulukta devlet sisteminin niteliğinden kaynaklanan kurallar bireylerin ilişkilerindeki özgürlüklerin sınırlarını tayin etmektedir. Devlet yönetim sisteminin demokrasi, oligarşi, monarşi, krallık, faşizm, komünizm, sosyalizm veya din devleti olması ve bunların ekonomik sistemlerinin liberal, kapitalist, komünist, sosyalist, karma ekonomi olmasının insan ile devlet ve insanların birbirleri ile ilişkilerinde uygulayacakları etik kurallar devlet sisteminin niteliklerine bazı değişiklikler gösterse de etik kuralların evrensel olduğu ve dünya insanlarının ilişkilerinde ortak bir olgu olduğu kabul edilmek zorundadır.

---

gelişme içindedir. Cansız madde değişim ile canlı madde olmuştur, İktisadi bir doktrin olarak doğmuş Marksizimi bu bağlamda görmek doğru olur. Kapitalist ekonomi yerine, yeni bir ekonomik sistem temellendirilmek istenmiştir. İnsan, tarih, toplum doğa ve din sorunlarına eğilen yeni bir felsefe olarak devlet sistemi sanayi devrine geçişte insanın becerisinin ulaştığı başarıya rağmen, bireyin emeğinin zenginleşen toplum içinde yoksullaşmaya doğru gitmesinin özgürlükleri yok etmesi ve proletaryanın ezilmesi sorunlarının halli için ortaya çıkmış bir sistem olarak, çok geniş boyutlu bir sistemdir. Madde ve diyalog bilimsel olarak gerçeğin bulunması, düşünsel çelişkiler, insan aklı ve zekası üzerinde duran Marx ,insanın akıllı olmadığını, insanın objektif gerçeği bulma konusunda, yetersiz olduğu, eğer yetenekli olsa idi, düşünceler arasındaki çelişkileri bulabilir ve çakışmalara neden olunmazdı der. Çatışmaların temeli, insan düşüncesinin yetersizliği olduğunu bunun yavaş yavaş metafizik doğa ötesi ile gerçekleştiğini açıklar. Bu sistemde özgürlük sosyal ekonomik gelişim içinde açıklanmıştır. Düşünce özgürlüğü, seyahat, ticaret özgürlüğü savunulmuştur. İnsanların yasa önünde eşit sayılması, sosyal ve ekonomik eşitlik ve sınıfsız toplum düzeni savunulmuştur. Bu sistem de de insanların birbirlerine davranışları ve etik kurallara riayet edilmesi ve toplumun huzuru için belirli kuralların zorunlu olarak dahi uygulamasının söz konusu olması etik değerlerin varlığını işaret etmektedir. Daha geniş bilgi için bkz: *Göze Ayferi: Liberal Marksist faşist ve sosyal Devlet Sistemleri, 1980 İstanbul.*

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Etik davranış içindeki süje insandır. İnsan davranışlarının değerlendirildiği etik ve iletişim kurallarının oluşması insan nitelikleri ile yakından ilgilidir.

İnsanda olmasını aradığımız özellikler ne olmalıdır diye bir genelleme yapmak gerekirse, öncelikle insan iç ve dış özgürlüğe sahip olmalıdır. Özgür insan, dogmalarla uğraşmayan bağnaz olmayan ve bilgi edinmek için çalışan, bilimin üstünlüğüne inanan, tüm dinlere aynı mesafede olan, saygı duyan, boş inançlar ile uğraşmayan, kaba güç kullanmayan ve kaba gücün tutsağı olmayan, düşünceli iyi nitelikli ve kültür düzeyi yüksek ve etik değerlere saygılı, olması beklenir. Bu saydıklarımız sınırlı olarak düşünülmemelidir, başka nitelikler de sayılabilir.

İnsan dediğimiz varlığı üstün nitelikler ile bezenmiş olarak kabul ederek,

- **iyi ve başkalarına kötülük yapmayan;**
- **hak ve menfaatlere saygılı yaklaşan;**
- **kendisine tevdi edilmiş görevleri görev bilinci ile ve en iyi şekilde savsaklamadan ve katiyen aksatmadan yapabilen;**
- **başkaları ile birlikte gerçekleştirdiği işlerde emir talimat zincirini kimseyi rencide etmeden kullanabilen;**
- **gerek kendisine gerekse ailesine, çevresine ve yaşadığı topluma yararlı ve verici nitelikleri olan;**

bir kimse olarak hayal edebiliriz. İnsan öncelikle kendi iyiliğini ister ancak buna nasıl ulaşacağını da çoğu kez bilemez.

Çağın görüntüsü açısından bir genelleme yapmak gerekirse: İnsanlık değerleri açısından asırlardır meydana gelmiş değişim ve dönüşüm bağlamında insanlarda artık güven duygusu kalmamıştır. Yaşam mücadelesi içinde kendini kaybetmiş ve değerlerini unutmuş insanlar rekabet içinde ve diğerinden üstün olmanın hırsı ile yaşamaktadırlar. Bir kısım insanlarda, diğer insanları köle gibi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kullanmak üstünlük zan edilmektedir. Nefret duygusunun tavan yapmış olduğu, saygının yaltaklık, gösteriş ve para tutkusunun bir değer zannedildiği yaşam içinde olduğumuzu bilmekte yarar vardır.

Modernleşme adı altında insanlığın ne değerler kaybettiği bunu kazanmak için şimdilerde ekonomik olarak gelişmiş devletlerin etik kuralların evrenselliğinden bahsederek gelişen ve değişen ve toplumları oluşturan insanların içine düştükleri olumsuz çarkın içinden çıkarmak için uğraşmaları aslında endişe vericidir.

İnsan sosyal konumu itibari ile toplumda diğer bireylere eşit davranabiliyorsa sevecen ise, saygılı ise, başkalarının yaşamları, çalışma hayatları, özel hayatları ile ilgilenmiyorsa, uygun hareket etmeyi bilen, güven duygusu olan, emeğe saygı duyan, yapıcı olmayı becerebilen bir kişi olarak betimlenmesi mümkün olacaktır. Bu değerlerin hepsi etik değerler olarak betimlenir.

B) GENEL AÇILIMI İLE İLİŞKİ VE İLETİŞİM

İnsan ilişkilerindeki yaşanmış vahşet ve acımasız görüntüleri olumluya çevirebilmek için çeşitli teoriler üretilmektedir. İnsan ilişkilerinin insana değer verecek nitelikte olmasını sağlamak için insan hakları üzerinde önemle durulmaya başlanmış ve bu yolla insan ilişkileri çağdaş bir görüntüye ulaştırılmak istenmiştir.[17] Üçüncü bin yıl sürerken savaşların yine bitmediğini insanların en küçük topluluktan devletlere kadar varan ilişkilerde sürekli mücadele içinde olmalarına bir son verilememiştir. Gerek toplumsal ve gerek bireysel ilişkiler ütopik olarak düşünülen düzeye erişmemiştir.

[17] Gemalmaz Semih Mehmet: Ulusal üstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş 3. Bası, İst. 2001, s. 24-93 ,148 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Geçmişte devletler birbirleri için ister ekonomik ve ister güç odaklı tehlike teşkil ettiğinde bunun çözümünü, güçlünün güç kazanmaya başlayanın ülkesini işgal etmek veya haraca bağlamak gibi yöntemler ile dengeleri muhafaza etmekte bulmuşlardı. Günümüzde de devletlerin birbirlerinden üstün olmaya tahammülü yoktur. Ancak, doğal kaynaklara sahip olanlar ile olmayanlar arasındaki ekonomik temelli sürtüşmeler her zaman savaş boyutuna gelmese bile savaş kadar olumsuz sonuç doğuracak ekonomik ve sosyal yıpratma yöntemleri ile menfaatlere dayalı ilişkiler gerçekleşmektedir.

Bu tür yöntemlerin olumsuzlukları da gözetilerek öncelikle insan ilişkilerinin belirli bir dizi kurallar ile düzenlenmesine çalışılmaktadır. İnsanların birbirleri ile ve kurumlar ile ve devlet kurumlarının diğer devletler kurumları ile ilişkilerinin belirli kurallara bağlanarak iyileştirilmesi önemli bir amaçtır. Bu ilişkilerin ihtiyari nitelikte değil yasal ve emredici bir zemine oturtulması gerektiği açıktır. Bu nedenle her şeyden önce insan hakları konusunun devlet sistemlerinde yasal zeminde geliştirilmesi gerekir.

Ulusların farklı kültürlerde olmalarına rağmen aynı temel kavramları kabul etmeleri ile devletler birbirlerine yaklaşabilecektir.

Politik arenada aynı nitelikte fiil ve davranışların olumlu sonuçlar sağladığı yadsınamaz. Zira ekonomi ve teknolojideki globalleşme ulusların aynı fiil ve davranışlarda olmasını zaruri kılmıştır. İletişimin uluslararası kurallar ile yapılanması ve bir standart kazanması olumlu sonuçlar doğuracaktır.

1) İLETİŞİM- İLİŞKİ KAVRAMI

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İletişim, diyalog, (dialog, communication, conversation) kelimeleri ile açıklanan, insanlar veya topluluklar arasında gerçekleşen bilgi açıklaması veya düşüncelerin, duyguların aktarılması mümkün kılan ilişkiler türüdür. İnsanlar sosyal çevre oluşturmak, topluluklar birbirleri ile, devletler de sosyal ve siyasi ilişkilerini geliştirmek için, gerek ekonomik ve gerekse teknolojik siyesi boyutta sulh ve sükûn içinde yaşayabilmek için uygulamak zorunda oldukları ve/veya kaldıkları davranışları açıklamak için kullandıkları sözcükler jestler mimikler fiil ve davranışlar vücut dili iletişim kavramı ile açıklanır.

İletişim-ilişki kavramının fiiliyattaki görüntüsü genelde konuşma dili ile yapılır ancak yazı ile veya birtakım şekiller ve semboller ile de iletişim gerçekleştirilir. Bunların hepsi iletişimin parçasıdır.

İletişim kavramı sadece insanların birbirleri ile iletişimleri olarak anlaşılmamalıdır. İletişim aynı zamanda kitle iletişimini de açıklamak üzere kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile özellikle üçüncü bin yıl ilişkilerinde mektup ile başlayan telgraf, telefon, radyo, faks ile gelişmesini sürdürmüş ve sonra televizyon bilgisayar, cep telefonu, internet, sosyal medya, insagram, twitter, face, youtube, whatsapp ile devam eden iletişim dediğimiz ilişki her türlü yöntem ile insanların birbirleri veya kurumlar ile veya kurumların kurumlar ile faaliyetlerinde ifade açıklaması ile iletişimin gerçekleştiğini görmekteyiz.

İnsanların gerçekleştirdiği her türlü açıklama ve görseller insanların tavır ve davranışlarını kararlarını etkileyen her olay iletişimin parçasıdır. Eğitimden sağlığa, eğlenceden ihtiyaçların sağlanmasına, seyahate kadar her türlü bilginin elde edilebildiği bir ortamda kitlesel iletişimin önemi yadsınamaz. İletişim giderek teknolojinin getirdiği imkânlar ile gerçekleşeceğinden insanlar

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

arasındaki diyaloğun giderek nasıl bir mecraya sürükleneceğini de düşünmek gerekmektedir.

Günümüzde klasik yöntem olan doğal ve etkili iletişim sözcükler ve yazı ile yapılmaktadır. Fakat iletişimde dil ve yazı dışındaki jestler, vücut dili veya mimikler iletişimin gerçekleşmesinde son derece önemlidir. Çeşitli mimikler, sözler, işaretler, oturuş biçimleri, çalışırken yapılan hareketler, çalışanlara verilen talimat veya uyarılar, talepler, bir işin yapılması veya yapılmaması talebinde bulunmak veya emir talimat zinciri içinde talebin ifade şekli, gibi fiiller insanlar arasındaki ilişkilerde kullanıldığından iletişim ve ilişki kavramının kapsamını oluştururlar. Bu hareketlerin, sözlerin fiillerin mimiklerin, ortama göre arzu edilen ve kabul edilmiş belirli kurallar içinde ve düzeyde olması, insan ilişkilerinin iyi bir seyir içinde olduğunu gösterir. Günümüzde olması istenen de esasen budur.

İlişki çok göreceli bir kavram olarak birçok tanımı verilebilir. Ancak insanlar arasındaki sosyal ilişkilerden bahsettiğimiz için insanlar arasındaki sosyal ilişkinin ne olduğu ve ne işe yaradığı sonuçlarının değerlendirilmesi konuları üzerinde de durmak gerekmektedir.

2) İLETİŞİM ve SOSYAL İLİŞKİNİN ÖNEMİ

İnsan ileriye yönelik plan yapabilen ve yaşamını sürekli değiştirme ve en iyiye doğru gidebilme çabası gösterebilen bir yapıdadır. Sürekli gelişme içinde olan insanın gelişmesinin ancak sosyal bir toplum içinde gerçekleşmesi ve bunun için de iletişimin gerekli olduğu açıktır.

Topluluk içinde yaşamanın zorunlu olduğunu öğrenen insan toplumda belirli kurallara uyarak varlığını sürdürmesi gerektiğini de idrak etmiştir. Bu konudaki uygulamayı zorunlu olarak kabul eden

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

karakter ile kolaylıkla kabul eden veya zorunlu olduğunu idrak ettiği için kabul eden, uyumlu olan ve olmayan insan tiplemeleri, iletişim ve ilişki konusunun sürekli gündemde kalmasını gerektirmiş ve ilişki yöntemleri oluşturmak için çalışmalar sürmüştür.

Ayrıca dünyanın küçüldüğü insanların birbirlerine daha yakın olduğu, iletişimin ulaştığı teknolojik boyutun sanal olarak insanları yakınlaştırdığı üçüncü bin yılda, iletişim ve ilişkiler giderek daha da önem kazandığı gibi etik değerlere uymak iletişimin kaçınılmazı durumundadır.

Sanallaşan iletişimin de kuralları vardır. İletişimin hızlanan dünya yaşamındaki yeri inanılmaz bir ivme ile gelişmiştir. Her türlü ilişkinin, işin, eğitimin, borsacılığın, ticaretin, bankacılığın, sağlık kurumlarının, hasta ilişkisinin hasılı her türlü faaliyetin geldiği nokta sanallıktır. Ancak sanal dahi olsa ilişkilerin kuralları vardır. İlişkide sorun yaratılmaması kullanılan ifadelerin doğru ve toplumun kurallarına uygun olması asıldır.

Gerek kitlesel ve gerekse bireysel ilişkilerde insan yaşadığı toplumda en iyisi olmak beğenilmek, bir işinin olması, dostlarının olmasını arkadaşlarının olmasını, aranmayı, davet edilmeyi değer verilmeyi, saygı görmeyi ister. Özellikle aile bireyleri içinde ayırımcılık ile karşılaşmak kişide iletişim bozukluğu meydana getirmektedir. Aile içinde itilmiş olmak diğer kardeş veya akraba ile mukayesesinin yapılması, vasıflarında eksiklik görülmesi itibar görmemesi kişide kişilik bozukluğu nedenleri olarak ortaya çıkar ve bu kişinin iletişiminde ilişkilerinde olumsuzluklar baş gösterir. İnsan yaratılışı gereği, bulunduğu ortamda fark edilmeyi kendisi ile görüş alışverişinde bulunulmasını, sözünün dinlenmesini, fikirlerinin onaylanmasını ister.

İyi bir eğitim almak yaşamı kolaylaştıran bir işe sahip olmak, başarı için mücadele vermek bireyin ilişkilerini oluşturur. Yaşam ilişkiler bütünü içindedir. İnsanın çeşitli gereksinimleri vardır. Bu

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gereksinimleri sağlamak için ilişki içinde olunması kaçınılmazdır. İnsan toplumdan edindiği değerlerle değişim içinde olarak gereksinimleri günden güne değişir, iletişim konuları da farklılaşır ve çoğalır. İnsan gerek maddi açıdan ve gerekse bilgi ve kültür açısından geliştikçe toplumda farklı grupların içine girmek ve kendini geliştirmek ister. Bu süreçte kendinde olan nitelikler iletişim için yeterli olmadığı takdirde hüsrana uğrayabilir. Bu nedenle sürekli gelişim içinde olmak ve mutlu olmak için yetersizliği sonlandırmak zorunlu hale gelmiştir.

Yaşamdan insanların beklentileri aynı değildir. Beklentiler zamanla değişir gelişir, buna göre de iletişim yöntemleri farklılaşmak durumundadır. İnsanın toplumda yerinin olması ve birtakım değerlere sahip olabilmesi birçok özveriyi birlikte gerektirir. Çalışmak, başkalarına değer vermek, toleranslı olmak, sevmek, hak yememek, kimseye kötülük yapmamak toplumun kurallarına uymak, eğitimli olarak özgür olmak, özgür düşünceli olmak, özgür düşünceye sahip çıkmak, bilimsel bilgi içinde yoğrulmak, gibi birçok değere sahip olunması çağdaş dünyanın kurallarıdır.

Bu ve bunun gibi sayacağımız birçok vasıf sahibi olmak insanın iyi insan olmasını ve dolayısıyla iyi insan ilişkileri içinde hareket edebilmesini mümkün kılar. İnsan ilişkisi ve iletişim aslında kolay bir süreç değildir. Bunun insana ve topluma yararlı bir şekilde gerçekleşebilmesi özveri ister.

Kitlesel iletişim dışındaki ilişki, basit anlatımı ile iki kişi arasındaki sürekli veya kısa süreli, anlık veya bir iş ilişkisi nedeni ile belirli zamanlarda oluşan ilişkidir. Bir sebebi ve anlamı olan, hatta tarafları açısından farklı anlamı dahi olabilen, belirli zaman dilimleri içinde değişebilen, duyguların, hislerin, düşüncelerin, bilgilerin, haberlerin, kararların, belirli bir görgü çerçevesinde ve etik değerlere saygılı olarak ilişkide olunan kişi veya kişilere veya bir grup içinde üçüncü kişilere aktarılması hali olarak ilişki ortaya çıkar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kitlesel iletişimde de, ilişki ve aktarım internet, televizyon, cep telefonu, insagram, twitter, face, youtube, whatsApp, sosyal medya yolu ile gerçekleşmektedir. İletişimde toplumun duygularına, kültürüne ters düşecek, hakaret veya küçük düşürücü olan, saldırı niteliğinde, din düşmanlığı, nefret duygusunu körükleyen nitelikteki açıklamalar veya evrensel değerlere uymayan söylemlerin yer alması bu nitelikte program veya haberlerin yapılması, bilgi aktarımının etik kurallara ahlaka ve yasalara aykırı olması yanında aktarım iletişimde bozukluk olarak kabul edilir. Suç teşkil etmesi halinde de cezai yaptırımı söz konusu olur.

İletişim, bir konunun aktarılması, bir sorunun çözülmesi veya bir hissin açıklanması veya bir olumsuzluğun beyanı şeklinde gerçekleşmektedir. Duygu, düşünce, karar, bilgi veya herhangi bir konunun başkalarına aktarılmasındaki tutum ve davranışlar, jestler ve ifadelerin hepsi iletişimi oluşturmaktadır.

İlişkinin niteliği dozu biçimi insanların bir arada yaşamalarını mümkün kılmak için çok önemlidir. İnsanlar yaratılışları nedeni ile değişik niteliklere sahiptirler. Herkes aynı davranış biçimine sahip olmadığı için ilişkilerin niteliğinde de kişinin karakterine, algılamasına, eğitimine, hislerine ve geldiği topluluğun örf ve âdet kurallarına göre davranış modelleri farklı olacaktır. Kişinin toplumda değerli olarak betimlenmesi ve hatta en iyi ilişki kurabilmeye örnek gösterilmesi o kişinin insan tiplemelerine göre, algılama, karşısındaki kişileri anlayabilme, psikolojik durumlarını hissedebilme, eğitim ve bilgi düzeylerine göre iletişime girebilme, iyi iletişim becerisine sahip olarak belirtilir.

İnternet insanların yaşam tarzını ve ilişkilerini değiştirdiği için insan hayatındaki yeri her konunun önüne geçmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda World wide web (WWW) hayatın olmazsa olmaz ağı olarak her konuda başvurulan yer olarak iletişim ögesidir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Keza televizyon ve internet okuma alışkanlığını yok etmektedir. Görsellik önem kazanmış olup, bilgilenmek için kullanılan kaynaklar yukarıda belirtilmiştir. Bu nedenle iletişim aracı olarak bu kaynaklardaki görüntüler, konuşmalar, ifade tarzları, verilen haberlerin kalitesi, pazarlama teknikleri açısından kullanılan yöntemler, insan haklarını ilgilendiren birçok konu iletişim ve etik konusunu ilgilendirmektedir.

Kitleleri ilgilendiren bilgilendirmede ve haberlerde bireysel iletişimde olduğu gibi, gerek etik değerlere, ahlak normlarına ve gerekse toplumun örf ve adetlerine aykırı olmayan nitelikte iletişimin gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Bireylerin okuma alışkanlığını kaybettiği, yazılı dokümanların modasının nerede ise geçmekte olduğu, iletişim ve etik değerlerin kitleleri yönlendiği bu çağda WWW (world wide web) çok dikkatli olarak, toplumların örf adet ve etik değerlerini göz önünde bulundurarak düzenlenmeli ve şekillenmelidir. Ancak bu kurallara uyarak işlevini gerçekleştirmesi gerekir ki toplumdaki iletişimde etik değerler niteliğini kaybetmesin. Bu gereklere uyulması konusunda devletlerin denetleme görevi bulunmaktadır. Devletin denetlemesi insan hakları bakımından gereklidir. WWW da yayımlanan mesajlar ve bilgiler ve reklamların içeriği mutlaka denetlenmelidir. Aksi özel hayatı etkileyecek ve bireylerin gelişmesini engelleyecektir. Eğitim sisteminin çarpıtılmasına neden olacağı kesindir. Bundan en fazla etkilenecek grup çocuklar ve gençler olacaktır ki, bu da gelecek nesillerin değersizleştirilmesini birlikte getirecek ve toplum ahlakını, örf ve adetlerini olumsuz etkileyecek en önemlisi bireylerin fazilet (erdem) sahibi olmalarının önüne duvar örecektir.

Devletin denetimde bulunmasının diğer bir gereği de, bireylerin düşünme yetisi açısından WWW bağımlısı olmaları ve olumsuz bilgi, reklam ve mesajlar nedeni ile düşünme becerilerinin yitirilmesine neden olacağındandır. Oysa insan düşünen varlık olarak yaratıcılığını kaybetmemesi, akılcı olması ve bilgileri akıl süzgecinden

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

geçirebilmesi, bilgi yaratması, bilgi eleştirebilmesi, toplumsal olayları değerlendirebilmesi, olumlu ve olumsuzu ayırt edebilmesi gerekmektedir. Bunları yapmaktan aciz bireylerin yetişmesi gibi bir tehlike içinde bulunulmaktadır.

İki yaşındaki bebeklerin WWW ile ilgilenmeleri ve oyuncak yerine cep telefonu ve tablet ile oynamaları bu tehlikenin çok yakında olduğunun göstergesidir. Toplumda düşünme yetisinden mahrum, düşünme ve düşünce özgürlüğünden uzak görsel bilgiler ile yetinen, hızlı yaşama uygun bilgileri yeterli sayan bireylerin çoğalması toplumların çökmesini ve yok olmaya doğru hızlı bir gidiş içinde olmaktan başka bir tabloyu işaret etmemektedir.

Bu nedenle sadece bireysel iletişim değil kitlesel iletişim vasıtalarının da devlet tarafından düzenli olarak ve etik kurallara, örf adet ve ahlak kurallarına uygunlukları bağlamında ciddi denetlenmesi ve buna aykırılıkların saptanması halinde ciddi olarak cezalandırılması gerektiği açıktır.

Mevcut yasal düzenlemenin yetmediği söz konusu ise bu konuda daha şedit ceza yaptırımlarının yasalarda yer alması gerektiğini de önemle vurgulamak gerekir.

3) İLETİŞİMİN ÖZELLİKLERİ[18]

İletişimin temel unsuru olarak sevgi saygı ve toleransı başköşeye koyarak bu ilişkiyi açıklamak doğru olacaktır. İletişimin anahtarı sevgidir. İnsan sevgisidir. Sevgi ile yaklaştığınız her kişi her konu olumlu olarak dönüş yapar.

Ancak toplumlarda her zaman her konuda olumlu ilişki olur diye bir uygulama yoktur. Bu konuda kabul görmüş niteliklere uygun

[18] Kuçuradi İ: Etik ,s.6 vd. Ayrıntılı açıklama için bakınız.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

hareket edildiğinde olumlu ilişkiler gerçekleşir diye bir kanıya varmak ta doğru değildir. İlişkiler değer yargısı süzgecinden geçirilmez. Toplumsal ilişkiler sadece ilişkidir bu ilişkiler gerçekleştiği anda mutlaka olumlu ve etik olmasını zorlayan kural da yoktur. Çünkü zaman ve mekân, şartlar, ekonomik, teknolojik faktörler, donanımlar ve ilişkiyi etkileyen çeşitli değerler, menfaatler, beklentiler, olumlu ve iyi doğru ilişkilerin her zaman gerçekleşmesini mümkün kılmaz.

İlişkiler sonucunda bireylerin ihtilaf içine düşmeleri her zaman olasıdır. Bireyler arasındaki ilişkilerde hakarete varan kırıcı olan, hatta şiddete varan ilişkiler de gerçekleşebilir. Şayet ilişki siyasi boyutta ise anlaşmazlıklar savaşlara varan sonuçlarla bile karşılaşmayı mümkün kılar.

Bu nedenle iletişimdeki ilişkilerde duygusal gerginliklerin akılcı yollar ile karşılanması, öfke krizleri ve ruh halinde olumsuzluklar meydana gelmemesi için, bilgi, eğitim, tolerans ve sevgi son derece önemlidir. Bilgi olmaksızın konuşmak veya yanıt vermek saflıktır ve idraksizlik olarak iletişimin olumsuz sonuçlanmasına neden olur.

İletişimde önemli olan en birincil kural kendini bilmektir. İletişimin hangi tarafında olunursa olsun bilgi sahibi olmadan girişilen ilişki olumsuz sonuçlanır. Bilgi aynı zamanda eğitimin sonucudur. Algılama, karşısındakini dinleme, dinleyebilme alışkanlığını edinmiş olmak, gelişmiş insan tipidir.

İletişim, iletişimcilerin açıklamalarında sanki bir tiyatro imiş gibi yöntemler sunularak açıklanmaktadır. Oysa gerçek ilişki bir tiyatro değildir. Tiyatro olduğu takdirde ilişki samimi değildir ve dürüstlüğe aykırıdır. Dürüst doğru gerçek olmayan bir ilişkinin olumlu olacağı ve olumlu bir sonuç doğuracağını varsaymak yanlıştır. Genelde pazarlamacılar veya halkla ilişkilerde bulunanlara verilen eğitimlerde bir takım teatral hususlar ve batı kaynaklı modeller ile bilgiler açıklanmaktadır. Toplumda yukarıda saydığımız saygınlık,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

dostluk, arkadaşlık ilişkilerinin sağlanması ve bireyin üstün niteliklere sahip olarak bir yer edinmesi için tiyatro ile bir yere varmanın yanlış olduğunu üstüne vura vura belirtmek gerekir.

Birey özümsemediği bir davranış modelini oynadığında gelişmesi yanlış etkilenecektir. Bu şekilde hiçbir zaman istenilen niteliklere sahip olunamaz. Bu şekilde öğretilmiş ezberletilmiş senaryoların iletişimde kullanılması son derece ters tepen durumlar yaratır. Gerçekte hiç istemediği gibi davranmak insanın psikolojisini bozan nedenlerin başında gelir.

İnsan karşısındakine kendisine değer verdiği gibi değer vermelidir. Esasen bir kişinin kendisine saygısı ve sevgisi varsa bu kişi diğer insanlara da saygı duyar ve sever. Kendisine saygısı olmayan bir kişinin iletişiminde de saygı sevgi toleransın yeri yoktur. Bireyin iletişiminde saygılı imiş gibi davranmak tamamen cali nitelikte olup kısa bir süre sonra bu ilişkinin gerçek yüzü ortaya çıkabilecektir. Esasen bu tür davranışlar etik değildir. İletişimin etik kurallara uyması insanlar arasındaki ilişkilerin mükemmelliğini sağlayacağından toplumların mutluluğu refah düzeyi ve sürekliliği bu ilişkilerin düzeyi ve gerçekliği ile son derece ilgilidir.

a) İletişimde Taraflar

İletişimin iki tarafı vardır. Bu tarafların iki kişi olması anlamında değildir. İki yan arasında ilişki gerçekleşir. Taraflar gerçek kişiler olabilir veya gerçek kişi veya kişiler ile tüzel kişi veya tüzel kişi temsilcisi veya kamu temsilcisi olabilir, gruplar arasında ilişikler olabilir, bir kişi ve karşısında birkaç kişi olabilir veya üç taraflı ilişki olabilir. Örneğin arabuluculuk faaliyetinde olduğu gibi, arabulucu ve ihtilafta olan kişiler arasında iletişim gerçekleşir. Tüm bu ilişkilerde tarafların duygu ve düşüncelerini aktarmaları için güven verilmesi asılır. Yanların kendilerini anlatabilmeleri için

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gerekli sürenin verilmesi ve ilk toplantıya başlarken yüksek bir sinerjinin sağlanması, elde edilmesi istenen sonuç için gereklidir. Bunun nasıl sağlanacağı açıklanmış ve nelerin hangi davranışların ilişkinin gerçekleşmesinde yapılması ve nelerin yapılmaması gerektiği belirtilmiştir.

İletişimde tarafların birbirlerini anlamaları çok önemlidir. Özellikle kültür düzeyi yüksek ve eğitimli bir kişi ile iletişimde olan eğitim ve bilgi düzeyi daha az olan bir kişinin diyaloğunda konuşma dilinin bile önemi vardır. Birçok kere, her ne kadar toplumda sınıf farkı yok ise de insanların kültür düzeyleri eğitimleri, meslekleri ve birikimleri, konuşma dilinde kullanılan kelimelere de yansıdığından, tarafların birbirlerini iletişimde kullanılan kelimeler sebebi ile anlayamamaları pek ala mümkündür. Örnek vermek gerekirse tıp dilinden birçok kişinin anlamaması doğaldır. Doktorun hastasına tıbbi terimler kullanarak açıklamada bulunması doğru bir iletişim değildir. Bu nedenle doktorların hastalar ile iletişiminde hastanın kültür düzeyi, anlama kabiliyeti nazara alınarak gerekli bilginin aktarılması ve özellikle anlaşılır sözcükler ile açıklama yapılması doğru yöntemdir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Özellikle eğitim sektöründe eğitim verenlerin kullanacakları dil ve seçecekleri kelimeler eğitimin amacına ulaşması için önemlidir. Yaygın eğitimin dilinin aynı olması gerekmektedir. Eğitim bireylerin tüm hayatını etkileyecek önemli bir unsur olarak, kullanılan dilin doğru ve mahalli olmaması asıldır.

Beden dili de iletişimde önemlidir. Abartıya kaçmadan beden dili kişilerin birbirlerini anlamalarını ve iletişimi kolaylaştırır. Beden dili toplumların örf ve adetlerine göre farklılık göstermekte ise de globalleşen dünya da iletişimde ortak değerler olarak kabul edilmiş jestlerin kullanılması doğru yöntem olacaktır. Esasen etik değerler bağlamında da beden dilinin kullanılmasında bazı özellikler gerekmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Laubali olmayan hareketler ufak kısa süreli jestler baş sallama kabul anlamında göz hareketi gibi hareketler iletişimin gelişmesini, ilerlemesini sağlar. Hareketlerin sözcükler gibi önemi büyüktür. Ufak fakat olumsuz jestler iletişimde ilişkinin bozulmasına çok kolay neden olabilmektedir. Bu bağlamda iletişimde bulunanlar tavır ve hareketlerinde ilişkiyi bozabilecek olumsuz mimiklerden kaçınmalıdırlar. Ayrıca ilişkiyi olumsuzluğa götürecek mimiklerin insana hiç faydası yoktur.

İletişimin yazı ile gerçekleşmesinde bunun incelikleri ve etik kuralları bulunmaktadır. Anlaşılabilir ifade ve kelimeler ile yazının yazılması esastır. Teknolojinin gelişmesi ile yazılı iletişim daha aktif olarak kullanılmaktadır. Teknolojiye paralel olarak yazın dilinde kısaltmalar yaparak yazışmak birçok kere etik kurallara riayet etmemeyi de birlikte getirmektedir. Bu bağlamda iletişimde bulunulacak kişi veya kurumlar bakımından elektronik ortamdaki yazışmalarda etik kurallara riayet edilmesi iletişimin olumlu gitmesi açısından önemlidir. Ancak her ilişkide sonuç almaya yönelik durumlarda yazılı metot uygulaması mutlaka kesin sonuç almak için yeterli ve geçerli olamayabilir. Birçok halde birebir ilişki sonuç için gerekli olabilir. Bu iki yöntemin birlikte kullanılmasında etik davranışlara dikkat edilmelidir.

İnsan ilişkilerinde ses tonu son derece önemlidir. Sevgi saygı ve tolerans esasen insanın ses tonu ile kendini ifade etmektedir. Sevgi saygı ve tolerans ilkelerinin özümsenmemiş olduğu bir diyalogda ses tonunun uygun olabileceğini düşünmek mümkün değildir. Esasen ses tonu bir insanın hangi frekansta iletişimde olduğunu açıkça belli eder. Kelimelerin hangisine vurgu yapıldığı, sözün kesilmesi, kısa kelime ve cümleler ile yanıt verilmesi, konuşurken duruş pozisyonu kişinin iletişimdeki davranışını ve niteliğini karakterini belli eder. Bu gibi durumlarda iletişimin devam etmesini isteyen tarafın başarılı olabilmesi için saydığımız değerlere sahip olması iletişimi gerçekleştirmek ve devam ettirmekteki üstünlüğünü sağlayabilir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Bunun için toleranslı olmak aklını kullanabilmek ve soğukkanlı olmak gereklidir. Amaç ilişkide ve çözülmesi istenen sorunda objektif ve tarafları memnun edecek çözüme ulaşmaktadır.

Ses tonu ve kullanılan kelimelerin, beden dilinin ilişkinin sürdürülebilmesinde ön planda tutulması gerektiği vurgulamak gerekir. Bunun için kültür düzeyi, eğitim, bilgi ve ahlaki değerlere vakıf olmak, insan haysiyetine ve onuruna yaraşır bir biçimde yaşama alışkanlığı becerisine sahip olmak, insanın önce kendine saygılı olması, etik davranma bilincine sahip olması, olmazsa olmaz nitelikler olarak sayılabilir.

İnsan ilişkilerinin olumlu olması ve insanların birbirlerine saygılı davranması ile toplumda düzen huzur ve birliktelik sağlanır. Ayırımcılık ötekileştirme, kindarlık, kendinden olmayanı dışlama, gruplaşma ve en önemlisi düşman grupların oluşması saygı ile ve güven veren ilişkiler ile önlenir. Bu da devlet düzeyinde yönetimdeki pozitif niteliklerin varlığı toplumun sürekliliğini sağlar ki en önemli sonuç esasen budur.

b) <u>İletişimde Önem Verilmesi Gereken Hususlar</u>

İletişime girmede ilk dakika ilk karşılaşma son derece önemlidir. Çünkü ilk duruş ilk temas, ilk el sıkma, ilk göz teması tüm iletişimi yönlendirecek davranışlardır. Çünkü hangi konuda iletişim içinde bulunulursa bulunulsun iletişim bir bütündür. Başı ortası ve sonu vardır. Bunlardan bir tanesinde olumsuzluk bilgi eksikliği yanlış beyan veya yanlış davranış etik kurallara aykırılık, mekân yanlışlığı zaman yanlışlığı, özelliğin alenileştirilmesi, gizliliğin ihlal edilmesi gibi birçok fiil iletişimin olumsuz başlamasına ve olumlu sonuca ulaşmasına engel olabilir. Hiç tanımadığımız bir kişi ile ilk karşılaşmada öncelikle o kişiyi tanımaya yönelik dinlemek ve anlamak için zaman tanımak doğru ve olumlu iletişimde olmayı sağlayacaktır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kişiyi tanımak için kendisini anlatmasına müsaade etmek ve sözünü kesmemek asıldır. İnsan genelde kendisi ile ilgili bir varlıktır ve kendisi ile ilgili konuları anlatmak ister bu nedenle karşısındaki kişinin özellikleri onu ilgilendirmez. Ancak iletişim ilişki bir işin ifasında veya bir mesleğin icrasında veya bir dostluğun pekişmesinde veya bir yardımın yapılmasında ise iletişimi başlatan kişi olarak karşıdaki kişiyi tanımak ve onun kendisini anlatmasına imkan vermek dinlemek önemlidir. Zira tanıma ve gözlemlemeye göre doğru ve etkili işlem ancak yapılabilir. Örneğin bir doktorun hastası ile ilgili doğru ve yararlı sonuca varması için onu dinlemesi ve uzun anlatımlarına sabır göstermesi, toleranslı olması tedavinin büyük bir bölümünün başarı ile gerçekleşmesini mümkün kılacaktır.

Aynı şekilde bir hukukçunun avukatın, hâkimin önüne gelen ihtilafı çözümlemede öncelikle tarafları dinlemesi sonra evraklar üzerinde çalışması gerekir. Yanları tanımadan özellikle hukuki sorunların hallinde başarılı ve adaletli bir sonuca ulaşılamaz.

Yardım yapma konusundaki bir ilişkide de yapılacak yardımın, yardım edilen kişiyi kırmaması ve incitmemesi asıl olduğundan, yardımda bulunan kişinin yardım etme arzunu tatmin etmek yerine, yardım yapılan kişinin onurunun düşünülerek yardımın gösterişsiz ve sessizce ve gizlice yapılması gerekmektedir. Bu konudaki iletişimin yankı bulmaması ilişkiyi güzelleştirecek süreklilik kazandıracak ve topluma hizmette önemli bir merhale alınabilecektir.

c) <u>İletişimde olması gereken tavır ve davranışlar aşağıdaki gibi belirlenebilir.</u>

- **Sevgi saygı tolerans**
- **Hoşgörülü olmak**
- **Görgülü davranmak**
- **Doğru bilgi vermek**
- **Kimsenin onuruna kişiliğine hakaret etmemek**
- **Sevecen davranmak**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

- **Taraf tutmamak**
- **Karşı fikirlere saygılı olmak**
- **Empati yapmak**
- **Öfke duymamak**
- **Gerilime neden olmamak**
- **Kin nefret hisleri beslememek**
- **Haksız eleştiride bulunmamak**
- **Ayırımcılık yapmamak**
- **Eşitlik ilkesinden taviz vermemek**
- **Üstünlük taslamamak**
- **Olay üzerine eğilmek**
- **Geçmişteki olayları mevcut ilişki içinde değerlendirmeye kalkışmamak**
- **Pasif olmamak**
- **Korku ile yaklaşmamak (korku esasen bilgisizlikten kaynaklanır)**
- **Aşırı kuralcı olmamak (yerine göre)**
- **Alaycı olmamak**
- **Küçük görmemek**
- **Bilgisizliğini yüze vurmamak**
- **Ekonomik üstünlük taslamamak**
- **Kibar davranmak**
- **Emir talimat ilişkisinde dozunda hareket etmek**

İyi davranışlardır.

Ancak belirtmek gerekir ki, bu sayılanlar iletişimde olası gereken tavır ve hareketler için sadece emsal olarak belirlenmiştir. Gelişen ilişkiler içinde daha farklı nitelikte davranışlar gerekli olabilecektir. Bu nedenle sayılanların sınırlayıcı olduğu şeklinde anlaşılmaması gerekir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

IV) GENEL OLARAK ETİK

İnsanlar arasındaki ilişkinin belirli kurallara bağlanması dirlik ve düzen için kaçınılmazdır. Bu bağlamda evrensel etik kuralların sağlanabilmesi uzun bir dönemde ancak gerçekleşebilecektir. Çeşitli platformlarda yasal düzenlemeler ile toplumların belleğine yerleştirilmeye çalışılan etik nedir ve ne için gereklidir? İnsanların etik kuralları özümsemesi neden günümüzde olmaz ise olmazdır?

Etik son yıllarda gelişmiş ülkelerde yaygın bir ilgi alanı olarak ülkemizde de etkilerini göstermektedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Batı dünyasında savaşlardan sonra meydana gelmiş büyük yıkımlar insan davranışlarındaki deformasyon, gerek ülke içinde ve gerekse uluslararası ilişkilerde belirli niteliklerin yok olmasına neden olmuştur. İnsan ilişkilerinde belirli nitelikler çerçevesinde ilişkilerin yürütülmesinin öneminin anlaşılması, mesleklerin icrasında, eğitimde, sağlıkta, haberleşmede, devlet yönetiminin her kademesinde deformasyona varacak olumsuz gelişmelerin önlenmesi, etik konusunu hızlı bir şekilde toplumlarda ön plana çıkarmıştır.

Etiğin gündem yaratması aslında felsefeciler bağlamında yeniden olumlu bir uğraş nedeni olmuştur. Felsefecilerin yapmaları gereken etik ve ahlak kavramını birbirinden ayırarak felsefi temele oturtulmasını sağlamaktır. Ortada bir karmaşa olduğu açık ve nettir. Bu iki kavramın birbiri yerine kullanılmasının önlenmesi asıldır.[19]

Etik konusu çok eskiden beri filozofların üzerinde durduğu temel bir kavram olarak felsefenin alanıdır. Ahlak ve etik üzerinde önemle durulmuş olması MÖ ki dönemlerde de insan ilişkilerinin toplum içinde belirli kurallara tabi olması gerektiğinin anlaşılmış bulunmasındandır. Her ne kadar geçmiş tarihlerde insanların çağdaşlıkları bağlamında farklı düşünceler varsa da etik konusunun

[19] Pieper Annemarie: Etiğe Giriş-(Çev Veysel Atayman-Gönül Sezer) İst.2012. 2. Bası,s. 196 vd açıklamalar görüşler için bkz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

bugünkü anlamında olmadığı halde incelenmiş olması tarihi bilgilerimizi yeniden değerlendirmemizi gerektirebilir.

Etik, Yunan medeniyetinde ele alınmıştır. Yunan Medeniyeti günümüz çağdaşlığında birçok değerlerin temelinin yaratıldığı bir çağ olarak etik konusunda da devlet yönetiminde bilge ve fazilet sahibi olanların yer alması gerektiğinin betimlendiği bir dönem olarak çok akılcı kararların verildiğini göstermektedir.[20] Bugün dahi yöneticilerin özellikle iyi ve ahlaklı yüksek değerlere sahip olmaları ile ancak ilkeli eşitlikçi, yasalara ve toplum kurallarına riayet edilen yönetimin gerçekleşmesi mümkündür. [21]

Hristiyanlık ve orta çağ mistisizminde insan değeri bağlamında bağnaz dini kurallar insanın sadece tanrısal kurallara uyarak yaşamasının gerektiği ve diğer âlem için din baronlarının akıl almaz uygulamaları, savaşlar insan kıyımları etik konusunun sevgi ve mutluluk ekseni etrafında gelişmesinin esasen mümkün olamadığının delilidir. Bu nedenle etik konusu İnsan Haklarının önem kazandığı ve her şeyin insan için olduğu ve/veya olması gerektiği bilincinin yerleşmesi ve özümsenmesi ile ortaya çıkmış ve uygulanması olmazsa olmaz seviyeye gelmiştir.

İnsan ilişkilerinin tüm aşamalarında etik değerler yaşamın önemli bir parçasını teşkil eder. Etik kavramı günümüzde son derece önemli bir düzeyde algılanması ve özümsenmesi gereken davranış biçimidir. Toplumların gelişmesi ve varlıklarının sürdürülebilmesi insan ilişkilerinin vardığı seviye ile orantılıdır. Bireylerin olumsuz davranışları insan ilişkilerini etkilemektedir. İşte bu aşamada etik önem kazanmaktadır.

---

[20] İbid., s. 30 vd.

[21] Korkut Mert: Avrupa birliği etik Anlayışının Türk kamu Yönetimine Yansımaları, Edirne, 2010, s.39 vd.
Etiğin mutluluk ve fazilet(erdem) olarak açıklandığı Yunan'da bu kavramların etik olarak algılanmasının objektif ve sübjektiflik ile ilişkilendirilmesi bağlamında farklı görüşlere yer verilen yabancı kaynaklardaki açıklamalar için bkz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

A)ETİK-AHLAK KAVRAMLARI

Toplumların varlığını sürdürebilmesi için insan ilişkileri bağlamında insanların birbirlerine karşı davranışlarında belirli kuralların uygulanması gerekmektedir. Bu kurallar ETİK Kavramı ile açıklanır.

İnsanlar ihtiyaçlarını sağlayabilmek için birbirlerinin yardımına gereksinim duydukları için muhtaç bir sosyal varlıktırlar. Birlikte yaşamak zorundadırlar. Bu birlikte yaşamak zorunlu gibi olsa dahi mutlu huzurlu olarak yaşamak için bu birliktelik gereklidir. İnsanlar birlikte yaşama ile toplumsallaşma olarak betimlediğimiz bir gelişme içinde[22] ahlaki kurallar ve etik davranışlara sahip olurlar.

Etik konusu, insanı araştıran ve insan denen fenomen hakkında bilgi sahibi olarak bilimsel araştırma ile bilmek algılamak ve uygulama yeteneklerinin sınırlarını bulmayı amaçlayan bilim olarak araştırma yapar.

Etik özerk bir felsefe olarak diğer felsefe ve disiplinler ile ilişkili olarak ahlak ile de ilişki içindedir. Ancak gerek bir takım kurallar ile ilgili olduğu ve bir takım nitelikleri incelediğinden kendine özgü yöntemleri olması onun özerk bir bilim olduğunu göstermektedir.[23]

Etik tanımını yapmaya çalışanlar, insanın bilgi sahibi olarak gelişmesini amaçlayan ilkeler ile etik felsefeyi geliştirip, insanlar arası ilişkileri akıl ve ahlak ile temellendirme konusunda araştırma yapmışlar ve araştırma alanına son nokta konulamayacağı bilinci ile etiği açıklamaya çalışmışlardır. Aslında etik ile ilgili tüm toplumlar için geçerli ve uygulanabilecek ilkeler konulması mümkün değildir. Ancak genel olarak iyilik, sevgi, saygı, tolerans çerçevesinde genel

[22] Pieper: a.g.e., s. 88 vd.
[23] Pieper: Ibıd. S. 84 vd da açıklanan bilgilere bkz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ilkeler konulması ve uygulanması mümkündür. Bunun sağlanmasında da eğitim son derece önemlidir.

Türkiye etik davranış olgusu ile Avrupa Konseyinin ve Avrupa Birliğinin etik için kurallar konulması ve devletlere bu konuda tavsiyelerde bulunulması çalışmalar yapılması sebebi ile zorunlu olarak karşılaşmıştır. Etik yerine uzun süre ahlak kavramı uygulana gelmiştir. Ancak bunların her ne kadar birbirleri ile iç içe girdikleri alanlar varsa da farklıdırlar. Etik konusu günümüzde toplumlarda zorunlu bir uygulamaya konu olmuştur.

Etik kelimesinin kökeni Yunanca olup ETHOS sözcüğünden türetilmiştir ve "karakter "kelimesinin karşılığıdır. Fransızca 'da ise MORALE ve ETHIQE terimleri ikisi de törebilim[24] karşılığı kullanılmaktadır. Esasen Avrupa kültüründe etik kelimesi, ahlak ile birlikte törebilimin başka deyişle etiğin ilgi alanıdır.

Batıda moral kelimesi ile ahlak açıklanır. Latince MOS kelimesinin çoğulu MORES olup bu kökten moral türetilmiştir. Başka deyişle ahlak kavramı türetilmiştir.

Türk felsefi çevrelerindeki kullanım ise, *moral* karşılığı olarak *ahlak* – ahlak felsefesi yerine etik kavramını aynı anlam için kullanarak iyi ve kötü insan davranışları için aynı kelimeleri kullanmaktadırlar.[25] Birçok düşünürün Ahlak Felsefesi yerine daha ziyade ETİK terimini kullandığını görmekteyiz. [26]Ancak Etik bir felsefe dalıdır aynen ahlak felsefesi gibi. Etik kavramı töre, örf ve âdet

---

[24] Törebilim Türkçe 'de iyi, kötü, yararlı olan konuları inceleyen, insanların davranışlarına ilişkin kuralları geliştiren, toplumun ahlak kurallarının ilkeleriyle insan davranışlarını koordine etmek ile uğraşan bir felsefe koludur. Bir toplulukta insanların davranışları ile ilgilenen felsefedir. İnsanların çeşitli mesleklerde tarafların uyması ve/veya kaçınması gereken davranışları ile ilgilenen bir daldır. Bu arada Türkçe 'de sık olarak kullanılan etiket kavramı da etik davranışları açıklamak için kullanılmaktadır. Ancak etiket sadece insan davranışlarını açıklamak için değil aynı zamanda bir malın kürü, niteliği, miktarı fiyatı niteliklerini belirtmek için kullanılan ufak kâğıtları ifade etmek için de kullanılmaktadır. Bkz.Türkçe Sözlük,Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.s.829, 2377.

[25] Cengizhan Cahit: Etik Sistemleri, cahitcengizhan.com.etik sistemleri.:Arat Necla: Etik ve Estetik Değerler, 2006 İstanbul, s. 65-101 etik konusunun açıklaması ile ahlak kavramının birlikte değerlendirildiği filozofların görüşlerinin derlendiği bölümdeki açıklamalar için bkz.

[26] Arat N: Ibid.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

anlamında kullanılmasının anlaşılır yanı olup, etik değerler esasen insan fiilleri ile ilgili olmasından dolayı yanlış bir kullanım değildir. Belirtmek gerekir ki, etik ve ahlak toplumdan, insanlardan bağımsız değildir. Fakat bu ikisinin aynı olmadığını vurgulamak gerekir.

Etik ve ahlak sözcüklerinin etimolojik olarak birbirinden farklı olduğu yukarıda belirtildiği gibi, Yunanca ETHOS ve Latince MOS (MORES) olan ve biri karakter diğeri ahlak kavramları olarak açıklanan kavramlar birbirinin içinde düşünülebilir. Belirtmek gerekir ki, her iki kelime ile ifade edilmek istenen toplumdaki örf adet gelenek ve geçmişten gelen alışkanlıkların belirli kalıplar içinde açıklaması ve uygulamasının yapılmasıdır.

Türkçe 'de Arapçadan aldığımız ahlak kelimesinin kökeni de Hulk tan[27] gelmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, Türkler Araplar ile ilişki içinde olmadıkları zamanlarda Göktürk ve Uygur Türkçesi kullanıldığı dönemlerde ahlak kavramı ile daha doğrusu hulk kelimesi ile karşılaşılmamaktadır. Bu kelimelere karşılık olarak, KILIK ve KILINÇ kelimeleri vardır. Bunların anlamı huy karakter, var olma, icraat, işlem, kural, nizam, kanun, töre, gelenek gibi kavramları işaret etmektedir. [28] Bu bağlamda İslamiyet'i kabul edinceye kadar hulk ve ahlak kelimesi ile karşılaşılmamaktadır. Hulk kelimesi İslamiyet'i kabul sonucu Türk lehçelerine Kıpçakça'da rastlanmaktadır. Aynı şekilde Türkçe'nin batı kolunda Oğuz Türkçesinde de, İslamiyet'ten sonra hulk ve ahlak kelimelerine rastlanmaktadır. Eski Anadolu Türkçe Lügatinde hulk kelimesinin anlamı, iyi davranmak, yumuşak davranmak, alttan almak ve hulku daralmak ise tahammülsüzlük olarak açıklanmıştır. Anadolu Türkçesinde ahlak ise huy mizaç tabiat

[27] Hançerlioğlu Orhan: Felsefe Sözlüğü, s.8 vd, Belli bir toplumda belli bir dönemde bireysel ve toplumsal davranış kurallarını saptayan ve inceleyen bilim ahlak olarak açıklanmıştır. Arapça hulk kelimesi huy ahlak seciye mizaç anlamını ifade ettiği açıklanmıştır. Türkçede toplumsal ahlak olarak törebilim terimi Fransızcadaki etik veya moral kelimelerinin her ikisini de karşıladığı belirtilmiştir. Moral teorik ahlakı, etik pratik ahlakı açıklamaktadır. Arapça ahlak deyimi,hulk tümüyle moral deyiminin karşılığıdır ve toplumda gelenek, görenek, fiiller ve alışkanlıklarca belirlenmiş toplumsal kuralları dile getirir. Cevizci Ahmet: Etiğe Giriş,2008 s. 3 vd.

[28] Karademir Fevzi: Ahlak ve Etik Göstergelerinin Türkçedeki Sözlük Bilimsel Serüveni, Hikmet Akademik Edebiyat dergisi yıl 4 Sayı 9 Güz 2018 s. 2-8

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

bu kavramı açıklamak için kullanılmıştır. Ayrıca Ahlak fazilet, sabır gibi iyi halleri ve kötü huyları da belirlemek için kullanılmıştır.[29] Hulk Arapça da halkın alışkanlıklarını örfünü adetlerini açıklayan ve bu yöndeki kuralları belirtmek için kullanılmaktadır.

Yeni Türkçe dönemi olarak belirlenen 16 ve 20 yüzyıllarda, Türk yazı dilleri doğuda Çağatayca batıda Osmanlıcada hulk- ahlak kavramları eşdeğer olarak huy mizaç tabiat olarak kullanılmıştır. Hulk ve Ahlak kelimeleri ile eşdeğer kullanılan diğer kelimeler adet, uysallık, huy, yaratılış alışkanlık, tabiat ,tıynet ,adalet ,nazik, namuslu, iyi yaradılışlı, alçakgönüllü, mütevazi, fazilet sahibi, edepli, temiz yürekli gibi kelimeler ile eş değer olarak kullanılmıştır. Bu dönemde kılınç ve kılık kelimelerine rastlanmamıştır.[30]

Ahlak kelimesinin Osmanlı'da da kullanılmaya başlaması sırasında Etik kelimesinin henüz kullanılmadığını görmekteyiz. Etik kavramı, Osmanlının son dönemlerinde Fransızca bir kelime olarak yurt dışında eğitim alan bir kısım aydınlar ile Türkçe diline girmiştir. Ahlak karşılığı moral kelimesi de modern Türkçe döneminde lügata girmiştir. [31]

Kelimelere verilen anlam ve kullanıldıkları yerlerden hareket ederek etik ve ahlak arasında fark olmadığını söylemek yanlış olacağından bu ikisinin yine farklı olduğunu ve neden farklı olduğunu açıklamak daha doğru olacağı gibi, günümüzde etik konusunda toplumlarda evrensel nitelikte olarak kurallar konmasının nedenleri ve amacı düşünüldüğünde iki kavramın gerek farklı konular üzerinde çalışılan felsefe anlaşılacaktır. Etik ve ahlakın birbirleri ile ilişkilerinin olması bunları aynı anlamda kullanmak için gerekçe yapılmamalıdır.

[29] Ibid.,
[30] Ibıd s. 2-15
[31] Ibıd.,15-16

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Felsefecilerin ahlak ve etik konusunda çok açık ve anlaşılır tanımlar yapmadıkları bir gerçektir. Ahlak ve Etik kavramları arasındaki farklılıklar ve birbirleri ile örtüştüğü ve ayrıldığı noktalar bulunmaktadır. Bu nedenle açık ve net olarak kavramların açıklamasını yapmak zorlaşmakta ve filozofların açıklamaları da birbirleri ile benzerlik göstermemektedir. Ahlak ve etik kavramları arasında aslında fark olmasına rağmen eş anlamlı olarak kullanan filozoflar ve akademisyenler çoğunlukta olup bu kavramlar biri diğeri yerine kullanılmış ve felsefeciler açıklamalarında örnekler vererek daha ziyade insan davranışlarını değerlendirerek etik kavramını açıklamak istemişlerdir.

Her toplumun kendi örf ve adetlerine göre farklı tarihsel birikimleri ve sosyolojik yapısı vardır. Birçok nedenlerle farklı farklı ahlak anlayışları oluşmuştur. Ahlak anlayışı ile ilgili kurallar toplumdaki kültür, etnik yapı, töre ve din kurallarının da etkisi ile zamana ve mekâna göre birçok değişkene bağlı olarak, toplumdan topluma, yöreden yöreye değişiklik göstermektedir. Etik ve ahlak kavramlarını aynı değerleri açıklamak için kullanmak yerine günümüzde etik kavramının fiillere ilişkin felsefe olması nedeni ile farklı olduğunu düşünmek ve ahlak ile etik felsefenin farkını açıklamak daha doğru yaklaşımdır. Çünkü antik dönem filozoflarının betimlemelerinden farklı olarak etik günümüzde farklı ahlaki değerlerin evrensel norm niteliğine bürünmesini ele almaktadır. Davranışlar ile ilgilenen bir dal olarak etik felsefe gelişmesini toplumların daha iyi bir düzene kavuşmasını sağlamak için, evrensel nitelikte sürdürmektedir.

Ahlak ve etiğin farkını, ahlakın temelde iyi ve kötü, fazilet (erdem) sahibi olmak ve faziletsizlik üzerinde yoğunlaşan, toplumların zaman, mekân, coğrafi konum, inanç, yönetim biçimi gibi olguların ahlak üzerinde etkin olduğu ve en önemlisi ortam ve çevreye göre farklılıklar gösterdiği kabul olunan kurallar olduğu ve bu kurallara uymayanlar açısından olumsuz nitelemeler yapıldığı

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

belirtilerek, etik felsefesi ve kavramının ise bu nitelemelerden farklı olarak insan davranışlarını açıkladığı şeklinde, belirtebiliriz.

Etik insanın bir fiili sonucunda ortaya çıkan görüntüdür. Bu davranış faziletli (erdemli) davranış olarak veya aksi bir davranış olarak belirginleşir. Fazilet (erdem) insana mahsus nitelikleri açıklamaktadır. Fazilet bir sıfattır. İyi, dürüst, hakça davranmak, menfaati olsa bile adil davranmak, insanlar arasında fark gözetmemek, sözünde durmak kişiyi yanıltacak vaatlerde bulunmamak, ümit vermemek, topluma yararlı işler yapmak, kimsenin şerefi ve haysiyeti ile oynamamak, iftira atmamak, mevkiine göz koymamak, yapamayacağı işleri üstlenmemek, kendini bilmek, bilgi sahibi olmak, bilimsel bilginin önemini idrak etmek, yalan söylememek, hile yapmamak, gibi nitelikler fazilet kavramının içeriğini oluşturur. Bu niteliklere sahip insanların toplumda varlığı çok önemli olup bu nitelikler esasen etik eylemlerde bulunmak için gereklidir.

Ahlak ve etik arasındaki farklar için Türk Dil Kurumunun tanımlarından Ahlak ile ilgili yaptığı açıklamada; Hem'*Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kuralların yasaların toplamı,* olduğunu belirtmiş ve hem de ''*Belli bir toplumun belli bir dönemlerinde kapsamı ve içeriği değişen bireysel ve toplumsal davranış kurallarını tespit eden ve inceleyen bilim' 'olduğunu* ve bir başka anlatımda da '*İyi nitelikler, güzel huylar''* olarak açıklamıştır.[32]

Bu açıklama eksiktir. Çünkü etik ve ahlak iki ayrı dal olarak biri ahlak felsefesi olarak düşünce oluşturur, diğeri insanın davranışı ,fiili ile yapması veya yapmaması gerekenleri açıklayan daldır.[33]

[32] Türk Dil Kurumu Kelimeler gen.tr.

[33] ÇETİNER Selma, Yargı Etiği (Yargı Erki ve Değerler), 3. Baskı, 2020, ss. 48-49.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İnsanın bireysel ve toplumsal ilişkilerindeki davranışlarını nasıl yönlendirmesi gerektiği konusunda iyi ve kötü davranışları belirleyen ve bunun için temellendirme yapan etik bilim dalı Türk dilinde ETİKET olarak da betimlenmektedir. Etiket aynı zamanda bir malın niteliğini açıklamak için kullanılan belge veya baskıdır. Aslında bununla o malın niteliği açıklandığı için etik ve etiketi insan davranışlarını tanımlamak için kullanmak olasıdır.

Etik bütün insan eylemlerinin bilgisidir. İnsanın karakteri davranışlarını etkiler ve bu davranışlar toplumun örf ve âdet kurallarını oluşturur. İnsan davranışlarını inceleyen bir disiplin olarak etik, davranışların ahlaki bir temele oturup oturmadığını belirlemeye çalışır. Etik kurallar zamanımızda yazılı hale gelmiş ve yasalaşmıştır. Ahlaktan ayrılan diğer bir nokta, genelde ahlak kurallarının yazılı olmaması ve toplumdan topluma, yöreden yöreye ve zaman dilimleri içinde değişiklik göstermesidir. Ülkelere göre farklı ahlak anlayışları söz konusu olmaktadır. Ancak incelediğimiz ve üçüncü bin yılda toplum ile bütünleşmesi istenen etik kuralların toplumlar arasında fark gözetmemesi için kurallar konması bu iki kurumun farklılığını göstermektedir.

Ekonomik açıdan değerlendirdiğimizde ekonomik farklılıklar insanlar arasında ve sınıflar arasında farklı ahlak anlayışının uygulanmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde toplum içinde farklı dini grupların varlığı, etnik kimlikleri farklı insan gruplarının olması, cinsel tercihleri farklı olanların bulunması, ahlak anlayışının göreceli olduğunu ortaya koymaktadır. Oysa etik kurallar özellikle çağımızda genel niteliktedir ve evrenseldir. Aralarındaki en önemli fark ta budur.

İç içe girmiş bu kavramlardan ahlak, toplumun belli dönemlerde bireysel ve toplumsal davranış kurallarını inceleler, etik ise insanların yapma ve etme fiilleri ile ilgilenmektedir. Kısaca denebilir ki, insanın

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ne yapması gerektiği konusu ile uğraşan ahlak felsefesi ile etik iç içedir ve etik, ahlakın uğraştığı normların eylem safhası ile ilgilidir.

Ahlak; neyin doğru, iyi, adil ve erdemli olduğuna dair toplumsal ve bireysel düşünce yapısını yansıtır. Uygulamasını sürdürdüğü toplum içinde bireylerin benimsedikleri ve uymak zorunda kaldıkları kuralları belirleyen ve bunları inceleyen felsefe dalıdır. Bu kurallara uygun davranış biçimi ise eylem safhasıdır ve bununla da Etik felsefe ilgilenmektedir. Başka deyişle kuralların eyleme dönüşmesi etiğin alanına girer.

Ahlakın sosyolojik bir olgu olarak, toplumda kabul edilmiş birçok kuralı açıklamakta olduğunu ve bu kurallar ile toplumda olmaması gereken fiillerin belirtildiğini, başka deyişle topluma bir düzen sağlamak için kurallar olduğunu söylemek mümkündür. Şöyle ki, toplum ahlakı olarak, örneğin öldürme fiili, hırsızlık fiili, tecavüz fiili, çocuk kaçırma fiili, dolandırıcılık fiili, yalan söyleme fiili, ahlaka adaba aykırı fiil ve eylemler ahlaksızlık olarak nitelenir ve bu fiillerin yapılması istenmez ve bu fiilleri ika edenlere kötü gözle bakılır. Çünkü ahlaken yanlış fiillerdir. Ahlak sosyolojik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahlak tarihsel olarak toplumların yaşamında kabul ettikleri değerleri olup, etik ise insanların toplumda nasıl davrandıkları ve davranacaklarını şekillendirmeye çalışan felsefenin adıdır. Etik felsefe ahlaki bir yapı geliştirmeye çalışmaz, toplumda insan davranışlarının nasıl olması gerektiği konusunda olması gereken düzeyi belirtmeye çalışır. Bu belirleme günümüzde evrensel nitelik kazandırılmak istendiği için toplumların ajandasında önemli bir yer işgal etmektedir.

Burada açıklanmasında yarar olan diğer bir husus ta ahlak ile ilgili bazı düşünürlerce dini temellere dayandırılarak yapılan tanımlardır. Oysa bu şekilde din eksenli ahlakı tanımlamak sığ bir tanım olup ahlak dini temelli olarak açıklandığında farklı dinlere göre farklı ahlak tanımları mı yapılacaktır? Ortaya felsefi tanımlar olarak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

çıkacak kamaşa nasıl çözümlenecek hangisine itibar edilecektir? Ayrıca her insanın bir dini inanışı olması gibi zorunluluk olmadığı düşünüldüğünde ahlakın dine dayalı olarak betimlenmesinin geçerli ve yeterli olmadığı açıktır. Oysa evrensel ahlak tanımı yapmak insanların birliğini sağlar. Birleştirici nitelikteki felsefi görüşler insanlık hayrınadır. Bu nedenle ahlakı din temelli değerlendirmek ve özellikle etik ile ahlak arasındaki ilişkiyi açıklamak toplumlar ve bireyler arasında günümüzde olması istenen etik davranışların yerleşmesinin sağlanmasında olumsuzluklara neden olacaktır.

Eylemin, "insan davranışının" ahlaki olup olmadığı ahlak felsefesinin inceleme konusudur. Eylem haline gelmiş davranış ise etik biliminin konusudur. Etik kurallar, yerine göre, uygulamadaki esasları inceleyerek insan üzerinde araştırma yapan ve eylemleri kurallaştıran felsefe dalında oluşur. Etik değerler evrenseldir. Ahlak ise yöresel olup zamana mekâna topluluklara göre farklılıklar göstermektedir.

Gerek ahlak ve gerekse etik olarak ifade edilmekte olan bilim ve felsefeler geçerli olduğu toplumlardan bağımsız değildirler. İnsanın bireysel ve toplumsal ilişkilerindeki davranışlarını nasıl yönlendirmesi gerektiği konusunda iyi ve kötü davranışları belirleyen ve bunun için temellendirme yapan felsefe ve bilim dalları insanı şekillendirmektedir.

Etik kurallar evrensel nitelikte olarak topluma bir şekil vermek üzere, özellikle iş hayatında, mesleki alanda birçok kuralın yapılandırılması ile belirginleşmektedir.

Etik çok daha geniş bir alanı etkilemektedir.[34] Belirli bir yöredeki fiil ve davranışlar ile değil evrensel nitelikte fiil ve davranışların düzenlenmesi için çalışılan bir dal olarak algılamak gerekmektedir. Etik ilişki her katmanda insan ilişkilerindeki fiillerde

[34] **Kurtul Gülenç: Etik Kavramsal Bir Değerlendirme** www.felsefeekibi.com/dergi5/s5_y2.htm,;

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yapılması ve yapılmaması gereken ile iyi ve kötü fiillerin ve eylemlerin, insan davranışlarının tümünü ifade eder. Etik değer her zaman bir ilişki içinde söz konusu olur. Etik, eylem ile ilgilidir. Etik olay bireyin söylemi, duruşu, davranışını açıklar. Etik ilişki, etik davranış, etik uygulama bir kişinin başka insanlar ile her katmandaki ilişkilerindeki davranışlar ile ilgilenen felsefe dalıdır.

Etik, bir aydınlanma girişimi olarak, yaşarken doğru veya değerli eylemlerde bulunabilmenin bir bilgi sorunu olduğunu, genç yaşta bu bilgilerin alınmasının çağın gereği olduğunu belirtmek doğru olacaktır.

Kişilerin zihinlerinde gerek aileden ve gerekse eğitim çevrelerinden topumun örf ve âdet kurallarının etkisi ile iyi – kötü, doğru – yanlış, haklı – haksız gibi ayrımlara dayalı nitelemeler ile birtakım kalıplar oluşmuştur. Oluşan bu kalıplar genel olarak ahlaki değerler olarak belirlenir. Ahlak normları toplumsal ve bireysel olarak nesilden nesile aktarılır. Ancak bu değer kalıplarında zaman zaman kaymalar değişiklikler olduğu yadsınamaz. Bireysel davranışların toplumsal kalıplara uygun olup olmadığı konusunda etik ile ahlak arasında ince bir fark ortaya çıkmaktadır.

Kuçuradi eserinde bilim dünyasında da dürüstlük ve şeffaflığın gereğinden bahsederek, akademik yaşamda bir dizi etik ilkelerin gereğini vurgulamıştır.[35] Gerçekten, var olan etik değerlerin giderek artan sosyal olaylar ve demografik nedenler ile gerek iş hayatında ve gerekse insan ilişkilerinde olması gereken düzeyden ve kurallardan uzaklaşılmakta olduğu tartışmasızdır. Özellikle üniversitelerin gerekli alt yapıya sahip olmaksızın fazlalaşması vizyon ve misyonlar bağlamında ulusun köklü geleneklerinin çarpıtılmasına varan nedenler yaşamı olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle etik sorunlar üzerine ciddi olarak eğilmek gerekmektedir.

[35] Kuçuradi İonna:Etica-Etik Ethics, Ank.2006 s. 5 vd..

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Etik kurallara uyma konusunda geçmişte doğal olarak kabul gören uygulamalar giderek toplumda vazgeçilmeye başlamıştır. Bu durum üzücüdür. İletişimde farklı etik uygulamalar zenginlik gibi düşünülse dahi üçüncü bin yılda oluşturulmak istenen etik kuralların evrensel niteliğinin göz ardı edilmemesi gerekir. Toplumların iyi doğru ve saygıyı geliştirmeye yönelik geleneklerinden sapma ulusların yozlaşmasına ve sonunda da yok olmasına neden olur. Ülkemiz açısından böyle bir yıpranmanın yaşanmaması için, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi etik kurallar üzerinde önemle durarak, toplumda bu kuralların doğru bir şekilde ve olması gerektiği gibi, ilişkilerin gerçekleşmesinde temel unsur olduğunun özümsetilmesi zorunludur.

Yaşamın her anında her ilişkide insan davranışları değerlendirildiğinde gözlemlenen husus bireylerin fiilleri ve söylemlerinin onların niteliğini karakterini ortaya koymasıdır. Doğru veya yanlış, kabul edilebilir veya edilemeyen, saygın olan olmayan, sevgi dolu olan olmayan, iyi olan ve olmayan, davranışların incelenmesi sonucu, toplumsal deformasyonun çağdaşlık adı altında, kabul görmüş geleneklere nasıl aykırılaştığı saptanabilir. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde etik konusunun, ahlak ve geleneklerin üzerinde önemle durulması gerektiği anlaşılmıştır.

Etik ve ahlakın günlük konuşmada birbiri yerine kullanılmasından kaynaklanan karmaşa giderek yerine oturacaktır. Ancak bilinmesi gereken husus şudur ki, Etik insan davranışları ile ilgilidir ve insanın karakterinin yansımasıdır. Karakter davranışlara şekil verir bu nedenle etik, insan davranışlarını inceleyen disiplinin adıdır.

Etik felsefe insan davranışlarının aynı zamanda ahlaki bir temele oturtulması için de çalışmalar yapar. Başka deyişle Etik felsefe, insanı araştıran ve insan denen fenomen hakkında bilgi sahibi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olarak, insanı bilmek algılamak ve uygulama yeteneklerinin sınırlarını bulmayı amaçlayan bilim olarak insan davranışları ve insanlar arasındaki ilişkilerde olması gereken fiil ve davranışların gerçekleşmesi konusunda bilimsel çalışmalar ile ilgilenir. Diğer anlamı ile etik insan fiilleri ile ilgilidir. Etikte bir davranış bir eylem vardır. Etik davranış insanın toplumda beklenen gerek ahlaki kuralların ve gerekse etik kurallar ile ilgili birikimlerinin eyleme döküldüğü safhadır.

Etiğin ana konusu, toplumda insanların fiil ve davranışlarında ve birbirleri ile iletişimlerinde uymak zorunda oldukları ve gerek ahlaken kabul görmüş ve gerekse gelenekler ile yerleşmiş ve ilişkilerde karşılıklı olarak uygulamaya girmiş kurallar bütünü olarak eylem safhası hali olduğunun altını çizerek, bu konudaki ince noktanın etiğin eylem safhası olduğu ve ahlak kurallarına uygun davranış biçiminin sergilenmesi hali olmasıdır.

Ahlaka ve etik değerlere uymayan fiil ve davranışlar yasada suç olarak kabul edilmemiş ise bu takdirde birey toplumda istenmeyen, ahlaki değerlere uymayan, kötü ve kabul görmeyen fiil ve davranışları nedeniyle, ailesi tarafından veya sosyal çevresi tarafından veya toplum tarafından dışlanma şeklinde bir yaptırım ile karşılaşır. Aile, eğitim ve din gibi sosyal kurumlar ve mensup olunan sosyal sınıf, çevre ve arkadaşlar, bireylerin ahlaki değerlere sahip olup olmaması ve etik kurallara uyup uymamasına etki eden en büyük unsurlardır.

Bu davranış ve uygulamalar toplumun adalet sistemi açısından cezayı gerektirecek nitelikte ise ceza yaptırımı ile bireyin muhatap olacağı kaçınılmazdır.

İnsanlar arasındaki ilişkilerde ahlak kurallarına uygun davranış biçimi eylem safhasını oluşturmaktadır. Ahlaka ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

toplumda benimsenmiş kurallara ve yasalara uygun davranışlar etik davranış olarak kabul olunur.

Toplumda ahlak çökmesi olarak veya ahlaka aykırı davranışlar olduğu söylemleri ile kast olunan, aslında insanların fiil ve eylemlerinde uyulması istenen etik davranışlardır.

Etik değerlerin algılanma ve uygulama biçimi bireyler arasında farklı olacaktır. Etik kuralların bireyler tarafından kabul ve uygulanması saygı duyulması kültür sorunu ile ilgilidir. Evrenselliği açısından üçüncü bin yıl dünyasında tüm uluslarda kabul görmesi istenen ve yasal düzenleme ile toplumlarda uygulanması olmazsa olmaz olarak belirtilmiş etik kurallar evrensel nitelik kazanmıştır.

İnsan ilişkilerinin sürekli değişim içinde olduğu yadsınamaz. Bu değişim nisbi ve mutlak nitelikte olarak gelişmektedir. Kişiye bağlı veya topluma bağlı olarak, mekân, zaman dilimi ve coğrafi alana göre davranışlar farklılaşmaktadır. Toplum ahlakı olarak örneğin öldürme fiili, hırsızlık fiili, tecavüz fiili, çocuk kaçırma fiili, dolandırıcılık fiili, yalan söyleme fiili, ahlaka adaba aykırı fiil olarak nitelenir ve bu fiillerin yapılması istenmez. Toplumlarda bu filler kabul görmez. Bu filleri ika edenlere kötü göz ile bakılır.

Bu nitelikteki fiiller cezai müeyyideyi gerektirmesi yanında ahlaken de yanlış fiillerdir. Bu nedenle ahlak sosyolojik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

B) ETİK DEĞERLER- DAVRANIŞ BİÇİMİ

1) Genel Olarak

Kişilerin zihinlerindeki iyi – kötü, doğru – yanlış, haklı – haksız gibi ayrımlara dayalı kalıplar etik olarak adlandırılır.

İnsanların yapma ve etme fiillerini inceleyen etik disiplin genel olarak toplumların kabul ettiği örf, adetler ve gelenekler gereği uzun

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

süreden beri uygulanan kurallardır. Gerek ahlaken olumsuz kabul edildiği için uygulanması hoş görülmeyen davranışları yapmaktan vazgeçemeyen ve gerekse etik olarak uygulanması için dayatılan fiilleri bireyin uygulamak istemeyeceği haller olabilmektedir. Birey kendi görüş ve anlayışına aykırı gelen veya toplum için uygun ve ahlaki olarak nitelenen kuralları ret eden karakterde olabilir. Bu durumda birey toplumun ahlaki değerlerine saygı göstermediği gibi olumsuz ve kötü olan, kabul görmeyen fiil ve davranışlarda bulunmayı da adet haline getirmiş olabilir. Toplumlarda etik değerlere uymayı kabul etmeyen bireylerin varlığı göz ardı edilemez. Bireyin toplumsal etik kurallara ve ahlaki değerlere uymayı ret etmesi hiçbir toplumda mazur görülmez. Ahlaka adaba aykırı ve kötü olarak nitelenen fiil ve davranışların cezayı gerektirecek fiiller olması halinde ceza yaptırımı da söz konusu olmaktadır.

İyi ve kötü insan davranışları olarak değerlendirilen ve toplumun desteklediği veya desteklemediği insan fiilleri olan etik ile ilgili örnekler vermek yararlı olacaktır.

Bireylerin üçüncü kişileri, bir görevin ifası sırasında veya sosyal ilişkilerde davranışları ile veya söylemleri ile rencide etmeleri etiğin konusuna girer. Aşağılayıcı, alay edici veya küçümseyici tavır sergilemek, incitici söz söylemek etik olmayan fiil ve davranışlar olarak açıklanır. Keza, önemli bir örnekleme olan televizyon programlarında bir konuyu açıklayan kişinin lafını bitirmeden önce diğer kişinin müdahale ile söz kesmesi, veya aksi kanaatte olan kişinin kendi fikrini karşı tarafı dinlemeden ve diğeri konuşmasını bitirmediği halde açıklamaya başlaması ve tecavüzkar davranması; veya yargılama sırasında hâkimin tarafları ve avukatlarını azarlaması ve yargı sefahatine ilişkin olmayan serzenişlerde bulunarak, kızgınlığını ifade etmesi; veya resmi dairelerde işini takip etmek için müracaat etmiş vatandaşa laubali bir şekilde ve ses tonunun yüksek, isteksiz ve azarlar nitelikte olarak yanıt verilmesi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ve değersizleştirme; veya bir doktorun hastası ile ilgili bir durumu onun rızası hilafına üçüncü kişilere aktarması; veya alkol bağımlısı hastası ile ilgili özellikleri yaptığı tedavinin sonuçlarının mükemmelliğini belirtmek için açıklaması; veya eğitimcinin öğrencileri arasında farklı işlem yapması ve kayırması; gibi davranışlar etik olmayan davranışlara örnektir.

Yukarıda verdiğimiz toplumdaki olumsuz fiil ve davranışların, televizyonlarda, medyada gerçekleştirilen fiillerin, yapılan yorumların çoğunun etik olmadığını hemen belirtelim. Resmî kurumlarda çalışanların fiilleri ile ilgili toplumda bireyleri rencide edici aşağılayıcı veya alay edici veya küçümseyici tavır sergilemenin etik olmadığı kural olarak kabul edilmiştir.

Bir görevin ifasında veya yazılı basında aşağılayıcı ifadeler kullanmak yanlıştır. Bir işin normal olarak yapılması veya yapılmaması gereken durumlarda, bireylere farklı işlem uygulanması insan haklarına ve eşitliğe aykırı olduğu gibi etik te değildir. Hiçbir zaman insanı rencide edecek değersizleştirecek şekilde bir görevin ifa edilmesi kabul olunamaz.

Etik davranışlar olarak neler olması gerektiğini açıklarsak, denebilir ki;

Toplumun ahlak kurallarına uymak, sözünü tutmak, yalan söylememek, görevini gereği gibi yapmak, titiz çalışmak, dürüst olmak, başkalarına yardım etmek, çevresine saygılı davranmak, haksız fiil teşkil edecek davranışlarda bulunmamak, hakaret ve saygısızlık olarak kabul edilecek kelime ve cümleler sarf etmemek, kimseyi rencide etmemek, yanlış anlamaya meydan verecek sözler sarf etmemek, ispatlanmamış ithamlarda bulunulmamak, iftira atmamak, farklı renk, dil, dinde olanları küçük görmemek, görüntüsü nedeniyle kimseyi aşağılamamak, ekonomik değerlendirme yaparak insanlara farklı davranışlarda

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

bulunmamak, rüşvet almamak, menfaat karşılığı bir görevi ifa etmemek, gibi davranışlar etik davranışlar olarak kabul edilir.

İnsanın gerek birey olarak ve gerekse toplum içinde gelişmesi amaç olduğundan çağdaş iletişim ilkeleri doğrultusunda etik felsefe akıl ve ahlaki değerleri de nazara alarak insan ilişkileri üzerinde araştırmalar yaparak sürekli etik kuralların gelişmesini sağlamaktadır. Etik açısından son nokta konulması mümkün değildir. Gelişen toplum ve ekonomik, teknolojik, hukuki ve sosyal bağlamdaki gelişmelerin etik üzerindeki etkileri nazara alınarak gelişmelerin gerçekleştirilmesi önemlidir.

Toplumsal değerler-Etik değerler toplumda her alandaki ilişkilerde neyin doğru- neyin yanlış- neyin iyi neyin kötü, olduğunun bireylerce belirlenmesi bu değerlerin genel değil göreceli olduğunu göstermektedir.

Felsefenin insan fiilleri ve yapıp etmeleri ile uğraşması bu disiplinin Etik olarak ortayı çıkmasına neden olmuştur. İşte bu disiplin insan fiilleri ile ilgilenmekte olduğundan etik insan fiilleri ve davranış biçimleri iyi veya kötü diye ayrılmıştır. Ancak burada da sorulacak birçok soru ortaya çıkmaktadır.

İyinin anlamı nedir?
İyi bir başkasına yapılan ve toplumda onaylanan bir davranış mıdır?

İyilik eylemini gerçekleştiren bireyin bu eylemi menfaatine olmadığı takdirde, eylemi gerçekleştirmemesi etik olmayan bir davranış olarak algılanabilir mi?

İyi olarak betimlenen fiilin yapılması akılcı olmadığı için gerçekleştirilmez ise bu takdirde etiğe aykırı mı olacaktır?

Tüm bunlar ve bu gibi sorular kavramların izafi (göreceli) olduğunu açıklamaktadır. Kişiden kişiye değişen zamana mekâna

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

göre farklı olabilen ve duruma göre değişen ve kesin olmayan davranış açısından nasıl bir değerlendirme yapılmalıdır. Kesin kurallar konması nasıl sağlanabilecektir?

Davranışların etik olup olmadığına karar vermek bu bağlamda zamana mekâna duruma konuma işin yapılmasına görevin ifasına, birçok sosyal vakıalardaki durum ve vaziyete göre değişebilen olabilecektir.

Öyle ise kesin kurallar ile etik davranışlar saptanabilecek midir? Veya bir görevin ifası nedeni ile ilişkilendirilemeyen yardım etme fiili veya iyi, toleranslı davranışların etik bağlamında değerlendirilmesi toplumlara göre değişkenlik gösterdiğinde nasıl kurallara bağlanması mümkün olacaktır?

Etik bir kültür sorunu olarak çok geniş bir kavamdır. Bireylerin aileden, toplumdan, eğitim sisteminden örf adet kurallarından edindikleri tüm değerlerin insandaki yansımasıdır.

Etiğe uygun hareketlerin bir amaç için gerçekleşmemesi gerektiği kuralı bağlamında belirtmek gerekir ki, insanların iyi ve mutlu olmaları mutlu olmaya hak kazanabilmeleri ve yüksek değerlere sahip bir toplum oluşturabilmek için, öncelikle nitelikli ve karşılaşılan olaylara sübjektif bakış açısı ile yaklaşmamak ve davranmamak esastır. Kanaat ve yargılarda objektif ve vasıflı olarak, gerçeklere ve maddi vakıalara uyumlu, toplumun yasal kurallarına saygılı davranışlar sergilenmelidir.

Etik davranışlar yaşamda eğitim, bilgi ve kültür ile gerçekleşebilir. İnsanların genç yaşlarda bu bilgiye erişmesi ve etik davranmayı özümsemesi ile insan evrimleşmektedir.

Aslında hiçbir insan evrimin doruğuna erişemez. Çünkü insan ne kadar olgun olursa olsun, daima yanılgıya düşebilir. İnsanı iyi ve kötü değerleri ile tanımak gerekir. Bilge olabilmek için ahlaklı

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olmak ve bu nitelikler ile dolmak gerektiği, ruhun özgürlüğe ulaşmadan bilge olunamayacağı, ahlakın sadece insanlık sevgisi üzerine kurulabileceği, yapılan iyi ve doğru davranışların ki bu davranışlar etik davranışlardır, insan tarafından sevgi sevecenlik gücü ile yapılması halinde ancak ahlaki değerlere saygılı olunabileceği ve etik davranışlarda bulunulabileceğini belirtmek gerekir.

Genel ahlaki olgular ve etik davranışlar bir değerdir. İnsanın kazanmış olduğu değerler onun niteliklerini ve etik eylemlerinin derecesini, toplum içindeki yerini ve çevresi ile ilişkilerindeki boyutu açıklar.

Etik kuralların iyi veya kötü olmasına ilişkin birçok farklı ölçüler olabilir ve bireylerin fiil ve davranışların değeri o fiilin gerçekleştiği şartlar mekân ve zamana göre değerlendirilmek gerekir. Fakat şartların aşırılığa ve olması gereken normal kurallara ters düşecek fiil ve davranışların dozunun dahi ayarlanabilmesi gerekir. Çevreyi rahatsız edecek filler örneğin insanların toplum içinde kavga etmesi, yüksek sesle konuşmak bağırıp çağırmak ve fevri hareketlerde bulunmak saygı sorunudur. Bunlar toplumu rahatsız eden ve normal karşılanacak eylemler değildir. Özellikle belirtmek gerekir ki, yüksek ses iletişimi bozmaktadır. İnsanların oturması kalkması yürümesi bir toplantıda konuşmak için söz alması, söze başlaması, başkalarının sözünü kesmemesi, gibi davranışlar etik değerlerin uygulanması olarak yansır.

Etik değerlere uygun hareket etmek insan özgürlüğünü kısıtlayıcı değildir. İnsanın evrimi için yaşamdaki ilişkilerinde, çalışmada bir adap yöntemi, şekli ve sınırları olduğu bilincinin yerleşmesi gereklidir. Bu nedenle etik davranışlar çok önemlidir.

Birey aslında içten ve gerçekten kabul etmediği ve fakat çevre veya toplumsal baskı nedeni ile ve sosyal çevresini, aile bağlarını, işini kaybetmemek için ahlaki değerlere ve etik kurallara uymaya

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

zorlandığı hallerde ikilem içinde kalarak birçok rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır.

Ahlaki değerler ve etik kuralların baskıcı etkisi bireylerin gerçekten etik kurallara uyma fiilini gerçekleştirmede zorlanmaları ve zorunlu olarak etik davranış sergilemeleri dürüst bir davranış olarak kabul edilmez. Çünkü zorlama ile ve bir amaç için yapılan hareketler ve konuşma biçimi olarak içten gelmeyen davranışlar gerçek davranışlar olmadığı için bireyin gerçek karakterinin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Bireylerin ahlaki değerlere ve etik davranışlara uyması veya uymaması ve uyar gibi görünmesi aile eğitim ve din gibi sosyal kurumlar tarafından şekillenmektedir. Toplum otoritesi tarafından ahlaki değerlerin ve yaşamdaki her türlü ilişkilerde olması gereken fiil ve davranışlar aslında aile, eğitim, çevre faktörünün olumsuz olması halinde bir dayatma olarak algılanmaktadır. Bireyin bu dayatmalar karşısında özgür olarak aklını kullanabilme yeteneği çağdaş toplum kurallarına uygun davranmayı seçmesini mümkün kıldığı takdirde saygın bir kişi olarak toplumda huzurlu ve sorunsuz yaşaması mümkün olacaktır.

Etik kurallar evrensel nitelikte olarak mesleğin ifasında veya bir işin bir görevin yapılmasında uyulması ve yapılması veya yapılmaması gereken davranışla olarak özellikle bir işin veya mesleğin icrasında bireylerin iyi ahlaklı iyi yetişmiş olması davranışlarının etik davranışlar olarak belirginleşmesini mümkün kılar.

Tüm ilişkilerde davranışların elit ve saygın ve iyi nitelikte olması davranışların etik olmasıdır. Bireylerin fiilleri ve davranışları ve bu davranışların toplumda yansıması meydana gelen sonuçlar herkesi, çevreyi ilgilendirir. Çünkü ilişkiler toplumsaldır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Düşünce platformunda yaratılan değerlerin deneyimlenmesinde akıl ve ölçülülüğe bağlı olarak olaylar karşısında bireylerin davranışları ve algılama yeteneklerine göre etik değerleri tespit eden filozoflar, tüm toplumlara ve insanlara yaygın olarak uygulanabilecek ve kabul edilecek ahlak kuralları ve etik değerler olamayacağını belirtmektedirler. Bu saptamanın doğru olduğunu kabul etmek yanlış değildir. Zira etik değerlerin başka deyişle insan davranışlarının bilimsel nitelikte akıl ile ve üstün akıl diye tanımladığımız çalışmalar bağlamında yaratılıp yine onlar tarafından zayıflara güçsüzlere empoze edildiği ve bu değerlerin dayatıldığı bu bağlamda ileri sürülen görüşler arasındadır.[36]

Ancak akıl ve rasyonel düşünce bağlamında etiği değerlendirdiğimizde toplum, çevre, sosyal durum açısından bir takım kuralların deneyimler ve çalışmalar sonucunda kültür ve bilgi birikimi nedeni ile ahlaki değerlerin ve etik kuralların üstün akıl olarak nitelenen aydın veya seçkinler tarafından yaratılmış olmasının eleştirilecek biryanı bulunmamaktadır. İnsanların davranışları bağlamında evrensel nitelikte benzer olması birbirlerini anlamak ve ihtilaflara neden olmamak yönünden büyük bir fayda sağlayacağı inkâr edilemez.

Etik davranışların neler olması gerektiğini tekrar açıklarsak denebilir ki;

Toplumu oluşturan bireylerin evrensel olarak kabul edilen etik davranış kurallarına uyarak, verdiği sözleri tutmak, saygı kurallarından taviz vermemek, yalan söylememek, görevini gereği gibi yapmak, titiz çalışmak, çalışıyormuş gibi yapmamak, dürüst olmak, başkalarına yardım etmek, çevresine saygılı davranmak, haksız fiil teşkil edecek davranışlarda bulunmamak, hakaret ve saygısızlık olarak kabul edilecek kelime ve cümleler sarf etmemek, kimseyi rencide etmemek, yanlış anlamaya meydan verecek sözler

[36] **Gülenç K: age. Web sitesi.**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

sarf etmemek, ispatlanmamış ithamlarda bulunulmamak, iftira atmamak, farklı renk, dil, dinde olanları küçük görmemek, görüntüsü nedeniyle kimseyi aşağılamamak, ekonomik değerlendirme yaparak insanlara farklı davranışlarda bulunmamak, rüşvet almamak, menfaat karşılığı bir görevi ifa etmemek, çevreye saygılı olmak gibi davranışlar etik davranışlar olarak kabul edilir.

Toplumlarda benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimleri, kurallar, görenek ve gelenekler, ortaklaşa alışkanlıklar ile ilgili her türlü insan davranışının belirli kurallara bağlanması ile oluşan etik değerler geleceğin yapılanmasında insan davranışlarının benzerleştirilmesini sağlayabileceğinden olumsuz olarak algılanmamalıdır. Her türlü ilişkide benzer değerlere dayanarak davranışların gerçekleşmesi insanlık için sulh ve huzur açısından yararlı olacağı yadsınmamalıdır.

2) Etiğin Yansıdığı Alan

Kültür sorunu olan etik geniş bir kavram olarak, bireylerin aileden, toplumdan, eğitim sisteminden örf adet kurallarından edindikleri değerlerin ilişkilerdeki yansımasıdır.

Etik ilişkilerde gerçekleşen fiiller, bireyin yetiştiği ortam, aile çevresi, arkadaş çevresi okul çevresi eğitimcilerin niteliği, eğitim sisteminin niteliği, vatandaşı olduğu devletin yapısı, demokrasi ve laiklik kültürü, bireyin düşünme, davranış ve yaşam felsefesi ile ilgili olarak gerçekleşmektedir. Bireyin üyesi olduğu toplum ne ise birey de ayna olarak o toplumun niteliklerini yansıtır. Yansıyan olumlu ve çağdaş nitelikleri haiz ise sorun yoktur. Aksi olduğunda bu olumsuz niteliklerin düzeltilmesi çok zor olup eğitim sisteminin devreye girmesi ile belirli aşama kaydedilebilirse de insan ilişkilerindeki tavır ve davranışları kısa sürede olması gereken düzeye eriştirmek pek mümkün değildir. Bu bağlamda kültür etik değerlere sahip

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olmanın en baş unsurudur. İnsan inatla kodlarına yerleşmiş tavır ve davranışları kullanmayı ister. Alışkanlıklarından çok zor vazgeçen insan iyi dahi olsa bir takım bilgi görgü, tavır ve davranışları özümsemeyi ret eden bir yapıdadır. Ancak öğrenmeye ve daha iyi seviyelere ulaşmayı hedef edinmiş akıl sahibi bireylerin adaptasyonu daha hızlı gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle etik konusunda bilgi sahibi olmayan ve gereğinin nedenlerini fark edemeyen bireyler açısından geleceğin olumsuzluklar ile dolu olacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Etik davranış her zaman bir ilişki içinde söz konusudur ve eylemdir, olay içinde bireyin duruşu ve davranışıdır. Bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki davranışların nasıl yönlendirmesi gerektiği konusunda toplumun kuralları vardır. Toplumdaki bu kurallara uyup uymamak insanların bireysel düşünce yapısı ve eğitimi ile ilgilidir.

Toplumsal ahlak kurallarını özümsemiş bireylerin davranışları kurallara uygundur ve etik davranış olarak kabul görür. Toplum kuralları bireyi şekillendirir ve böylece bireyin davranışları etik olur veya olamaz. Birey doğru, yerinde ve gerektiği zaman ve gerektiği şekilde söz söylediği ve davrandığı zaman etik kurallara uymuş olmaktadır.

Toplumdan topluma ve çeşitli zaman dilimleri içinde neyin doğru ve neyin yanlış olduğu bağlamında değerlendirme yapma gereği ve yaşam biçimleri de değerlendirildiğinde etik konusunda gerçek bir yargıya varmanın zorluğu ortaya çıkar.

Bireyler arasındaki algılama farklılıkları, tavırlar veya kullanılan kelimeler, ifade tarzı, ses tonu ve bunlarla ilgili yorumlar elbette farklı olabilmektedir. Ülke bazında değerlendirildiğinde etiğe uygun davranışların sağlanmasında çözümün ne olacağı konusuna yanıt ararsak, önce aile sonra çevre ve eğitim

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kurumlarının bireylere neyi nasıl aktardığı üzerinde durmak gerekir.

Tekrar edelim ki, etik değerlere sahip olan birey faziletlidir. Fazilet (erdem) (virtus-virtue) birçok değerin insan davranışlarındaki ifadesidir. Faziletli olmak, bilgi sahibi olan asla bilgiçlik taslamayan, alçak gönüllü, ruhen olgun, aklı ile hareket eden ve karar veren, aklını tüm davranışlarında kullanabilen ve ön planda tutabilen, doğru eylemlerde bulunabilen, ahlaklı olan, ölçülü olan, ruhen olgun olan, kendini bilen, dengeli olan, başka deyişle kin, nefret, kıskançlık haset duygularından arınmış olanı betimleyen bir kavramdır.[37]

Etik kültürü, insanların diğer insanlar ile ilişkisinde yapıcı, aydınlatıcı özendirici ve iyi olarak nitelenen davranışların sergilenmesidir. Ancak yapmacık tavırlar ile bir amaç bir menfaat elde etmek için etik davranışlarda bulunmak doğru değildir. Etik davranış amaç için değil ancak etik davranışın özümsenmiş olması ile bireyler yüksek değerlere ulaşabilirler.

Etik, yaşamın her alanında kişiyi takip eder. Eğitimde, çalışma hayatında, hakların kullanımında, hukukta, adalette, iletişimde, başkalarına zarar vermeyecek şekilde davranış asıldır. Adaletin uygulamasında, adil yargılanma, adil yargılama, adil karar verme gibi fiiller gerekli olup, bunların hepsi bağlamında etik değerler ön plandadır.

3) Etik Kurallara Uymanın Amacı

Genelde insan yaşamında etik kurallara uymak faydalı olarak kabul görmektedir. İnsan ilişkilerindeki sorunların çözümünde yararlı ve sonuç almaya yönelik faydacı bir anlayışın sergilenmesi, ilişkilerin düzeyli olmasını ve sonuç alınmasını mümkün kılar. İnsan başarılı ve olumlu sonuç elde edeceği bir tavır ve davranış içinde

[37] Yukarıda Etik kavramı ve Ahlak başlığı altında açıklanan bilgilere bkz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olmakla esasen mutlu olur. İnsan eyleminin iyi bir ölçü içinde gerçekleşmesi birey için çevresi için ve tüm toplum için olumlu ve faydalı bir yaklaşımdır. Toplumda etik kurallara uymak yaşamı kolaylaştırdığı gibi amaca ulaşmada son derece yararlıdır.

Fiil ve eylemlerin bireylerin karakterinin yansıması olduğu gerçeği ile etik değerlerin esasen karakter olduğu bu nedenle toplumsal etik kuralların özümsenmesi gereklidir. Etik değerlere riayet ederek fiil ve eylemlerini gerçekleştiren bireyler doğru eylemler de bulundukları için mutlu olurular. Etik davranışlar insanın değerini arttırır ve saygı duyulmasını sağlar. İnsanın mutluluğu doğru eylemler içinde olmakla ve toplum kurallarına etik değerlere saygılı olmakla artar. Hırs kin nefret saygısızlık, nemelazımcılık, toleranssızlık, etik kurallara aykırı davranışlar insanın mutsuz olmasının temel nedenleridir. Toplumda amaca ulaşmak için her tür eylemin yapılabileceğine dair kanı yanlış bir kanıdır. Çünkü anlık veya o andaki iş için elde edilecek menfaat ve yanlışlar daha sonraki ilişkilerde amaca ulaşmayı olumsuz etkiler.

İstikrarlı davranış ile gerçek ve doğru faydalı amaca ulaşılır. Birey saygınlığı ile her zaman olumlu etki yaratır ve amacına ulaşır.

Amaca ulaşmak için bireylerin gerek toplumun yasal kurallarına ve gerekse örf adet ve geleneklerine uyması, olması gerekendir. Kurallara uymak toplum içindeki yaşam şartı ve olmazsa olmazıdır. Kurallar eğitimde iş hayatındaki ilişkilerde, aile ilişkilerinde, dostluk ilişkilerinde hep karşılaşılan ve göz ardı edilmemesi gereken yaşamı düzenleyen ilkelerdir.

Etik kurallara uymamak veya uyamamak maalesef birçok kişi bakımından vazgeçemeyeceği bir niteliktir. Bireyin toplumsal kuralları benimsemesi ve uyması aslında akıl ve vicdan meselesidir. Etik kurallara uyarak toplumda doğru iyi ve saygın bir birey olarak anılmak ve amaca ulaşabilmek için ilkeli davranışların sergilenmesi bireyin alt yapısı ve eğitimi ile ilgili olup, faziletli olmanın

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

sonucudur. Birey kendi üzerinde çalışma ile ve aynaya bakmak sureti ile kendisindeki eksiklikleri giderebilmek olgunluğuna erişerek esasen etik kuralları otomatik olarak uygulayan kişi olur. Bu niteliklere sahip olmak tekrar edelim ki, insanların eğitimi alt yapısı kültürü, yaşadığı çevre, hayatta karşılaştığı olaylar, ekonomik durumu ve aile ilişkileri ile çok yakın olarak ilgilidir.

Doğruluk ve etik davranışların insan tabiatında var olduğu görüşünü kabul etmek insan tanımı açısından doğru değildir. Zira insanda var olduğu düşünülen doğru, iyi ve etik değerlerin uygulanabilmesi için, bireyin içinde bulunduğu ortam, yetiştiği yerler, kültür, görgü ve aileden edinilen geleneklerin etkisinin olmadığı düşünülemez. Etik davranışların insanda var olan hasletler olduğunu iddia etmek toplum sosyolojisi ve maddi vakıalar bağlamında uygun bir açıklama değildir.

İnsanların etik davranışlarda bulunarak amaçlarına erişmeleri için özgür olmaları gerekir. Özgür olmayan, özgür düşünce ve düşünme yetisine sahip bulunmayan insanların vicdanlarında ve düşüncelerinde etik değerlerin esasen var olduğunu savunmak gerçekçi değildir.

İnsanlar haksızlık ile karşılaştıklarında bu haksızlığın giderilmesi için etik değerlerden uzaklaşarak fiil ve eylemlerde bulunarak haşin, kırıcı, saldırgan olabilmektedirler. Bu durumda bu nitelikte olan insanın vicdanında ve içinde etik değerlerin esasen var olduğunu söylemek mümkün müdür? Haksızlık ile karşılaşan bireyin bu haksızlığı gidermek için başka deyişle olumlu amaca ulaşabilmek için etik kurallara uygun hareket edebilme özgürlüğü ve becerisi olduğu takdirde olumlu sonuca ulaşacağı kesindir. İnsan etik kurallara uyma konusunda özgür iradesi olmadan bu beceriyi kazanamaz. Etik değerlerin kazanılması ve özümsenmesi insanın kendi çabası ile gerçekleşebilecek niteliklerdir. Başkaları tarafından

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

zorla bu nitelikler bir insana kazandırılamaz. Etik değerlerin kazanılması insanın gelişme sürecinin sonucudur.

İnsanın genel amacının toplum içinde saygın nitelikli bir birey olarak yaşamak olarak açıklanabilir. İnsan sosyal yaşamı içinde birçok ilişkilerin tarafı olur ve bu ilişkilerde ne kadar toplum kurallarına geleneklere, örf ve âdete ve etik kurallara uygun davranırsa ona göre saygınlık ve sevgi kazanır. İnsan ilişkilerinde saygılı nazik, sevecen olması hem karşısındakine güven verir ve hem de gerek bireysel ve gerekse toplumsal ilişkilerde hak ve sorumlulukların gerçekleşmesinde ve paylaşılmasında, saygı duyulmasında olumlu sonuçlara ulaşılmayı mümkün kılar. Bireyin alt üst ilişkilerinde özellikle iş hayatında etik kurallara içtenlikle uyması yönetim erkinin kullanılmasında etkin bir niteliktir.

Özellikle yönetici konumunda olan kişilere saygı ve sevgi duyulması etik değerlerin ne kadar uygulandığı ile çok yakından ilgilidir. Yönetici altında çalışanlar etik davranışlara muhatap olduklarında yönetene karşı saygı, sevgi ve güven duyarak, işlerini bu hislerle dolu olarak yapacaklarından, kurum faaliyeti ile ilgili performans çok yüksek olacaktır. Bütün ilişkilerde iş hayatında, eğitim alanında, birçok görevin ifasında alt ve üst ilişkilerde güç ve baskı yöntemi ile bir sonuca ulaşılması mümkün değildir. Toplumda karşılaşılan olumsuz etik davranışların nedenleri üzerinde durulduğunda, öncelikle aileden, yetişme tarzından, görgü ve bilgiden kaynaklanan nedenlerin varlığı ile karşılaşılır. Birey ilk etik değerleri aile ortamından alır. Sonra toplum tarafından şekillenir. Şekillenirken aile ortamından alınan niteliklerin üstüne olumlu nitelikler de olumsuz nitelikler de eklenebilir. Bu nedenle olumlu etik değerleri özümsemek ve uygulayabilmek tamamen bireyin kendi çabası ile edindiği değerlerin varlığı veya yokluğu ile ilgilidir. Bu nedenle tekrar edelim ki kültür, aileden ve toplumdan edinilen değerler, toplum kuralları ve toplumdaki hukuk düzeni, bireyi şekillendiren olgulardır. Etik değerlere ve kurallara uygun hareket

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

etmek ile insan sevgi, saygınlık, güven, kazanır. Toplumda aranan, sosyal olarak diğer bireylerin sorunlarının çözümünde değer verilen ve sözüne güvenilen kişi olur. Kırıcı yıkıcı eylemleri önleyebilme yeteneğine sahip olunabilir ki, bu niteliklere birçok kişi sahip olmak ister.

C) ETİK VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI

1) Türkiye'de Etik Konusundaki Gelişmeler.

Günümüzde istisnasız toplumların hemen hemen hepsinde ve her katmanında ahlaki bir çöküş olduğunu yadsıyamayız. Ekonomik getiri için yolsuzlukların hızla gerçekleştiği, yönetimsel bağlamda kurumların örümcek ağı gibi kötü niteliklerin hâkim olduğu bir yapılanmaya itilmiş bulunduğu gerçeği dünyada ahlak ve etik konusunun daha uzun süre gündem de kalacağının işaretidir.

İnsanın dışa vurduğu fiil ve davranışları sürekli değişim içindedir. Refah dönemlerinde ve eğitimde bilimsel bilginin egemen olduğu, olabildiği ve ekonomik refahın hüküm sürdüğü dönemler hariç, insanların davranışları ve ahlaki değerler açısından yargıları sürekli etkilendikleri sosyal olaylar ile değişmektedir. Karakterleri karşılaştıkları olaylar karşısında olumsuz davranışta bulunmaya elverişli olmasa bile içinde bulunulan olumsuz şartlar dayanma gücünü yok ettiği takdirde olumsuz ve hatta cezai nitelikteki davranışlar bile sergilenebilmektedir. İnsanlar normal zamanda hiç yapmayacakları fiil ve davranışları ika etmek zorunda kalabilirler. Toplumdaki çeşitli olumsuzluklardan etkilenerek veya zorunluluk nedenleri ile ahlaken kötü olan fiilleri ika etmek bir kısım bireyler için olağan olduğu halde bir kısım için zaruret nedeni ile gerçekleşebilir. Başka deyişle insanlar artık olması gereken karakter özelliklerini gösterememe durumuna girebilirler. Bu gibi durumlara savaşlar terör olayları ve iç kavgalar ve savaşlara varan

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

saldırılar halinde rastlanır. Örnek olarak savaş halinde olan ülkelerinden kaçmak durumunda olan insanların fiil ve davranışları verilebilir. Ayrıca doğal afetlerin meydana getirdiği korkunç yıkımlar insan davranışlarını vahşi boyutlara ulaştırabilmektedir. Bu gibi durumlar her ne kadar planetimizde sıkça gerçekleşmekte ise de etik konusunu bu durumları da içeren şekilde değerlendirmek yanlış olur.

Etik davranışlardan sarfınazar edilmesi ve inatla toplum değerlerine karşı tavır alınması karakter bozukluğu olarak istemli veya istemsiz yaşanabilmektedir. Kuralları ret ederek ve yasaların uygulanması bilincinde olmaksızın hayat sürmek toplumların hiçte iyi olmayan yola girmesi ve kaosa sebebiyet vereceği kaçınılmaz olduğundan bu gibi durumların gerçekleşmemesi için tüm ülkelerde etik konusu ile ilgili çeşitli yasalar çıkarılması amaçlanmıştır. Toplumun birçok kesimine bu konuda kurslar verilmesi demokratik düzeni benimsemiş ülkelerde olağan hale gelmiştir. Bu kurslar ile eğitim verilenlerin olayı ciddiye alıp almadığı ayrık olarak yine de yönetimlerin konunun önemini idrak ederek bir düzen sağlama çabalarının sonuçları uzun vadede dahi olsa görüleceği muhakkaktır.

Etik değerlere saygılı davranmak ile insanın iç âleminde farklı niyette olması (insanın karakterini saygılı imiş gibi göstermek) değişik konulardır. İnsan bir imaj olarak ön planda etik uygulamayı sergileyerek, gerçekte arka planda hırsız, sahtekâr dolandırıcı, yalancı, iftiracı, ahlaki değerleri olmayan bir kişilik sahibi de pekâlâ olabilir. Esasen toplumda birçok kişi maskeli olarak yaşamını bu şekilde sürdürmektedir.

Bu çifte nitelik bireylerin olması gereken düzeye ulaşmasının en büyük engelidir. Toplumlardaki çöküş insan niteliklerindeki eksiklik ve bozukluk nedeni ile olup bu davranışların bozuk düzen yaratma potansiyeli çok fazla olduğundan ülkede ya yıkım

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gerçekleşecektir veya toplumu yönetenlerin üstün çabaları ile ahlak kültürü ve etik değerlerin kazanılması sağlanabilecektir. Çabaların sonucunun ne olacağını zaman gösterecektir.

Türkiye, Avrupa Birliğine üye olma çabası bağlamında birçok konuda çağdaş kuralların uygulanmasını sağlamıştır. Bu bağlamda evrensel etik kuralların uygulanmasının olmazsa olmaz nitelikte ortaya çıkması Türkiye'de Türk insanının çarpık eğitim ve olumsuz ekonomik düzenin getirdiği savurganlık ile saygıyı ve olumlu gelenek ve göreneklerin uygulanmasını bir kenara itmiş olduğu bir dönemde topluma çağdaş değerlerin kazandırılması çalışmalarının gerçekleşmesi çok olumlu bir gelişme olmuştur.. Olumlu gelenek ve göreneklerin ortadan kalkması toplumda büyük çökmelere sebep olmaktadır. Göçlerin yarattığı olumsuz etkiler gelenek ve göreneklerden sapmayı daha da arttırmaktadır. Bireyler giderek çarpık ve toplumu rahatsız edici davranışlarda bulunmaya meyletmektedirler. Bu durum hızla ve çok kısa bir sürede toplumun kargaşa batağına saplanacağının işaretidir.

İnsanlar görevlerini yerine getirirken, etik kurallara uygun davranmak zorunda olduklarını unutmaktadırlar. Siyasetçiler siyaset yaparken, devlet erkini elinde bulunduranlar halk ile ilgili tüm işlemlerde ve tüm söylemlerinde, araştırma yapanlar ve eğitimciler eğitim alanında iyi ve doğru olanı, toplumun törelerine, örf ve âdetine ve o ülkenin geleneklerine aykırı düşmeyen tavır içinde hareket etmelidir. Nemelazımcılık ülke ve vatan açısından son derece zararlı sonuçlar doğurur. Ancak yukarıdaki davranışları gerçekleştirmek özgür birey olmak ile mümkündür. Özgürlük bireyin sadece kişisel olarak kazanacağı düşünme ve düşünce özgürlüğü değildir. Özgür düşüncesini fiil ve davranışlarını görevini ifa ederken görevin gerektirdiği kuralları gereği gibi özgür kararı ile gerçekleştirebilme özgürlüğü de önemlidir. İç özgürlüğün sosyal alanda hukuk kurallarına aykırı olmaksızın açıklanabilmesi düşünce özgürlüğünün yansıtılabilmesi ile bireyler demokratik bir

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

düzen içinde yaşamanın sağladığı güç ile çağdaş nitelikte fiil ve davranışları ancak sergileyebilirler.

Etik davranış vazgeçilmemesi gereken bir uygulama olarak hatalardan arınmak önemlidir. Hiç kimse bir diğerini ister kamu ilişkilerinde ister özel ilişkilerde rencide edecek, aşağılayacak, iftira atacak, kötüleyecek, olumsuz nitelemeler gibi fiil ve davranışlar muhatap etmemelidir.

Örf ve âdet ve toplumsal düzenin çarpıtılması yozlaştırılması nesiller arasındaki görgü bilgi yaşam felsefesini farklılaştırmaktadır. Ulusal ve uluslararası ilişkilerdeki insan faktöründe eğitimden ve kültür erozyonundan kaynaklanan nedenler ile birçok eksiğin ortaya çıkmış olması yeni bir yapılanmayı zorunlu hale getirmiştir.

Avrupa Birliği Başkanlığının Etik Davranış İlkeleri ile ilgili Yönerge bağlamında açıklamak gerekir ki,[38]Avrupa Birliği etik kültürünün yerleşmesi gelişmesi ve bu konudaki duyarlılığın sağlanması için etik konulara yön vermek yol göstermek ve yerleşmesi adına ve etik ilkelerin uygulanmasında karşılaşılan sorunların halline ilişkin adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerini de göz önünde tutarak etik ilkelere aykırı davranışların önlemesini sağlamak amacıyla, tavsiye kararları ile yönlendirmek için çalışma usul ve esasları tespit etmiştir.

Bu yönergeye göre, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı Etik Komisyonu, 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun "ile bu kanuna dayanarak 13.04.2005 tarihli "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ve Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve etik kültürünün devlet katında

[38] Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Davranış İlkeleri ile ilgili Etik Komisyonu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge: www.ab.gov.tr.etik komisyonu etik yönerge.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yerleştirilmesi geliştirilmesi ve personelin eğitilmesinin gereğini görerek bu konuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. [39]

Yine 2531 Sayılı Kanun ile Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşler Hakkında Kanun, 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile ETİK konusunda Türkiye'de yeni bir dönem başlatılmak istenmiştir. Bu etiğin önemini göstermektedir.

Böylece etik kültürünün devlet katında yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve personelin eğitilmesinin gereği hissedilmiştir. Aynı şekilde mal bildirimi, rüşvet ve yolsuzluk ile mücadele konularındaki yeni yasal düzenlemeler ile toplumsal etik anlayışı bilincinin yerleşmekte olduğunu görmek ümit vericidir.

Sürekli olarak vatana sahip olmak ancak mutlu ve saygılı bireylerin oluşturduğu toplumlarla gerçekleşir. Etik değerlerin yerleşmesi unutulan değerlerin hatırlanması için toplum olarak çalışmak ve etik değerlerin özümsenmesi aydınlık bir gelecek için kaçınılmazdır.

Toplumların sürekliliği bağlamında toplumsal dirlik ve düzen mutlu toplum için bireylerin kuralları beğenmesi gerekmez ancak akıl yolu ile özümsenmiş amaçların olması ve iyiyi aramayı seçmiş bulunmak şartı ile kurallara uymak zor ve anlamsız gelmeyecektir.

Bu nedenle birçok alanda örneğin, etikte mantıksallık aranmaması gerekmektedir. Mantıksal olanın etik olacağı etik felsefenin açıklamasında yapılabilir. Ancak uygulamada mantığa

[39] Etik konusunun Türkiye gündemine girmesi Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği çalışmaları üzerine gerçekleşmiştir. Bu konudaki çalışmalar için Avrupa Konseyi web sitesindeki çalışmalar ve çeşitli komisyonların önerileri incelenebilir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

uymayan ve evrensel nitelik kazanmış etik kuralların uygulanmasından kaçınmamak doğru olacaktır.

2) Devletin Sorumluluğu ve Etik

Devlet adaletin sağlayıcısı olarak toplumsal birliği sağlamakla görevlidir.[40] Devlet topluma özgü bir yapılanma olarak insanların bir arada bir düzen içinde güvenli ihtiyaçlarının sağlandığı sosyal bir yapıdır. Devlet topluluk içinde yaşama bilinci gelişmiş insanların birçok unsuru bir araya getirerek oluşturdukları kurumdur. Düşünen bilimselliğe önem veren topluluklar bireysel özgürlüklerden sıyrılarak topluluk içinde yaşamanın ancak güvenli ve sağlıklı refah toplumu olmanın yegâne çaresi olduğunu görerek üst akıl tarafından oluşturulmuş devlet düzeni içinde ve kurallara bağlı olarak yaşamayı seçmişlerdir.

Devletin amacı sadece insanları bir araya getirerek toplum içinde yaşamalarını sağlamak değil insanların bir arada iyi dostluk ve iş birliği içinde yaşamalarını sağlamaktır. Bunun için etik kurallar gereklidir.

Devletin, devlet yönetim sistemine göre çeşitli görevleri vardır. Demokratik laik bir devlet anlayışı içinde devleti mütalaa ettiğimizde devletin vatandaşına karşı Anayasalar ile belirlenmiş görevleri bulunmaktadır. 20 yy. da devletin sosyal niteliği ağır basmıştır ve basmak durumundadır. Devlet klasik nitelikte haklar sağlamak yerine fertleri korumaya yönelik birtakım yükümlülüklerinin de olduğu bir sistem olarak insan haklarına daha uyumlu faaliyet göstermekle yükümlüdür.

Günümüzde devletin vatandaşlara karşı sadece Anayasa ve yasalar ile belirlenmiş yükümlülükleri yerine getirmekle görevli olduğu şeklinde bir sınırlama söz konusu değildir. Devlet aynı

[40] Casserer E : a.g.e. 278 vd

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

zamanda pozitif yükümlülükler dediğimiz yükümlülükleri de yerine getirmek zorundadır. Başka deyişle devlet kurduğu düzen bağlamında birtakım görevler üstlenmiştir ve bunların ifası için kurallar koymuştur.

Devlet kendini oluşturan bireylere karşı, dolaylı demokrasi sistemi içinde seçilmiş parlamento tarafından konulmuş kurallara uyarak yönetim görevini her kademede yerine getirmekle yükümlüdür. İşte devlet yönetim görevinin uygulanmasında ve vatandaşların gereksinimlerinin giderilmesindeki faaliyetlerde kabul olunmuş kuralara uymak yükümlülüğünde olarak bu kuralların yanlış uygulanmasından ve bireylere zarar vermesinden dolayı sorumludur.

Bunun anlamı devletin kuralları uygulamakla yetkili ve görevli kıldığı organlarının, bireylerin işlerini yaparken kurallara uygun olarak işlem yapıp yapmadığı ve fertlere zarar verip vermediğini esaslı bir şekilde denetlenmesidir. Buna devletin pozitif yükümlülüğü denir. Başka deyişle ve açık bir ifade ile devlet, kamu görevlilerinin etik kurallara uygun hareket etmesini sağlamak zorundadır ve yükümlüdür.

Devlet organlarında görevli olanlar görevlerini ifa ederken saygılı olmak durumundadır. Evrensel etik kurallara uyarak görev yapılması asıldır.

Devletlerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin tarafı olarak sözleşme hükümlerini iç hukuklarında kabul etmiş bulunmaları pozitif yükümlülükleri de yerine getirmek zorunda oldukları anlamını taşımamaktadır.

Devletin yükümlülükleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında pozitif ve negatif yükümlülükler olarak belirtilmiştir. Devletlerin, sözleşme ile güvence altına alınmış hakların korunması için görevleri pozitif yükümlülük olarak tasnif edilmiştir. Güvence

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

altına alınmış olan hakların kullanılmasını mümkün kılmak için devletin maddi ve manevi şartları sağlaması gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin içindeki hükümlerde devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde devletin ETİK konusu ile ilgili mevzuatı düzenlemek yükümlülüğünün bulunması bunun bir örneğidir.

Devlet, kamu organlarının faaliyetlerinde vatandaşlara ve işlem yapanlara karşı insan haklarına uygun olarak davranmalarını sağlamak durumundadır. Bu nedenle etik uygulama ile saygılı davranmak, ahlaki değerlere ve yasalara uygun davranışlarda bulunulması gerektiği hususları güvence altına alınmıştır. Bu uygulamanın sağlanması için kamu işyerlerinde makul ve uygun önlemler almak devletin pozitif yükümlülüğüdür.

Türkiye'de etik konusunda Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği normları bağlamında birçok kurumda evrensel etik kuralların uygulanması etik ilkelerin gerek hukuk normları olarak ve gerekse uygulanmasının olmazsa olmaz nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Eğitim koşullarının ve olumsuz ekonomik düzenin getirdiği savurganlık saygıyı, olumlu gelenek ve göreneklerin uygulanmasını unutturmuştur. Nesiller arasındaki görgü bilgi yaşam felsefesi farklılaşmıştır. Toplum içindeki ilişkilerde ve uluslararası ilişkilerdeki insan faktöründe birçok eksiğin ortaya çıkmış olması yeni bir yapılanmayı zorunlu hale getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinde Etik Kuralların Kamu da uygulanması ile ilgili çeşitli hukuki düzenlemeler gerek Avrupa Birliği normlarına ve gerekse Avrupa Konseyi Sözleşme ve tavsiyelerine uyum sağlamak bağlamında gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Bunlardan bazıları;

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

a) Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 5176 sayılı 25.05.2004 tarihli Kanun

b) Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 13.04.2005 tarihli RG.

c) Kamu Görevlilerinin Uyacakları Mesleki Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik 14.09.2010 tarihli RG.

d) Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi belgesi 11.05.2005)

e) Sayıştay Denetçileri Mesleki Etik Kurallarına İlişkin Usul ve Esaslar 17.12.2011 tarihli RG.

f) Denetim Görevlilerinin Uyacakları Mesleki Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik 14.09.2010 tarihli RG.

g) Eğitim – Öğretim Hizmeti Verenler İçin Mesleki Etik İlkeler. 24.06.2015 Tarihli TC. Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü 2015/21 sayılı Genelgesi.

h) Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri

f) Ayrıca birçok kanunda etik kurallar ile ilgili maddelere ekler yapılmıştır.

Böylece devletin sorunlu olan idari alanlardaki fiillerinin etik kurallara uygun hale getirilmesi için kamu görevlileri bakımından yoğun çalışmalar yapılmaya başlanmış ve etik kültürünün devlet katında yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve personelin eğitilmesinin gereği hissedilmiştir.

Devletin etkili bir hukuk sistemini kurarak ve hukuk sisteminin yargı eliyle etkili ve pozitif hukuk sistemine uygun, yasa ve içtihatlara aykırı olmayacak şekilde işlemesini sağlamak yükümlülüğü vardır. Mahkemelerin kararların zamanında verilmesi, kararların infazı veya icrası için gerekli denetimin yapılması, bazı kararların infaz edilmesi bazılarının infaz edilmemesi gibi ayrıcalıklı işlem yapılmasının önlenmesi için tedbirler almak devletin pozitif yükümlülüğüdür.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Başka ifade ile etkili hukuk sistemi ve çağdaş yasa kurallarının olması yeterli değildir. Bu kuralların uygulanmasında insan faktörü kullanıldığından insan tarafından uygulanan veya verilen emir ve talimatların yanlış yanlı ve kötü niyetli sübjektif olmasının da önlenmesi için devletin organların faaliyetlerini denetlemek ve eğitmek gibi yükümlülükleri pozitif yükümlülükler olarak belirlenmiştir.

Devleti yönetenlerin, devlet erkini elinde tutanların tarafsız olması prensiptir. Toplumlarda zaman zaman tansiyon yükseklikleri olabilir. Toplumda oluşan yüksek tansiyonu devletin azaltma görevi vardır. Devlet organlarının tansiyonu arttırıcı fiil ve eylemlerde bulunması pozitif yükümlülüğe aykırılık teşkil eder. Örneğin orantısız güç kullanılması toplumu rahatsız edici ve tansiyonu düşürmek yerine arttırıcı fiillerin gerçekleşmesi devletin pozitif yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder. Bu alanlardaki eylemlerin etik olması kaçınılmazdır. Devletin görevlileri görevlerini ifa ederken etik davranmak zorundadırlar.

Şiddet içeren gösterilere karşı halkın korunması keza devletin sorumluluğundadır. Devletin toplumu oluşturan fertleri koruma yükümlülüğü vardır. Meydana gelebilecek olan maddi manevi cismani zararlardan toplumu korumak devletin sadece yasalar çerçevesinden kural koyması ile sağlanabilecek fiiller olmayıp bu konuda devlet yasa hükümlerinin işlemesini mümkün kılacak önlemleri ve uygulamaları yerine getirmek ve denetlemekle yükümlü olacaktır. Tedbirsizlik tecrübesizlik, ihmal ve önem vermemek gibi mazeretlerin kabul edilebilir yanı yoktur.

Örneğin mahkûmlar veya tutuklularla ilgili olarak hapishane veya tutuk evlerinde bulunanlara karşı davranışların insan haklarına aykırı olmaması gerekmektedir. Gözaltı veya tutuklamaların insan haklarına aykırı bir biçimde ve yasada olmayan kuralların uygulanması şeklindeki davranışlara mahkûm ve tutukluların muhatap edilmesi ve bunun olmaması için Devletin

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

önlem almaması veya alamaması devletin pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediği anlamını taşır.

Özellikle intihar vakıalarının veya açlık grevlerinin önüne geçilmesi, bu tür fiil ve eylemlerin oluşmasının önlenmesi, sebebiyet verilmemesi devletin pozitif yükümlülüğüdür. Tutuklular arasında da İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı davranışlarda bulunulmasını önlemek, aileleri ile ve avukatları ile görüşmelerinin yasal sınırlar içinde sağlanmasını mümkün kılmak devletin pozitif yükümlülüğüdür.

Burada devletin kolluk güçleri ile ilgili olarak birtakım yaptırımlarından da bahsetmek gerekir. Devlet polise pozitif yükümlülüklerin sağlanmasında görev vermiştir. Bu görevin gereği gibi yapılıp yapılmadığı konusunun denetlemesi gerekir. Bu nedenle de çeşitli yasalar çıkarılmıştır. Örneğin Kamu Görevlilerinin Etik Davranış İlkeleri ile ilgili yasa ve yönetmelik gereğince kamuda etik davranış konusunda eğitim verilmektedir. Kolluk güçlerinin orantısız güç kullanması veya yasaları çiğnemesi, verilen emirlerin yasalara aykırı olması hakları ortadan kaldırması gibi keyfi, toplumu huzursuz edecek ve bilgi eksikliğinden kaynaklanan fiillerde bulunmamaları için özel eğitimler söz konusudur. Etik eğitimler ile bu açık bir dereceye kadar kapanabilse de yasal düzene uygun fiiller için görevlilerin donanımlı olmaları kaçınılmazdır.

Kamu dairelerinde, sağlık kuruluşlarında adliyelerde, tapu dairelerinde, vergi dairelerinde iş takip eden vatandaşlara görevlilerin davranış biçimi konusunda da etik eğitim çok önemidir. Devletin bu alanda çok ciddi pozitif yükümlülüğü vardır. Görevlilerin vatandaşlara davranışlarının etik olması zorunludur. Devletin görevi vatandaşların yaşamını kolaylaştırmak ve her türlü işinin ifasında gereği gibi hizmet vermektir. Ancak bu şekilde devlet yönetiminden bahsetmek mümkün olur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Devlet kendi yetki alanında olan tüm işlemlerinde organlarından sadır olabilecek kötü muameleleri önlemekle yükümlüdür.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları doğrultusunda devletlerin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gereklidir. Devlet bu yükümlülüklerini yerine getirememesi halinde bireyler, hak sahipleri hukuk yoluna başvurabilirler.

Devletin görevlerini yerine getirememesi ile bağlantılı olarak toplumlardaki ahlaki değerlerde değişiklik veya örf ve âdetin yerine yeni örf ve âdet kuralları uygulaması oluşması ve olumlu geleneklerden sapma gibi bir takım sosyal değişiklikler olması halinde, devlet pozitif yükümlülüklerini uluslararası sözleşmeler tavsiyeler ve kararlar gereği yerine getirmek ve toplumu rahatsız eden aksi uygulamaları engellemek için gerektiğinde yeni yasal düzenlemeler de yapmalıdır. İnsan Hakları Sözleşmesindeki hakların güvence altına alınması devletin pozitif yükümlülüğünde olarak birey hakkı olarak tanınmış tüm hakların kullanılmasında da etik değerlere uyulmasını sağlamak devletin birincil görevidir.

D) ETİK UYGULAMALAR ve KURALLAR

TC. Devleti Etik Kurulu Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi normları bağlamında doğru ilkeli eşitlikçi ve istikrarlı hizmet verilmesini ilke edinerek, birçok konuda yolsuzluğun önlenmesi ve etik değerlerin önemi nedeniyle bunun yaygınlaştırılması gerektiği bilincinde olarak hareket etmektedir. Bu bağlamda çeşitli programlar düzenlenmektedir. Bu programların aktörleri arasında sadece kamu kuruluşları yoktur, özel sektör alanında da iş birliği

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

içinde toplumun etik değerleri özümsemesi ve uygulamasının sağlanması istenmektedir.

Etik değerlerin topluma aktarılması için bu bilgiler ile donanmış yöneticilere gereksinim vardır. Etik eğitimi yaygın bir şekilde uygulanmalıdır. İstihdama yeni girenlerin de bu eğitimi almaları gereklidir. Bu bağlamda etik eğitiminin sürekliliği hiç sona ermeyecektir.

Meslek grupları açısından etik değerlerin ne olması gerektiği konusunda mesleklere ve kurumlara göre etik ilkeler bağlamında düzenlemeler yapılmıştır. Meslek grupları açısından konulmuş kuralların neler olduğu konusunda gruplardan önemli olanları ile ilgili açıklamalar aşağıda verilecektir. Bu gruplar açısından eğitim platformunda ve özellikle üniversiteler açısından etik kuralların özümsenmesi yönetim, denetim, akademisyenler ve öğrenciler açısından son derece önemli olduğu gibi ülke açısından da eğitim gelecek nesillerin yetişmesinde en büyük etkendir.

1) EĞİTİMDE ETİK[41]

Eğitim çağımızda yeni bir sisteme bürünerek gelişmesini sürdürmektedir. Eğitim ve doğru bilimsel bilgi akışını sağlamak bireyler açısından olmazsa olmaz olarak mutlaka üzerinde titizlikle durulması gereken ve kazanılması kazandırılması gereken niteliklerdir.

Bilgisiz insan birçok yanlış yapabileceği gibi, olumsuz davranışları ile topluma ve ilişkide bulunduğu kişilere zarar verebilir. Bir insan için fazilet sahibi olmak en çok aranan niteliktir.

[41] T.C.Milli Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Müdürlüğü, Etik Davranış İlkeleri.97202150-730-66-E 107705162,Eğitim öğretim Hizmeti verenler için Meslek Etiği İlkeleri.; Goluveba Maria-Konins Valts: Council of Europe Platform on Ethics- Transperency and Integration in Education Vol 4, Codes of Conduct For Teachers in Europe a Background Study, s. 41.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Fazilet (erdem) birçok iyi güzel objektif nitelikleri açıklayan kavram olarak, etik değerlerin toplamını ifade eder. Fazilet sahibi insan esasen bilgili insandır. Bilgili insan gerek bireysel ve gerekse kitlesel iletişimde en doğru olanı yapan, görev bilincine sahip olandır. Fazilet sahibi insan özellikle kitlesel iletişimde etik değerlere saygılı olacağından eğitim alanında, iş alanında görev ifa ettiğinde, en doğru olanı yerine getirecektir. Diğer bireylere örnek olacaktır.

Özellikle medya alanında çalışanlar bakımından bu gruptaki insanların eğitilmesi son derece önemlidir. Çünkü bu grupta görev yapanların çalışmalarında verdikleri direktiflerde, halka sunulacak haberlerde, bilgi ve görseller bağlamında toplumu düşmanlığa, ahlaki yozlaşmaya, etnik ve dinsel ayırımcılığa, sınıf farklılığına yönlendirecek niteliklerin olmamasına önem vermek durumundadırlar. Halkı düşmanlığa sevk eden ibarelere yer vermek yalan yanlış bilgileri aktarmak ve karşıt gruplar yaratarak onlara karşı tecavüzkâr ifadeler kullanmak suç oluşturmaktadır. Çocuklar ve gençler ile ilgili yayınlarda, vahşet, savaş, korku ve dünyada olmayan varlıklar canlandırılarak hayal ve sanal âleme dalmalarına ve hatta birçok konuda verilen bilgi ve gösterilerin gerçek olduğu savına varmalarına neden olan programlardan kaçınmalı ve yasaklanmalıdır. Devletlerin bu konuda önemle ve özenle üzerinde durması toplumların geleceği açısından gereklidir.

Eğitim ve öğretim hizmeti verenler eğitimin değerini ve ilkelerini uygulamakla yükümlü olanlar, meslek etiği açısından eğitim alanların ayırımcılığa tacize ve suiistimallere maruz kalmayacak şekilde önlemler almak zorundadırlar. Öğretmenlik bir rehberliktir. Eğitim verenler profesyonel olarak eğitim alanların her bakımdan gelişmesi ve sosyalleşmesi için çalışmak zorundadır. Bu konuda belirli bir disiplin uygulanması gerekmektedir. Eğittim mesleğinin gerekleri ve standartları açısından eğitim alanında davranış standartlarının belirli kurallara bağlanması asıldır. Bu nedenle eğitim verenlerin davranış ve ilkeleri açısından meslek

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kültürüne sahip olmaları bu konuda meslekleri ile ilgili profesyonelliğin inceliklerine vakıf nitelikte yetiştirilmiş olmaları gerekmektedir. Eğitimdeki etik kuralların eğitimcilere ciddi bir şekilde özümsetilmesi ve bu niteliklerin farkında olmalarının sağlanması meslek kültürlerinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılması konusunun gereği günümüzde daha da artmıştır. Diğer bir deyişle eğitimde eğitim alanların bilgiye erişmesine odaklanmak alışılmış bir sistem olarak eksik bir yöntemdir. Eğitim verenlerin de gereksinimlerinin tamamlanması ve onların yetişmesinin sağlanması ile ancak eğitimden amaçlanan olgu gerçekleşebilir. Eğitim verenlerin doğru davranış ilkelerine sahip olmamaları halinde eğitim alanların olumsuz etkilenecekleri gerçeği toplumdaki sorunların ortaya nasıl çıktığının bir resmidir. Eğitime aykırı faaliyet göstermemeleri için bu alanda olanların mesleklerinin ifasında en birinci nitelik olan etik ilkelerinin nasıl olası gerektiğini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

a) Eğitim ve Öğretim Hizmeti Açısından Etik[42]

Milli Eğitim Bakanlığı eğitim ve öğretim hizmeti açısından etik kuralların nasıl olması gerektiğine dair uluslararası kurallara uygun nitelikte kaideler koyarak tüm eğitim hizmeti verenlerin bu kurallara uymasını temin etmek istemektedir. Evrensel nitelikte olan bu kurallar aşağıdaki gibi düzenlenmiştir. Eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunan herkesin bu kurallara uyması zorunluluktur.

aa) Öğrenciler ile ilgili ilişkilerde etik ilkeler

1. Sevgi ve Saygı Eğitim ve öğretim faaliyetleri başlangıcından son aşamasına kadar, sevgi ve saygı üzerine dayandırılır. Eğitimci; herhangi

[42] TC Milli Eğitim Bakanlığının Eğitim ve Öğretim Hizmeti ile ilgili Mesleki Etik Kuralları 2009,meb.gov.tr/meb 02032141, MTC Milli Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Müdürlüğü Etik Davranış İlkeleri,97202150 -730006 E - 10705162.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

bir düzey farkı ve eksikliği gözetmeden bütün öğrencileri severek, sevdiğini hissettirerek, onlara sevgiyi aşılar. Küçüklere karşı sevginin, büyüklere karşı saygının önemini anlatırken öncelikle kendisi örnek olur, öğrenciyi utandıracak, onurunu kıracak söz ve davranışlardan hassasiyetle kaçınır.

2. İyi Örnek Olma Eğitimci; söz, davranış, hal, hareket ve görüntüsü ile öğrencilere iyi örnek olmak durumundadır. Bilgi birikimiyle öğrencilerde öğrenme istek ve azmini uyandıracaktır Kötü örnek oluşturacak tutum ve davranışlardan kaçınacaktır.

3.Anlayışlı ve Hoşgörülü Olma Eğitimci, özellikleri bakımından farklılık gösteren bütün öğrencilere diğerleri gibi anlayış ve hoşgörü ile yaklaşabilen kişi olmak durumundadır. Bu beceriye sahip olmayanların bu görevlerde istihdam edilmemeleri asıldır.

4. Adil ve Eşit Davranma Eğitimci; mesleğini icra ederken öncelikle insan haklarına saygı duyarak; ırk, dil, din, renk, siyasi görüş ve aile statüsü gözetmeden, öğrencilere adil ve eşit davranmakla yükümlüdür. Öğrencilere eğitim-öğretim fırsatlarından adil yararlanma hakkı tanımakla yükümlüdür. Her öğrenciye eşit şekilde ilgi göstererek onların iyi yetişmelerini sağlayacaktır.

5. Öğrencinin Gelişimini Gözetme Eğitimci; öğrencilerin fiziksel, duygusal, sosyal, kültürel ve ahlaki gelişimlerini gözetecektir. Bu doğrultuda öğrencileri ile samimi ve güvene dayalı iletişim kurmalıdır. Derslerde öğrencilerin kendini rahat bir şekilde ifade etmesi, derse katılımları konusunda öğrencileri cesaretlendirmekle yükümlüdür. Bedenen ve ruhen sağlıklı, iyi ahlaklı, kendine güvenen, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için gereken her türlü çabayı göstermekle yükümlüdür.

6. Öğrenciye Ait Bilgileri Saklama Eğitimci; öğrenciyle ilgili edindiği bilgilerin gizliliğine riayet edecektir. Yasal zorunluluklar ve acil durumlar dışında bu gizli bilgileri korumak ve kimseyle paylaşmamakla yükümlüdür. Öğrencinin özel hayatına ait bilgileri, ailesinin dışında kimseye açıklayamaz.

7. Menfi Psikolojik Durumları Yansıtmama Eğitimci; kişisel, ailevi ve çevresel nedenlerle üzüntü, sıkıntı, mutsuzluk gibi kişisel durumlarını

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

diğer öğrencilere ve hatta gerekli olmadığı takdirde üçüncü kişilere yansıtamaz ve açıklamada bulunamaz.

8. Kötü Muameleden Kaçınma Eğitimci; öğrencinin beden ve ruh sağlığını, fiziksel, sosyal gelişimini ve eğitimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde davranamaz. Bir öğrencinin okul içinde ve okul dışında kötü muameleye uğradığını fark ettiğinde gerekli tedbirleri alır, durumu derhal yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür.

bb) Eğitim mesleğine ilişkin etik ilkeler.

Eğitimde eğitim sunacakların çağın gerisindeki bilgileri değil sürekli gelişen ve geleceğin ufuklarındaki bilgileri de özümseyebilecek niteliklerin kazanılmasını sağlayacak formatta eğitim vermelidirler. Eğitimcilerin nostaljik (özlemli) takılması ve eskinin iyi ve geçerli olduğuna inanarak eğitim vermeye kalkmaları gelecek nesilleri açmaza sokabilir. Bu nedenle eğitim vereceklerin sürekli gelişmeleri ve yeni bilgileri öğrenmeleri ve takip etmeleri gerektiği açıktır. Bu bağlamda kendisinde mesleğini icrada yeterli yetenek olmadığı halde göreve talip olanların eğitimi nasıl baltalayacağı bilincinde olmaları da gerekmektedir ki bu konu esasen etiğin konusudur. Bu açıdan Milli Eğitim Bakanlığının koyduğu ilkeler önemlidir. Başka deyişle kişiler kendilerinde olmayan değerleri varmış gibi göstererek özelikle de eğitim alanında sahada görev almaya talip olmamalıdırlar. Aşağıda Milli Eğitim Bakanlığı normları açıklanmıştır.

1. Mesleki Yeterlilik Eğitimci; saygın ve onurlu bir mesleğin mensubu olduğu bilinci ile hareket etmekle yükümlüdür. Görevinin gerektirdiği bilgi, nitelik ve yeteneklere sahip olabilmek için, her türlü bilgiyi, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip edecektir. Eğitimci sürekli olarak gelişimini sürdürmekle ve kendini yenilemekle görevlidir. Bilimsellikken uzaklaşmayacaktır. Mesleğini sevmediği kerhen işini yaptığı gibi bir izlenimini gösterecek davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

2. Sağlıklı ve Güvenli Eğitim Ortamı Sağlama Eğitimci, eğitim ve öğretim ortamında öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilecek her türlü unsurun ortadan kaldırılması konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmekle yükümlüdür. Eğitim ve öğretimin güven ve düzen içinde yapılmasını sağlayacaktır. Düzen aynı zamanda doğru ve çağdaş bilgilerin verilmesinde de gereklidir.

3. Mesai ve Ders Saatlerine Uyma Eğitimci, mesai ve ders saatlerine titizlikle uymakla yükümlüdür. Derse geç girerek, dersten erken ayrılarak ya da gerçeğe aykırı mazeretler üreterek eğitim sürecini kesintiye uğratamaz. Ders saatlerini etkin ve verimli kullanmak görevidir. Bu görev bilincine sahip olmayan eğitimcilere görev vermemek veya eğitmek asıldır. Dersten geç ayrılmak suretiyle öğrencinin dinlenme hakkını da eğitimci ihlal edemez.

4. Hediye Alma Eğitimci, Öğretmenler Günü gibi özel gün ve haftalarda verilen, maddi değeri olmayan sembolik nitelikteki hediyeler hariç, mesleki kararını ve tarafsızlığını etkilemesi muhtemel olabilecek herhangi bir hediyeyi kabul edemez. Hediye veya hediye gibi değerlendirilebilecek jest ve imkânları kabul etmemek ve bu tarz işlemlerin etik olmadığını esasen öğrencilere bildirmekle yükümlüdür. Bu hususta eğitimin bir parçası olarak öğrencilerin özümsemesi gereken önemli bir etik ve ahlaki kuraldır.

5. Kişisel Menfaat Sağlama Eğitimci, mesleki nüfuzunu kullanarak kişisel menfaat sağlayamaz. Çalıştığı kurum kaynaklarını, araç ve gereçlerini kişisel amaçları için kullanamaz. Yardımcı ders kitabı ve diğer araç gereçleri sadece öğrencilerin gelişimini gözetmek üzere tavsiye edebilir. Bunun dışında bir gerekçeyle, çıkar sağlama amaçlı olarak istek ve yönlendirmeleri yapamaz ve yapmamalıdır.

6. Özel Ders Verme Eğitimci, kanuni istisnalar hariç olmak üzere öğrencilere ücret veya başka bir menfaat karşılığı özel ders veremez.

7. Bağış ve Yardım Talebinde Bulunma Eğitimci, öğrenci ve velilerden bağış, yardım veya başka bir isim altında para ya da eşya talebinde bulunamaz, bunlarla ilgili zorunluluk getiremez. Bu kabil işlemleri hiçbir şekilde yapamaz. Etik kurallara tamamen aykırı davranışlar olarak disiplini de gerektiren fiiller olarak algılanmalıdır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

cc) Eğitimcilerle ilişkilerde etik ilkeler

Eğitimci; meslektaşları arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapamaz. Meslektaşlarına, öğrencilerle ilgili güven sarsıcı veya önyargılı yaklaşmalara neden olacak şekilde telkin ve yönlendirmede bulunamaz. Meslektaşları ile ilgili edindiği bilgilerde gizliliğe riayet etmekle yükümlüdür. Öğrencilerin huzurunda ve değişik ortamlarda meslektaşları aleyhine söz söyleyemez. Olumsuz söz ve davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür. Eğitimci meslektaşları ile öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim alması için iş birliği yapmakla yükümlü olup, bu süreçte sorunlar ile karşılaşması halinde konunun halli için okul yönetimi ile görüşmek ve hallini yönetime bırakmakla yükümlüdür.

dd) Veliler ile ilişkilerde etik ilkeler

Eğitimci, öğrencilerin sosyal, fiziksel, duygusal, kültürel, ahlaki, manevi ve düşünsel açıdan gelişimlerini sağlamak, beceri ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için velilerle iyi iletişim kurmakla yükümlüdür. Velilere çocuklarıyla gerektiği gibi ilgilenmeleri konusunda açıklamalarda bulunabilir onları yönlendirebilir. Veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapamaz.

ee) Okul yönetimi ve toplum ile ilişkilerde etik ilkeler

Eğitimci; öğrencilerin kaliteli bir eğitim-öğretim hizmeti almasını sağlamak için okul yönetimi ile iş birliği yapar, bu süreçte karşılaştığı sorunları yetkili birime bildirir. Kurum kaynaklarını etkili, verimli ve tutumlu kullanmakla görevlidir. Topluma karşı pozitif ve aktif rol sergiler, sorumluluklarını yerine getirerek örnek olacaktır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ff) Okul yöneticilerinin öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile ilişkilerinde etik ilkeler.

Okul yöneticileri, eğitim ve öğretimin sağlıklı ve güvenli bir ortamda yapılabilmesi için gereken önlemleri almakla yükümlüdürler. Kurum kaynaklarının etkin, verimli ve tutumlu bir şekilde kullanılmasını sağlayacaklardır. Öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında ırk, dil, din, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve aile statüsüne dayalı ayrımcılık yapılamaz. Öğretmenler, öğrenciler ve velilerin okulda yaşanan sorunları açık bir şekilde ifade etmesine imkân verilir. Sorunlara çözüm üretme konusunda gayret gösterilir. Öğrencilerin eğitim ve öğretimiyle ilgili olarak velilerle olumlu ve sürekli iletişim kurulması asıldır. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenler arasında eşitlik, tarafsızlık ve liyakat ilkelerine riayet edilmesi önemli bir yükümlülüktür.

Gerek eğitimde ve gerekse iş hayatında ve akademik yaşamda eskiden etik sorunlar üzerinde durulmaz ancak neyin ne zaman ve nasıl yapılacağı konusunda uygulanan örf ve âdet, yeni gelenlerin adapte olduğu fiil ve davranışlar olarak gelişirdi. Oysa dönemimizde yaşadığımız olaylar bağlamında iş etiği, akademik etik, eğitim etiği birçok sorunların olduğu dönem olmuştur. Özellikle nüfusun plansız bir şekilde çeşitli nedenler ile artması, toplumu oluşturan bireylerin insan haysiyet ve onuruna yaraşır nitelikte eğitim alamamaları, iş bulamamaları, yaşam koşullarındaki olumsuzluklar, insanlarda hırs ve kinin artmasına, saygının azalmasına ve yok olmasına neden olmuştur. Nüfusun artması geniş aile geleneklere bağlı aile kavramından uzaklaşılmış, bireylerin yeni bir anlayış ve arayış içinde ve özgürlük kavramına yapışarak etik kuralları görmeden gelme gibi durum gerçekleşmiştir. Etik kurallar yeni sosyal düşünce yapısı içinde kaybolmuş ve gereksinim olmadığı zehabı ile üzerinde durulmaz olmuştur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Oysa eğitim sektörü insan yetişmesi ve gelişmesinde en önemli kurum olarak etik konusunun üst düzeyde uygulanmasını gerektirmektedir.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri, öğrencilerin eğitim faaliyetine ilk adımı atmalarından itibaren son aşamasına kadar sevgi ve saygı içinde gerçekleşmesi gereken bir serüvendir. Eğitimci olarak faaliyet gösterenlerin eğitim alanlara sevgi ile yaklaşmaları ve örnek olmaları kaçınılmaz bir uygulamadır.

Eğitim sektöründe görev yapanlarda olması gereken nitelikleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz. Bu vasıflara sahip olmayan, olamayan kişilerin hiçbir şekilde bu önemli ve kutsal göreve talip olmamaları gerekir. Bu meslek Anayasada kaynağını bulan çalışma hakkı ile ilgili olarak herkese açık nitelikte kabul olunmamalıdır. Mesleğin ifasında olması gereken nitelikler gelecek nesillerin yetişmesinde ve toplumu oluşturacak bireylerin oluşmasında o kadar çok önemlidir ki, toplumun sürekliğini sağlamak için gençliğin sağlam doğru değerler ile yetişmeleri taviz verilemeyecek kadar önemlidir. Eğitmenlerde gerek öğrencilere davranışlarında ve gerekse kendisinde olması gereken nitelikler:

- Örnek olarak alınabilecek nitelikleri taşımak
-Sürekli eğitim verdiği alanlarda kendini geliştirmek ve çağın gerektirdiği eğitimleri almak, kendini sürekli yenilemek,
-Anlayışlı ve toleranslı olmak
-Eşitlik ilkesini uygulamak
-Eğitim alanlar ile ilgili özel bilgilerin paylaşılamayacağı bilincinde olmak
- Adil davranmak
-Öğrencilerin kabahatli olmaları durumunda kötü muamele uygulamayarak eğitici ve öğretici davranışlarda bulunabilmek,
- Öğrencilerin gelişmesini takip etmek ve onların her türlü davranışları ve gelişimleri ile ilgili olarak gerekli iletişimi kurmak,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

-Öğrencilere güven vererek ruhen sağlıklı, kendine güvenen iyi ahlaklı saygılı bireyler yetişmesi için onların kendilerini ifade etmelerinde gerekli sabrı ve özveriyi gösterebilmek,

-Öğrencilerin psikolojilerine göre gerekli eğitimi gerçekleştirmek ve her bir bireyin farklı farklı sorunları olduğunu bilerek, gözeterek ve saptayarak, gerekli motivasyonu sağlamak ve ona göre çaba göstermek,

- Eğitmen kendi sosyal ve psikolojik durumu nedeni ile olumsuzluklar yaşaması halinde, bu olumsuzlukları öğrencilere yansıtmaması gerektiği bilincine ilaveten hiçbir kişisel bilgisini de paylaşmamayı özümsemiş olmalıdır,

-Eğitmenin mutlaka üst düzeyde mesleki açıdan yeterliliğinin olması asıldır. Mesleğini icra ederken sevgi ile ve sürekli gelişim içinde olarak çalışmalarını yapacaktır, sürekli kendini geliştirecek eğitimlere katılacaktır,

- Eğitmen eğitimini güven içinde ve sorumluluklarının bilincinde olarak yerine getirecektir.

-Eğitimci hiçbir şekilde hangi ad altında olursa olsun sembolik ve maddi değeri olmayan hediyeler hariç öğrencilerinden veya velilerinden hediye alamaz,

-Eğitimci mesleki nüfuzunu kullanarak herhangi bir menfaat sağlayamaz. Görev yaptığı kuruma ait varlıkları kendi yararına kullanamaz. Üçüncü şahıslara ait olan kitap veya sair araç gereçleri gelişim için gerekli olmadıkça tavsiye edemez,

-Eğitimci öğrencilerine özel ders veremez ve kendi tanıdığı üçüncü kişilerden de ders alınmasını tavsiye edemez,

-Eğitimci öğrencilerden veya velilerinden bağış yardım gibi maddi menfaat sağlayacak işlemleri yapamaz.

Herkesin genel olarak çalışma hakkı Anayasal hüküm olarak düzenlenmiştir. Eğitim alanındaki çalışma çok farklı nitelikleri gerektirmektedir. Bu bağlamda toplumun gelişmesinin sağlanmasında en önemli unsurun eğitim olması sebebi ile eğitimde çalışmanın önemli karakter ve üst düzey bilgi gerektirdiği şeklinde

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

algılanarak çalışma konusunda eğitim etiğinin düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitim alanında çalışmanın özel beceri gerektirdiği gözetilerek bu görevlerin verilmesi idarecilerin asli görevidir. İnsanların farklı kültür ve eğitimden gelmeleri ve aynı toplumdaki farklı yaşam biçimi ve örf ve adetler gelenekler düşünce yapısı, özellikle inanç ve dini konularda bağnaz tutumda olmak gibi unsurlar ve farklı topluluklardaki özellikleri örf ve âdeti yadsımak yanlış hareketler olarak eğitimci olmayı engelleyen niteliklerdir. Eğitim alanında çalışabilmek ve eğitimci olmak birçok sübjektif alışkanlıklardan ve önyargılardan kurtulmuş olmayı gerektirir. Ne kadar bilgili olunursa olunsun etik davranışlara sahip olmayan kişilerin eğitimci olmalarına göz yumulmamalıdır.

Eğitim alanındaki çalışma ortamı çeşitli kişilerin birlikte olduğu ve davranış farklılıklarının bulunduğu bir alan olarak etik kurallara aykırılıkların daha fazla olabileceği ve göze battığı alanlardır.

Eğitimde emir ve talimat ilişkisinin olması etik kuralların gereği gibi uygulanmasını engellemektedir. Ancak nazik bir konu olarak etik değerlere saygılı bir şekilde emir ve talimat yetkisi kullanılmalıdır. Rekabet ekonomik menfaatler etik kuralların farklı algılanmasına sahne olabilmektedir. Devlet toplumsal düzeni sağlamak için halkın kurallara saygılı olmasını ve uygulamasını gerçekleştirmede pozitif yükümlülüğü sebebiyle sorumlu bulunmaktadır. Bireylere etik kuralları özümsetmek için eğitim politikalarının belirli tek yönlü sistemlere odaklanarak değil, çağdaş ve objektif düşünce sistemine uygun nitelikte politikalar üreterek uygulama yapılmalıdır. Ancak bu şekilde gelişmiş ve geleceği olabilen toplum oluşabilir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

b) Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri ile İlgili Kurallar[43]

Yükseköğretimde kabul edilmiş birçok ilke ve kuralın bu kurumlarda çalışan ve kurumlar ile ilgilisi olanlar bağlamında emredici nitelikte olmak üzere sistemin işlemesi için gerekli olduğu hususu aşağıdaki gibi açıklanmıştır. Buna göre saptanmış olan ilkelere aykırı nitelikte davranışta bulunmama konusunda bu alanda çalışanların önemle ve hassasiyetle riayet etmesi gerektiği açık ve net vurgulanmıştır.

Yükseköğretim kurumları, bilimsel araştırma, yayın, eğitim-öğretim ve topluma hizmet konusunda önemli bir rol üstlenmiştir. Bu rol, yükseköğretim kurumu mensuplarını güven ilkesi ve sorumluluk bilincine dayalı olarak muhataplarına karşı etik davranış standartlarına uygun hareket etme yükümlülüğü altına sokmaktadır.

Metinler ile yazılı hale getirilmiş olan etik değer ve ilkeler, yükseköğretim kurumları mensuplarına, iş yerinde karşılaştıkları etik problemlerin çözümünde ve çalışma arkadaşları ile öğrenciler, yükseköğretim kurumu idarecileri, yükseköğretim kurumu dışındaki kurum ve şahıslar ile ulusal ve uluslararası toplumla ilişkilerinde rehberlik edecektir.

Yükseköğretim kurumları mensupları, her bireyin değer ve onuruna saygı ilkesi çerçevesinde, gerçeğin takipçisi olmayı, mükemmele ulaşma yönünde çalışmayı ve çalıştırmayı ve demokratik kültürün geliştirilmesi gereğini kabul etmektedir.

[43] https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/ Aynen alınmıştır. YÖK Etik kurallarının yorumu yerine aynen açıklamasının yapılması uygulamayı daha kolaylaştıracağı düşünülerek kurallar aynen alınmıştır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Bu ilke ve ideallerin gerçekleşebilmesi bakımından, bilimsel araştırma, öğrenme ve öğretme özgürlüğünün korunması ve herkese eşit fırsat ve imkânlar sunulması elzemdir.

Yükseköğretim kurumları mensupları, bütün bu süreçleri, aşağıda yer verilen etik değer ve ilkeler rehberliğinde yürütmeyi kabul ve taahhüt ederler. Bu çalışma, yükseköğretim kurumları mensuplarının mesleki yaşamlarını organize ederken titizlikle uymaları gereken etik değer ve ilkelerin neler olduğunu öğrenmeleri, anlamaları ve uygulamaları için başvuracakları bir rehber niteliği taşır.

Burada belirtilen etik değer ve ilkelerin kasıtlı olsun-olmasın, açık veya örtülü olarak ihlali, çeşitli yaptırımların uygulanması sonucunu doğurabilir.

Yükseköğretim kurumları mensupları, eğitim ve öğretim sürecinde çalışma arkadaşları, öğrenciler, aileler ve eğitim-öğretim ağı içerisindeki diğer kimselerin güveni ve saygısını kazanmasını mümkün kılacak davranışlar sergileme ve bunu sürdürülebilir kılma hedefine yönelik olarak buradaki etik değer ve ilkeleri rehber edinmelidir. Bu bakımdan aşağıda ayrıntılı olarak ifade edilen tanımlar, değerler ve ilkeler, tüm eğitimcilerin, etik açıdan değerlendirilebilmelerine elverişli standardı ortaya koymaktadır.

c) Yükseköğretim Tarafından Düzenlenen Etik Değerler

YÖK tarafından düzenlenmiş etik değerler ile ilgili kurallar tanımlar, temel değerler ve ilkeler aşağıda maddeleri ile gösterilmiştir.

aa)Tanımlar

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

YÖK görüşü olarak genel bir etik tanımı yapılmış ve akademik etik ayrıca belirtilmiştir. Burada etiğin düşün alanı olarak tanımlanması dar bir tanım olarak etiğin davranış olduğunun da eklenmesi gerekmektedir.

Etik: İnsanların değerleri gözeterek yaşamanın temelleri üzerine düşündükleri ve bunlardan yola çıkarak doğru ve yanlışı ayırt etmeye, doğru davranış biçimlerini bulmaya ve uygulamaya yarayabilecek kuramsal ve toplumsal araçları geliştirdikleri düşün alanıdır.

Akademik etik evrensel etik kuralların özümsenmesi sonucunda insanın akademik çevredeki davranışları ile bütünleşmesini ifade etmektedir. Etik davranış niteliklerinin kazanılması ile ancak akademik etikten söz edilebilir.

Akademik Etik: Akademisyenlerin bilimsel çalışma ve akademik etkinlikleri sürecinde birikim ve bilgilerini paylaşma ve öğrencilerine aktarmada, bilimsel çalışmaların üretilmesi ve değerlendirilmesinde, toplumun farklı paydaşları ile ilişkilerinde ödüllendirme ve yükseltme aşamalarında, bilim kurumları ve üniversitelerin bilimsel yetkinliğe dayalı yapılandırılması ve iyi eğitilmiş bilim insanlarının yetiştirilmesi faaliyetlerinin her aşamasında etik davranış kurallarına uymayı ifade eder.

Aşağıda belirtilmiş davranışların etik olmadığı açıklanmıştır. Bunlar:

İntihal/ Aşırma (Plagiarism)Bilgi Hırsızlığı: Bilimsel usullere uygun biçimde gerekli atıfları yapmadan kaynak göstermeden veya uygun şekilde izin almadan başkalarının fikir, metot, veri eser ve yayınlarını kısmen veya tamamen kendisine aitmiş gibi sunmak ve yayımlamak.

Uydurmacılık (Fabrication): Olmayan veri ve sonuçları varmış gibi sunmak.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Yanıltmacılık (Falsification): Kasıtlı olarak veri ve/veya sonuçlar üzerinde değişiklik yapmak ve/veya veri atlamak, çarpıtmak.

Çifte Yayın (Duplication): Aynı bilimsel çalışmayı farklı yayınmış gibi kaynak göstermeden birden fazla yayın ortamında yayımlamak.

Bölerek Yayımlama (Slicing): Bir çalışmayı yayın sayısını artırmak amacıyla bölerek yayımlamak.

Sözde (Armağan) Yazarlık: Bir çalışmada (araştırmanın tasarımında, verilerin toplanmasında, değerlendirilmesinde, yayının hazırlanması ve yayımında) aktif katkıda bulunmaksızın kasıtlı olarak yazar olarak görünmek/gösterilmek. Aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dahil ettirmek.

Yazar Saklama: Çalışmaya katkısı olduğu halde yazarlar arasında ismine yer vermemek.

Gönüllü Katılım İlkesinin İhlal Edilmesi: Öğrenci veya diğer katılımcı grupları araştırmaya katılmaya zorlamak.

Bilgilendirmeden Rıza Alma: Araştırmaya katılan gönüllüleri araştırmanın uygulama adımları ve riskleri hakkında yeterli bilgilendirme yapmadan izinlerini almak.

Gizlilik İlkesinin İhlal Edilmesi: Katılımcılardan elde edilen kişisel veya kurumsal verileri yasal zorunluluk olmaksızın ya da ilgililerden izin almaksızın paylaşmak, araştırmada yer alan katılımcıların kimliklerini saklı tutmamak.

bb. Temel Değerler ve İlkeler

aaa)Değerler

Bilim insanları ve yükseköğretim kurumlarının etik değerlere aykırı davranışlarda bulunmaması esastır. Bilimsel çalışmalar güven temeli üzerine kurulur. Bilimsel çalışmaların dürüst ve doğru temellere dayandığına, araştırmacıların verileri doğru yöntemlerle

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

topladığına, uygun analitik teknikler ve istatistikler kullanıldığına, sonuçların uygun rapor edildiğine, inanılır. Akademik dürüstlük, bilginin araştırılması sürecinde olması gereken en önemli değerlerden birisidir. Araştırma yapan tüm bireylerin, araştırmalarını yürütme ve sunma süreçlerinde var olan akademik dürüstlük standartlarına titizlikle uymaları beklenir. Araştırmacı kendine karşı da dürüst olmalıdır. Profesyonel standartlara bağlılık araştırma kariyerinde kişisel dürüstlüğün de temelini oluşturur. Araştırma günlük hayattaki dürüstlük, kurallara uygunluk, açıklık, tarafsızlık, güvenilirlik ve başkalarına saygı benzeri etik değerlere dayanmalıdır. Bilimsel standart bu değerlere araştırma sürecinde uyulması anlamına gelmektedir. Araştırma gereçlerinin paylaşımında saydamlık, destek tekliflerinin incelenmesinde adalet, çalışma arkadaşlarına ve öğrencilere gösterilen saygı, araştırma sonuçlarının kamuoyu ile paylaşımında, yazılım ve sunumunda dürüstlük temel ilkelerdir. Araştırma fonlarından sağlanan kaynaklar sorumlulukla kullanılmalıdır. Bir bilimsel çalışmanın tasarımından verilerin toplanmasına, rapor edilmesine, yayına dönüşmesinden okuyucuya ulaşmasına kadar geçen süreçte araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulması esastır. Bilimsel araştırmanın yayınlanma aşamasında editör ve hakemlerin etik ilkelere riayeti gerekir. Bilimsel standartlara uymama, etik kuralları ihlal etme derecelendirilebilir. Standartların en ciddi ihlali bilimsel suiistimaldir. Bilimsel suiistimal teklif, uygulama ve araştırmanın incelenmesinde veya araştırma sonuçlarının raporlanmasında yanlış bilgi verme, bilgilerle oynama veya akademik hırsızlık (fabrication, falsification veya plagiarism-FFG) olarak tanımlanmaktadır. Hata veya ihmalle bilimsel suiistimal arasındaki en önemli fark aldatma niyetidir. Akademik kurumlar ve eğitim-öğretim kurumları akademik kültür ve değerlere uygun yapılandırılmalı ve yönetilmelidir. Akademik değerler arasında liyakat özgün bir yere sahiptir. Bilimsel liyakat tüm akademik yaşamda, öğretim, yönetim ve akademik değerlendirmelerde temel ölçüt olarak kabul edilmelidir. Akademik kültür ve gelenekler

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yönetim ve eğitim etiğinde anlamlı yere sahiptir. Yönetim etiği ve eğitim etiği, bilim etiğinden ayrı düşünülemez.

bbb) İlkeler

1)Akademik özgürlük ve özerklik;

Akademik özgürlük, akademik personelin bireysel olarak, kendi özgür tercihlerini yapabilmesi, bu açıdan hiçbir dayatma ve baskı ile karşılaşmaması anlamını taşır. Akademik özerklik, akademi ve akademisyenlerin kurumsal yapı olarak, bir üst otoriteye, dışarıdan gelen emir ve talimatlara bağlı olmaması, akademik ve bilimsel çalışma alanı ve metotlarını özgürce belirleyebilme durumunu ifade eder.

2)Akademik dürüstlük;

Akademik topluluğun üyeleri arasındaki güven ve dürüstlüğe dayalı bağları güçlendiren; toplumun bilime ve bilim insanına güvenini sağlayan; akademik çevrede uyulması gereken etik ilke ve standartlara uygun davranmaktır. Akademik dürüstlük, akademik standartları içtenlikle yerine getirmek ve her türlü akademik etkinlikte dürüst, açık ve sorumlu davranışların korunmasını da içerir.

3)Sorumluluk ve hesap verebilirlik;

Sorumluluk, yükseköğretim kurumları mensuplarının her türlü bilimsel ve akademik davranış ve faaliyetleri ile üstlendikleri görevleri gerekli nitelik ve nicelikte yerine getirmeleri, kişisel ve mesleki sorumluluğu üstlenilmesi ve üstlenilen görevlerin gerekli nitelik ve nicelikte yerine getirilmesi, ülkenin ve yükseköğretim kurumunun kaynaklarını en verimli şekilde kullanmalarıdır. Üniversitenin kurumsal kimliği ve itibarının zarara

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

uğratılmamasıdır. Diğer kişi ve birimlerle uyumlu ve etkili şekilde çalışılması anlamına gelir.

Hesap verebilirlik ise bir işi, bir görevi gerçekleştirmek için kendilerine emanet edilen kamusal ya da özel kaynakları kullanan yükseköğretim kurumları mensuplarının, kaynakları emanet edenlere kaynakların kullanımı ve görevin nasıl ve ne oranda yerine getirildiği konusunda açıklamada bulunma, şeffaf olma zorunluluğudur.

4)Temel hakların korunması ve güçlendirilmesi;

Yükseköğretim kurumlarının, kendi mensupları ile birlikte toplumun tüm fertlerinin temel insan hak ve özgürlüklerini koruması ve desteklemesi asıldır. Bireyler, eylemlerinin ve kararlarının her zaman bu hakları güçlendirip desteklediğini garanti etmelidir.

5)Başkalarına saygı;

Yükseköğretim kurumları mensuplarının bireylerin farklılıklarına saygı duyması, değer vermesi, ayırımcılık ve taciz gibi davranışlara izin vermemesi; Meslektaşlar, çalışanlar, öğrenciler, paydaşlar ve üniversite dışı birimler ve şahıslara saygı ve nezaketle muamelede bulunmak ve ilişki içerisinde olunan tüm şahısların onuru ve ihtiyaçlarını dikkate almasıdır.

6) Akademik Liyakat;

Yükseköğretim kurumları mensuplarının bir işe veya göreve aday olmaları durumunda yetenekleri, nitelikleri, deneyimleri değerlendirilerek işin veya görevin gerektirdiği standartlar temelinde seçilmesi ve görevlendirilmesidir.

cc) Öğretim Elemanlarının Yükümlülükleri

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Öğretim üyesi ve görevlilerinin meslektaşlarına, kendi disiplinlerine, üniversiteye ve topluma karşı sahip oldukları yükümlülükler vardır.

1) Öğretim Üyesi ve Görevlilerinin Meslektaşlarına Karşı Yükümlülükleri

Öğretim elemanlarının meslektaşlarına karşı, bilimsel bir topluluğun üyeleri olmalarından kaynaklanan yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda, öğretim elemanı;

a) İster akademik ister idari sıfatla olsun, meslektaşlarına karşı saygılı ve adil davranmak,

b) Meslektaşlarının akademik özgürlük haklarını savunmak,

c) Meslektaşlarının çalışmaları hakkındaki profesyonel görüşlerini veya yargılarını sunarken adil yansız olmak, meslektaşları hakkında, bilerek, yanlış ve art niyetli açıklamalarda bulunmamak,

ç) Yasal olarak zorunlu olmadıkça meslektaşları hakkında edindiği gizli veya kişisel bilgileri açıklamamak,

d) Meslektaşlarının mesleki gelişimine etkin olarak yardım etmek,

e) Meslektaşlarına karşı politik nedenlerle veya ırk, dil, din, cinsiyet, etnik köken, fiziksel engellilik gibi sebeplerle ya da keyfi ve kişisel nedenle ayrımcılık yapmamak,

f) Meslektaşlarının mesleki hak ve ayrıcalıklarını kullanmalarını kasıtlı olarak engellemez ya da reddetmez,

g)Meslektaşlarının mesleki kararlarını etkilemek için özel davranışlarda bulunmaz ve zorlayıcı araçlar kullanmaz.

2)Öğretim Üyesi ve görevlilerin Kendi Bilim Alanlarına Karşı Yükümlülükleri

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Bilginin geliştirilmesinin değeri ve saygınlığına olan inançla hareket eden öğretim elemanları, kendilerine yüklenen özel sorumluluğun bilincindedir. Kendi alanlarına karşı olan birincil sorumlulukları, gerçeği aramak ve onu anladıkları şekilde ifade etmektir. Bu amaçla, öğretim elemanları kendilerini bilimsel yetkinliklerinin gelişmesine ve iyileşmesine adarlar. Bu bağlamda, öğretim elemanı;

a) Akademik alanında kendini sürekli geliştirmek,
b) Tüm bilimsel çabalarında akademik dürüstlüğünü korumak,
c) Diğer bilim alanlarını karalamamak, küçüksememek veya üniversitenin diğer programlarındaki ve akademik bölümlerindeki öğrencilerin güvenini azaltacak davranışlardan kaçınmak,
ç) Mesleki görevlere başvurularda yanıltıcı açıklamalarda ve mesleki nitelikleri ile ilgili yanlış bildirimlerde bulunmamak ya da yeterliliği ve niteliğiyle ilgili gerçekleri kasıtlı olarak gizlememek,
d) Mesleki kararını ve davranışını değiştirebilecek ya da etkileme görüntüsü verebilecek herhangi bir ödülü, hediyeyi, ikramı veya bağışı kabul etmemek,
e) Uzmanlık alanına girmeyen konularda hakemlik, proje araştırmacılığı ve bilirkişilik; sınav, tez, atama veya yükseltme jürisi üyeliği yapmamak,
f) Aralarında çıkar ilişkisi veya çıkar çatışması bulunan kişilerle ilgili atama ve yükseltme ve değerlendirme jürilerinde görev almamak, hakemlik yapmamak, bilirkişilik görevi üstlenmemek,

3) Öğretim Üyesi ve Görevlilerin Üniversiteye Karşı Yükümlülükleri

Öğretim elemanları, akademik bir kuruluşun üyeleri olarak, her şeyden önce etkin bir öğretici ve bilim insanı olmak için çaba gösterirler. Bu çerçevede, öğretim elemanı;

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

a) Üniversite içinde çeşitli düzeydeki komite, komisyon çalışma grubu, kurul veya görevlendirmelerde üniversite yönetimin faaliyetlerine katılmak,

b) Kurum dışında, üniversitedeki görev ve sorumluluklarıyla bağdaşmayan profesyonel etkinliklerle meşgul olmamak,

c)Yükseköğretim kurumları mensuplarına karşı kurallarına uygun olarak saygı ile hakkaniyetle davranmak işe alma, değerlendirme, yükseltme veya işten çıkarma süreçlerini yerine getirirken liyakat esaslarını gözeterek nesnel ve adil davranmak.

d)Bölümün, fakültenin veya üniversitenin tüm personeline saygıyla ve hakkaniyetle davranmak, onları kişisel kazanç ve özel işleri için kullanmamak, sözlü veya fiziksel olarak taciz etmemek.

e) Üniversitenin mali kaynaklarını dürüstlükle kullanmak,

f) Kurumsal ve mesleki konumunu kişisel çıkar sağlamak için kullanmamak.

4) Öğretim Üyesi ve Görevlilerinin Topluma Karşı Yükümlülükleri

Öğretim elemanlarının farklı toplumsal kesimlere karşı yükümlülükleri vardır.

Öğretim elemanları, bu yükümlülüklerinin önceliğini öğrencilerine, meslektaşlarına, kendi disiplinlerine ve kurumlarına olan sorumlulukları ışığında değerlendirirler. Bu çerçevede öğretim elemanı aşağıda belirtilmiş nitelikte faaliyette bulunmak zorundadır.

a) Toplumun ekonomik, kültürel ve entelektüel kapasitesinin geliştirilmesinde topluma hizmette etkin bir rol oynamak için çaba harcamakla yükümlüdür.

b) Topluma yönelik açıklamalarında bilimsel bulgular ile kişisel görüşlerini birbirinden ayırt edebilecektir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

c)Herhangi bir idari konu ile ilgili beyanda bulunduğunda kendi görüşleri ile üniversitenin kurumsal görüşleri arasında ayrım yapmada dikkatli davranacaktır.

d)Araştırma, öğretim, hizmet ve profesyonel görevlerinde üniversite personeli olarak görüşleri ile kendi özel görüşleri çerçevesinde yaptığı açıklamaların ayrımını açıkça ifade edecektir.

e) Yetişmesine katkıda bulunan topluma hizmet etmeyi bir toplumsal sorumluluk olarak kabul etmek.

f) Çalışma alanında toplumun bilinçlendirilmesi için gereken eğitim ve hizmet çalışmalarını gönüllü olarak üstlenmek.

g) Ülkenin bilimsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerden ilerlemesini ve gelişmesini ilgilendiren sorunlarını öğretim ve araştırma konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak, düşünce ve önerilerini toplumla paylaşmak.

dd)Bilimsel Araştırma, Yayın ve Değerlendirme Etiği

Bilim etiği, bilimsel araştırma, araştırma sonuçlarının yayımlanması ve bilimsel değerlendirme süreçlerini kapsar.
Bilimsel araştırma, bir sorunun ortaya konulması ve evrensel bilim yöntemleri kullanılarak konunun araştırılması, irdelenmesi ve değerlendirilmesidir.

aaa)Bilimsel araştırmalarda uygulanacak temel ilkeler;

1) Araştırmanın tasarımı ve yürütülmesinde gerekli yeterliliğe sahip olmak, araştırmanın yapılışı ve bulguların analizi sırasında özeleştiri, dürüstlük ve şeffaflığı korumak, aynı konuda araştırma yapmış veya yapmakta olanların çalışmalarına saygılı olmak.

2) Bilimsel araştırma etiği ile ilgili üç önemli ilke, araştırma problemine dürüst yaklaşmak, araştırma sonuçlarını rapor ederken açık ve dürüst olmak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

3)Bilimsel bir çalışma, araştırma metodolojisi ve araştırma etiğine uygun olmalıdır. Araştırmaya başlarken, araştırma sürecindeki görevler ve yayınlarda oluşan tüm hakların dağılımı belirlenmelidir. Yanlış veri beyanı ve yalan veri üretmek, başkasının verisini izinsiz kullanmak etik ihlal teşkil eder.

4) Veri toplanması ve analizi için kullanılan bütün kaynaklar (elektronik olanlar dahil) ve metotları çalışmada sunmak. Bilimsel yayının amacı, üretilen ve geliştirilen bilginin ve bilgi birikiminin paylaşılarak yayılmasını ve bunun sonucunda bilimin insanlık yararına geliştirilmesini sağlamaktır.

5) Bu amaç doğrultusunda hazırlanan bilimsel bir yayında, yayının içindeki bilgilerin doğru ve tam olması, yayının kasıtlı olarak eksik bilgi içermemesi, bilgilerin üretimi ve geliştirilmesi aşamalarında "bilimsel etiğe" uygun davranılması, ancak bilimsel sistematik içinde geliştirilen ve derlenen bilgilerin ve verilerin yayımlanması,

6) Yayının içeriğinin yansız olması, kişisel çıkarlar, kaygılar, politik görüşler ve inançların yayını etkilememesi.

7) Yayında yararlanılan bütün kaynakların atıf yapılarak belirtilmesi, yayındaki bilginin üretilmesinde, derlenmesinde, ölçülmesinde ve yayına hazırlanmasında payı olanların katkılarının yazar olarak ya da teşekkür edilerek belirtilmek.

8) Araştırmada ve yayında görev ve sorumluluk alma anlamına gelen yazarlık hakkını tüm bilimsel çalışmalarda gözetmek araştırmaya verilen katkı oranında isim sıralaması belirtmek.

9)En kötü etik ihlali uygulamaları olarak bilinen, başkasına ait (yazılı, basılı ve elektronik ortamdaki) bir eseri ve sanatsal uygulamaları olduğu gibi alarak kendi adına sunmak, bir bölümünü bilimsel yayın kurallarına uygun bir biçimde atıfta bulunmadan kendi eseri gibi sunmak, bulguları, sanatsal uygulamaları bunların alıntı olduğunu açıkça gösterecek şekilde

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

(yazılım tipini değiştirerek, italik yazarak ve tırnak içinde göstererek, metin içinde işaretleyerek, dipnot ya da kaynakçada belirterek)belirginleştirmeden sunmak; farklı kelimeler kullanarak veya cümleler kurarak değiştirip sunmak, bilgi ve düşünceleri, uygulamaları kendi fikriymiş gibi sunmak eylemlerinden kesinlikle kaçınmak.

10)Atıfta bulunurken eksik bilgi vermemek, alıntı kaynağına ait uygun bilgi vermek, kaynağı unutulan bilgileri kendi fikriymiş gibi kullanmamak (bilinç altı yanılsama) ise aşırmanın ince tipleridir. Bir kongre veya toplantıda yayınlanan bir yayın özetinin yayınının basılmak üzere sunulmasını engellememek. Ancak bu yayının toplantı veya kongrelerde sunulmuş olduğu o yayının basılmak üzere yapıldığı başvuruda belirtilmelidir. Bir çalışmanın farklı dillerde tekrar basılması kabul edilebilir; ancak, basılmak üzere başvururken ilk yayından mutlaka bilgi verilmeli ve yayında atıf bulunmalıdır. Yazarlar bir dergiye başvururken, başka bir dilde ve benzer yayınlar basım safhasındaysa bunlarla ilgili ayrıntılı bilgi vermelidirler. Yayınlarda yazarlık hakları gözetilmelidir. Yazarlık hakkı, Uluslararası Editörler Birliği'nin belirlediği gibi araştırmanın ve yayının tüm aşamalarında görev ve sorumluluk almak anlamına gelir. Daha sonra çıkabilecek bazı anlaşmazlıkları baştan önlemek için, çalışmanın başında, kimlerin yazar, kimlerin destek verenler olarak kabul edileceği ve kimlere teşekkür edileceği hususlarında karar verilmesi uygundur. Araştırmaya verilen katkı oranında isim sıralaması belirlenir.

11) Araştırmada kullanılan veri ve analizleri içeren detayları en az 5 yıl saklamak.

bbb) Bilimsel Değerlendirme Etiği

Yayın değerlendirmeleri, akademik yükseltmeler, bilirkişilikler, sınav jürileri ve dergi hakemliklerinde gözetilmesi gereken temel

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

etik değer ve ilkeler vardır. Bu çerçevede öğretim elemanı1nın yapması ve yapmaması gereken fiil ve davranışlar;

1) Öğretim üyesi bilimsel değerlendirmelerde, jüri üyeliği, editörlük, bilirkişilik, hakemlik ve benzeri görevlerde bağımsız, dürüst önyargısız ve tarafsız davranır,

2) Dürüst davranmak, doğruyu söylemek, gizlilik ilkesine riayet etmede hassasiyet gösterir,

3)Eşitlik ilkesine uygun hareket eder,

4)Ön yargılı davranmaz, tutarlı hareket eder, bilimsel değerlendirmelerde tanımlayıcı, net ve açık olur, gerekçelendirir.

5) Kendine verilen değerlendirme süresine uyar; değerlendirme süreçlerinde sadece eleştiri yapmaz, yapıcı geri bildirim ve önerilerde bulunur.

6) Hakemlik görevlerini esinlenmeler, fikir hırsızlıkları yaparak kötüye kullanmaz; haksız çıkar sağlamaz,

7) Bilimsel gereklilikler dışında bir makalenin yayınını engellemez ya da geciktirmez,

8) Hakemlik yaptığı bilimsel çalışma üzerinden fikir hırsızlığı yapmak sureti ile görevini kötüye kullanmamak,

9)Hakem belirlemelerinde bilimsel ölçütlerin dışına çıkmamak, alanla ilgili çalışanların hakem olarak belirlenmesine özen göstermek,

10) Alanı dışındaki değerlendirme taleplerini ret etmek.

ee) Eğitim ve Öğretim Etiği

1) Öğretim Elemanlarının Eğitim ve Öğretim Sürecindeki Sorumlulukları.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Öğretim elemanlarının eğitim-öğretim sürecinde uymakla yükümlü oldukları etik değer ve ilkeler vardır. Bu çerçevede öğretim elemanı;

a) Derslerini, yetkili kurulların onayladığı program içeriğine uygun olarak verir,

b) Engelli öğrencilere ilgili yasaların gerektirdiği destek ve yardımı sağlar,

c) Ders programında belirlenen yer ve zamanda dersinde bulunur, mecburi durumlar dışında derslerini bir başkasına verdirmemek,

d) Verdiği tüm dersler için yazılı bir ders planı hazırlar ve bu ders planını ilk dersten itibaren her öğrencinin erişimine açar. Bir ders planında yer alması gereken bilgiler şunlardır:

(aa) Ders hakkında genel bilgiler (ders kodu ve adı, ön koşullar, haftalık çalışma planı, öğretim elemanının adı, oda numarası, telefon numarası, e-mail adresi vb.)

bb) Bölüm ve birim tarafından daha önce kabul edilmiş ders amaçları,

cc) Ders için gerekli materyaller (kitaplar, broşürler, kütüphane kaynakları vb.)

dd) Dersin içeriğini oluşturan ana ve yan konular,

ee) Ders için gerekli okuma, yazma ödevleri ya da sözlü çalışmalar ve bunların tahmini tarihleri,

ff) Öğrencinin akademik başarısını değerlendirmede kullanılacak yöntem ve ölçütler,

gg) Akademik dürüstlüğe aykırı davranışlarla ilgili açıklamalar,

hh) Öğretim elemanının görüşme saatleri,

2)İlgili yasalar gereğince öğrencilerin derslerden aldıkları notları, mahkeme kararı ve öğrencinin yazılı izni olmadıkça açıklayamaz. Öğrencilerin notları eğitsel ve yasal gereklilikler

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

açısından yalnızca üniversite yönetimi, öğretim elemanı ve ilgili personel tarafından görülebilir.

3) Yetkili makamlardan izin almaksızın veya geçerli mazereti olmaksızın ders ya da üniversite ile ilgili görevlerinde devamsızlık yapamaz.

4) Öğretim Üyesi ve Görevlilerin Öğrencilere Karşı Yükümlülükleri.

Bir öğretici olarak öğretim elemanları, öğrencilere saygı duyar; entelektüel bir yol gösterici ve danışman olarak bu rollerine tam bir bağlılık gösterir. Bu çerçevede öğretim elemanları;

a) Öğrencileri araştırma ve öğrenmeye teşvik eden ve cesaretlendiren bir ortam yaratır,

b) Öğrencileri mesleğin ya da disiplinin temel değer ve ilkelerini öğrenmeye, fikirlerini serbestçe ifade etmeğe ve bağımsız düşünmeğe teşvik eder,

c) Her dersin/programın öğrenme çıktılarını açık hale getirir, dersin gerekliliklerini ve başarı ölçütlerini belirler,

ç) Öğrencilerin çalışmalarını ve performanslarını adil-tarafsız ve dürüst olarak değerlendirir, değerlendirmeleriyle öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlar, zamanında ve yapıcı geri bildirimler verir,

d) Öğrencilerin çalışmalarını ve sınavlarını zamanında değerlendirir ve duyurur,

e) Öğrencilerin öğrenme özgürlüklerini korur, öğrenme haklarına zarar verecek uygulamalara izin vermez,

f) Öğrencilerin derslerle ilgili değerlendirmelerini dikkate alır,

g) Yasal olarak açıklanması gerekenler dışında, öğrencilerin özel-kişisel bilgilerine saygı gösterir, bu bilgileri gizli tutar,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

h) Öğrencilere, öğretim sürecinde, diğer çalışmalarda ya da kamu hizmetlerinde taşımaları gereken mesleki ve entelektüel yükümlülüklerini bildirir,

ı) Kişisel çıkarları için öğrencilerini istismar etmez ya da ortaklaşa hazırlanan bir çalışmayı öğrencilerin katkılarını belirtmeden sunmaz,

i) Öğrencilere referans olurken adil ve nesnel davranır,

j) Öğrencilerle arasında, mesleki profesyonellik sınırlarını aşacak ölçüde kişisel yakınlık ve ilişkilere izin vermez,

k) Her türlü tacizi, istismar ve şiddeti baskıcı, aşağılayıcı, rahatsız edici davranışları görmezden gelmeyecek ve hiçbir biçimde kabul ve tasvip edilemez olduğunu bilerek buna göre davranır,

l) Öğretim verdiği alanda, öğrencilerin güncel ve kaliteli eğitim alabilmesi için araştırmalar yaparak uzmanlığını sürekli geliştirir,

m) Öğrencilerin farklı yeteneklere ve özelliklere sahip olduklarını kabul eder ve her bir öğrencinin entelektüel ve kişisel gelişimine katkı sunmaya çalışır,

n) Hassas konulara değinirken öğrencilerin duygu ve düşüncelerine saygı duyar,

o) Öğrencilerin yüksek mesleki etik değerlerle yetişmeleri ve çok yönlü gelişmeleri için onlara davranışları ile örnek olur,

ö) Öğrencilerin birbirlerine ve öğretim elemanlarına karşı saygı duymalarını teşvik eder,

p) Öğrencileri, öğrenmelerine engel olacak ya da sağlıklarına ve güvenliklerine zararlı olan ortamlardan korumaya özen gösterir,

r) Öğrencilerden herhangi bir ikramı veya hediyeyi kabul etmez,

s) Kendi kitabını ya da benzeri yazılı veya görsel çalışmasını satın almaya zorlayamaz: tezi, notu veya puanı baskı aracı olarak kullanamaz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ff) Hizmet Etiği

Öğretim üyelerinin hizmet sunumunda uyması gereken etik değerler ve ilkelerin neler olduğu bu bölümde açıklanmıştır.

Öğretim Elemanlarının Hizmet Sunumuna İlişkin Etik Değer ve İlkeler.

Öğretim elemanlarının hizmet sunumlarında dikkate almaları gereken etik değer ve ilkeler vardır. Bu çerçevede öğretim elemanları;

1) Topluma hizmet kapsamındaki eylem ve işlemlerinde yasallık, adalet, eşitlik ve dürüstlük şeffaflık ilkeleri doğrultusunda hareket eder; görevini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet, yaş ve benzeri sebeplerle ayrım yapamaz; insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamaz,

2) Toplumsal konulara (çevre, sağlık, eğitim, adalet vb.) duyarlılık göstererek, insanlığın yararını gözetir,

3) Üniversite dışındaki herhangi bir etkinliğe ya da çalışmaya katılmak için Üniversiteye karşı yükümlülüklerini aksatmaz,

4) Üniversite dışında yürüttüğü gelir getirici nitelikteki işleri, mevcut yasal düzenlemelere ve dürüstlük ilkesine uygun olarak yapar,

5) Ticari reklam aracı olmaktan uzak durur,

6) Kurumsal ve mesleki unvan ve konumunu kişisel çıkar sağlamak için kullanmaz,

7) Üniversite dışı etkinliklerde üniversitenin toplum içindeki yerini ve saygınlığını korur,

8) Topluma yönelik görüşlerini, adil, doğru, eksiksiz ve nesnel bir şekilde açıklar,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

9) Dürüstlük ve tarafsızlığını tehlikeye düşürecek etkinliklerden uzak durur,

10) Kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütür, hizmetten yararlananlara iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklamaları yaparak onları hizmet süresi boyunca aydınlatır,

11) Keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunmaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenlemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep etmez ve bu maksatla sunulanı kabul etmez,

12) Etik ilkelerle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunmasının talep edilmesi halinde veya hizmetlerini yürütürken bu tür bir eylem veya işlemden haberdar olduğunda ya da gördüğünde durumu yetkili makamlara bildirir,

13) Çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, kaçınmak için gerekli adımları atar, farkına varır varmaz durumu ilgililere bildirir,

14) Görev, unvan ve yetkisini kullanarak kendisi, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlamaz ve aracılıkta bulunmaz,

15) Görev, unvan ve yetkisini kullanarak çıkar amacıyla kendisinin veya başkalarının kitap, dergi, kaset, cd ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yapmaz veya yaptırmaz,

16) Görevinin ifası sırasında ya da bu görevin sonucu olarak elde ettiği resmi veya gizli nitelikteki bilgileri, kendisine, yakınlarına veya üçüncü kişilere doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanmaz; görevdeyken ve görevden ayrıldıktan sonra yetkili makamlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklamaz,

17) Yürüttüğü görevle ilgili bir iş, hizmet veya çıkar ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendisi, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye almaz ve çıkar sağlayamaz, borç kabul edemez,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

18) Kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kaynaklarını, işgücünü ve imkanlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranır.

gg) Akademik Yönetim Etiği

Akademik kurum yöneticileri bilim etiği ilkelerini çiğneyenlere karşı konumlarına bakmaksızın etkin ve kararlı bir tutum sergilemek zorundadır. Herkes, dış denetimden muaf olmadan her koşulda akademik etik ilkeleri korumalı ve savunmalıdır. Tüm inceleme ve soruşturmalarda gizlilik ve masumiyet karinesi önemle gözetilmelidir. Güven ve huzurun olmadığı, çalışma barışının sağlanmadığı ortamda bilimsel verimlilik söz konusu değildir. Yöneticiler akademik ortamda huzur ve güveni sağlamak zorundadır. Fiziksel şartların ve araştırma ortamının, teknik ekibin ve desteğin sağlanması yönetimin sorumluluğundadır. Etik dışı tutum ve davranışları incelemek amacıyla yükseköğretim kurumlarında kurulan etik kurullar tarafsız ve bağımsız olmalı, kurum yöneticileri paylaşılan sorumluluk bağlamında alınan kararların arkasında durmalıdır. Yükseköğretim kurumları yöneticilerinin de uymakla yükümlü olduğu etik değer ve ilkeler vardır. Bu çerçevede yöneticiler;

1) Öğretim elemanlarının kişisel onurunu, mesleki saygınlığını tanır ve etik ilkelerin en vazgeçilmez/devredilmez değerler olduğuna inanır,

2) Öğretim elemanları arasında din, ırk, dil, etnik köken ve cinsiyet ayrımı yapmaz,

3) Akademik özerkliğin gerçekleşmesi için çalışır; akademik özgürlüğe, farklı düşünce ve görüşlere saygıyı üniversite yaşamının temel değeri olarak görür,

4) Öğretim elemanlarının atama ve yükseltme başvurularının değerlendirilmesinde, üniversite senatosunca kabul görmüş akademik performans ölçütlerini esas alır; üniversiteye eleman

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

alımında, yükseltme ve atamalarda profesyonel standartların dışına çıkmaz. Akademik birimlerin akademik kadro ilanlarında aranan özel nitelik tariflerinde liyakat kuralının ihlal edilmemesine azami özen gösterir;

5) Adam kayırmacılığın, rüşvetin, her türlü bezdirme ve yıldırmanın ciddi etik ihlallere yol açtığını ilan ederek, bunlarla mücadeleyi üniversite yaşamının öncelikleri arasına alır,

6) Taciz, bezdirme ve yıldırma (mobing) gibi davranışların etik dışı davranışlar olarak tümüyle akademik yaşamın dışında kalması için her türlü eğitim, bilinçlendirme, bilgilendirme önlemlerini almayı; bu türden davranışlara maruz kalanlarla dayanışmayı ilke edinir, cinsel tacizi yasaların belirlediği dar çerçevede değil, etik kriterler çerçevesinde değerlendirerek, bu amaca yönelik güç ve nüfuz kullanımı durumunda taciz gören öğreti elemanı, öğrenci ve personelin başvurularında gizlilik ilkesini gözetir.

7) Öğretim elemanlarının yurt içi veya yurt dışı bilimsel faaliyetlere katılımlarında eşitlik ve liyakat ilkelerine göre davranır,

8) Özlük haklarını kısıtlayıcı, kişilerin kariyerlerine zarar verici engellemelerden uzak durur,

9) Öğretim elemanlarının bilim, sanat, araştırma ve yayınlarından doğan yasal haklarının korunmasını gözetir,

10) Akademik birim yöneticilerinin ve öğretim elemanlarının ders yükü/ek ders yükü taleplerini, öğretim elemanının uzmanlık alan ve yetkinliğini gözeterek hakkaniyet ilkesi çerçevesinde dağıtımını sağlar,

11) Öğrenci, çalışan ve öğretim elemanı olan her kişiyi, statüsü ve görevi ne olursa olsun, eşit bireyler olarak görür,

12) Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan her türlü ayrımcılığa karşı gerekli önlemleri alma konusunda duyarlı davranır,

13) Üniversite kaynaklarının kullanımında ve işlerinin yürütülmesinde, tüm üniversite yöneticilerinin, yasal incelmelere açık ve hesap verebilir şekilde davranmaları esastır,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

14) Görevleri sırasında edindikleri gizli verileri, bilgi almaya yetkili olmayan kimselere, yetkisi olmadan açıklamaz,

15) Üniversiteyle iş yapan veya yapmak isteyen herhangi bir kişiden, firma veya kuruluştan kişisel çıkar amaçlı hediye, borç veya ikram kabul etmez,

16) Etik kurulların bağımsız çalışması için uygun koşulları sağlar, etik kurul kararlarını hakkaniyetle hayata geçirir, etik dışı tutum ve davranışlara sessiz kalmaz. Etik ihlal yaptığı kesinleşen kişilere yönetim görevi verilmez, görevde iken etik dışılık saptanmışsa gereği yapılır ve idari görevden uzaklaştırılır,

17) Anayasal ve yasal zorunluluklar gereği mahkeme kararlarının zamanında ve usulüne uygun olarak yerine getirilmesinde hassasiyet gösterir,

18) Politik organlar ve diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerinde tarafsızlık ilkesine riayet eder.

hh) Yüksek Öğretim Etik İlkeleri ve Sonuçları

Etik kuralların ve uygulamaya yönelik açıklamaların ardından etiğin felsefesi nedir diye düşündüğümüzde, çok güzel bir hediye paketi topluma sunulmak istenmektedir. Bu paket açılınca her şeyin değişeceğine inanılır. Değişimin gerçekleşeceğine inanmak için öncelikle bilgi birikimi ve ahlaki kurallar bakımından insanların değişmesi gerekmektedir.

Özellikle Yüksek Öğretim insanların eğitim maratonunda ulaşabildikleri son durak olarak etik kültürünü alacakları yerdir. Bu devrede gerek eğitimcilerin ve gerekse eğitim alanların büyük özveride bulunmak zorunlulukları vardır. Yüksek Öğretimi bir kül olarak görmek ve bütün paydaşların etik konusunda aynı frekansta olmasını sağlamak gerekmektedir. Ancak şurası çok açıktır ki, insanların inançlarını, tavır ve tutumlarını ve yerleşmiş kodlarını değiştirmek kolay değildir. Aynı konuların birçok kere açıklanmış

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olmasına rağmen tepkisizlikle karşılaşılması olağan hale gelmiştir. Eğitim alanında olanlar açısından bile temel bir etik kültür yaratabilmek için aynı düzeyde kuralların özümsetilmesi programları doğru sonuç vermediği gözetildiğinde toplumun her kesimi açısından etik değerlerin özümsetilmesi hiç kolay değildir. Eğitim alanında tüm paydaşların etik değerleri özümsemesi zamana bağlıdır. Zaman herkes için aynı uzunlukta değildir. Etik kuralların benimsenmesi bağlamında herkesin farklı zamanlara gereksinimi vardır. Ayrıca kurallar ile çalışmalar yapılmasında bireyler, etik kuralları uyguladığında ne olacağını ve karşısındaki kişi bakımından nasıl algılanacağını, problemlerin çözümünde ne gibi yararı olacağını, etik kuralları uygulamanın getirisi ve götürüsünün ne olduğunu ve etik kurallar çerçevesindeki davranışları uygulamanın iyi ve doğru olup olmadığını sorgulayacaktır.

Gelişen toplumsal ilişkilerde etik değerlerin iyi ve olması gereken davranışlar olarak sunulması ve bu ilkelerin benimsenebilmesi toplumsal teşkilatlanma sonucu elde edilecek kültür ile mümkündür. Bu kültürün resmi olarak elde edileceği eğitim kurumlarının sonuncusu üniversitelerdir. Toplumda değişik grupların varlığı ve bunların farklı niteliklere sahip olması, genel etik kuralların yaygınlaşmasını ve buna yönelik eğitimin verilmesi zorlaşmaktadır. Etkin eğitimin üniversitelerde gerçekleşebileceği farz olunmakta ise de etik eğitimin verilmesinde ve alınmasında toplumda üst düzey diye tabir ettiğimiz gruplar ile kültür düzeyinin alt düzeyde olduğu gruplardan bireyler ile birlikte çalışmak en zorudur. Ancak belirtmek gerekir ki, toplumda mütevazi olarak betimleyeceğimiz orta sınıftaki gruplar etik felsefenin ilkelerini daha kolay ve çabuk özümsemektedirler. Bu bağlamda eğitim safhasında bu gruplardan eğitimde olanların etik konularını algılamaları daha kolay gerçekleşmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Etik ilkelere ilişkin eğitim alan insanların iletişimi kolaylaşmakta ve sorunlar olmayabileceği gibi, olduğu takdirde de çözümünün daha kolay gerçekleştiği bir gerçektir. Bu nedene etik davranışın faydalı bir nitelik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sayede sağlanan yarar nedir? Sorunların asgariye indiği ve mutlu bir yaşam içinde olunmasındır. Esasen insanların yaşamı belirli kurallar içinde olduğu takdirde düzenli olur. Sadece yasalara uymakla düzen sağlanmaz. Kurallara uymak temel davranış olarak özümsendiği takdirde toplumsal sözleşmeye riayet edilmiş olunur.

Bu bağlamda Yüksek Öğretimde tüm bireyler kendi benliğine karşı etik davranmakla gelişmekte ve aydınlanmaktadır. Yüksek Öğretim gençliği açısından soruna bakıldığında kişisel etik bireyin gelişmesini sağladığı için birey aldığı eğitime ilaveten toplumda aranan ve değerli nitelikleri olan kişi olarak yerini alır. Sosyal yaşamında ilişkileri saygı, sevgi ve uyum içinde gerçekleşir. Bu da bireyin davranışlarının toplum beklentileri ile uyum içinde olmasını sağlar.

Zorunlu eğitim devresinden önceki dönemde çocuğun aileye içinde geçirdiği dönemlerdeki eğitim konusuna baktığımızda, etik kuralların özümsenmesinde ve iletişim becerilerinin gerçekleşmesinde aileden gelen eğitim görgü ve davranış modellerinin bireyin hayatındaki öneminin de yadsınamayacağının altını çizerek belirtmek isteriz. Çocuk gelişimi açısından ailelere ve gerek okul öncesi eğitim ve gerekse ilköğretim safhasındaki eğitimin ne derece önemli olduğu ve toplumun gelişmesinin buna bağlı olduğunu, üniversiteye gelen bireylerin etik kurallara uyma ve özümsemeleri ile ilgili formasyonda çocuğun üç-beş yaşlarında aldığı her türlü eğitim ve şartlandırmaların tekrar tekrar açıklamak isteriz.

Bir Devletin etik konusundaki kurallarının özümsenebilmesi topluluğu oluşturan bireylerin yaşamlarının başladığı andan

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

itibaren etkileşimleri ile ilgilidir. İnsanların edinmiş oldukları nitelikler karakterlerinin oluşumuna yön veren etkenler aile, çevre, örf, adet gibi insana yapışmış alışkanlıkların etik kuralar ile çelişmesi halinde bundan kurtulmanın zorluğu unutulmadan Devletin etik kuralların özümsenmesi yöntemlerinin de psikolojik ve sosyolojik açıdan değerlendirilerek belirlenmesi gerekmektedir. Yoksa bireylere kuralları göstererek uymakla yükümlü olacaklarının emir ve talimat olarak verilmesi etik ilkelerin iletişimde gereği gibi yerine getirilebileceği sonucunu doğurmayacaktır.

Sonuç olarak, etik ilkelerin uygulanması toplumun eğitim sorunudur. Eğitim objektif, laik, demokratik bir sistem içinde eşitlikçi, insan haklarına saygılı ve uyumlu bir sistemde gerçekleştirildiği takdirde, gelecek nesiller yasalar ile kabul edilmiş etik ilkeleri zorla ve zorunlu olduğu için değil, yaşamın kolaylaşması, sosyal iletişimin, herkesi mutlu edecek ve düzeyli bir biçimde gerçekleşmesi için ve toplumun sürekliliği açısından özümseyerek ve kendi gelişmeleri bağlamında gerektiği için uygulayabileceklerdir.

Eğitim de önemli bir konuda, kitle iletişimde basında televizyonda, internette yapılan programların ve topluma iletilen bilgilerin aktarılmasında kullanılan usul ve yöntemlerin de etik davranışlara ve kurallara uygun olması zorunluluğudur. Toplum ile halk arasında medya sebebiyle sıkıntı olduğu açıktır. Eğitim çağında olumsuz gerek pornografik yayınlar ve gerekse bilimsel olmayan yayınların etik açısından yarattığı tehlikelerin devlet tarafından önlem alınması gereken konular olduğunu da vurgulamak gerekmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile toplumda etik şuurunun gelişmesi açısından çok geniş çaplı çalışmalara gereksinim vardır. Bu çalışmaların kısa sürede sonuç vermesinin de mümkün olmadığını vurgulamak gerekir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

2) ÇALIŞMA HAYATINDA VE BİR MESLEĞİN İFASINDA ETİK

Toplumda ilişkilerin huzurlu kavgasız ve saygılı bir biçimde insan haklarına uygun olarak gerçekleşebilmesi ve iş hayatında işçi işveren ilişkilerinde karşılıklı saygının sürekliliği için toplumlarda kabul edilmiş belirli davranış tiplemelerinin gerçekleşmesi asıldır. Bir ülkede huzur ve refah ekonomik düzeyin yüksek olması ile sağlanabilmektedir. Bunun sağlanmasında sanayi ve ticaret üretim ve satış pazarlama ihracat önemlidir. Bunların üst düzeyde gerçekleşebilmesi ancak emek ve sermaye arasındaki ilişkinin iyi bir düzeyde olması ile mümkündür. Bu ilişkinin olumlu bir düzeyde olabilmesi tarafların kültür düzeyi, bilgisi ve etik değerler hakkındaki uygulama yöntemleri ile ilgilidir. İşçi işveren arasındaki ilişkilerde sistem belirli etik kuralların uygulanmasını önemli görmektedir. Bunun için devletler çeşitli yasalar ile hükümler kabul etmişlerdir.

Çalışma hayatı insan ilişkilerin en yoğun olduğu alan olarak etik davranışlar özellikle olmazsa olmazdır. Çalışma ilişkisi çalışan ve çalıştıran, idareci memur veya işçi ve işveren dediğimiz yanlar arasında gerçekleşen ilişkidir. İlişkinin gerçekleştiği yer özel kurumlar veya kamu kurumları olabilir. Ancak işçi işveren, yöneticiler ve çalışanların birbirleri ile ilişkileri her kesim açısından işin randımanlı yürütülmesi bağlamında belirli bir düzeyde olmasını gerektirir. İnsan haklarına, yasalara, tüzüklere yönetmeliklere ve işyeri ile ilgili kurallara aykırı olmaksızın tarafların ilişkilerini gerçekleştirmeleri kaçınılmazdır. Gerek çalışan ve gerekse çalıştıran yasalara, etik ilişiklere, insan haklarına aykırı hiçbir davranış sergileyemezler ve taleplerde bulunamazlar. Devlet bu konuda çeşitli yasalar ile kabul ettiği hükümler çerçevesinde ilişkilerin nasıl olması gerektiğine dair düzenleme yapmıştır. Bir mesleğin ifasında etik kurallara zorunlu olarak ve fakat özümsemiş olarak uymak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

çalışma hayatında tarafların ilişkilerini yasal ve sorunsuz hale getirecektir. Ancak davranışların yasalara veya işyeri tüzüklerine yönergelerine aykırı veya etik kurallara uymayan nitelikte olması durumunda gerek ceza veya disiplin niteliğinde yaptırımlar söz konusu olmaktadır. Hatta tazminata varan uygulamalar da gerçekleşmektedir.

T.C. Anayasa 10. maddesi, herkesin kanun önünde eşit olduğunu ve dil, din, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri sebepler ile ayırım gözetilmeyeceğini hükme bağlamıştır. Bu madde kanun önünde herkesin eşit haklara sahip olduğunun teminatıdır. Bu anayasal hükme özellikle çalışma ilişkisinde maddede belirtilmiş anayasal haklara aykırı davranılamaz. Aksi etik davranışlar olmayacağı gibi yasaya da aykırılık teşkil etmektedir. Madde kadın çocuk ve özürlüler ve harp malulleri bakımından eşitlik ilkesine aykırılığın yapılamayacağını ve devlet organlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etmesi gerektiğini Anayasal hak olarak hükme bağlamıştır.

Çalışma düzeninin insan haklarına aykırı olmaması gerektiği açıktır. Esasen 4857 sayılı İş Kanunu bağlamında etik konusunu değerlendirirsek birçok madde işçi ve işverenin yapması ve yapmaması gereken hususları açıkça hükme bağlamıştır.

Şöyle ki; İş K. 5. madde Eşit Davranma İlkesi başlığı altında, Anayasanın 10 madde hükmünü tekrar ederek, iş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamayacağını, işçiler arasında farklı işlem uygulanamayacağını, işçilere cinsiyete dayalı veya gebelik sebebi ile farklı işlem yapılamayacağını, cinsiyete dayalı düşük ücret uygulanamayacağını, aynı veya eşit değerdeki iş için cinsiyet nedeni ile daha düşük ücret uygulaması yapılamayacağını, açıkça emredici olarak belirtmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Bu hükümler uluslararası birçok sözleşmenin konusu olarak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin taraf olduğu anlaşma hükümleri olarak, kurallara aykırı işlem yapılmasının etik olmadığı ve cezai sorumluluğun da bulunduğu hallerdir. Keza cinsiyete dayalı olmaksızın çalışma şartlarında işçinin rızası olmadan veya danışılmadan değişiklik yapılmasının hukuka ve etiğe aykırı olduğu her vesile ile tekrarlanmaktadır.

Kamuda çalışma düzeni açısından da önemli yasal düzenleme kabul edilmiş ve uygulaması için eğitimler verilmesi de sağlanmış ve sağlanmakta olduğu gerçeği karşısında etik değerlerin uygulanması ve insanların bunu özümsemesi sağlanmaya çalışılmaktadır.[44]

Bir mesleğin serbest olarak icra edilmesinde de aynı şekilde etik kuralara uyulması toplumun gelişmişliği ile ilgilidir. Serbest meslek icra edenlerin başka deyişle yukarıda açıklandığı gibi gerek özel ve gerekse kamu işyerlerinden olmayan ve emir ve talimat almadan kendi hesabına çalışan ve bir mesleği ifa edenler bağlamında da farklı kurallar yoktur. Yasalar herkes için geçerlidir. Etik davranmak herkesin yükümlülüğüdür. Bir doktorun, mühendisin, muhasebecinin, pazarlamacının, berberin, market sahibinin, sonuçta küçük esnafın başka deyişle bir mesleği kendi başına icra edenlerin etik kurallara riayet ederek mesleklerini ve sanatlarını icra etmek zorunda olduklarını belirtmek gerekir. Toplum hayatı bunu gerektirmektedir.

Toplumun örf adet ve ahlak kuralları ve etik olmayan davranışlar bakımından duyarlı olması ve insanların mutluluğu ve her türlü özgürlüğünü kısıtlayıcı tavır ve davranışların gerçekleşmemesi için, insanların mutlu ve huzurlu bir çevrede çalışmaları son derece önemlidir. Bu da insan ilişkilerinde etik kurallara riayet sevgi ve tolerans ile gerçekleşebilir.

[44] Bkz aşağıda Türkiye'de Etik İle İlgili Yasal Mevzuat.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

3)HAKLARIN KULLANILMASINDA ETİK

Hak kavramı; yasal olarak tanımlanmış ve sınırları çizilmiş olan ve/veya ahlaki ilkeler doğrultusunda bireylere tanınmış olan davranışlar talepler ve yetkilerdir.

Birey hakkını kullanırken etik kurallara riayet ederek haklarını kullanması asıldır. Bireyin hakkını kendine özgü bir şekilde kullanması mümkündür ve buna da yetkilidir. Ancak yetkisinin sınırları vardır. Sınırlar Devletin koymuş olduğu yasal kurallardır. Özgür olarak hakkın kullanılması Devlet sistemindeki kurallara uymak ile mümkündür. Diğer bireylerin hakları ile çatışmadığı ve yararlı olması halinde ve hakkın kullanılması herhangi bir suç fiili oluşturmayacağı takdirde bireyin hakkını kullanması yasal olarak sağlanmıştır.

Örnek vermek gerekirse yaşam hakkı, sağlık hakkı, özel hayat, mülk edinme hakkı, adil yargılanma hakkı, çalışma hakkı, eğitim hakkı gibi en temel haklar bu özerklik alanı içinde korunmuştur. Haklar kullanılırken bireylerin birbirlerine saygı göstermeleri bir gerektir. Hakların meşru temele oturması için hakların kullanılması açısından bireyler arasında bir dengenin olması kaçınılmazdır. Bu dengenin sağlanması çok güçtür. İnsanlar yaşadıkları toplumun sistemi çerçevesinde belirli haklara sahip olarak bu hakları kullanma ve haklarını dermeyan edebilme hakkına sahiptir. Ancak yasa ile hakların nasıl hangi şartlarla kullanılacağının belirtilmiş olması toplum düzeni için gereklidir. Başka ifade ile hakların kullanılma sınırını yasalar belirler. Yasalar ile sınırları belirlenmiş hakların kullanılmasında etik değerlere riayet etmek zorunludur. Hakkı kullanan ile hakkın dermeyan edildiği kişi veya grup veya kurum arasında oluşacak ilişkide dengeli mutlak eşitlik ve etik değerlere saygılı olmak zorunludur. İnsanlar birbirlerine karşı etik değerlere saygılı olmayı öğrenmek ve özümsemek sureti ile hem gelişirler ve hem de insani değerlerin sürekliliği sağlanmış olur. Sonuç olarak haklar kullanılırken o ilişkiye ilişkin etik kurallara

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

riayet edilerek hakkın dermeyan edilmesi ve hakkın kullanılmasına imkân verilmesi gerekir. Bu da karşılıklı olarak etik değerlerin özümsenmiş olması ile mümkündür.

4)HUKUK-ADALET VE ETİK

a) <u>Etiğin Hukuktaki Önemi</u>

Hukuk kelimesi Arapça kökenli olup, HAK-DOĞRU -GERÇEK kelimelerinin karşılığıdır. Türkçe de yeni bir kelime olarak TÜZE kelimesi Hukuk karşılığı olarak kullanılmaya başlamıştır. Ancak Tüze kelimesi, Hukuk kelimesinin anlattığı tüm anlamları içermekte midir bunu sorgulamak gerekir. Hukuk Devlet gücü ile insanlar arasındaki ve insanlar ile Devlet arasındaki ilişkilerde düzenin sağlanması için konulmuş kuralları ifade ettiği gibi, dostluk ve insanlara sağlanmış hakları da ifade eder. Hukuk, Devletin toplum ve insanlar için yaratmak istediği düzeni sağlamaya yönelik kurallar, yasalar ve hakları konu alan bir bilim olarak ifade olunabilir. Hukuk kuralları toplumdan topluma değiştiği gibi zaman içinde de önemli değişiklilere sahne olan bir bilimdir.

Hukuk ve etik birbirinin içinde olması gereken bilim ve felsefe olarak, hukukun adaletin sağlaması ve uygulanmasında toplumdaki önemi büyüktür. Hukuk ve etik birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. Toplum düzeni için uygulanması gereken kurallar etik değerler ile birlikte ele alınır. Hukuk ve etik birlikteliği eski çağlardan beri insanların topluluk içinde yaşaması ve devlet kurması sürecinden beri vardır. Hukuk dediğimiz kurallar toplumların örf adet gelenek ve etik değerleri esas alınarak düzenlenmiştir. Hukuk ve etik kuralları birbirinden ayrılmamakla beraber, hukuka aykırılık yaptırımı gerektirdiği halde etik değerler açısından aynı şeyi söyleyemeyeceğiz. Ancak etik davranışın gerekli ve zorunlu olduğu hallerde etik kurallara aykırılıklar da yaptırım

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ile karşılaşmaktadır. Etik değerlere aykırılık toplumdaki hukuki kuralların ihlaline sebebiyet verdiğinden bunun hukuki ve cezai yaptırımı söz konusu olmaktadır. Etik değerler ki insan davranışları olarak nitelenmektedir, ahlaki değerler ile karıştırmadan, toplumda ahlaksızlık olarak nitelenmiş birtakım fiillerin gerçekleşmesi halinde buna ceza yaptırımı uygulanmaktadır. Örneğin, para karşılığı ve yasalara aykırı biçimde seks faaliyetinde bulunmak, muhabbet tellallığı veya bu konuda yasada belirtilmiş kurallara aykırı olarak ticaretini yapmak, kumar ve bahis oynatılması gibi toplumun örf ve âdetine ve ahlak kurallarına aykırı fiiller etik olmadığı bir yana ceza yaptırımına konu edilmiştir. Toplum yararı bu gibi fiillerin cezalandırılmasını ve önlenmesini istemektedir.

Hukuk kuralları ile gerek özel hukuk alanında ve gerekse kamusal alanda bireylerin yapması veya yapmaması gereken fiiller için ceza veya hukuki yaptırım uygulanmış ise bireylerin bu hukuk kurallarına uyarak davranışlarda bulunması ve işlem yapması asıldır. Başka deyişle hukukun yaptırım uyguladığı fiil ve davranışlar aynı zamanda etik değerlere de aykırı olabilir. Bu bağlamda insan fiil ve davranışları hem hukuk kurallarına aykırı ve hem de etik değerlere aykırı olarak gerçekleşmiş kabul edilir.

Cezai veya hukuki yaptırım dışında kalan etik değerlere aykırılık halinde toplum bu kabil fiil ve davranışlarda bulunanlara karşı, fiillerin icra edilmesine itiraz etme, beğenmeme, kınama, ayıplama, yalnızlaştırma, istenmeyen kişi konumuna sokma gibi reaksiyonlar gösterebilirler. Bu durumda etik kurallara aykırılık ya toplum tarafından reaksiyon ile cezalandırılmakta veya ceza ve hukuki yaptırım söz konusu olmaktadır.

Hukuk bir meslek olarak icra edildiğinden meslek etiği olarak değerlendirilir. Hukuk bağlamında hâkim, savcı, avukat ve diğer adli personel görevlerini icra ederken iletişimde bulundukları üçüncü kişiler veya davaların, ihtilafların tarafları ile iletişimde bulunmaktadırlar. Hukukun uygulanmasında kuralların,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kararların, sorunların çözümünde genel hukuk kuralları ve yasalar ile konmuş hükümler ve içtihatlar uygulanmaktadır.

Kurallardan ve yasa hükümlerinden tutun insan ilişkilerine ve bu ilişkiden gerçekleştirilecek fiil ve davranışlara kadar her durum etik ile ilişkilidir.

Etik, adil karar verilmesinde kararı verecek ve hukuku uygulayacakların ve yardımcı kişilerin mesleklerini icra ederken uymakla yükümlü oldukları değerlerdir. Etik değerler geneldir toplumsaldır ve sürekli değişmezler ve iş görmede, bir mesleğin icrasında genel etik değerler yanında hukuk mesleğinin icrasında yasaların uygulanmasında özel olarak yapılması ve yapılmaması gereken davranışlarda bulunmaktadır.

Hukukun uygulanmasında görevli olanların etik kurallara riayet ederek görevlerini yapmaları adil yargılama ve yargılanma prensiplerine uyulduğunu gösterecektir. Ancak böylece hukukun gerektiği gibi uygulanması söz konusu olur. Hukukun etik kuralara riayet edilerek uygulanması adaletin gerçekleşmesi için şarttır.

Hukuk kurallarının çağdaş nitelikte ve uluslararası antlaşma normlarına uygun demokratik ve laik olması yeterli değildir. Asıl sorun adil ve eşitlikçi adalet için hukukun uygulanmasında etik ilkelere uyulması konusudur.

b) <u>Adalet (justice)</u>

Yeni bir kavram olmayan Adalet, Arapça kökü adl olan ve adil sıfatı olarak türetilmiş kelime olarak, her ne kadar toplumdan topluma farklı yorumları olsa da, kısaca Devlet sistemine göre, insanların ve toplumun huzuru için gerekli düzene verilen hukuki ve kanuniliği ifade eder. Adalet toplumda hukuk kuralları olarak betimlenen ve toplum huzuru mutluluğu, eşitlik ve hakkaniyetin sağlanması için toplumsal irade ile gerçekleştirilmiş ve adına hukuk kuralları dediğimiz sistemin uygulanmasındaki niteliği açıklar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Uygulanması, toplumun huzuru ve mutluluğu, eşitliğin, hakkaniyetin sağlanmasında olması gerekeni açıklayan kelime olarak devletin temel amacıdır. Devleti oluşturan insanların da temel gereksinimi adalet olup ve en önemli beklentileri hukuka bağlı adaletli bir yönetimdir.

Hukuki ve kanuna bağlı düzen tek bir şekil ve biçimde değildir. Her Devletin kabul ettiği ekonomik, politik yönetim biçimine göre uygulanan hukuk kurallarının niteliği de değişmektedir. Bu bağlamda adaletin tek bir tanımını yapmak mümkün değildir.

Adil, adaletli ve yasalara saygılı kişiyi betimlemek için kullanılan adil kelimesi adaletli davrananı açıklar. Kanunen doğru ve hukuka uygun davranan, eşitlikten yana olan, hakkı yerine getiren, hakkaniyetli olanı ifade eder.

Adalet, haklılık, hakka uygunluk, karşılıklı menfaatler arasında eşitlik, denklik, objektifliği açıklamak için kullanılır. Adalet sözcüğünün etik ve hukuki bağlamda verdiği anlam dürüst hakkaniyetli ve eşitlikçi davranıştır.

Adaletin ne olduğu konusunda düşünürler arasında değişik fikirler vardır. Genel anlamı bağlamında evrensel denebilirse de farklı tanımların olması ve özellikle din faktörünün öne çıkarılarak adalet anlamının açıklamasında önemli olanın dini kuralların yazılı olduğu din kitaplarındaki yorumlardan hareket edilmesine ilişkin görüşler, farklı dinlere göre teologlar ve din felsefecilerince farklı yorumlar yapıldığından bir birlik sağlanamamaktadır.[45] Farklı

[45] Filozoflar tarafından ileri sürülmüş Adalet Kavramı açıklamaları:
Platon adalet kavramını psikoloji ile açıklamıştır. Platon yöneticilere güvenden hareketle adalet için kanuni ve hukuki tanımlar öğütlemiştir. Adaleti kamu otoritesi olarak öğretmek istemiştir. Yüce bir gaye olarak adalet kendi kendini disipline etmektir. Toplumun harmoni içinde düzenli yaşamasını sağlamaktır. Adalet eşitlik ve faziletin düzenleyicisidir. Adaletin fonksiyonu düzen sağlamayı ve dengeyi muhafaza etmektir. Bunları yapmak ve gayeye ulaşmak için devletin elit yöneticiler ile yönetilmesi gerekmektedir. Herkes kendine uygun olan işi yaptığı takdirde düzen sağlanabilecektir. Önemli olan herkesin görevini ifa etmesidir. Herkes kendine uygun işe koşulacaktır. Yönetenlerle, yönetilenler emredenler ile devrolunanlar vardır. Bir kısım vatandaşlar kaba işleri yaparlar, kendilerinden üstün olanlar hizmet verirler ve bundan da memnundurlar.
Aristoteles, Adalet kavramını sınırlamak isteyen Aristo ya göre adaletin dağıtıcı ve denkleştirişi olduğunu belirtmiştir. Malların ve şereflerin herkesin toplumdaki durumuna göre dağıtılmasını savunmuştur. Ekonomik sistem ile ilgili görüş sahibidir. Bu görüş pozitif hukukta düzeltici denkleştirişi adalet olarak adaleti fazilet olarak tanımlamıştır. Stuart Mill,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yorumların nedenleri olarak, sosyal gruplar arasındaki çıkar ve inanç çatışmaları, toplumlarda uygulanan pozitif hukuk kurallarının ilahi kurallardan farklı olması ve bu görüş farklılığının demokratik ve laik düzende amaçlanan adaletin nitelik ve niceliği ile uyuşmaması gösterilebilir.

Bu nedenle evrensel boyutta demokratik ve laik düzen bağlamında genel ve çağdaş bir adalet tanımı yapılabilmesi için toplumlardaki devlet yönetim biçiminin, eğitim düzeyinin, ekonomik refahın, örf ve âdet kurallarının birbirine benzer olması gerekmektedir. Böyle bir fotoğraf henüz mümkün olmadığından benzer adalet tanımı yapılamayacaktır.

Tek bir tanımı yapılamayan adalet "herkese payını vermek" te değildir. Hukuk sosyal bir korumadır. Hukukun sosyal koruma olma niteliğine aykırı düşünmek ile adalet sağlanamaz. Dağıtıcı adalet, sosyal korumayı esas alır ve objektif nitelikte kuralların uygulanması ile eşitlikçi bir sistem sağlanabilir. İstikrarlı bir adalet adaleti uygulayanların nitelikleri ile yakından ilgilidir. Ahlaki ve hukuki değerlerin etik kurallar ile bütünleşmesi sonucu adaletli bir sistem sağlanmış olur. Adalet, insanlar arasında fark gözetmeden, korunmaya muhtaç olmak ve pozitif ayırımcılık yapılması gerekenler ayrık olarak gerek ekonomik gerek statü ve gerekse dil, din, etnik kimlik, cinsiyet ve inanç gibi konularda fark gözetmeden eşit hak ve imkânların sağlanmasıdır.

---

adaleti faydacılık görüşü ile açıklar. Tarafsızlık ve eşitlik ilkesi adalet kavramı ile yakından ilgilidir. Eşitlik ülkeden ülkeye, zamandan zamana değişebilmektedir. Bu nedenle eşitliği her zaman adaletin gerçekleşmesinde geçerli olamayacağını faydacı görüş ile açıklamıştı. Herkesin aynı ölçüde vergi vermesi eşitlik değildir bu nedenle faydalı da değildir. Fazla kazanandan fazla az kazanandan az vergi alınması faydacılık görüşüne uygundur. Bu uygulamanın sosyal yanı vardır. Marks Engels ve Sovyet Hukukçularına göre adalet, farklı farklı yorumlanmıştır. Ekonomik ilişkilerde Engels, adalete yer olmadığını iddia etmiştir. Sosyalistlerin savunduğu sosyal adalettir. Ancak sosyal adaleti savunurken büyük yanlışa düşmüşlerdir. Yeni egemen sınıf işçi sınıfı yaratmakla bu grubu diğerlerinden ayırmak sınıf farkını doğurmuştur. Ki aslında sınıf farkına karşı olanlar kendileridir. Rus hukukçuları adaleti ekonomik gelişim bağlamında malların mübadelesi olarak yorumlarlar. Bu yönleri ile de burjuva toplumuna has ahlak kanun devlet özelliği gösterdiğini belirtmişlerdir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Adaletin en önemli amacı toplumun sulh ve sükûnunun sağlanmasıdır. Toplumların refahı için herkese uygulanabilecek kuralların varlığı ile refah toplumu yaratılabilir.

Yasalardaki hükümlerin adil olup olmadığı konusuna değinirsek, belirli toplumlarda belirli zamanlarda uygulanan yasaların dönemleri itibari ile toplumun iradesi mahsulü olduğu ve adil olduğu karinesinden bahsedebiliriz. Ancak açıklamak gerekir ki sürekli olarak mevzuatı eleştirmek ve memnuniyetsizlikten bahsetmek ve bunun mücadelesini vermek toplumun sürekli olarak karşıt görüşlerde olmasına neden olacaktır. Eşitlikten ve adaletten bahsedebilmek için, aynı zaman dilimi içinde fertlerin aynı kurallar gereğince hak ve menfaatlere ve özgürlüklere sahip olmalarıdır.

c) Hukuk Etiği ve Görev Alanlar ile İlgili Düzenlemeler

Hukuk etiği olarak değerlendireceğimiz etik değerler, kanun koyucunun faaliyetinden başlamaktadır. Kanun koyucu insan haklarına saygılı değerlerin yer aldığı eşitlikçi demokratik ve istikrarlı yasal düzenleme yapmakla yükümlüdür.[46] Bireysel menfaatlere yönelik yasa yapılamaz. Yasalar uzun ömürlü ve toplumda dönemler itibariyle de eşitlik ilkesine adalete aykırı olmayacak bütünlükte olmalıdır. Demokratik Devlet sisteminde kanun koyucunun görevi son derece önemli ve hassas bir görevdir. Kanun koyucu yasa yaparken toplumun her kesimi açısından geçerli ve kabul edilebilir ve objektif nitelikte kurallar koymakla yükümlüdür. Yasaların kabulünden sonra daha çetrefil konular ortaya çıkmaktadır. Yasaların uygulamasını yapacak olanlar sahnede yerlerini almaktadır.

Yasaların uygulamasını hâkim ve savcılar gerçekleştirecektir. Onlara yardımcı olacaklar ise avukatlardır. Kuralların adil bir şekilde uygulanabilmesi hâkim ve savcıların adaletin gereklerini

[46] ÇETİNER S, a.g.e, s.21.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

yerine getirebilme becerileri ile orantılıdır. Hâkim ve savcılar meslek etiği gereği aldıkları eğitim sebebi ile ve yasaların kendilerine verdiği yetkileri kullanırken etik kurallar başta olmak üzere faziletli, eşitlikçi ve objektif olarak, gecikmeye sebebiyet vermeden ve kişilik haklarını ihlal etmeden hüküm tesis etmek ve işlem yapmak zorundadırlar. Hâkim ve savcıların amacı adil bir sonuca ulaşmak olmalıdır. Bunun gerçekleşebilmesi için hâkim ve savcıların ehil kişilerden oluşması gerekmektedir.

Adil olma, hukukçu olmanın temel bir fazileti olarak ortaya konulduktan sonra, bir karakter olarak adil olmanın anlamı ve ardından adil olmanın bütün hukukçulara yönelik olduğunu belirtmek gerekir. Adalet duygusunun gelişmesi ile adil olunur. İnsanlar ve adalet görevini yerine getirenler adaletin gereklerini anlama özümseme ve buna uygun davranma ile gerçekleştirirler.

Bu gerekler, adil yasaları uygulama, hakkı gözetme şeklinde örneklendirilebilir. Bunun dışında, hukukçuların adil olabilmeleri için diğer fazilete (erdeme) de sahip olmaları gerekir. Bunlar arasında önde gelenler ise dürüstlük ve objektifliktir. Bu nitelikleri, hukuk etiği bağlamında genişletmek veya önem sıralarını belirlemek mümkündür. Örneğin, avukatların güvenilir olmaları hâkimler için eşit davranmaları, tarafsız olmaları gerektiği belirtilebilir.

Hukuk meslek grubunda kanun koyucu ve kanunu uygulayanların hukuk ile uğraşanların ve meslek olarak yapanların mesleklerine göre etik ve fazilet bağlamında görevlerinin özelliklerine göre davranış biçimleri farklı açıları gerektirir.

Hâkimlik mesleğinde, adaletli bir sonuca ulaşmak için adil olmak ve etik kuralları özümsemiş olmak gerekmektedir.[47] Avukatlık mesleğinin icrasında adil olmak gerektiği gibi, müvekkilin çıkarlarına hizmet etmek adına sonucun müvekkil lehine elde edilmesi için tüm mesleki becerinin kullanılması

[47] ÇETİNER S, a.g.e., s.87.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gerekmekte olduğundan, hâkim, savcı ve avukat açısından hukuk etiği farklı değerlenmektedir.

Adalet bağlamında etik, eşitlik ilkesinin de birlikte değerlendirilmesini gerektirir. Adalet adil yargılanma, adil yargılama, adil karar verme gibi fiillerdir. Bunların yasalar ile sağlanmış olması yeterli olmayıp bu işlemlerin ifasında ifa makamında yer alanların ve adaletin uygulanmasında süje olanlar iyi davranışlara, adaletin insan hakları bağlamında gerçekleşmesinde saygı, tarafsızlık ve eşitlikçi davranışlara muhatap olmalıdırlar. Bu nedenle, adaletin dağıtılmasında, insanlar arasında eşitlikten taviz verilmemesi, tarafsız olunması asıldır.

Adaletin dağıtılmasında, uygulanmasında görev alanların sadece yasaları uygulamaları adalet dağıtma olarak varsayılamaz. Yasanın uygulanması etik değerlerin de birlikte uygulanmasını gerektirir. Yasayı eşitlik ilkesi esas alınarak uygulamamak eşitlik ilkesine aykırı davranmak etik olmayan uygulama olarak ortaya çıkar. Eşitlik ilkesine aykırı olan fiil ve uygulamada görevi ifa edenin etik olmayan başka deyişle kötü davranışı söz konusudur.

Adaletin dağıtılmasında, adil olarak bireyler arasında fark yaratmadan ve gecikmeye sebep olmadan, haksızlık yapmadan, insan haklarına uygun olarak, insan onurunu zedelemeden, zarar vermeden, toplumun huzurunu bozmadan adaletin sağlanması hakça dağıtım olarak nitelenir.

Ancak bundan sapma söz konusu olursa adaleti dağıtmakla görevli olanların etik olmayan davranışları ile karşı karşıya kalınır. Uzun vadede karar vermek adaletin hakça dağıtılmadığını gösterir. Taraf tutmak objektif olmayan uygulamalar yapmak etik davranış değildir. Sonucu bireylere ve topluma zarar veren ve adil yargılamaya aykırı, yanlış uygulamalar, iş ve görev etiğine uymayan

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

fiil ve eylemler olarak nitelenir. Tüm bu davranışlar eşitlik ilkesine de aykırılık teşkil eder ve toplumda kötü fiiller olarak nitelenir.

Adaleti dağıtmak ile görevli kişilerin toplumda yarar sağlamayan fiilleri ve yargılama safahatını uzatmaları, taraf tutmaları yasa metinlerini yorumlarken yanlış uygulama yapmaları eşitlikçi bir sistemin olmadığını ve etik davranışlarda bulunulmadığının göstergesidir.

Demokratik ve laik sistem ile yönetilen Devletlerde, yasal kurallara uygun ve hukuk sistemindeki uygulama esaslarından sapmadan adil yargılamayı gerçekleştirerek görevin ifası asıldır. Aksi yasalara aykırı davranış olduğu gibi etik kurallara da aykırılık teşkil eder.

Örneğin T.C yasalarının uygulanmasında usul esası vardır. Başka deyişle maddi hukuk düzeni yoktur. Usul esaslarına riayet edilerek yasal mevzuatın ihtilafa ve/veya ceza konusu ise suçluya pozitif hukukun uygulanması esastır. Hâkim kendi kendine kural koyamaz yaratamaz. Ancak bir konuda ne yasa da ve ne de içtihatta ve ne de örf ve adette bir kural yok ise o takdirde genel hukuk kurallarına aykırı olmamak koşulu ile hâkim kanun koyucu yerine geçerek o konuya ilişkin objektif nitelikte içtihat şeklinde kural koyabilir ki, bu gibi vakıalar istisnadır. Hâkim mevcut hukuk kuralının aksine bir uygulama da yapamaz.

d)Yargıda etik davranışlar nelerdir?

Yargı kurumu demokratik bir ülkenin temel kurumudur. Demokratik ülkelerde Yasama, yürütme ve Yargı kurumları birbirinden bağımsız olarak işler bu kuvvetler ayrılığı prensibi ile açıklanır. Başka deyişle hiçbirinin diğeri üzerinde üstün yetkisi yoktur. Bu erklerin ayrı olması bir Devlette demokrasinin varlığını gösterir. Yasama organından başlayarak, adaletin icra edildiği yargı kurumları olan Anayasa, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay, Adli ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İdari Mahkemeler ve Yargıçları, Savcıları ile Avukatlar dan oluşan büyük bir kurumdur.

Bu kurumlarda görev yapanların özellikle etik değerler konusunda yasal düzenleme ile sorumlulukları ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu kurumların sergilediği tavır bir ülkedeki yasal uygulamanın hangi nitelikte gerçekleştiğini demokratik bir rejim içinde mi yoksa monarşi, oligarşi, meşruti, teokratik veya despotik, olup olmadığını açık bir şekilde gösterir.

Üçüncü bin yıl artık insan haklarına son derece titiz bir şekilde riayet edilmesinin gerekli olduğu dönemlerdir. Robot sanayiinin gelişmesi ile robotlar ile ilgili kuralların kabul edildiği yasaların yapıldığı bir çağda insanlar ile ilgili etik değerlerin olmaz ise olmaz olduğunun kabulü şarttır. Dünyanın birçok gelişmiş ve çağdaş ülkelerinde ve ülkemizde üniversitelerde etik değerler ile ilgili eğitim verilmektedir.

Adalet mekanizmasının her kademesinde görev yapan Hâkim ve Savcıların mutlaka etik değerleri özümsemiş olması gerekmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, değerlerin ve yapılması ve yapılmaması gereken fiil ve davranışların listeye bağlanması sınırlama teşkil eder. Oysa etik değerlerin sınırlanması mümkün değildir. Her bir olayda ve gelişen toplumsal değerler ve yaşam biçimi uygulamaya konulan resmi kurallar nedeni ile etik kurallar açısından değişiklikler ve eklemeler her zaman yapılacaktır ve esasen yapılmalıdır. Bu nedenle liste ile etik kuralların belirlenmesi uygun bir yöntem değildir.

Genel bir açıklama yapmak gerekirse, etik değerlerin özümsenebilmesi ve uygulanabilmesi için tüm bireyler açısından aynı olmakla beraber, öncelikle adalet mekanizmasında görev yapan hâkim ve savcıların ve diğer adli personelin bağımsız ve özgür

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olmaları gerekmektedir.[48] Kamu görevi gören yargı görevlileri yasaları uygulamak, birey ve toplumların yararına objektif davranmakla yükümlü olarak kararlarında ve görüşlerinde bağımsız olan kişilerdir. Böyle tanınırlar ve toplum bu sebeple bu görevi ifa edenlere güvenir.

Adaleti dağıtmakla görevli olanlar, işlerini yaparken adil tarafsız, ulusal ve uluslararası hukuka uygun hareket etmekle yükümlüdürler. İnsan onuruna ve insan haklarına saygılı davranmak görevlerinin ifasında zorunludur. Yargı etiği bağlamında tarafsız olmak, görevin ifasında doğru ilkeli ve dürüst davranmak, kendine saygısı olmak, güvenilir olmak, toleranslı davranmak etik davranış göstergesidir.

Hâkim adaletin dağıtılmasında görevli olarak gerek özel yaşamına dikkat etmek ve özen göstermek zorunda olduğu gibi, kılık kıyafetlerine de dikkat etmek ve toplumda dikkat çekecek nitelikte giyim ve kuşamdan kaçınmak durumundadır. Ayrıca gittiği mekânlar açısından da kendine ve ailesine dikkat etmek zorundadır.

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki, insan ilişkilerinde görev arkadaşları ve/ veya adli personel ile ve vatandaşlar, avukatlar ile ilişkilerinde de konuşma stil ve davranışlarına tavır ve mimiklerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Hâkimin ses tonu muhakeme yaparken taraflara ve avukatlara hitap tarzı etik değerlere uygun olmalıdır. Hâkim iletişiminde kendine güvenen ve vakur bir duruş sergileyen kişi olmak durumundadır. İşgal ettiği makam Devleti temsil ettiği yerdir. Hâkim Devletin yüzüdür. Bu yüz Devletin niteliğinin yansımasıdır. Halkın Devlete olan saygısı Devletten gördüğü muameleye göre belirlenir.

Hâkim incelediği ve karar vermekle yükümlü olduğu ihtilaflar konusunda hiçbir yerden emir ve talimat almayacaktır.

[48] ÇETİNER S, a.g.e., s. 109 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Adil yargılama ve bağımsız yargıdan bahis edebilmek için hâkimin hiçbir baskı altında kalmaması ve emir ve talimat almaması gerekmektedir. Aksi bir uygulama esasen etik olmadığı gibi adil yargılama prensiplerine de ters düşer. Hâkim yargılamada yasalara içtihatlara dosyada mevcut delillere iddia ve savunmalara göre karar vermek zorundadır. Hukuk devletinden bahsedebilmek için bu kurallara riayet şarttır, aksi halde ne bağımsız adalet ve ne de hukuk devletinden bahsetmek mümkün olmaz. Hakimler kamu görevlisi olduklarından kamu görevlileri etik kuralları onlar hakkında uygulanacaktır. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile ilgili 03.04.2005 tarihli yönetmelik ikinci bölümü kamu görevlisinin etik davranışının nasıl olması gerektiği hakkında genel kuralları saptamıştır.

e) Yargıda Her Türlü Görevde Kamu Görevlisi Olarak Çalışanlar İle İlgili Etik Davranış Kuralları[49]

Hâkim savcı ve diğer kamu görevlileri ile ilgili 03.04.2005 tarihli Yönetmelik hükümleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin İkinci bölümü 5 maddesinden itibaren etik davranış ilkeleri açıklanmıştır Buna göre:

Madde 5: Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci belirtilmiş ve kamu görevlilerinin, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde sürekli gelişim katılımcılık, saydamlık ve tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği, hizmette yerindeliği ve beyana güveni esas almaları gerektiği belirtilmiştir.

[49] 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinde de etik kurallar ile ilgili hükümler yer almıştır.5176 sayılı 25.05.2004 tarihle kabul edilmiş Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükümleri ve 13.04 2005 tarihli Yönetmelik hükümleri genel olarak kamuya uygulanacak nitelikteki hükümleri içermektedir. Bu kanuna göre yargı mensupları için yargı etiği ilkeleri düzenlenmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 6: **Halka hizmet bilinci ile ilgili açıklamada bulunmuş ve buna göre, kamu görevlilerinin, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflemeleri gerektiği belirtilmiştir.**

Madde 7: **Hizmet standartlarına uyma konusu düzenlenmiş ve kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ve diğer personelin, kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütecekleri ve hizmetten yararlananlara iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklayıcı bilgileri vererek onları hizmet süreci boyunca aydınlatmakla görevli oldukları belirtilmiştir.**

Madde 8: Kamu görevlilerinin amaç ve misyona bağlılıkları ile ilgili hüküm konmuş ve kamu görevlilerinin, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranmaları gerektiği belirlenmiştir. Ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket etmeleri gerektiği açıklanmıştır.

Madde 9: Kamu görevlilerinin dürüstlük ve tarafsızlıkları ile ilgili hüküm yer almıştır. Buna göre, kamu görevlilerinin tüm eylem ve işlemlerinde yasal, adil, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri gereğince hareket edilmesi asıldır. Görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayrım yapmayacakları, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamayacakları hükme bağlanmıştır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kamu görevlilerinin, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanmalıdırlar. Gerçek veya tüzel kişilere öncelikli, ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulamada bulunamazlar. Herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar ve kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarını, kararlarını ve eylemlerini engelleyecek davranışta bulunamazlar. Bu hususta madde açık ve net hüküm koymuştur.

<u>Madde 10</u>: Saygınlık ve güven konusu ele alınmış ve kamu görevlilerinin, kamu yönetimine halkın güvenini sağlayacak şekilde davranmaları gerektiğin ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olarak davranılması belirtilmiş ve halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınılması gereği açıklanmıştır. Kamu görevlilerinin, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket etmelerinin ve bu hizmetten yararlananlara kötü davranılmayacağı ve işin savsaklanmadan yerine getirilmesi gereği ve çifte standart uygulamanın ve taraf tutmanın mümkün olmadığı kesin bir dil ile hükme bağlanmıştır. Madde açık bir biçimde yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlilerinin, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamayacaklarını, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemeyeceklerini, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edilmeyeceği ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemeyecekleri belirtmiştir.

<u>Madde 11:</u> Nezaket ve saygı konusunda kamu görevlilerinin, üstleri, meslektaşları, astları, diğer personel ile hizmetten yararlananlara karşı nazik ve saygılı davranacakları ve gerekli ilgiyi göstermeleri gerektiği, konu yetkilerinin dışındaysa ilgili birime veya yetkiliye yönlendirilmesi gereği belirtilmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 12: **Kamu görevlilerinin bu yönetmelikte belirlenen etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunmalarının talep edilmesi halinde veya hizmetlerini yürütürken bu tür bir eylem veya işlemden haberdar olduklarında ya da gördüklerinde durumu yetkili makamlara bildirme yükümlülüğüne dairdir.**

Kurum ve kuruluş amirleri, bu kabil ihbarlarda bulunulmasında kamu görevlilerinin kimliğini gizli tutarak kendilerine herhangi bir zarar gelmemesi için gerekli tedbirleri alırlar.

Madde 13: **Kamu görevlilerinin çıkar çatışmasından kaçınmaları ile ilgili hükmü düzenlemiştir. Buna göre, kamu görevlileri görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmek durumundadırlar. Çıkar çatışmasından maksat, görevlerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olma halidir.**

Kamu görevlilerinin, çıkar çatışmasından dolayı şahsi sorumluluğu vardır. Çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle kamu görevlileri şahsen bilen kişiler olarak, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranmalı, çıkar çatışmasından kaçınmalıdırlar. Çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden kendilerini uzak tutarlar.

Madde 14: **Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerini menfaat sağlamak amacı ile kullanamazlar. Görev, unvan ve yetkileri kullanılarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar, akraba, eş, dost ve hem**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

şehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

Kamu görevlileri, görevlerinin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak elde ettikleri resmi veya gizli nitelikteki bilgileri, kendilerine, yakınlarına veya üçüncü kişilere doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanamazlar, görevdeyken ve görevden ayrıldıktan sonra yetkili makamlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklayamazlar.

<u>Madde 15:</u> Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı ile ilgili olup, kamu görevlisinin tarafsız olması ve görevini etkileyecek ekonomik değeri olan veya olmayan, doğrudan veya dolaylı olarak hediye eşya alamaz. Kamu görevlilerinin hediye almaması, kamu görevlisine hediye verilmemesi ve görev sebebiyle çıkar sağlanmaması temel ilkedir. Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar

Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez, resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk veya çiçek gönderemezler; görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.

Uluslararası ilişkilerde nezaket ve protokol kuralları gereğince, yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen hediyelerden, 3628 sayılı Mal Bildirimi ile ilgili Kanunun[50] 3. maddesi hükümleri saklı kalmakla birlikte, söz konusu maddede belirtilen sınırın altında kalanlar da beyan edilir.

[50] 3628 sayılı ve 19.04.1990 tarihli MAL BİLDİRİMİNDE BULUNULMASI, RÜŞVET VE YOLSUZLUKLARLA MÜCADELE KANUNU

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Hediye kapsamında sayılan yasaklar aşağıda belirtilmiştir.

a) Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,

b) Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,

c) Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,

d) Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.

Bu Yönetmelik kapsamına giren en az genel müdür, eşiti ve üstü görevliler, bu maddenin 5 inci fıkrası ve 6 ncı fıkranın (a) bendinde sayılan hediyelere ilişkin bir önceki yılda aldıklarının listesini, herhangi bir uyarı beklemeksizin her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kurula bildirirler.

Madde 16: Kamu mallarının ve kaynaklarının kullanılmasında kamu görevlilerinin kamu mallarına ve her türlü taşıt ve binalara kaynaklara kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.

Madde 17: Kamu görevlilerinin savurganlıktan kaçınmaları ile ilgili hüküm olup, kamu mallarının kullanımında savurganlıktan kaçınmalarını ve bunları etkin ve verimli kullanmaları gerektiği belirtilmiştir.

Madde 18: Kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşmamaları ve bağlayıcı açıklamalarda ve taahhütlerde bulunmamaları ile ilgilidir. Kamu görevlilerin aldatıcı ve gerecek dışı beyanlarda bulunamazlar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 19: **Kamu görevlilerinin halkı bilgilendirme görevi ile ilgili olup, gerçek ve tüzel klişelerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak vermekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.**

Madde 20: **Kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yerine getirilmesinde sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verme ve denetime tabi olduklarını belirtmiştir. Kamu görevlilerinin kurumların amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri almakla yükümlü olduklarını yetkileri altındaki personelin yolsuzluk yapmasını önlemek için gerekli tedbirleri yasalara uygun bir şekilde alacakları belirtilmiştir.**

Önemli olan madde yönetici ve kamu görevlilerinin, personeline etik davranış ilkeleri konusunda uygun eğitimi sağlamak, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetlemek, geliriyle bağdaşmayan yaşantısını izlemek ve etik davranış konusunda rehberlik etmekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır.

Madde 21: **Eski kamu görevlileri ile de hüküm koymuştur etik ilkelere aykırı işlemleri engelleme için, eski kamu görevlilerinin kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandırılmayacağı ve onlara imtiyazlı muamelede bulunulmayacağı belirtilmiştir. Eski kamu görevlileri ki bunlar daha ziyade hakim ve savcı gibi kişilerin ilgili kanunlardaki hükümler ve süreler saklı kalmak kaydıyla, daha önce görev yaptıkları kurum veya kuruluştan, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yüklenicilik, komisyonculuk, temsilcilik, bilirkişilik, aracılık veya benzeri görev ve iş verilmeyeceği açıkça belirtilmiştir.**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Yönetmeliğin üçüncü bölümü kamu görevlileri açısından etik davranış ilkelerini uyulması ve etik kültürünün yerleştirilmesi ile ilgili hükümleri düzenlemiştir.

Madde 23: Kamu görevlilerinin etik davranış ve ilkelerine uymakla yükümlü olduklarını ve kamu görevlilerine Atik Sözleşme imzalatılması ile ilgili hükme yer vermiştir.

Madde 24: Kamu görevlilerinin etik davranış ilkeleri ve bu ilkelere ilişkin sorumlulukları hakkında bilgilenmeleri.

Personeli bilgilendirme, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen her düzeydeki personel, istihdama ilişkin koşulların bir parçası olarak etik davranış ilkeleri ve bu ilkelere ilişkin sorumlulukları hakkında bilgilendirilir.

Madde 25: Etik kültürün yerleştirilmesi ve eğitimi

Kurul, etik kültürün yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda her türlü çalışmayı yapar, yaptırır, araştırma, yayın, anket, kamuoyu yoklaması, bilimsel toplantılar ve benzeri etkinlikler düzenler, kamu görevlileri için eğitim programları hazırlar, koordine eder, yürütür veya bu konularda bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mahalli idareler ve konusunda uzman sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir.

Etik davranış ilkelerinin, kamu görevlilerine uygulanan temel, hazırlayıcı ve hizmet içi eğitim programlarında yer alması, kurum ve kuruluş yöneticilerince sağlanır.

Kurumsal etik ilkeler

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 26: Bu Yönetmelikle belirlenen etik davranış ilkeleri, kapsama dahil kurum ve kuruluşlarda uygulanır. Ayrıca, yürüttükleri hizmetin veya görevin niteliğine göre kurum ve kuruluşlar kendi kurumsal etik davranış ilkelerini düzenlemek üzere Kurulun inceleme ve onayına sunabilir.

Bilgi ve belge isteme yetkisi

Madde 27: Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, Kurulun başvuru konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde vermek zorundadırlar.

Kurul, bu Yönetmelik kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

f)Avukatlar İle İlgili Etik Davranışa İlişkin Kurallar

Avukatlar ile ilgili olarak ta aynı şekilde barolar ve fakültede etik konusunda eğitim verilmektedir. Mesleğin ifasında gerek hukuk devletinin bekası ve gerekse yargı -savunma ve tarafların ilişkilerinde etik değerler konusunda eğitim uygulamasının önemi giderek artmıştır. Sadece fakültelerde değil mesleği icra edenlerin de ara ara eğitim programlarını takip etmeleri gelişen ilişki yöntemlerini özümsemeleri ilişkiler düzeyinin yükseltilmesi açısından önemlidir. Avukatlık mesleği çok eskilere dayanan bir meslek olarak, avukatlar veya savunma yapanların yargıç önünde konuşma kabiliyetlerinin ve tavır ve hareketlerinin jestlerinin konuya hâkim olabilme yeteneklerinin saygılı tavır ve davranış içinde ve centilmen davranışlar sergileyebilmenin önemi çok büyüktür.

Türkiye'de avukat olarak görev yapanların uymakla yükümlü oldukları ilkeler Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ile açıklanmıştır.[51] Bu kurallar gerek etik davranışları ve gerekse mesleğin icrasında uyulması gereken kuralları açıklamaktadır.

[51] TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ MESLEK KURALLARI TBB'nin 8-9 Ocak 1971 tarihli IV. Genel Kurulu'nda kabul edilmiş ve 26 Ocak 1971 tarihli TBB Bülteni'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1 Genel Kurallar

1. Türk avukatları, baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin bağımsızlığı gereğine inanmışlar ve bu konuda kendilerine gerek kişi, gerek kuruluş olarak düşen görevleri başarma kararına varmışlardır.
2. Mesleki çalışmasında avukat, bağımsızlığını korur; bu bağımsızlığı zedeleyecek iş kabulünden kaçınır.
3. Avukat, mesleki çalışmasını kamunun inancını ve mesleğe güvenini sağlayacak biçimde ve işine tam bir sadakatle yürütür.
4. Avukat, mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak zorundadır. Avukat, özel yaşantısında da buna özenmekle yükümlüdür.
5. Avukat, yazarken de, konuşurken de düşüncelerini olgun ve objektif bir biçimde açıklamalıdır. Mesleki çalışmasında avukat, hukukla ve yasalarla ilgisiz açıklamalardan kaçınmalıdır.
6. Avukat, iddia ve savunmanın hukuki yönü ile ilgilidir. Taraflar arasında anlaşmazlığın doğurduğu düşmanlıkların dışında kalmalıdır.
7. Avukat, salt ün kazandırmaya yönelen her türlü gereksiz davranıştan titizlikle kaçınmalıdır.
   a. Avukat, yalnız adres değişikliğini, reklam niteliğini taşımayacak biçimde, ilan yoluyla duyurabilir.
   b. Avukatın başlıklı kağıtları, kartvizitleri, büro levhaları reklam niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olamaz.
   c. Avukat, telefon rehberinde meslekler kısmında adres yazdırabilir. Bunun dışında farklı büyüklükte harflere ya da ilan niteliğinde yazılara yer verdiremez.
   d. Ortak büro kuran avukatlar, büronun reklam aracı olmamasına, hukuk bürosu olma niteliğini yitirmemesine dikkat ederler.
8. Avukat kendine iş sağlama niteliğindeki her davranıştan çekinir.
9. Avukat, kanunen bulunduğu başkaca mevki ve olanaklarının mesleki çalışmalarına etkili olmamasına dikkat eder. Avukat, mesleki çalışması dışında kişisel anlaşmazlıklarda, avukatlık sıfatının özelliklerinden yararlanamaz.
10. Avukat, aynı dava için birbirine karşıt isteklerde bulunamaz.
11. Avukat, Türkiye Barolar Birliği'nce kabul olunan mesleki dayanışma ve düzen gereklerine uygun davranmak zorundadır.
12. Avukat, bürosunun görevin vakarına uygun biçimde tutulmasına çaba gösterir.
13. Uzunca bir süre bürosundan uzak kalmak zorunda bulunan avukat, işlerine bakacak, müvekkillerini kabul edecek meslektaşının adını barosuna bildirir.
14. Avukat meslek kuruluşlarınca verilen görevleri, haklı sebepler dışında, kabul etmek zorundadır.
15. Mesleki çalışmasından ötürü aleyhine açılan dava layihasının bir örneğini, avukat barosuna verir. Baronun hukuki anlaşmazlıklardaki arabuluculuk teklifini kabul etmek zorundadır.
16. Avukat, kendisiyle ilgili her türlü belgeleri baroda görmek hakkını haizdir.

II. Yargı Organlarıyla ve Adli Mercilerle İlişkiler

17. Hakim ve savcılarla ilişkilerinde, avukat, hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorundadır. Bu ilişkilerde karşılıklı saygı esastır.
18. Avukat, daha önce hakim, savcı, hakem ya da başka resmi bir sıfatla incelediği işte görev alamaz.
19. Hakim ve savcı ile hısımlık ya da evlilikten gelen engelleri gösteren, kanun hükmünde yazılı derece dışında kalan hısımlıklar ve başkaca yakınlıklarda, avukat, meslek onuruna en uygun biçimde takdirini kullanır.
20. Avukatlar ve avukat stajyerleri, mesleğe yaraşır bir kılık ve kıyafetle1 mahkemelerde görev yaparlar. Duruşmalara, Türkiye Barolar Birliği'nce şekli saptanmış cübbe ile ve temiz bir kıyafetle çıkarlar. Erkek avukatlar, iklim ve mevsim koşullarının elverdiği ölçüde kravat takarlar.
21. Avukat duruşmayı terk edemez. Ancak kişisel veya meslek onurunun zorunlu kıldığı hallerde duruşmalardan ayrılabilir. Bu durumda avukat derhal baroya bilgi verir.
22. Avukat savunma için zorunlu olmadıkça davanın uzaması sonucuna varacak isteklerden kaçınır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

23. Hakimin reddi, savcıların ve başkaca adalet görevlilerinin reddi veya şikayet edilmesi konusunda ve genellikle konuşmalarında ve yazılarında avukat, kanunun gerektirdiği gerekçeleri amacı aşmayacak biçimde açıklar. Ret veya şikayet dileklerinin bir örneği de baroya verilir.
24. Avukat, ilerde tanık olarak dinlenecek kimselerden, istisnai olarak bazı hususları öğrenmek mecburiyetinde kalmış olursa, onları etkilemiş olma şüphesi altına düşmekten kaçınmalıdır. Avukat, tanıklara tavsiyelerde bulunamaz, ne şekilde tanıklık edecekleri veya hakim önünde nasıl hareket edecekleri hakkında talimat veremez. 25. Avukat, mahkeme kalemlerinde, icra dairelerinde ve her türlü mercilerde çalışan görevlilerle olan ilişkilerinde de meslek onuruna ve ağırbaşlılığına uygun tutum ve davranışlarını korur. 1) 8 DD 12.11.2014 T. 2012 / 5257 E , 2014 8567 K. sayılı kararı ile bu maddede yer alan "başları açık" ibaresinin kaldırılmasına karar verilmiştir. 2) Türkiye Barolar Birliği'nin 27-28 Mayıs 1989 tarihinde Giresun'da yapılan XX. Olağan Genel Kurul kararıyla değişik metin. 3) Danıştay İDDK 07.05.2014 T. 2011/1436 E. 2014/2028 K. Sayılı kararı ile bu kuralda hukuka uyarlılık bulunmadığı yönünde bozma kararı verilmiştir.

III. Meslektaşlar Arası Dayanışma ve İlişkiler

26. Hiçbir avukat, bir meslektaşının mesleki tutum ve davranışları hakkındaki düşüncelerini kamuoyuna açıklayamaz. Bu yoldaki şikayetlerin mercii yalnız barolardır.
27. Hiçbir avukat, herhangi bir meslektaşı özellikle hasım vekili meslektaşı hakkında küçük düşürücü nitelikteki kişisel görüşlerini açıkça belirtemez. Bir avukat, başka bir avukata karşı asıl ya da vekil sıfatıyla takip edeceği davayı kendi barosuna bir yazı ile bildirir. Bu kural, bilgi verme yükümlülüğü ile bağlı olarak baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin üçüncü şahısların aleyhine veya üçüncü şahısların barolar ve TBB aleyhine açacağı davalar için de geçerlidir. Resmi ya da özel kuruluşlarda bağımlı olarak birlikte çalışan avukatlar, kadro görevleri ne olursa olsun, adalet ve eşitlik ilkelerinden ayrılmamaya ve iş dağıtımı, denetimi ve her türlü iş ilişkilerinde meslek dayanışmasına ve onuruna uymayan davranışlardan kaçınmaya özen göstermekle yükümlüdürler.
28. Bir başka baro bölgesinde ilk kez bir davaya giden avukat, o yer Baro Başkanı'na nezaket ziyaretinde bulunmaya gayret eder.
29. Bir meslektaşının ölümü veya başkaca nedenlerle, Baro Başkanı'nca görevlendirilen avukat, kabul edilebilir bir neden göstermeksizin bu görevi reddedemez.
30. Mesleki çalışmada avukatlar arasında usule ilişkin işlemlerde ve dosya incelemelerinde dayanışma gereği sayılabilecek yardımlar ve kolaylıkla esirgemezler. Duruşmaya geç kaldığı için hakkında gıyap kararı alınan avukat hemen gelmişse, diğer taraf vekili olan avukat, gıyap kararının kaldırılmasını veya düzeltilmesini istemek zorundadır. Bir başka yerdeki duruşmasına mazereti nedeniyle gidemeyen avukat, karşı taraf avukatı bir başka yerden geliyorsa, mazeretini önceden meslektaşına bildirmelidir. Avukatlar arasında "özeldir" kaydı taşıyan yazışmalar, yazanın rızası alınmadan açıklanamaz.
31. Avukat hasım tarafın ancak avukatı ile görüşebilir. (Hasmının avukatı yok ise) avukatın hasımla teması zorunlu sınırlar içinde kalır. Hasım tarafla her temasından sonra avukat müvekkiline bilgi verir.
32. Avukat, dava türü ve usulü ne olursa olsun, mahkemeye verdiği layiha ve önemli belgelerin birer örneğini (istenmese de) karşı taraf vekili meslektaşına verir.
33. Yanına stajyer almayı kabul eden avukat, stajyerlerin iyi yetişmesi için gerekli dikkati ve ilgiyi gösterir ve olanaklarını hazırlar. IV. İş Sahipleriyle İlişkiler
34. Avukat, müvekkiline davanın sonucu ile ilgili hukuki görüşünü açılayabilir. Fakat bunun bir teminat olmadığını özellikle belirtir.
35. Avukat aynı davada, birinin savunması öbürünün savunmasına zarar verebilecek durumda olan iki kişinin birden vekaletini kabul etmez. 4 Danıştay İDDK 31.03.2014 T. 2011/76 E. 2014/1397 K. Sayılı kararı ile bu kuralda hukuka uyarlılık bulunmadığı yönünde bozma kararı verilmiştir. 5 Türkiye Barolar Birliği'nin 12-13-14 Ocak 1978 tarihinde Ankara'da yapılan XI. Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Türkiye Barolar Birliği'nin 10-11-12 Ocak 1980 tarihinde Ankara'da yapılan XIII. Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.
36. Bir anlaşmazlıkta taraflardan birine hukuki yardımda bulunan avukat, yararı çatışan öbür tarafın vekaletini alamaz, hiçbir hukuki yardımda bulunamaz. Ortak büroda çalışan avukatlar da, yararları çatışan kimseleri temsil etmemek kuralı ile bağlıdırlar.
37. Avukat meslek sırrı ile bağlıdır. a. Tanıklıktan çekinmede de bu ölçüyü esas tutar. Avukat, davasını almadığı kimselerin başvurması nedeniyle öğrendiği bilgileri de sır sayar. Avukatlık sırrının tutulması süresizdir, meslekten

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Ayrıca Avrupa'da avukatların temsilciliğini yapan (CCBE Council of Bars and Law Societies) Avrupa Baroları ve Hukuk Birlikleri Konseyi Avukatlık mesleği ile ilgili tüm Avrupa'daki avukatların tabi olduğu meslek kurallarını Pan- Avrupa anlamında bir doküman olarak fayda sağlamak üzere düzenlenmiştir.

Avukatlık mesleğinin korunmasına yönelik çalışmalar babında Avrupa'daki baroların ve hukuk birliklerinin temsilcisi olarak 24.Kasım 2006 tarihle (Charter of Core Principles of the European Legal Profession) Avrupa'da Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğünü kabul etmiştir. Bu tüzük 1988 tarihinde kabul edilmiş olan tüzüğün değiştirilmiş son halidir. Bu tüzüğün uluslararası nitelikteki ilkeleri bağlamında tüm Avrupa'da uygulanması amaçlanmıştır. Temel ilkeler, avukatların mesleki faaliyetlerinin tabi bulunduğu çeşitli ulusal ve uluslararası yasalara, düzenlemelere dayanmaktadır. Avrupalı avukatlar, Avrupa İnsan

---

ayrılmak bu yükümü kaldırmaz. b. Avukat, yardımcılarının, stajyerlerinin ve çalıştırdığı kimselerin de meslek sırrına aykırı davranışlarını engelleyecek tedbirler alır.

38. Avukat, kendisine teklif edilen işi gerekçe göstermeden de reddedebilir. Takdirine esas olan nedenleri açıklamak zorunda bırakılamaz. Avukat, zamanının ve yeteneklerinin erişemediği bir işi kabul etmez. Avukat, davayı almaktan ve kovuşturmaktan çekinme hakkını müvekkiline zarar vermeyecek biçimde kullanmaya dikkat edecektir.

39. İş sahibi anlaşmayı yaptığı avukattan sonra ikinci bir avukata da vekalet vermek isterse, ikinci avukat işi kabul etmeden önce, ilk vekalet verilen avukata yazıyla bilgi vermelidir.

40. Avukat kesin olarak zorunlu bulunmadıkça, müvekkili adına basına açıklamada bulunamaz. Açıklamalarda, adalete etkili olmak amacı güdülemez.

41. Avukat baktığı davada, görevini savsayarak ya da kötüye kullanarak, müvekkili zararına kendisine bir yarar sağlayamaz.

42. Avukat, işle ilgili giderleri karşılamak üzere, avans isteyebilir. Avansın işin gereğini çok aşmamasına, avanstan yapılan harcamaların müvekkile zaman zaman bildirilmesine ve işin sonunda avanstan kalan paranın müvekkile geri verilmesine dikkat edilir.

43. Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir. Müvekkille ilgili bir hesap varsa, uygun sürelerde durum yazıyla bildirilir.

44. Avukat, müvekkilinden meslektaşlarına yönelecek sataşmaları önlemeye çalışır; gerekirse vekillikten çekilebilir.

45. Avukat "hapis Hakkı'nı alacağı ile oranlı olarak kullanabilir.

46. Adli müzaheretle görülen işler, başkaca işlere gösterilen özenle yürütülür.

47. Ücret davası açacak avukat, önce Baro Yönetim Kurulu'na bilgi verir. Bu konuda Baro Yönetim Kurulu'nun görüşünü bildirme yetkisi vardır. V. Avukatların Barolarla ve TBB ile İlişkileri

48. Baro Başkanlığı, Baro Yönetim ve Disiplin Kurulu üyelikleri ile Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı, Yönetim Kurulu üyeliği, Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Başkanlığı ve üyeliği görevleri bir kişide birleşemez.

VI. Yürürlük, Uygulama Alanı

49. Yukarıdaki meslek kurallarının sürekli gelişimini sağlamak üzere barolar, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu'na, gündeme ilişkin hükümlere uyma şartı ile yeni teklifler getirebilir.

50. Yukarıda yazılı meslek kuralları, Türkiye Barolar Birliği'nin 8-9 Ocak 1971 tarihli IV. Genel Kurul Toplantısı'nda kabul edilmiş ve Türkiye Barolar Birliği Bülteni'nde yayımı tarihinde yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Hakları Sözleşmesi uyarınca zorunlu bulunan ve yargının/adaletin kurallara uygun biçimde yönetimi, adil yargılanma hakkı ve adalete erişim için gerekli olan bu ilkelere bağlı bulunmaktadırlar. Barolar ve hukuk birlikleri, mahkemeler, kanun yapıcılar, hükümetler ve uluslararası kuruluşlar kamu yararı için temel ilkeleri korumanın ve sürdürmenin yolunu bulmaya çalışması gerektiği belirtilmiştir.

Türkiye 'de de Türkiye Barolar Birliği bu kuralları kabul etmiştir. Aynı ve benzer esasların kabul edildiği Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları TBB'nin 8-9 Ocak 1971 tarihli IV. Genel Kurulu'nda kabul edilmiş ve 26 Ocak 1971 tarihli TBB Bülteni'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.[52]

Esasen CCBE Avrupa Birliği üyesi olmayan ülke avukatları bakımından da yeknesak kuralların olmasının pan Avrupacılık açısından olgunlaştırmak istedikleri için Türkiye'nin de bu grup içinde olması ve Avrupa hukukları ile ilişkilerde kuralları uygulayan ülke olarak birçok kolaylık sağlayacağı muhakkaktır.

CCBE'nin temel amacı avukatlık mesleğinin ifa edilmesinde hukukun üstünlüğünün ve ortak çıkarların korunması, gelişmesi olup, hukuki uygulamalarda adaletin yönetimi ile ilgili ilkelerin ve avukatların uyması gereken kuralları belirtmektir. Bu belgede avukatların uyması gereken kurallar ve etik değerlerin ne olduğuna ilişkin evrensel kurallar bulunmaktadır. Bu kuralların neler olduğu Türkiye'deki sistem ile birlikte aşağıda belirtilmiştir.

aa) Avukat ve Görevi(CCBE açısından açıklamalara Göre)

[52] 47 nolu dip notta bu kurallar gösterilmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Toplumda avukat özel bir role sahip olarak, mesleki faaliyetine saygı duyulması gerekmektedir. Bu husus demokrasi ve hukukun üstünlüğünün varlığı için zorunlu bir koşul olarak belirlenmiştir.

Avukatın görevi, yasaların izin verdiği sınırlar içinde verilen talimatları yerine getirmek olup, kendisine hak ve özgürlüklerinin savunulması ve sağlanması görevini verenlerin çıkarlarına ve adaletin sağlanmasına hizmet etmekle görevlidir. Avukatın görevi müvekkilinin davasını takip etmek ve danışmanlık yapmaktır. Bir toplumda avukatın mesleki faaliyetine saygı göstermek o toplumda demokrasi ve hukukun üstünlüğünün varlığı için zorunludur.

bb) Avukat ve Taşıması Gereken Nitelikler.

Öncelikle avukatın hukukun üstünlüğüne inanmış ve buna saygı duymayı özümsemiş olması gerekmektedir. Hukukun uygulanmasında adaletin adilane yönetilmesinde önemli görevi vardır. Avukat mesleğini icra edersen adaletin gerçekleşmesinde görevlidir. Adaletin gerçekleşmesinde başka deyişle adilane fiil ve davranışlarda bulunmak sadece avukatın görevi değildir, hâkim savcı, mahkeme memuru, hatta Adalet Bakanı da bu konuda görevlidir.

Avukat kesinlikle mahkemeye bilerek ve isteyerek yanlış beyanda bulunmayacaktır. Aynı zamanda avukat tüm mesleki faaliyeti kapsamında da üçüncü kişilere ve müvekkiline yalan söylememek durumundadır. Gerçeği aykırı beyanların müvekkilin menfaatlerine aykırı olabilmesi mümkündür. Ancak avukat aldığı eğitim sayesinde bu tür çatışmaları bilgisi ve mesleki inceliklere vakıf olması ile çözecektir. Avukatlık mesleği güvene dayalı bir meslek olarak gerek mahkemelerin ve gerekse müvekkillerinin güvenini kazanmış olmalıdır. Ancak bu nitelikleri ile adaletin /yargının adil bir şekilde yönetiminde kendisinin aracı olarak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

görevini başarılı olarak ifa edebilecek ve müvekkilini temsil edebilecektir.

Avukat müvekkiline sunduğu temsil ve danışmanlık hizmetini tam zamanında ve basiretli bir şekilde ve özenle ifa etmek durumundadır. Müvekkili tarafından verilen talimatları hukuka ve adaletli olduğu ve müvekkilin menfaatine olacağı gözetilerek yerine getirmekle yükümlüdür. Kendisine verilen vekâletin sorumluluğunu yerine getirecektir. Avukat yüklendiği işin safahatını müvekkiline bildirmekle yükümlüdür. Müvekkiline bilgi vermek zorundadır.

cc) Avukat Bağımsız- Özgür Olmalıdır

Bağımsızlık ve özgürlük avukatın kendi menfaatlerinin ve dış baskıların ifa ettiği görevi etkilememesi halidir. Avukat har türlü etkiden mutlak bağımsız olmak durumundadır. Nasıl bir yargıç görevini ifa ederken bağımsız ve tarafsız olmak durumunda ise avukatta aynı şekilde mutlak olarak bağımsız olmakla yükümlüdür. Avukat bağımsızlığı hakkında şüpheye düşebilecek fiil ve davranışlardan kaçınmalıdır.[53]

Bu bağımsızlık, adaletin gerçekleşmesine duyulan güven açısından bir yargıcın tarafsızlığı kadar gereklidir. Bu yüzden, bir avukat bağımsızlığının zedelenmesinden kaçınmakla ve ne müvekkilini ne mahkemeyi ne de üçüncü şahısları memnun etmek kaygısı ile meslek ilkelerinden ödün vermemekle yükümlüdür. Avukatlık mesleğinin icrasında verilen danışmanlıklar veya mütalaalar bakımından da bağımsız olunması esastır.

Özgürlük ve bağımsızlık avukatın, müvekkilini temsil etmesi ve danışmanlık hizmeti faaliyetlerini sürdürebilmesi açısından, politik, ekonomik ve fikri anlamda özgür olması anlamındadır.

[53] ÇETİNER S, a.g.e, s. 137 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Avukatın devlet ve diğer güç gruplarından bağımsız olması ve hiçbir örgüt veya kurumun etkisinde kalmaması asıldır. Avukat, mahkemelerin hâkim ve savcıların, idari personelin ve üçüncü şahısların güvenini kazanmak istiyorsa, kendi müvekkilinden de bağımsız olmalıdır. Müvekkilinin her türlü talimatı ile iş yapmamak müvekkilden bağımsız olmak demektir. Bu bağımsızlık sayesinde hukuka uygun ve kaliteli iş yapılması mümkün olur. Barolar avukatın bağımsızlığını sağlama konusunda görevlidirler. Avukatlık mesleğinin ifasında uyulması gereken kurallar ve etik değerler gerek mesleğin değerini yükseltecek ve gerekse avukatların bağımsızlığını ve devlete karşı da güvence altında olmalarını sağlayacaktır.

dd) Güven ve Dürüstlük

Güven ilişkisi yalnızca bir avukatın onuru, dürüstlüğü ve açık sözlülüğünden kuşku duyulmaması halinde var olabilir. Avukatlar için bu geleneksel değerler mesleki yükümlülüklerdir. Avukat vekâlet/talimat almadıkça hiçbir kimsenin davasını takip edemez. Dava açamaz, açması sahtekârlık olur ve cezai müeyyidesi vardır. Avukat başka bir avukatın verdiği yetki ile iş takip edebilir. Avukat işlerinin yoğunluğu nedeni ile takip edemeyeceği bir iş için vekâlet almamalıdır. Aldığı vekâlet gereği müvekkilin işini yapamayacak ise bu savsaklama kötü niyetli olarak betimleneceği gibi etik de değildir.

Avukat müvekkilin işini herhangi bir sebeple ücret konusunda ödeme olmadığı veya ücrette anlaşmaya varılamaması nedeni ile veya sair sebepler ile işi takip etmeyecek ise müvekkil yeni bir vekil buluncaya kadar işi takip etmesi gerekmektedir. Aksi halde müvekkil zarara uğrayabilir ki etik kurallar bunu gerektirmektedir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ee) Sır Saklama ve Müvekkile Sadakat

Avukat mesleğini ifa ederken bu hizmeti sebebiyle müvekkilinin başkalarına açıklamayacağı bilgileri olayları işin gereği avukatına açıklamak durumunda kalabilmektedir. Veya avukata duyulan güven nedeni ile mahrem veya gizli kalması gereken bilgilere muttali olunabilir. Avukata açıklanan tüm bilgiler sırlar avukat tarafından sır olarak saklanmak durumundadır.

TCK. 258 madde hükmü kamu görevlisi sayılan avukat hakkında da uygulanacaktır. Maddeye göre, görevi nedeni ile kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu hüküm gereği, avukatın sır saklama yükümlülüğü maddedeki ceza yaptırımı ile pekiştirilmiştir.

Avukata güven bu sırların saklanacağına olan güvendir. Sır saklama yükümlülüğü, avukatın birincil ve temel hak ve görevidir. Avukat müvekkilin vekili olmaktan ayrılsa dahi, ona ilişkin sır saklama yükümlülüğünün devam etmektedir. Bu sır saklamak sadece avukatın kendi şahsı ile ilgili bir husus değildir. Avukatın bürosunda çalışan kişilerin de aynı yükümlülükleri bulunmaktadır. Avukat bürosunda çalışanların sırrı saklama yükümlülüğüne uymalarını sağlamakla yükümlüdür. Avukat tarafından sır saklanması yükümlülüğü müvekkil bakılından olumlu bir durum olduğu kadar, adaletin gerçekleşmesine de hizmet etmektedir. Devlet tarafından sır saklama yükümlülüğü özel olarak bu nedenle yasa ile düzenlenmiştir. Avukat mesleğini icra ederken vakıf olduğu bütün bilgilerin gizliliğine saygı göstermek zorundadır. Sır saklamanın bir süresi yoktur. Sır saklama yükümlülüğü avukatın vekalet ilişkisi sona erdikten sonra da devam edecektir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Avukatın müvekkiline karşı sadakat borcu da bulunmaktadır. Müvekkiline karşı dürüst ve saygılı olacaktır. Dürüst olmak aynı zamanda müvekkile, ahlaka aykırı bir davanın savunulamayacağını bildirmektir.

Sır saklama yükümlülüğü açısından TCK bağlamındaki hükümler değerlendirildiğinde avukat ile ilgili olarak bu maddelerin uygulanması nasıl değerlendirilecektir?

TCK 279 madde de, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisinin, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağına dair hüküm vardır. Bu madde gereği kamu görevlisi sayılan Avukatın nasıl bir işlem yapması gerekeceği Avukatlık Kanunu. 1. maddesindeki: Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir ifadesi sebebiyle nasıl yorumlanacaktır? Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder, şeklindeki hüküm gereği, avukatın kamu hizmeti gördüğü kuralı karşısında avukat suç teşkil eden bir duruma muttali olduğunda nasıl davranması gerekmektedir?

Avukat kamu görevlisi olarak kabul edildiğine göre, suçu TCK 279 a göre bildirmek zorunda mıdır, zorunda ise sır saklama yükümlülüğü ile bu bildirim zorunluluğu nasıl birlikte uygulanacaktır? Avukatlar bakımından durum oldukça karışıktır. Avukat müvekkili aleyhinde tanıklıktan çekinme hakkına sahiptir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu 249. Madde gereğince, sır nedeni ile tanıklıktan çekinme hakkında hüküm düzenlemiştir. Kanun gereği sır olarak korunması gereken bilgiler hakkında tanıklığına başvurulacak kimseler, bu hususlar hakkında tanıklıktan çekinebilecekleri hükme bağlanmıştır. Ancak, Avukatlık Kanunu hükmü saklı kalmak üzere sır sahibi tarafından sırrın

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

açıklanmasına izin verildiği takdirde avukatın tanıklık yapmaktan çekinemeyeceği belirtilmiştir. Avukatlık Kanunu 36. maddesi avukatlar açısından müvekkillerinin meslek sırları hakkında tanıklık yapmalarını müvekkillerin rıza vermesine bağlamıştır.

Avukatlık meslek kuralları bakımından ve 5237 sayılı TCK'nun 258. madde ile sır saklama yükümlülüğü altında olan avukatın ihbar yükümlülüğü nasıl uygulanacaktır?

Avukatın durumunun sui generis bir durum olması nedeni ile, TCK da bulunan 279 maddenin avukat hakkında uygulanmamasının doğru olacağını belirtmek gerekir. Çünkü avukatın müvekkili ile ilgili sır saklama mükellefiyeti karşısında ve bu sır saklamanın da özel hüküm olması nedeni ile TCK uygulamasından önce özel hükmün uygulanması doğru olacaktır.

Ayrıca, avukatın kamu görevlisi olması konusundaki hükümler de tartışmalıdır. TCK 6/c maddesi hükmü gereğince, "Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi", olarak tanımlanmış bulunması karşısında, avukatın kamuda bütün nitelikleri haiz olarak görev yapan biri olmadığının açık göstergesidir. Çünkü avukat aynı zamanda Avukatlık Yasası 1. Maddesi gereği serbest bir meslektir. Bu hüküm kamu görevlisi ile nitelik farkını açık ve net ortaya koymaktadır. Bu nedenle, avukat TCK 279 madde hükmü gereği müvekkili ile ilgili mesleğin ifası nedeni ile öğrendiği ve suç teşkil eden fiil bakımından da sır teşkil ettiği için bildirme yükümlülüğü olmamalıdır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ff) Avukatın Müvekkiline Karşı Sorumluluğunun Sınırı

Avukatın müvekkiline karşı birçok sorumlulukları bulunduğu açıktır. Bu sorumluluğun sınırları vardır. Sorumluluklar yasa hükümleri gereğince düzenlenmiş olup, devletin koymuş olduğu kurallara bağlı olarak ve tarafların koyduğu hukuka uygun kurallar gereğince sorumluluğun sınırları belirlenebilir.

gg) Avukatın Mesleki Yeterliliği:

Avukatın yeterli ve uygun mesleki eğitiminin olması asıldır. Aksi halde müvekkili iyi temsil edemez ve etkin bir danışmanlık hizmeti veremez. Son zamanlarda hukuk fakültesinden mezun olunduktan sonraki eğitim ve öğrenim(sürekli mesleki gelişim) hukuk ve uygulama, teknolojik ve çevresel ekonomik değişiklikler nedeniyle önem kazanmış bulunmaktadır. Meslek kuralları bir avukatın uzman olmadığı konulara ilişkin dava almaması gerektiğini vurgulamaktadır. Hukuk eğitiminin tamamlanmasından sonra da sürekli eğitim merkezlerinde gerçekleştirilen eğitimlerin takip edilmesi son derece yararlıdır. Hukuk kurallarındaki değişiklikler, teknolojik, çevresel gelişimler hukuk kurallarında da değişimi birlikte getirdiğinden sürekli öğrenme ve takip edilmesi gereken bilim dalı olarak mesleki yeterlilik için sürekli avukatların eğitim almaları gerekmektedir. Bu bağlamda CCBE ilkeleri bu konu üzerinde durarak eğitimin önemini vurgulamaktadır.

hh) Avukat Çıkar Çatışmasına Giremez.

Avukat, aralarında çıkar çatışması olan veya olma riski bulunan iki veya daha fazla sayıda müvekkile aynı konuda

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

danışmanlık veya temsil hizmeti veremez, onlar adına hareket edemez. Böyle bir çıkar çatışması söz konusu olursa ve kendisine duyulan güven sarsılır ve bağımsızlığının zedelenme ihtimali doğarsa bu müvekkillerinin vekâletlerden istifa etmek zorundadır.

Keza avukat yeni bir müvekkil ile temsil işine girmesi durumunda eski müvekkilinin güveninin yitirme ihtimali doğacak ise eski müvekkili ile ilgili iyleri hakkında sahip olduğu bilgiler yeni müvekkile haksız bir avantaj sağlayacaksa avukat yeni müvekkilin vekâletini üstlenmekten kaçınmalıdır.

ıı) Avukat Olmayanlar ile Avukat Ücret Paylaşamaz.

Avukat, tabi bulunduğu yasa ve meslek kurallarının üçüncü bir kişiyle iş ortaklığı ve iş birliği yapmasına izin verdiği haller dışında, ücretini avukat olmayan bir kişiyle paylaşamaz. Başka deyişle iş getirme karşılığı ücretin paylaşılması etik değildir. Ancak vefat eden veya emekliye ayrılan bir avukatın işlerini üstlenen başta bir avukat veya vefat eden avukatın varislerine ve emekli avukata ücret veya diğer ödemelerde bulunabilir. Bu tür ilişkiler yasaklanmış nitelikte değildir. Diğer önemli bir yasak avukatın dava sonucuna ortaklık sözleşmesi yapamamasıdır. (Pactum de quato litis) Avukat ve müvekkil arasında ücret anlaşması dışında, dava sonunda elde edilecek parasal veya diğer bir kazanç için bir kısmına yönelik sözleşme yapılması yasaktır. Etik değildir.

kk) Avukat ve Mahkemelerdeki Tavır ve Hareketleri

Avukat hiçbir zaman mahkemeye, bilerek, yanlış veya yanıltıcı bilgi sunamaz. Avukat, duruşmaların adilane bir şekilde yürütülmesine daima gereken özeni göstermekle yükümlüdür. Avukat mahkeme veya bir heyet önünde dava veya ifade veya

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

herhangi hukuki bir iş takip ederken o heyet veya mahkemenin uyguladığı meslek kurallarına uymak yükümlülüğü vardır.

Avukat, duruşmalarda mahkemeye karşı gerekli saygı ve nezaketi göstermek ve etik davranış sergilemek durumundadır. Avukatın tutum ve davranışları müvekkilinin çıkarları ile ilgilidir. Onurlu ve hukuka uygun olarak müvekkilinin haklarını korkusuzca savunmak yükümlülüğündedir.

ll) Avukatın Meslektaşları ile İlişkisi

Meslektaşlık ruhuna sahip olabilmek çok önemlidir. Şunun iyi bilinmesi gerekir ki, avukatlar takip ettikleri iş sebebiyle birbirleri ile hasım değillerdir. Müvekkiller hasımdır. Bu nedenle avukatların gereksiz sürtüşmelere girmesi etik olmayıp yararı da bulunmamaktadır. Mesleğin saygınlığının her zaman korunması etik olmayan davranışlar sergilenmemesi gerek işin yapılmasında ve gerekse avukatlık mesleğinin saygınlığı açısından gereklidir. Yargı ve adaletin iyi işlemesi bakımından avukatların karşılıklı olarak birbirlerine saygı göstermesi zorunlu bulunmaktadır. Aynı şekilde, avukatların birbirlerine iyi niyetle yaklaşması ve birbirleri ile iyi ilişkileri içinde olmaları işlerin sulh yolu ile halli için çok önemlidir.

mm) Avukatlık Mesleğinin Şerefi ve Avukatın Haysiyet ve Saygınlığı

Avukatlık mesleğinin şeref ve haysiyeti, avukatın saygınlığı ve dürüstlüğü ile tezahür eder.

Avukata, müvekkiller, üçüncü şahıslar, mahkemeler ve devlet tarafından güven duyulabilmesi için, o avukatın faziletli olması asıldır. Saygınlığı hak etmelidir. Bu güvenin hak edilebilmesi için avukat, önce kendisine karşı saygılı olmak ve kendi yaşantısına

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

dikkat etmek, mesleğini saygınlık içinde gerçekleştirmek ve toplum tarafından beğenilmek ve aranan kişi olmak gerekir.

Avukat toplum tarafından beğenilmeyen davranışlarda bulunmamalıdır. Mesleğin saygınlığını korumak avukatın kendi özel yaşantısının da aynı şekilde ahlaka adaba ve etik değerlere uygun olmasını gerektirmektedir.

nn) Avukat müvekkilleri veya üçüncü kişiler adına ellerine geçen paraları kamu otoritesinin denetimine tabii bulunan bir banka veya benzer kuruma müvekkil hesabına yatırmak ile yükümlüdür. Müvekkil hesabının avukatın diğer masraf ve diğer gider hesaplarından ayrı olmalı ve avukat tarafından tahsil edilen meblağların tamamı müvekkil başka şekilde değerlendirilmesi için yazılı talimatı olmadığı takdirde hesaba yatırılmalıdır. Bunun aksine davranışlar gerek ahlak ve gerekse etik değerlere aykırılık teşkil eder.

Avukat müvekkil ile ilgili tüm hesapları ve para ile ilgili işlemleri kayıt altına almakla yükümlüdür.
Buna göre; Avukatın bağımsız olması gerekmektedir. Avukat bağımsızlığını koruyamayacağı işi almamalıdır. Avukat mesleğini kamunun yararı ve mesleğin güvenini sağlayacak biçimde ve işine sadık olarak gerçekleştirecektir. Mesleğin itibarını zedeleyecek fiil ve davranışlardan kaçınacaktır. Özel hayatı da avukat için son derece önemlidir. Özel hayatına özen göstermesi gerekmektedir. Avukat layihalarında da ifade tarzına özen ve itina göstermek durumundadır. Savunma karşı tarafa hakaret etmek küçük düşürmek veya iftira atmak gibi davranışlarda bulunulabileceği bir alan değildir.

Avukat taraflar arasındaki ihtilafta taraf değildir bu nedenle düşmanlık hisleri ile kin nefret duyguları ile hareket etmesi etik kurallara aykırıdır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Avukat, hâkim ve savcılar ile ilişkilerinde de etik kurallara uygun davranmak saygılı olmakla yükümlüdür. Gereksiz ifadelerden kaçınılmalıdır. Avukat hasım tarafın kendisi ile değil avukatı ile ancak görüşme yapmalıdır. Meslektaşlar arasında dayanışma esastır. Duruşmalara geç kalmak veya mazereti olmak gibi durumlarda taraf vekillerinin bu konularda birbirlerine tolerans göstermeleri ve haklı mazeretleri kabul etmeleri doğru davranışlardır. Avukat müvekkili adına mahkemeden aldığı paraları müvekkiline derhal teslim etmekle yükümlüdür aksi hal etik kurallara aykırılık teşkil eder. Türkiye Barolar Birliğinin meslek kuralları olarak düzenlediği ilkeler etik kuralların uygulanmasından başka bir şey değildir. Tüm insanlar aslında bu kurallara riayet ederek yaşadıkları takdirde ihtilaflar sona ermiş olacaktır.

5) ARABULUCULUK ve ETİK KURALLARI[54]

Arabulucular ile ilgili Avrupa Etik Kuralları saptanmıştır. Bu kurallar Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından kabul edilmiş olup arabuluculuk eğitim sistemi içinde açıklanmaktadır.

Arabuluculuk etik kuralları, Avrupa Konseyinin Avrupa Yargı Sistemlerinin ve üye ülkelerin yargı sistemlerinde iyileştirme, adaletin etkin, kaliteli ve modern bir şekilde sürdürülebilmesi ve yargı verimliliğinin sağlanması ,yargı yollarında yenilikçi uygulamaların yaratılması çalışmalarını gerçekleştirmek için kurulmuş CEPEJ (Europeen Comission for the Efficiency of Justice) Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu) tarafından

[54] Council of Europe CEPEJ(2018)24,Europeen Commission for the Efficiency of Justice Mediation Development Toolkit Ensuring Implementation of the CEPEJ Guidelines on Mediation. Europeen Code of Conduct for Mediation Providers , JEPEJ 31. Genel Kurulda kabul edilmiş Avrupa Arabuluculuk Davranış Etik kuralları.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

oluşturulmuş rapor gereği, arabuluculara ilişkin Avrupa Etik Kuralları Türk Hukuk sistemi bağlamında da benimsenerek, Adalet Bakanlığı tarafından yürütülen arabuluculuk sistemi içinde yer alarak uygulama geliştirilmiştir. Bu bağlamda eğitimler verilmektedir. Bu kurallar gereğince arabulucuların yapmakla ve yapmamakla ve uymakla yükümlü oldukları kuralları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.[55]

Öncelikle belirtelim ki, etik kurallara uymak arabuluculuk hizmeti verilmesinde sistemin iyi işlemesi ve bir yararının olması, adaletin daha kısa bir sürede gerçekleşmesi ve verimli bir şekilde sonuca ulaşılmasını sağlayabilmek açısından önemlidir. Arabuluculuk çeşitli alanlarda verilen bir hizmet olarak belirli hukuk sistemleri açısından yararlı görülmektedir. Türkiye'deki adalet sistemi açısından uygun olup olmadığı tartışmasına girmeden arabulucular ile ilgili Avrupa Konseyi normlarının son derece yararlı ve olumlu olduğu kabul edilmelidir.

Arabulucuların mesleği ifa ederken yapmaları ve yapmamaları konusunda değinmeden önce, arabulucu olabilmek için belirli bilgilere sahip olunması gerekmektedir. Nasıl bu mesleğin inceliklerine vakıf olunacağı konusunda CEPEJ komisyonunun düzenlediği kurallarda arabulucunun görevini ifa edebilmesi için kendini geliştirmesi, arabuluculuk teknikleri ve ihtilaf çözme yöntemleri hususunda akredite olması veya ona uygun sertifikaya sahip olması gerekmektedir. Burada açıklanması gereken husus, CEPEJ kurallarında arabulucu olarak Türkiye'deki uygulama gibi sadece hukukçuların arabulucu olması gerektiğine dair bir uygulama sunmamaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de hukuk diplomasına sahip kişilerin ayrıca arabuluculuk eğitimi almalarına gerek bulunmadığı görüşünde olarak, buna ilişkin eğitimlerin Türkiye açısından gereksiz olduğunu belirtmek isteriz. Ancak her hukuk fakültesini bitirene bu yetkinin verilmesinin doğru olmayacağını en az on yıllık avukat olmak veya mesleği icra etmek,

55

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

herhangi bir suçtan olayı mahkum olmamak, vergi mükellefi ise vergisini muntazam ödeyen veya işçi çalıştırmakta ise SGK ile ilgili işlemlerinin yasalara uygun ir şekilde olmasının gerektiği, herhangi bir etnik köken veya din dil gibi ayırımcılık esasına dayalı dernek, platform gibi oluşumların üyesi olmamak gibi eşitlikler ve özgürlüklere ve dürüstlüğe aykırı niteliklerin tanınmadığı bir birey olması dikkate alınarak arabuluculuk yapma yetkisi verilebilir. Oysa, Türkiye'de arabulucu olabilmek için Adalet bakanlığı tarafından oluşturuluş Arabuluculuk Eğitimi almak ve Adalet Bakanlığı tarafından açılan sınavdan geçmek arabulucu olmak için yeterli görülmüştür. Bu sistemin Türkiye açısından uygun ve sonuç odaklı olma açısından yeterli olmadığı ortaya çıkan sorunlar değerlendirilerek söylenebilir. Çünkü Hukuk Fakültelerinden mezun olmuş avukatlara bir süre Adalet bakanlığı bünyesinde düzenlenmiş yabancı nitelikli eğitme sistemi kapsamında düzenlenen kurslar verilerek yetiştirilmiş avukatlar marifeti ile arabuluculuk eğitimi düzenlenmesi ve Türk insanına tam uymayan bir sistem bağlamında eğitim almış hocalar marifeti ile eğitim verilerek ve Adalet Bakanlığının açtığı sınavda başarılı olduğu kabul edilenlere arabulucu niteliği verilmesi sistemin yozlaşmasına neden olmuş ve deha da sorunların çıkmasına neden olacaktır.

CEPEJ arabuluculuğu bağlamında, arabuluculuk hizmeti sağlayan özel veya kamu kuruluşunun hangi meslekte olursa olsun üçüncü kişi tarafların ihtilaflarının dostane şekilde sulhen çözümünde yardım eden kişinin arabulucu olarak nitelendiğini belirtir.

- **Arabulucuda olması gereken nitelikler.**

Arabulucular bu mesleği ifa edebilmek için uygun bir kaliteye ve yetkiye sahip olmaları gerekmektedir. Bunun için sağlamakla yükümlü oldukları hususular;

- **Yeterli sermayeye, idari kapasiteye ve hizmet verebilmek için uygun sayıda sisteme bağlı arabulucunun olması**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

- **Yerel mevzuatın ve kuralların bilinmesi**
- **Bağlı olarak çalışan arabulucuların bu sistemi uygulayabilmeleri için gerekli donanıma sahip olmaları, gerekli sertifika ve akreditasyonlarının veya buna uygun başka belgelerinin olması**
- **Arabulucular çalıştıkları alanda özel tip ihtilafları yönetme becerisine sahip olmalıdır**
- **Arabulucuların faaliyeti şeffaf, güvenilir olması asıldır**
- **Arabuluculuk hizmeti verilen mahallerin işin görülmesine uygun olması gerekmektedir**
- **Sistemin uygulanmasında uygun yönetimsel metotların kullanılması asıldır**
-

- **Arabuluculuk Bağımsızlık ve şeffaflık gerektirir.**

Arabuluculuk görevi yapanların, şeffaf olmaları kolay anlaşılabilir bilgi vermeleri gerekir. Kendileri ile ilgili geçmiş görevleri ortaklarının kimler olduğu, yönetimin ve hissedarların kimler olduğunun açık ve net bilgisinin verilmesi aranmaktadır.

Ayrıca bu kişiler ile ilgili özgeçmiş ve profesyonel yetenekleri hakkında da bilgi verilmesi gerekmektedir.

Arabuluculuk sisteminin uygulanmasında hangi usul yönteminin uygulanacağı arabulucu tarafında belirlenecektir. Ayrıca ücret ve bölünmesi de yapılması gerekenlerdendir.

Arabulucunun bağımsızlığı demek, taraflar arsındaki menfaat çalışmasını etkileyebilecek veya buna benzer bir izlenip verebilecek durumlar açıklanmadan görev kabul edilmemelidir.

Arabulucu yanlış haksız yanıltıcı ve hukuka aykırı ifadeler ve davranışlarda bulunmamalıdır. Arabulucunun taraflardan biriyle herhangi bir kişisel ilişkisi veya bir iş ilişkisinin olmamış olması gerekir. Arabulucu arabuluculuğun sonucuna yönelik etki edebilecek doğrudan veya dolaylı yol ile taraflardan biriyle bir menfaat ilişkisinde bulunmamalıdır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Arabulucu veya arabulucu firmasında çalışanlardan birinin tarafların birinde arabuluculuk dışında bir işin ifasında görevli olma gibi durumlarda taraflardan izin alınması şartı ile arabuluculuk faaliyeti kabul edilmelidir.

- **Arabulucu tarafsız olmalıdır. Taraflar arasında ayırımcılık yapmamalıdır. Bütün arabulucular, ihtilafın taraflarına karşı tarafsız olmak durumundadırlar.**
- **Arabuluculuk hizmeti verenlerin arabuluculuk hizmeti ile ilgisiz başkaca bir mesleki veya ticari faaliyetinin olmaması asıldır. Arabulucuların avukat, danışman eğitmen veya hâkim olarak aynı ihtilafta görev yapamazlar. Arabulucular tüm prosedür ve yasaklara bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını korumak için uymakla yükümlüdürler.**
- **Arabulucu, arabuluculuk hizmeti verilmesinde ihtilafın tarafları ile muhtemel bir menfaat uyuşmazlığı içine girmemelidir. Arabulucu bu tür olayların gerçekleşmesine imkân vermemelidir.**
- **Arabulucular ihtilafın taraflarına yeterli fırsatı sağlayacaklardır. Arabuluculuk faaliyetin hukuka uygun olmadığı veya icra edilebilir bir karar oluşmasının mümkün olmadığı durumlarda arabuluculuğu bitirebilir.**
- **Arabuluculuk sebebi ile arabulucuya taraflarca ibraz edilen belge bilgileri arabulucu diğer tarafa açıklamamakla yükümlüdür. Arabulucu bu konuda gizliliğe riayet etmek ve kamu düzeni ve yasa gereği zorunlu olmadıkça bu belge ve bilgileri diğer tarafa ve üçüncü kişilere açıklamamakla yükümlüdür.**

Türk hukuk sistemi açısından arabuluculuk kurumu adli sistemin yardımcısı olmak açısından ve adaletin kısa sürede sağlanması ve mahkemelerin yükünün azaltılması amacı ile yürürlüğe konmuş bir sistem olarak tam anlamı ile her türlü ihtilafta çözüm yolu olduğu konusunda değerlendirme yapmak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

erkendir. Uygulamada bir süre sonra ne gibi bir nitelik sergileyeceğine göre uygulamasının devamı veya kaldırılması yönünde fikirler her zaman oluşabilir. Ancak bu gün için uygulamada zorunlu arabuluculuk sistemi olduğundan yargı yoluna başvurmada arabuluculuk sistemine ihtilafın taraflarının başvurması gerekmektedir. Adalet bakanlığı bu sistemi uygulamada yerleşmesi için özel bir gayret sarf ederek sistemin benimsenmesini sağlamıştır.

6)POLİS MESLEK ETİĞİ[56] ve TARİHİ BİR BELGE

Toplumda POLİS-KOLLUK GÜVENLİK GÜÇLERİ olarak anılan meslekleri ifa edenlerin görevleri toplumdaki düzenin sağlanmasında hak ve özgürlüklerin korunmasında gerekli bir kurumdur. Tüm dünyada bu meslek grubuna gereksinim vardır. Bu grubu oluşturan bireylerin duyarlı ve dünyadaki ekonomik siyasi gelişmelere paralel olarak aynı şekilde gelişmesini sürdüren bir meslek gurubudur. Bu kurum ile ilgili gerek uluslararası sözleşmeler ve gerekse yasal düzenlemeler görevin ifasında görevi ifa edenlerin nasıl hangi ilkelere sadık kalarak adaletli, tarafsız, eşitlikçi, dürüst olarak görev yapmaları gerektiğini belirtmektedir.

Uluslararası gelişmeler bağlamında da polis meslek etiğinin toplumlardaki görevlerini ifa ederken karşılaşılan birçok sorun polis veya çevik kuvvet görevlilerinin mesleklerini icra ederken tutum ve davranışları incelenerek ne yapılıp ne yapılmayacağı konuları üzerinde titizlikle durulan konu olmuştur.

[56] Polis meslek etiği hakkında tam bilgi için Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu 2559 nolu ve yılar itibariyle birçok değişikliğe uğramış 04.07.1934 sayılı yasa hükümlerinin de incelenmesi faydalı olacaktır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Polis mesleği, meslek grubu içinde en fazla uyumlaştırma gerektiren ve hizmet bilincinde olarak yetiştirilmesi gereken, birbirlerine rakip olmadan ve eğitimlerini özümseyerek birlikte hareket edebilecek ekipleri yaratmak önemlidir. Toplumun beklediği niteliklere ve ilkelere sahip olmaları için gerekli eğitimin sağlanması son derece meşakkatli işlerdir.

Bu mesleği icra edenlerin ülkenin yasal düzenine uygun hareket etmeleri ve görevlendirildikleri konulara uygun olarak kuralları kullanmaları ve uygulamaları zorunludur. Polis mesleğinin icrasında, görevliler kendilerine verilmiş yetki ve olanakları kullanırken ki bu yetkiler sınırlı olup topluma zarar verici nitelikte olmamalıdır, görevli polislerin bu erki kullanırken sınırları iyi bilip aşmama bilincinde olmalıdırlar.

Kolluk veya güvenlik[57] güçleri ile ilgili yasal düzenlemeler bu görevi icra edenlerin görevlerini yaparken kuralların yeterli olmadığını anlayarak, görevi ifa edenlerin çok hassas dengeler bağlamında hareket etmeleri gerektiği için, etik kuralara önem vererek bu mesleği icra edeceklerin özel bir grup olarak hassasiyetle etik konusunda bilinçlendirilmeleri gerektiği konusunda strateji oluşturmuşlardır. İnsan hakları olgusu özellikle güvenlik güçlerinin davranışlarının behemehâl kontrol edilmesi ve bu grubun işlerini görürken oluşturduğu insan hakları ihlallerinin en aza indirilmesi için mevzuat düzenlenmesi yolu seçilmiştir.

Sadece bu görevde olanların yasalara aykırı hareket etmeleri halinde ceza uygulaması yapılması yeterli değildir. Ceza vermek yerine mesleki ve vicdani olarak etik kuraların yerleştirilmesi daha olumlu sonuçlar verecektir. Bir mesleğin icra edilmesinde önemli olan profesyonel olarak görevin yerine getirilmesi ve sübjektif davranılmaması asıldır. Etik kuralara riayet edilmesi ile görevin

[57] Cerrah İbrahim: Avrupa da Meslek Etiği Kuralları ve Türkiye'de Güvenlik Personelinde Mesleki Sosyalleşme, İst. 2008.s. 20 vd.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ifasında olumlu sonuçlar alınır. Toplum, polisin ilkeli ve yasalara uygun davranışlarından rahatsız olmaz. Ancak gereksiz müdahaleler ve aşırı orantısız güç kullanılması toplumun reaksiyonu ile karşılaşmaktadır.

Güvenlik güçlerinde görev yapanlar kanunun uygulayıcısı olarak sağlıklı bir biçimde mesleklerini etik ilkelere uygun olarak ifa etmeleri için bu konuda meslek ahlakı ve evrensel etik ilkeleri eğitimi verilmektedir. Böylece evrensel kuralların eğitim olarak verilmesi ile insan hakları ihlallerinin önlenmesi düşünülmektedir.

Etik değerlerde obje olan insan, güvenlik güçleri bağlamında da etik değerlerin objesidir. Bu meslek insan ilişkilerinin en sıklıkla yaşandığı bir alandır. İnsan davranışlarının topluma ve icra ettiği mesleğe uygun olmaması halinde işte bu etik kuraların özümsenmesi gereği ile karşılaşmaktayız. İnsan ürünü olan etik davranışlar insanın sosyalleşmesi sonucu gelişmiştir. Sosyalleşme insanları farklı davranışlara itmektedir. Bunlar iyi veya kötü olabilirler. İnsanların farklı yaşam kuralları ve alışkanlıkları olduğundan aynı şekilde güvenlik güçleri bağlamında da bu farklılıklar farklı davranışların sergilenmesine neden olabilir. Bu nedenle güvenlik güçlerinin özelikle insanların din dil ırk ve inanç farklılıkları gibi konularda farklı davranma üslubuna girmemeleri konusunda eğitim verilmektedir. Batıda Hristiyan adetleri bağlamında güvenlik güçlerinin farklı işlem yapması veya mensup olduğu inanca göre işlem yapması etik olmayan davranışlardır. Ancak sosyalleşmenin bir yolunun aynı dine mensup olanlar bağlamında gerçekleştiği göz ardı edilemez. Ancak her mesleğin bir etiği vardır. Meslek etiği farklı inanç gruplarına mensup olmanın önünde gelir. Hazırlanan tüm etik kurallar o toplumun ahlak anlayışı da değerlendirilerek ve evrensel kurallar ile birlikte düzenlenmeye çalışılmıştır. Laik bir devlet düzeni anlayışı içinde kuralların hazırlanması esastır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Güvenlik güçleri ile ilgili etik kuraların düzenlenmesi Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanmak sureti ile esasen etkili bir çalışma olmuştur. Avrupa Konseyinden önce de bazı batı ülkelerinde etik kurallara ilişkin hükümler esasen vardı. Ancak Türkiye'ye baktığımızda etik kuralara ilişkin Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında ve Osmanlı Devleti'nin son yıllarında uygulandığı anlaşılan etik kurallar "Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat ı Meslekiye" adlı bir kitabın varlığı[58]ile anlaşılabilmektedir.

Bu tarihi değeri olan kitap polislere eğitim veren öğretmen İbrahim Feridun tarafından yazılmıştır. Kitap Osmanlının son dönemlerinde ders kitabı olarak okutulmuş olup bugünkü kurallar bağlamında da çağdaş olduğu kabul edilebilir niteliktedir. Örneğin, bugünkü etik ile ilgili eğitici kurallar arasında yer alan hesap verilebilirlik, toplum destekli polislik, hizmet gibi çağdaş ilke ve kavramların var olduğu gözlenmektedir. Fakat daha sonraları böyle eğitici dersler polislik mesleğinde okutulmamış ancak 1990 lı yıllardan sonra etik ile ilgili dersler müfredata konulmuştur.

Bu eserde bahsedilen hususlara göz atarsak gerek Osmanlı dönemindeki etik kuralları ve gerekse halkın yaşamındaki etik kurallar açısından gerçek bilgilere sahip oluruz.

Yüzyirmi seneden önce yazılmış bu kitapta Harp Okulunu bitirmiş (Mektebi Harbiye), Harp Okulu ve Polis Mektebinde öğretmenlik yapmış olan İbrahim Feridun, polisin giyiminden mesleki bilgilere ve suçlular ile ilgili veya halkın yaşamındaki inzibati kuralların nasıl olması gerektiği konularını ders kitabı olarak yazmıştır. Kitabı yabancı kaynaklardan ve özellikle Selanik Polis Mektebi kayıtları ve resimlerini kullanarak ve elde ettiğini yabancı kaynaklardan yararlanarak düzenlediğini, çünkü Osmanlı da bu

[58] Feridun İbrahim: Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye, Polis akademisi yayınları 2010 Ankara

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

konuda yazılı bir kaynak olmadığını belirtmiştir. Kitapta etik ile ilgili bahsedilen hususlar nelerdir?

<u>Polisin Giyimi nin nasıl olacağını etraflıca açıklamıştır.</u>

Gerekten giyim konusu son derece önemlidir. Şöyle ki etik değerlerden bahsederken toplum içinde saygın olmak ve önce kendisine saygılı olmak ve karşısındakiler bağlamında da saygılı olmak gerektiğini vurgulamaktayız. İşte giyim konusu bu saygının bir parçasıdır. Örneğin fakültede sınava gelirken bir erkek öğrencinin sayfiyede veya plajda giyilen bir şort ile gelmesi etik değildir. Aynı şekilde insanların giyiminin bulundukları ortama uygun olması gerekmektedir. Ekonomik nitelikler giyim konusundaki standartları etkilemez. Örneğin eşofman ile veya sayfiye yerlerinde giyilen şortlar ile üniversiteye gidilmez. Eşofman ile adliyede avukat olarak dava takip etmeye gidilmez. Bir konsere bir operaya spor yaparken giyilen giysiler ile gidilmez. Dini yerlere ibadet yerlerine kurallarına uygun kıyafetler ile gidilir. Saygı ve etik değerlere riayet edilip edilmediği insanın öncelikle görünüşü ile değerlendirilir.

İşte yüz seneyi aşkın bir süre önce İbrahim Feridun polisin giyimi hususunda aşağıdaki açıklamaları yapmıştır;

Devlet görevlilerinin haysiyet ve şerefin korunmasında münasip resmi kıyafetlerinin olmasını bir hükümetin şeref ve haysiyeti o hükümeti teşkil eden ulusun şeref ve haysiyeti olduğu için resmi kıyafet taşımakla yükümlü olanların, usul ve kurallara uymasının zorunlu olduğunu açıklayarak, kıyafetlerin temiz düzenli düğmeleri sökük, yırtık olmamasını dahi belirtmiştir. Bir devleti ziyaret eden yabancıların ülkeye geldiklerinde ilk karşılaştıkları kişiler o ülkenin polisidir. Bu görüntü ve polislerin davranışı o ülke ile ilgili olumlu bir düşünceye sahip olmak açısından ilk karşı karşıya kalınan andır. Polisin saçlarına, şapkalarına, kalpaklarına elbiselerin kumaşlarına

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kadar ince ince Feridun İbrahim konuyu işlemiştir. Kalpağın nasıl giyileceğini de belirtmiş ve kalpak ile kaşların paralel olmasını ve arasında bir parmak veya bir buçuk parmak mesafe olmasını bile düzenlemiştir. Pantolon ve çizme konusunda da renklerini ve cinslerini belirtmiştir. Süngünün ve tabancanın nerede ve nasıl taşınacağı, kılıcı kimin taşıyacağı ve kılıcın boyunun nasıl olacağı etraflı bir şekilde anlatılmıştır. Kılıç ile ve süngü ile nasıl yürüneceğini, sadece koşarken ele alınacağını belirtmiştir. Bunlar polisin görüntüsü ile ilgili açıklamalardır. Polisin düdük, saat ve fenerinin ve çakı ve rapor tutmak için defterinin olduğunu da kitaptan anlamaktayız. Resmi kıyafetin beyaz eldiven ile tamamlandığını açıklayarak bu elbiselerin vücuda uyması gerektiğinin üzerinde de durmuştur.

Kıyafet konusunda noktayı koyduğu yer ise, sıcakta yakaya mendil koymak, ceketin kollarını sıvamak, serpuşa mendil bağlamak, eğlence için tespih, zincir, kamçı taşımak ve gelen geçenlerin hissedebileceği derecede lavanta sürünmek beğenilmeyecek davranışlardır demiştir.

Buradaki açıklamalar etik değerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

<u>Polisin Tavır ve Davranışları hakkındaki açıklamaları;</u>

Ulusun ve ülkenin menfaati için verilen emirleri yerine getirecek olan polisin verilen emre itaat ederek ve isteyerek yerine getirmesi gerektiğini ve emir tehlikeli olsa da yerine getirilecektir demiştir. Ayrıca amirlerin emrindeki polise kendi menfaatleri için resmi yetki dışında başkaca bir talimat vermeye hakları bulunmadığını da açıklamıştır.

Vazifesini icra eden polisin terbiyeli cesaretli, ciddi, ve haysiyetli davranması gerektiğini, insan faziletlerinden yoksun hareket

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

etmemesini, kargaşa sırasında görev bilinci ile hareket etmesini gerektiğini görevden kaçmamasını, topluluk çalgı ve çengi içindeyken zinhar kendisinin oynamak şarkı söylemek gibi bir davranışta bulunamayacağını, resmi bir görevin ifasında karşısındaki akrabası tanıdığı veya ilişkisi bulunan bir kimse dahi olsa, görevin gereklerini yerine getirmekle yükümlü olduğunu, kendinden üstte bulunan kişi ile de arasında akrabalık yakınlık gibi durumlar söz konusu ise kendisine yakınlık gösterilse dahi ciddiyetini muhafaza edeceği hususlarını açıkça yazmıştır.

Amirin odasına nasıl girileceği, kapıda bekleyen görevliye sorarak ve kapıyı çalarak izin isteyerek girileceğine kadar davranışlar açıklanmıştır. Ayrıca amirlerin huzurunda el kol hareketi, gülmek bacakları hareket ettirmek, masa üzerindeki eşyayı tetkik etmek, veya amire ait evrakları göz ucu ile incelemeye başlamak, amire akıl öğretircesine konuşmak, mütalaa beyan etmek aykırı bulunmuştur. Ayrıca amirlere hitap tarzında da saygılı olarak hitap edilmesi üzerinde durulmuştur.

Aynı şekilde amirinde emrinde çalışanlara hitap şekli uygun olmak durumundadır. Emrindekilerin eksikliklerini telafi etmek onların bilgisini arttırmak gibi çalışmalar yapılmasını, yapılan işin tehlikeli olmasından dolayı verilen talimatlarda nasıl hareket edileceğinin öğretilmesine ilişkin hükümler de kitapta yer almıştır. Amirlerin emrindekileri insan yerine koymayan muamelelerde bulunamayacaklarını, çalışanların mesailerinin hakkını vermemek, liyakatlerini takdir etmemek kendi silahlarını köreltmek olduğunu belirtmiştir. Amirlerin çalıştırdıkları kişilere sevgi ve merhamet beslenmesi ve himaye etmelerinden bahsetmiştir.

Hatalı hareket görüldüğünde bunun ikaz edilmesinde izzeti nefis yani kişilik haklarına aykırı davranılmamasını belirtmiştir. Ceza verilmesinde de dikkatli davranılmasını cezaların her zaman gerekli olmadığını ve vazifeyi ifada düşük bir enerjiye sebep

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olunmasının engellenmesini tavsiye etmiş, cezalarda adil davranılmasını iaşesinden mahrum bırakılmamasını belirtmiştir.

Amirlerin kendilerinden daha üst mevkide olan amirlerine karşı kendilerini korumak ve vazifelerini gereği gibi yerine getirememelerinin sebebini, emirlerinde çalışan polislere yüklemekten imtina etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde amirlerin, emirlerindeki kişilerin başarısını kendileri yapmış gibi üstlerine bildirme yanlışlığı yapmamalarını belirtmiştir.

Görevdeki polislerin görev yerinde veya noktalarda yemek, yemiş veya sulu şeyler içmeleri ve yemeleri ve sigara içmelerinin yasak olduğunu belirtmiştir. İnsanlar tarafından kendilerine soru sorulduğunda nezaketle yanıt verileceğini, tesadüf edecekleri akraba ve arkadaşlarla sohbet yapmayacaklarını görev sırasında tebessüm dahi etmeyeceklerini ellerinde görevleri için gerekli olan dışında hiçbir şey olmayacağını, tesbih, zincir ve benzeri gibi şeyleri taşımayacakları, ellerin ceplerine sokulmuş halde laubali dolaşılmayacağını tek tek açıklamıştır.

Bunun gibi görev sırasında yapılması ve yapılmaması gereken hal ve harekât için çok önemli detaylı bilgilerin yer aldığı kitap bugün için etik kurallar diye betimlemeye çalıştığımız hususları açık ve net Osmanlı döneminde anlatmış ve toplumun o dönemdeki yaşantısı bakımından da bizi aydınlatmaktadır.

7) TÜRK YASALARI AÇISINDAN POLİS MESLEK ETİĞİ

Günümüze dönersek uygulanan mevzuat gereği polis ve kolluk görevini ifa edenlere halkın güveninin tam olması asıldır. Bu görevi yapanlar halkın karşısında onları cezalandıran ve korkutan kimlikte katiyen olmamaları gerekir. Halkın güven duymadığı bir yapı içinde bu görevin ifası esasen Devletin çatısında kırılmalar yaşandığının belirtisidir. Devlet yasalarda belirtilmiş erkinin

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

icrasını bu kurum vasıtası ile gerçekleştirir. Ancak bu gücün ifasında halkın karşısında değil yanında olunması gerektiği izahtan varestedir.

Bu nedenle polislik meslek etiği çok önemlidir. En çok toplumu ilgilendirdiği için polisin etik kurallara uyması kaçınılmazdır. Polis Devlet erkinin yüzü olarak Devleti temsil etmektedir. Polislik mesleği toplumun her kesimi için önemli olarak yaşamımızın her safhasında ilgisinin olacağı bir meslektir.

Emniyet Teşkilatı ile ilgili 3201 sayılı ve 04.06.1937 tarihli yasa ile çeşitli zamanlarda değişikliğe uğrayarak yürürlüğünü korumuş olan kanun bağlamında polis tanımı idari, adli ve siyasi olarak sınıflandırılmıştır.

İdari Polisin görevi genel intizamı sağlamak olarak belirlenmiştir. Siyasi Polis, Devletin genel güvenliğine ilişkin işlerde sorumlu olacaklardır. Adli Polis, polis karakolu olan yerlerde adli işler ile uğraşacaklardır. Ek madde 13 ile 11.08.1082 tarihinde Polis Çevik Kuvvet Birimleri Kurulmuştur. Bunların görevleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

a) Kanuna uygun toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin düzeninin ve güvenliğinin sağlanmasında**,**

b) Kamu düzenini bozabilecek nitelikteki toplumsal hareketlerin meydana gelmesi muhtemel yerlerde önleyici tedbirlerin alınmasında ve bu yerlerde devriye hizmetlerinin yürütülmesinde,

c)Grev ve lokavtlar sırasında işyerlerinin tahribe uğramasının veya işgalinin önüne geçilmesinde**,**

d)Kanuna aykırı sokak ve meydan hareketlerinin önlenmesinde,

e) Toplumsal olaylar, grev ve lokavtlar ile kanuna aykırı sokak veya meydan hareketlerinde toplumun veya kişilerin maddi ve manevi varlıklarının tecavüzlerden korunmasında**,**

f) Diğer polis kuvvetlerinin yetersizliği halinde, her türlü tören veya gösterilerde gerekli güvenlik önlemlerinin alınmasında ve düzenin sağlanmasında**,**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

g) Özel timlerin yer almasını gerektirecek diğer operasyonların yapılmasında,

h) Yukarıdaki bentlerde gösterilen durumlarda meydana gelen kanuna aykırı olayların gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirilmesinde**,**

Kullanılmak üzere görevlendirilecekleri, belirlenmiştir.

Meslekten çıkma ve çıkarılma ve mezuniyet ile ilgili 56. madde hükmü gereğince;

İki defa fena sicil alanlar ve bir terfi müddeti içinde terfiin bir devre geciktirilmesi cezasına uğradığı halde hareketlerini ıslah ettiklerine dair iki muhtelif amirden sicil alamayanlar veya herhangi bir suçtan dolayı altı ay veya daha ziyade hapis ve mutlak surette ağır hapis cezasına mahkûm olanlar, sicilen tekaüde sevk edilirler, hükmü ile polislerin belirli kurallara riayet etmeleri gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Güvenlik (Kolluk)[59] birimlerinin görevi vatandaşların hak ve özgürlüklerine saygılı olarak ve koruyarak ihlal etmeyerek onların güvenliğini ve asayişi sağlamaktır. Bu görevi ifa ederken nasıl davranacaklardır? Bunun için etik ilkeler devreye girmektedir. Kolluk birimleri, etik ilkeler bağlamında bütün birimlerin uymakla yükümlü olduğu ilkelere göre davranmak zorundadırlar.

Güvenlik görevlilerinin görevleri, etik ilkelere göre, vatandaşların temel hak ve özgürlüklerinin korunması, emniyet ve

[59] **KOLLUK ETİK İLKELERİ**(24/10/2007 tarihli **https://www.gtb.gov.tr/data/5208d194487c8e14044289f7/kolluketikilkeleri.doc; Ayrıca polis meslek ilkeleri için bkz. http://www.meb.gov.tr/duyurular/2009/etik/inde×.html**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

asayişin sağlanması, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi için önlemler alınması, suçla mücadele edilmesi, suçları aydınlatmak ve şüphelileri adli makamlara teslim etmek, yardım isteyenler ve yardıma muhtaç olanlar ile tehlike içerisinde bulunanlara yardım etmek olarak belirlenebilir.

Bu belirtilen ilkeler bağlamında aşağıdaki hükümler düzenlemiştir;

HİZMET ANLAYIŞI

1-Kolluk birimleri, görev ve hizmetin yerine getirilmesinde hukukun üstünlüğü, kamu yararını gözetme, tarafsızlık, katılımcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, hizmetin sonucuna odaklılık ve sürekli gelişim ilkelerini esas alır.

2-Kolluk birimleri, görev ve sorumluluk alanında toplumun talep ve ihtiyaçlarına odaklanarak halkın memnuniyetini arttırmayı, bu suretle toplumun saygı ve güvenini kazanmayı hedefler.

3-Güvenlik hizmeti her zaman ve herkes tarafından ulaşılabilir olmalıdır

4-Görevin gerektirdiği istisnalar dışında kolluk kolaylıkla tanınabilir şekilde görev yapar.

KOLLUK PERSONELİNİN NİTELİKLERİ

1-Kolluk personeli, Atatürk ilke ve inkılâplarına, toplumun ve Cumhuriyetimizin temel değerlerine bağlıdır.

2-Kolluk personeli arasındaki ilişki, hiyerarşik yapıya uygun olarak koordinasyon, işbirliği, yardımlaşma, güven, sevgi ve saygı temeline dayanır.

3-Kolluk mesleğine giriş, görevin gerektirdiği nitelikleri tespit etmeyi amaçlayan ve mevzuatla belirlenen objektif ölçütlere göre yapılır.

4-Kolluk personeli, mantıklı karar verir, etkin iletişim kurar, adil davranır ve gerektiğinde inisiyatif kullanır.

5-Kolluk personeli, toplumun yapısını ve hassasiyetlerini bilir; gerekli duyarlılığı gösterir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

6-Kolluk personeli, mesleğinin ve üniformasının gerektirdiği saygınlık ve güvene layık olduğunu davranışlarıyla gösterir.
7-Kolluk personeli görevi dışında meslek onuruna halel getirecek herhangi bir iş yapmaz ve özel yaşamında mesleki hizmetlerinin tarafsızlığını zedeleyecek davranışlardan kaçınır.
8-Kolluk personeli, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle insanlar arasında ayırım gözetmeksizin tarafsızlık içerisinde hizmet sunar.

EĞİTİM

1-Eğitim, kolluk personelinin meslek hayatı boyunca devam etmesi gereken kesintisiz bir süreçtir. Bu süreç içerisinde temel eğitim, hizmet içi eğitim ve uzmanlık eğitimleri, toplumdaki değişim ve gelişime paralel olarak ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde teorik ve uygulamalı olarak verilir.
2-Eğitim, mesleğe hazırlamanın yanında kolluk personelinin kültürel ve sosyal açıdan gelişimini de sağlar.
3-Kolluk personelinin eğitimi, görev ve sorumlulukları esas alınarak, hizmetin amaçlarına odaklanacak şekilde yerine getirilir.
4-Kolluk personeline, demokrasinin temel değerleri ve ilkeleri, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve kolluk etik ilkeleri konularında eğitim verilir.

KOLLUK PERSONELİNİN HAKLARI

1-Kolluk personeli, mevzuatla verilen görevler dışındaki hizmetlerde görevlendirilemez. Yetki ve sorumlulukları açık bir şekilde belirlenen kolluk personeli, amirlerinin mevzuata uygun emirlerini yerine getirir. Konusu suç teşkil eden emir hiçbir şekilde yerine getirilmez.
2-Kolluk personeline, savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez. Disiplin kararları, kanunda belirtilen istisnalar hariç, yargı denetimi dışında bırakılamaz. Görevine ilişkin suç işlediği iddia edilen kolluk görevlisi avukat tarafından temsil edilme, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

HESAP VEREBİLİRLİK VE DENETİM

1-Kolluk personeli, eylemlerinden, ihmallerinden ve verdiği emirlerden şahsen sorumlu ve hizmet ettiği topluma karşı daima hesap verebilir olmalıdır.
2-Kolluk faaliyetleri, mevzuat dâhilinde yasama, yürütme ve yargı organlarının denetimine açıktır.
3-Kolluk personeli aleyhine, usulüne uygun yapılan tüm şikâyetler derhal ve tarafsız bir şekilde soruşturulur. Soruşturma, etkin ve tarafsız yürütüldüğü konusunda şüphe duyulmayacak şekilde sonuçlandırılır ve soruşturma sonucu şikâyetçiye bildirilir.
4-Kolluk görevine ilişkin ihbarlar da titizlikle araştırılır.

KOLLUK UYGULAMA VE MÜDAHALELERİ

1-Kolluk personeli, görevini yerine getirirken, herkesin yaşam hakkına ve Anayasa'da belirtilen diğer temel hak ve özgürlüklere saygı gösterir.
2-Kolluk personeli, kimseyi işkence, eziyet, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı muamele veya cezaya tabi tutamaz. Hiçbir sebep, işkencenin haklılığına gerekçe gösterilemez.
3-Kolluk personeli, kanunla öngörülen nedenlere ve yönteme uygun olmadıkça kimsenin özgürlüğünü sınırlayamaz.
4-Kolluk personeli, zorunlu durumlarda ve sadece meşru bir amacı elde etmek için orantılı güç kullanır.
5-Kolluk personeli, görevinin gerektirdiği saygınlık ve dürüstlük içerisinde hareket eder. Görevini yerine getirirken tarafsız davranır ve insanlar arasında ayrım yapmaz.
6-Kolluk personeli, kanunların öngördüğü haller dışında bireyin özel hayatına müdahale edemez.
7-Kolluk personeli, mevzuatta aksi belirtilmediği sürece, edindiği her türlü bilgiyi ve mesleki sırrı korur.
8-Kolluk personeli, kişilerin özel hayatlarıyla ilgili olan ya da kişi haklarına zarar verebilecek nitelikteki bilgilerin korunmasına büyük

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

özen gösterir; yasal zorunluluk haricinde bu bilgileri açıklayamaz ve kendisi veya üçüncü kişiler lehine kullanamaz.
9-Kolluk personeli, kolluk uygulamalarında, yaşlı, engelli ve çocuk gibi hassas kişilerin durumlarını ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.
10-Kolluk personeli, görevini icra ederken veya bir olaya müdahale ederken, öncelikle mesleki kimliğini açıklar ve normal şartlarda kimlik gösterir.
11-Mesleki onur ve saygınlıkla hareket eden kolluk personeli, kurum içerisindeki her türlü yozlaşmaya karşı tavır alır. Yolsuzluk ve usulsüzlükle karşılaşması halinde yetkisi dâhilinde olanlara müdahale eder; yetkisini aşan durumları üstlerine bildirir.
12-Kolluk personeli, görev, unvan ve yetkisini kullanarak kendisi, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlamaz; aracılıkta bulunmaz ve kayırmacılık yapmaz.
13-Kolluk personeli görevi sebebiyle hediye alamaz ve çıkar sağlayamaz. Kolluk personelinin tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır.
14-Kolluk personeli kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramaz; bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alır.
15-Kolluk personeli, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koyar; suçun devamını önler; şüpheli ve suç delillerinin tespit ve muhafazasını sağlayarak yetkili kolluğa teslim eder.

KOLLUK VE YARGI İLİŞKİLERİ

1-Kolluk görevlileri, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığına saygılı davranır; adli makamların kararlarına itiraz etmez.
2-Kolluğun gerçekleştirdiği her türlü eylem ve işleme karşı yargı yolu açıktır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

3-Kolluk personeli, soruşturmanın her safhasında adli makamlar ile etkin işbirliği içerisinde çalışır;
4-Kolluk personeli, müdafiin üstlendiği role saygı duyar; gözaltına alınanların "müdafiin hukuki yardımından yararlanma hakkını" etkili biçimde kullanmasını sağlar.

ADLİ SORUŞTURMALAR

1-Adli soruşturma, işlenmiş veya işlenmesi muhtemel bir suç ile ilgili makul bir şüphenin varlığı halinde, yetkili makamın emir veya kararlarına uygun olarak, mevzuatla öngörülen yönteme göre yürütülür.
2-Kolluk personeli, suçu mahkeme kararıyla sabit oluncaya kadar, bir suçla itham edilen herkesin suçsuz kabul edilmesi ilkesine göre hareket eder.
3-Kolluk personeli suç ayrımı gözetmeksizin yakalanan kişilere, yakalanma nedeni ve hakkındaki iddiaları öğrenme, susma, istediği bir kişiye yakalandığını bildirme, müdafiden yararlanma ve yakalanmaya itiraz etme haklarının bulunduğu ve bu hakları nasıl kullanacağı hususunda gecikmeksizin bilgi verir ve bu hakların kullanımında yardımcı olur.
4-Kolluk personeli, mağdur ve tanıklara kanun tarafından tanınan hakları hatırlatır ve tehdit altında oldukları durumlarda can güvenliklerini sağlar.
5-Kolluk personeli, soruşturmayı objektif ve adil olarak yürütür; kadınların, çocukların, yaşlıların ve engellilerin özel durumlarına ve ihtiyaçlarına saygı gösterir.
6-Kolluk personeli, gerektiğinde, taraflara soruşturma süresince yapılan işlemleri anladığı bir dille anlatır, ihtiyaç halinde tercümandan yararlanmasını sağlar.
7-Kolluk personeli, gözaltına alınan veya muhafaza altında bulundurulanların kayıtlarını eksiksiz tutar.
8-Kolluk personeli, gözaltına alınan veya muhafaza altında bulundurulan kişilerin güvenlik, sağlık, temizlik ve uygun beslenme ihtiyaçlarını temin eder.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

9-Suç işlemiş olma şüphesi dışında bir sebepten özgürlüğü kısıtlanmış olan kişiler, şüphelilerden ayrı bir yerde tutulur. Gözaltında bulundurulan ya da özgürlüğünden alıkonulan kadınlar erkeklerden; çocuklar yetişkinlerden ayrı yerlerde tutulur.

Şeklinde çok etraflı hükümlerin varlığını görmekteyiz.

Bu teferruatlı hükümlere rağmen uygulamada meydana gelebilecek yanlış davranış ve uygulamaların olmaması için sivil toplumunda duyarlı olması gerekmektedir. Nihayetinde insanın uygulamaması gereken fiil ve davranışlardan kendini alıkoyamayacağı durumların olduğu bir gerçektir. Ancak bu kabil fiil ve davranışların önüne geçilebilmesi karşılıklı anlayış ve etik ilkeler doğrultusunda hareket etmekten geçer. Ancak istisnai durumlar hariç, normal zamanlarda polislik mesleğinin ifasında etik davranışları bir kenara bırakarak, Devletin kendisine verdiği erki kullanma fobisi içinde hırs ve kinine hâkim olamayarak acımasız davranan ve mesleğin icrası ile hiç ilgisi olmayan şiddet ve davranışlarda bulunmak, elbette etik olmadığı için yasa dışı kabul edilir. Bu durumda bu tür davranışlarda bulunan kişilerin meslekten ihraç edilmelerinin asıl olduğunu belirtmek gerekir.Ancak sorun meslekten ihracı varacak seviyeye getirilmemelidir. Eğitim sürecinde polislik mesleğini ifa edecek olanlara verilecek eğitim sorunların büyük ölçüde çözülebilmesini mümkün kılabilir. Yeter ki özellikle polis mesleğini seçen bireylerin gerekli eğitimi almaları sağlanabilsin. İhtiyaç olduğu için lise mezunlarının kısa bir süre eğitimden geçirilerek ve silah kullanma öğretilerek polislik mesleği eğitimi verildiğinin farz edilmesi toplumun büyük bir kaosa sürüklenmesi için etkenlerden biri olmaktadır. Belirtelim ki doktor ihtiyacı olduğu için lise mezunları alıp altı ay bir eğitim vererek doktor yapmak ne kadar tehlikeli ve hiç olmaması gereken bir uygulama olacaksa aynı şekilde polislik mesleğini icra edeceklerin de kısa bir eğitim sürecinden geçirilerek sahaya çıkarılmaları ve genç yaş grubuna bir çok yetkinin verilmesi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

adaletin uygulanmasını önlemediği gibi, anarşiye varan olaylara da sebebiyet verebilmektedir.

Bir kısım örnekler ile polisin görevi konusunda etik değerleri açıklayalım.

Örneğin, motorlu araç kullanırken polisin arabayı durdurup ehliyet ve arabanın evraklarını kontrol etmesi normal bir görevin ifasıdır. Ancak polis bu görevini yaparken hakarete varan kişilik haklarına tecavüz teşkil eden tarzda konuşmalar yaparsa, bu görevin kötüye kullanılmasını teşkil eder. Sen kimsin nerelisin inancın ne, ehliyetin yıpranmış, mahsus mu yaptın, arabada silah mı var, yanındaki kim, gibi ehliyet kontrolü dışına taşan davranışlarda bulunması etik davranış değildir.

Şayet bir arama yapılmakta ve araçlar durdurulmakta ise arabanın her türlü araması yapılır ancak laf ile ve inciterek kişinin gerek ekonomik durumu nedeni ile küçümseyerek, üstünlük taslamak, insan eşitliğine aykırı fiil ve davranışlarda bulunmak son derece yanlış ve etik davranışlar değildir. Toplum olarak bu tür davranışlara meydan vermemek için halk olarak etik davranmayı adet haline getirmekle esasen tüm toplum etik davranışları özümseyerek bu davranışlar olağanlaştırılır.

E) ULUSAL VE ULUSLARARASI ETİK DAVRANIŞ BELGELERİ

Uluslararası belgeler birçok kuruluşun kendi bünyesinde oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunlardan önemli olan kamu görevlileri için kabul edilmiş tavsiye kararında detaylı bir biçimde

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

etik normların neler olması ve nasıl uygulanması gerektiğine dair hükümler aşağıda açıklanmıştır.

Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları Usul ve Esasları ile ilgili yönetmelik Avrupa Konseyi tavsiye kararından alınmıştır.

1) ULUSLARARASI BELGELER

a) Avrupa Konseyi R 2000/10 Nolu Tavsiye Kararı[60]

Avrupa Konseyinin tavsiye kararı ulusal birçok belgenin temelini teşkil etmesi bakımından önemli olup metin aynen aşağıya alınmıştır. Bu ilkeler evrensel olup etkin bir biçimde demokratik devlet sisteminde uygulanması arzu edilen kuralları içermektedir. Bu kuralların incelenmesi ile iç hukukta düzenlenmiş ilkelerin birçoğunun temelini teşkil ettiği görülecektir. Bu maddelerde belirtilen hususular esasen etik kurallar olarak açıklanarak toplum etik davranışların eğitim yolu ile gerçekleşmesi ve özümsenmesi için faaliyet gösterilmektedir. Aşağıda maddeler olduğu gibi alınmak sureti ile gerek metinlerin algılanma ve anlaşılması açısından yorumlara gerek olmaksızın incelenmesi yararlı görülmüştür.

Yorum ve Uygulama

1. Madde

1. Bu kurallar tüm konu görevlilerine uygulanır.

2. Bu kurallar amaçları açısından "kamu görevlisi" herhangi bir kamu otoritesi tarafından istihdam edilen kişidir

3. Bu kurallar hükümleri kamu hizmeti gören özel organizasyonlarda istihdam edilen kişilere de uygulanabilir.

4. Bu kurallar hükümleri halk tarafından seçilen temsilcilere, hükümet üyelerine ve yargı mensuplarına uygulanamaz.

2. Madde

[60] Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Davranış Kuralları Bakanlar Komitesinin 11.05.2005 tarihli belgesidir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

1. Bu kurallar yürürlüğe girdiğinde, kamu yönetimi, bu Kodun hükümleri konusunda kamu görevlilerine bilgi vermekle sorumludur.
2. Bu kurallar hakkında bilgi verildiği andan itibaren kamu görevlilerinin istihdam edilmesini düzenleyen hükümlerin bir parçasını teşkil eder.
3. Her kamu görevlisi bu kurallar hükümlerine uymak için gereken tüm faaliyetleri göstermekle görevlidir.

3. Madde

Bu kuralların amacı kamu görevlilerinin davranış ve dürüstlükleri konusundaki standartları tespit etmek, bu standartları yerine getirmeleri açısından onlara yardım etmek ve halkı kamu görevlilerinden görmeyi umduğu davranışlar konusunda bilgilendirmektir.

Genel İlkeler

4. Madde
1. Kamu görevlileri kanunlara, kanunlara uygun talimatlara ve göreviyle alakalı ahlaki standartlara uygun bir şekilde görevlerini yerine getirirler.
2. Kamu görevlileri siyasi açıdan tarafsız bir şekilde davranmalı ve kamu otoritelerinin yasalar uygun politika, karar ve eylemlerini engellemeye teşebbüs etmemelidirler.

5. Madde
1. Kamu görevlileri, yasalara uygun bir şekilde atanmış ulusal, yerel ve bölgesel otoritelere sadakatle hizmet etmekle görevlidirler.
2. Kamu görevlilerinin dürüst, tarafsız ve verimli olmaları ve yalnızca kamusal yararı ve ilgili koşulları dikkate alarak, ustalık, doğruluk ve anlayışla kendi yeteneklerini en iyi bir şekilde kullanarak görevlerini ifa edecekleri beklenir.
3. Kamu görevlileri hem üstleri, meslektaşları ve alt düzeydeki personel ile olan ilişkilerinde hem de hizmet ettikleri vatandaşlar ile ilişkilerinde nazik ve saygılı olmalıdırlar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

6. Madde

Görevlerini yerine getirirken kamu görevlileri keyfi bir şekilde herhangi bir kişi, grup ya da kurumun aleyhine davranamaz ve herkesin haklarını, görevlerini ve yasaya uygun çıkarlarını gözetir ve saygı duyar.

7. Madde

Karar verme aşamasında kamu görevlileri yalnızca ilgili meslekleri göz önünde tutarak yasalara uygun bir şekilde davranmalı ve takdir yetkilerini tarafsız bir şekilde kullanmalıdırlar.

8. Madde

1. Kamu görevlileri şahsi çıkarlarının kamusal pozisyonları ile çatışmasına izin vermemelidirler. Gerçek, potansiyel veya görünürde olsun bu tip çıkar çatışmalarından kaçınmak kamu görevlilerinin sorumluluğundadır.

2. Kamu görevlileri kendi şahsi çıkarları için mevkileri dolayısıyla asla uygunsuz ve yasal olmayan menfaat elde etmemelidirler.

9. Madde

Kamu görevlileri, daima halkın kamusal hizmetlerin dürüst, tarafsız ve etkin bir şekilde sunulduğuna olan güven ve inancını sürdürecek şekilde davranmakla görevlidirler.

10. Madde

Kamu görevlileri yasalar tarafından başka bir şekilde belirtilmemişse ilk hiyerarşik üstlerine karşı sorumludurlar.

11. Madde

Kamu görevlileri, resmi bilgilere erişme hakları dikkate alındığında, işinin bir sonucu olarak ya da işi sırasında elde ettiği tüm bilgi ve dokümanlar açısından buna uygun bir şekilde davranmakla görevlidir.

12. Madde

Raporlama

1. Kötü yönetimi bünyesinde barındıran, bu Kot ile uyumlu olmayan ve yasadışı, uygunsuz ve gayri ahlaki bir tarzda bir eylemde

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

bulunmasının kendisinden talep edildiğine inanan kamu görevlileri yasalara uygun bir şekilde bu meseleyi ihbar etmelidirler.
2. Kamu görevlileri, yasalara uygun bir biçimde, bu Kodun diğer kamu görevlileri tarafından ihlal edildiğini fark etmeleri durumunda bunu yetkili otoritelere bildirmelidirler.
3. Yasalara uygun bir şekilde yukarıda belirtilen şeylerden herhangi birini rapor eden ve verilen cevabın kendilerini tatmin etmediğine inanan kamu görevlileri konuyu ilgili resmi kurumun başına yazıyla bildirmelidirler.
4. İlgili kamu görevlisi için kabul edilebilir bir zeminde kamusal hizmetler ile ilgili mevzuatta yer alan prosedür ve başvuru yolları ile bir mesele halledilemiyorsa kamu görevlisi kendisine verilen yasal talimatları yerine getirmelidir.
5. Kamu görevlileri, kendi işlerini yaparlarken ortaya çıkan bilgiler ile haberdar oldukları kamusal hizmetler ile alakalı yasadışı veya cezai suç niteliğindeki faaliyetler ile ilgili herhangi bir iddia veya şüpheyi yetkili makamlara bildirmelidirler.

6. Kamu yönetimi mantıklı bir dayanak ve iyi niyetle yukarıdakilerden herhangi birini rapor eden bir kamu görevlisine bir zarar gelmeyeceğini garanti etmelidirler.

<u>13. Madde</u>

Çıkar çatışması

1. Kamu görevlilerinin resmi görevlerini tarafsız ve objektif bir şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken şahsi çıkarlara sahip olmaları halinde ortaya çıkar.
2. Kamu görevlilerinin şahsi çıkarları kendisine, ailesine, yakın akrabalarına, arkadaşlarına ya da iş bağlantısı veya siyasi ilişkileri olduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati içerir. Bunun yanı sıra onlarla ilgili mali ya da diğer türlerdeki her türlü yükümlülüğü kapsar.
3. Kamu görevlisi diğer kişilerin bu tip bir durumda olduğunu bilen tek kişi olduğu için aşağıdaki konularda şahsi sorumluluğa sahiptir:

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

*** Herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda uyanık olmak;**
*** Bu tip bir çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atmak;**
*** Bu tip bir çıkar çatışmasının farkına varır varmaz bunu üstlerine bildirmek;**
*** Böyle bir durumdan geri çekilmek ya da çıkar çatışmasından kaynaklanan herhangi bir menfaatten kendisini tecrit etmek için verilecek nihai karara razı olmak.4. Ne zaman bu şekilde davranmak gerekirse kamu görevlileri herhangi bir çıkar çatışmasına sahip olmadıklarını deklare etmelidirler.**
5. Kamusal hizmet sunmaya aday biri ya da kamusal hizmette yeni bir göreve gelen biri tarafından deklare edilen herhangi bir çıkar çatışması göreve atanmadan önce çözüme bağlanmalıdır.

14. Madde

Çıkarların deklare edilmesi

Kişisel ya da özel çıkarları resmi görevlerince etkilenebilecek bir mevkii işgal eden bir kamu görevlisi, yasaların gerektirdiği bir şekilde, düzenli aralıklarla atanmasından sonra ve bu çıkarların doğasında ve boyutunda herhangi bir değişiklik olur olmaz, bunu deklare etmelidir.

15. Madde

Kamu hizmeti dışındaki çıkarlar ile uyumsuzluğun olması

1. Kamu görevlisi, bir kamu görevlisi olarak yürüttüğü görevlerini uygun bir şekilde yerine getirmesini engelleyen ve bu görevleri ile mütenasip olmayan herhangi bir faaliyet ya da işlemle iştigal edemez veyahut ücret mukabili ya da ücret almaksızın herhangi bir görev ya da fonksiyon icra edemez. Bir faaliyetin görevle mütenasip olup olmadığı açık değilse üstlerden gerekli izin alınmalıdır.
2. Yasaların hükümlerine tabi olmak koşuluyla, bir kamu görevlisi, ister ücret mukabili isterse ücret almaksızın olsun, belirli faaliyetleri yapmak veya kamu hizmetlerinde istihdamın dışında bir pozisyonu ya da fonksiyonu kabul etmek için kamu hizmetleri işvereninin onayını araması ve bunu bildirmesi zorunludur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

3. Kamu görevlisi, bir kamu görevlisi olarak yürüttüğü görevlerini uygun bir şekilde yerine getirmesini engelleyebilecek herhangi bir derneğe ya da örgüte üyeliğini bildirmede kanuni gereklere uymalıdır.

16. Madde

Siyasi veya kamusal faaliyet

1. Temel insan haklarına ve anayasal haklara saygıya tabi olmak koşuluyla, kamu görevlisi siyasi veya siyasi müzakereler ile ilgili faaliyetlerinden hiçbirisinin kamunun ve işvereninin güvenini veya görevlerini tarafsız bir şekilde ve sadakatle yerine getirme kabiliyetini azaltıcı yönde olmamasına dikkat göstermelidir.

2. Görevlerini yerine getirirken kamu görevlisi kendisinin partizan siyasi amaçlar ile kullanılmasına müsaade etmemelidir.

3. Kamu görevlisi bulunulan makam veya görevin doğası gereği yasalara uygun bir biçimde belirli kamu görevliliği kategorileri ile alakalı olarak siyasi faaliyetlere getirilen her kısıtlamaya itaat etmelidir.

17. Madde

Kamu görevlisinin kişisel dokunulmazlığının korunması

Kamu görevlisinin kişisel dokunulmazlığına gerektiği şekilde saygı gösterilmesi için tüm gerekli adımlar atılmalıdır; bu yasa ile sağlanmamışsa, bu Kodda sağlanan hükümler uygulanmalıdır.

18. Madde

Hediyeler

1. Kamu görevlisi, görevini ifa ederken tarafsızlığını etkileyen veya etkiliyormuş gibi gözüken ya da ifa ettiği görevle alakalı olarak bir mükafat niteliği taşıyan iş bağlantısı veya politik ilişki içinde olduğu kişi ya da örgütler ile kendisi, ailesi, yakın akrabaları ve arkadaşları için hediyeler, menfaat ya da yakınlık talep edemez.

19. Madde

Yasadışı tekliflere karşı reaksiyon

Bir kamu görevlisine yasadışı bir menfaat teklif edilirse kendisini korumak için aşağıdaki adımları atmalıdır:

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

*** Yasadışı menfaati reddetmeli, delil olarak kullanmak amacıyla onu kabul etmeye gerek yoktur;**
*** Teklif yapan kişinin kimliğini belirlemeye çalışmalıdır;**
*** Uzun temastan kaçınılmalı; ancak teklifin nedeninin bilinmesi delil gösterme açısından faydalı olabilir;**
*** Hediye reddedilemez veya gönderene iade edilemezse, muhafaza altına alınmalıdır, ancak mümkün olduğu kadar az elde tutulmalıdır;**
*** Mümkünse yakınında çalışan iş arkadaşları gibi şahitler bulunmalıdır;**
*** Tercihen resmi nitelik taşıyacak bir şekilde mümkün olan en kısa zamanda bu teşebbüs yazıyla kayıt altına alınmalıdır;**
*** Bu teşebbüs en kısa bir zamanda üstlere yada yasal bir mercilere bildirilmelidir;**
*** Özellikle yasadışı menfaatin önerildiği konularda olmak üzere çalışmaya devam edilmelidir.**

20. Madde

Başkaları tarafından etki altında bırakılmaya karşı hassasiyet

Kamu görevlisi, herhangi bir kişi ya da kuruma karşı sağlanan menfaatin karşılığında kendisini bir yükümlülük altında kalma durumuna sokmamalı veya bu durumda kalmış gibi gözükmemelidir. Ne resmi görev ve davranışlarında ne de özel hayatında uygunsuz bir şekilde başkalarının etkisi altına girmemelidir.

21. Madde

Resmi makamın kötüye kullanılması

1. Kamu görevlisi, yasalar tarafından böyle yapması için yetkilendirilmişse, bir kamu görevlisi olarak ve kendi mevkii ile bağlantılı olarak bir kişiye menfaat sağlamamalıdır.
2. Kamu görevlisi, resmi konumunu kullanarak ya da başkalarına şahsi menfaat temin ederek, diğer kamu görevlileri de dahil olmak üzere hiçbir kişi ya da kurumu şahsi çıkarları için etki altına almaya çalışmamalıdır.

22. Madde

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kamu otoritelerinin sahip olduğu bilgiler

1. Kamu otoritelerinin sahip olduğu bilgiye ulaşmak için ulusal kanunlarca oluşturulan çerçeve göz önünde tutulmak koşuluyla, kamu görevlisi yalnızca istihdam edildiği otoriteye uygulanan kural ve gereklere göre bilgileri kamuya ifşa edebilir.

2. Kamu görevlisi, sorumlu olduğu ya da bildiği bilgilerin güvenliğini ve güvenirliğini muhafaza altına almak için uygun adımları atmalıdır.

3. Kamu görevlisi, ele geçirmemesi gereken bilgilere erişmeye çalışmamalıdır.

4. Aynı şekilde kamu görevlisi, düzenli bir şekilde yayınlanması gereken resmi bilgileri elinde tutmamak ve vakıf olduğu ...bilgileri başkalarına vermemekle görevlidir.

23. Madde

Kamusal ve resmi kaynaklar

Takdir yetkisini kullanırken, kamu görevlisi, bir yandan personelin diğer yandan kendisine emanet edilen kamu mallarının, kamusal hizmetlerin ve finansal kaynakların etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde kullanılmasını ve yönetilmesini sağlamalıdır. Kanun tarafından kendisine cevaz verilmesi hariç bunları özel çıkarları için kullanmamalıdır.

24. Madde

Dürüstlüğün kontrolü

1. İşe adam almakla, terfi ettirmekle görevli olan kamu görevlisi, adayların yasal ve dürüstlük açısından zorunlu olan şartlar konusunda uygun kontrolü yapmalıdır.

2. Bu tip bir kontrolün sonucu onu nasıl davranacağı konusunda bir belirsizliğe sevk ediyorsa uygun tavsiyeler almalıdır.

25. Madde

Yöneticinin hesap verme zorunluluğu

1. Diğer kamu görevlilerini yöneten ya da denetleyen kamu görevlisi çalıştığı kamu kurumunun politika ve amaçlarına uygun bir şekilde davranmalıdır. Kamu görevlilerinin kurumun politikasına ve amacına uygun olmayan eylemlerini engellemek için kendisinin

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

pozisyonundaki bir kişiden istenilen mantıklı adımları almamışsa personelinin bu tip eylemlerinden dolayı sorumludur.
2. Diğer kamu görevlilerini yöneten veya denetleyen bir kamu görevlisi kendi işi ile alakalı personel tarafından gerçekleştirilen yolsuzluk eylemlerini önlemek için akılcı tedbirleri almalıdır. Bu tedbirler kural ve düzenlemeleri uygulamayı, eğitim ve bilgilendirme konusunda uygun çalışmalar yapmayı personelinin karşı karşıya kaldığı mali ve diğer zorlukların işaretleri konusunda uyanık olmayı ve kişisel davranışlarıyla personeline dürüstlük ve edepli olma konusunda örnek olmayı kapsayabilir

26. Madde

Kamu görevinden ayrılma

1. Kamu görevlisi, kamu görevinin dışında iş olanakları elde etmek için kamusal görevini uygunsuz bir avantaj elde etmek amacıyla kullanmamalıdır.
2. Kamu görevlisi, kendisi açısından gerçek, potansiyel veya apaçık bir çıkar çatışmasına neden olabilecek başka iş olanaklarının ortaya çıkma ihtimaline yol vermemelidir. Çıkar çatışmasına yol açabilecek herhangi bir somut iş teklifini kabul ederse bunu da üstlerine iletmelidir.
3. Uygun bir zaman dilimi için ve yasalara uygun olmak koşulu ile eski kamu görevlisi kendisine ya da bir kuruma belirli menfaatler sağlayacak bir şekilde daha önce çalıştığı, tavsiyelerde bulunduğu herhangi bir konuyla ilgili olarak herhangi bir kişi ya da kurum için faaliyet gösteremez.
4. Eski kamu görevlileri, yasalar tarafından yetkilendirilmediği sürece, kamu görevlisi olduğu sırada elde ettiği gizli bilgileri kullanamaz, ifşa edemez.

27. Madde

Eski kamu görevlileri ile ilişkiler

Kamu görevlisi, eski kamu görevlilerinin kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandırmamalı, imtiyazlı muamelede bulunmamalıdır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

28. Madde

Bu Kodun yaptırımlarının uygulanması

1. Bu Kot, bakanın ya da kamu kurumunun başında bulunan kişinin yetkisi altında yayınlanır. Kamu görevlisi bu Koda uygun bir şekilde davranmakla görevlidir ve bundan dolayı Kodun hükümlerinden ve meydana gelebilecek herhangi bir değişiklikten haberdar olmakla yükümlüdür. Nasıl bir yol takip edeceğinden emin olmadığı zaman uygun bir kaynaktan tavsiye almalıdır.

2. İkinci maddenin 2. paragrafına tabii olarak bu Kodun hükümleri kamu görevlilerinin istihdamı ile ilgili koşulların bir kısmını meydana getirir.

3. İstihdam koşullarıyla ilgili olarak müzakerelerde bulunan kamu görevlisinin istihdam şartları içerisinde bu Kodun gözlemlenmesini ve bu şartların bir parçasını teşkil etmesini uygulamaya koyacak bir hükmü içermelidir.

4. Diğer kamu görevlilerini yöneten ve denetleyen kamu görevlisi, bu Kodu yerine getirdiklerini gözetlemekle ve ihlali halinde uygun disiplin eylemlerini teklif etmekle sorumludur. 5. Kamu yönetimi bu Kodun hükümlerini düzenli bir şekilde gözden geçirmelidir.

Genel olarak açıklamak gerekirse, bu normların özellikle tüm kamu görevlilerine uygulanacağının belirtilmiş olması son derece önemlidir. Kamu görevlisinin kim olduğuna ilişkin açıklama da tavsiye kararında yer almış buna göre "Herhangi bir kamu otoritesinde istihdam edilen kişi olarak" çok geniş bir tanım yapılmıştır. Ayrıca, 1. madde kamu hizmeti gören özel organizasyonlarda istihdam edilen kişilere de bu hükümlerin uygulanabileceğini belirtmiştir. Bu tavsiye kararındaki hükümlerin halk tarafından seçilen temsilcilere, hükümet üyelerine ve yargı mensuplarına uygulanmayacağı da açıklanmıştır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Tavsiye kararındaki hükümlerin yürürlüğe girmesi ile kamu yönetimi görevlilere bilgi verecektir. Bilgi verilmesinden itibaren kamu görevlileri kurallara uymakla yükümlü olacaklardır.

b) Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Davranış İlkeleri ile Etik Komisyonu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge Hükümleri[61]

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Dayanak, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu yönergenin amacı;

Avrupa Birliği Başkanlığında etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, etik duyarlığı güçlendirmek, Başkanlık yöneticileri ve personelinin görevlerini yerine getirirken etik ilkelere uygun davranış

[61] T.C. AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI T.C. BAŞBAKANLIK AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ İdari Hizmetler Başkanlığı ETİK KURULU ÇALIŞMALARI ----sadf4ad54adsfafasf - 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 25 Mayıs 2004'te TBMM'de kabul edilmiş ve 8 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. - 10 Ağustos 2004 günü Bakanlar Kurulu kararıyla Başbakanlık uhdesinde Kamu Görevlileri Etik Kurulu oluşturulmuş, Kurul ilk toplantısını 2004 yılının Eylül ayında gerçekleştirmiştir. - Başbakanlık tarafından 2005 yılında "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ve Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" yayınlanmıştır. - Yönetmelik çerçevesinde 12 Mart 2008 tarihinde Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nde bir Etik Komisyonu kurulmuştur. Bu Komisyonun üyeleri Genel Sekreter Yardımcısı Şükran YAZICI, Daire Başkanı Nurşen NUMANOĞLU ile AB İşleri Uzmanı Gökhan ARALAN olarak belirlenmiştir. -2009 yılının 9 Temmuz tarihinde yürürlüğe giren yeni teşkilat yasası ile yeni bir Etik Komisyonu oluşturulması öngörülmüş, bu komisyonun ilk üyeleri olarak Genel Sekreter Vekili Büyükelçi Haluk ILICAK, Çeviri Eşgüdüm Başkanı Özlen KAVALALI, Eğitim ve Kurumsal Yapılanma Başkanlığı Koordinatörlüğü Osman DÜZEL olarak belirlenmiş, ayrıca ABGS Etik Komisyonu sekretarya hizmetlerini yürütmek üzere, AB İşleri Uzman Yardımcısı Elif ÇAVUŞLU görevlendirilmiştir. Komisyon ilk toplantısını 15 Şubat 2011 tarihinde gerçekleştirmiştir. - 2010 yılında Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından Avrupa Birliği desteğinde başlatılan "Etik Komisyonları İhtiyaç Analizi Projesi" kapsamında mülakat ve anket çalışmalarına Bakanlığımız tarafından destek sağlanmıştır. - 2011 yılının 24 Kasım tarihinde Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun düzenlediği istişare toplantısına Bakanlığımız Çeviri Eşgüdüm Başkanı Özlen KAVALALI ve Personel Dairesi Başkan V. Kaan ERKMAN Bakanlığımızı temsilen katılmışlardır. - 10 Mayıs 2012 tarihinde Bakanlığımız Etik Komisyonu'nun üyelerinin yeniden belirlenmesi söz konusu olmuş, yeni Komisyon Müsteşar Yardımcısı Dr. Mehmet CANGİR, Çeviri Eşgüdüm Başkanı Özlen KAVALALI ve Personel Dairesi Başkanı Kaan ERKMAN olarak göreve başlamıştır. Ayrıca Komisyon sekretarya işlerini yürütmek üzere AB İşleri Uzman Yardımcısı Cüneyt Fatih YAYLACI görevlendirilmiştir. - Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun 2011 yılından itibaren her 25 Mayıs gününün "Etik Günü" ve 25-31 Mayıs tarihleri arasında da "Etik Haftası" olarak kutlanması kararı çerçevesinde Bakanlığımız Etik Komisyonu her sene Avrupa Birliği Bakanı tarafından 25 Mayıs Etik Günü için bir mesaj yayımlanması teklifinde bulunmuş, Sayın Bakan bu tarihten itibaren düzenli olarak yayınlanmasını uygun bulmuştur. (https://www.ab.gov.tr/files/PersonelDairesiBsk/Etik-Kurulu-Kronoloji.pdf, (https://www.ab.gov.tr/etik-komisyonu_52407.html

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

göstermeleri yönünde teşvik edici ve yol gösterici olmak, personelin etik ilkelerle ilgili karşılaştığı sorunlar hakkında tavsiye ve yönlendirmede bulunmak, görevlerin ifasında adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine halel getirecek davranışlardan kaçınılmasını ve etik ilkelere uyulmasını sağlamak, etik ilkelerin ihlali durumunda değerlendirmede bulunup görüş bildirmek üzere Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Davranış İlkeleri ile Başkanlık Etik Komisyonunun çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2- Bu Yönerge;

5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile bu Kanun dayanak alınarak hazırlanan ve 13.04.2005 tarihli ve 25785 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ve Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" esas alınarak hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 3- Bu Yönerge;

a) Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Komisyonunun oluşumu, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını,

b) Bakanlık bünyesinde görev yapan personelin uyması gereken Etik Davranış İlkelerini, düzenler.

Tanımlar

Madde 4-Bu Yönergede geçen;

a) Başkanlık; Avrupa Birliği Başkanlığını,

b) Başkanlık Mensupları; Avrupa Birliği Başkanlığı yöneticileri ve personelini,

c) Başkanlık Üst Yöneticisi; Avrupa Birliği Başkanını

ç) Etik Davranış İlkeleri; Başkanlık mensuplarının görevlerini ifa sırasında uyması gereken Etik Davranış İlkelerini,

d) Etik Komisyon; Avrupa Birliği Başkanlığı Etik Komisyonunu,

e) Kurul; Kamu Görevlileri Etik Kurulunu,

f) Sekretarya; Etik Komisyonu Sekretaryasını, ifade eder.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

İKİNCİ BÖLÜM
Etik Davranış İlkeleri

Etik Davranış İlkeleri

Madde 5- Avrupa Birliği Başkanlığı mensupları görev ve hizmetlerini, 25.04.2004 tarih ve 5176 sayılı "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru ve Esasları Hakkında Kanun" uyarınca hazırlanan ve 13/04/2005 tarih ve 25785 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ile kayıt altına alınan ve aşağıda sıralanan etik ilke ve kurallara uygun olarak yerine getirirler:

a) Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci: Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde, sürekli gelişim, katılımcılık, saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, kamu yararını gözetme, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik, hizmette yerindelik ve beyana güven ilkelerinin esas alınması.

b) Halka hizmet bilinci: Kamu hizmetlerinde, halkın günlük yaşamının kolaylaştırılması, ihtiyaçların en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılanması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi, halkın memnuniyetinin artırılması, hizmetten yararlananların ihtiyaçlarının ve hizmetlerin sonucuna odaklı olunmasının hedeflenmesi.

c) Hizmet standartlarına uyma: Kamu hizmetlerinin belirlenen kurum içi standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütülmesi, hizmetten yararlananların iş ve işlemlerle ilgili olarak aydınlatılması.

ç) Amaç ve misyona bağlılık: Kurumsal amaç ve misyona uygun davranılması, ülke çıkarları, toplum refahı ve kurumsal hizmet idealleri doğrultusunda hareket edilmesi.

d) Dürüstlük ve tarafsızlık: Tüm eylem ve işlemlerde yasallık, adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket edilmesi, görevlerin yerine getirilmesinde dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet gibi sebeplerle ayrım yapılmaması, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunulmaması.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Takdir yetkilerinin, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanılması. Gerçek veya tüzel kişilere öncelikli, ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulama yapılmaması, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunmaması, kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarının, kararlarının ve eylemlerinin engellenmemesi.

e) Saygınlık ve güven: Kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranılması ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olunduğunun davranışlarla gösterilmesi, halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınılması.

Halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket edilmesi, hizmetten yararlananlara kötü davranılmaması, işin savsaklanmaması, çifte standart uygulanmaması ve taraf tutulmaması.

Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan Başkanlık mensuplarının, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunmaması, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenlememesi, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep etmemesi ve talep olmasa dahi sunulanı kabul etmemesi.

f) Nezaket ve saygı: Üstler, meslektaşlar, astlar, diğer personel ile hizmetten yararlananlara karşı nazik ve saygılı davranılması ve gereken ilginin gösterilmesi, konu yetki dışındaysa ilgili birime veya yetkiliye yönlendirilmesi.

g) Yetkili makamlara bildirim: Etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunulmasının talep edilmesi halinde veya hizmetler yürütülürken bu tür bir eylem veya işlemden haberdar olunduğunda ya da görüldüğünde durumun yetkili makamlara bildirilmesi.

ğ) Çıkar çatışmasından kaçınma: Görevlerin tarafsız ve objektif şekilde icra edilmesini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken ve kendisine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kuruluşlara sağlanan her türlü menfaat ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükler ile benzeri şahsi çıkarlar konusunda dikkatli davranılması, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli tedbirlerin alınması.

h) Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması: Görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendisi, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlanmaması ve aracılıkta bulunulmaması, akraba, eş, dost ve hem şehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapılmaması.

Görev, unvan ve yetkilerin kullanılarak şahsa veya başkalarına ait kitap, dergi, kaset, cd ve benzeri ürünlerinin satışının ve dağıtımının yapılmaması, herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlanmaması.

Görevlerin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak elde edilen resmi veya gizli nitelikteki bilgilerin, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanılmaması, görevdeyken ve görevden ayrıldıktan sonra yetkili makamlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklanmaması.

Seçim kampanyalarında kurumun kaynaklarını doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmaması ve kullandırılmaması.

ı) Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı: Tarafsızlığı, performansı, kararları veya görevin yerine getirilmesini etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak hiçbir şekilde eşya ve menfaat kabul edilmemesi, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 15. Maddesinde belirtilen hediye alma yasağı kapsamı dışında hediye alınmaması, hediye verilmemesi ve görev sebebiyle çıkar sağlanmaması.

i) Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı: Kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanılmaması ve kullandırılmaması, bunların korunması ve her an hizmete hazır halde bulundurulması için gerekli tedbirlerin alınması.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

j) Savurganlıktan kaçınma: Kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınılması, mesai süresi, kamu malları, kaynakları, işgücü ve imkanları kullanılırken etkin, verimli ve tutumlu davranılması.

k) Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan: Görevlerin yerine getirilmesinde yetkilerini aşarak Başkanlığı bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunulmaması, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat verilmemesi.

l) Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık: Halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olunması, istenen bilgi veya belgelerin Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca usulüne uygun olarak verilmesi; üst yöneticinin, ilgili kanunların izin verdiği çerçevede, Başkanlığın ihale süreçlerini, faaliyet ve denetim raporlarını kamuoyunun bilgisine sunması; kamu hizmetleri ile ilgili temel kararların alınması ve uygulanmasında, yasal engel yoksa doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek olanların katkıda bulunmasının sağlanması.

m) Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu: Başkanlık yöneticilerinin, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime açık ve hazır olması, yöneticilerin kurumsal amaç ve politikalara uygun olmayan işlem veya eylemler ile yolsuzluğu engellemek için gereken önlemleri zamanında alması, personeli etik davranış ilkeleri konusunda eğitmesi, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetlemesi ve etik davranış konusunda rehberlik etmesi.

n) Eski personel ile ilişkiler: Eski personelin kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandırılmaması, ayrıcalıklı muamelede bulunulmaması, görevinden ayrılan kişilere, ilgili kanunlardaki hükümler ve süreler saklı kalmak kaydıyla, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yüklenicilik, komisyonculuk, temsilcilik, bilirkişilik, aracılık veya benzeri görev ve iş verilmemesi.

o) Mal bildiriminde bulunma: Başkanlık mensuplarının; kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazlar, alacak ve borçlar hakkında, 3628 sayılı Kanun uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunması.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Etik Komisyonunun Teşkili, Çalışma Usul ve Esasları ile Görev ve Yetkileri

Etik Komisyonunun Teşkili, Toplanması ve Karar Alması

Madde 6- Etik Komisyonu Başkan dahil üç üyeden oluşur. Komisyon Başkan ve Üyeleri Başkanlık Makamı Oluru ile görevlendirilir. 1 Genel Müdür Komisyon Başkanı, birim yöneticisi düzeyinde 2 yetkili ise Komisyon Üyesi olarak atanır.

(2) Komisyon Başkan ve Üyeleri üç (3) yıl süreyle görev yaparlar. Herhangi bir nedenle boşalan üyeliğe atanan üye, yerine atandığı üyenin görev süresini tamamlar. Görev süresi biten Komisyon Başkan ve Üyeleri tekrar görevlendirilebilirler.

(3) Komisyon 3 ayda bir toplanarak etik ile ilgili konuları ele alır. Gerekli hallerde ya da olağan dışı durumlarda Komisyon üyeleri 3 aydan daha erken sürelerde veya acil olarak toplanabilirler.

(4) Komisyon, üye tam sayısıyla toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Komisyon toplantısında görüşülen konulara ilişkin Komisyon kararı hazırlanır ve Başkan ile üyeler tarafından imzalanır.

(5) Komisyon tarafından alınan kararlar Başkanlık Üst Yöneticisine sunulur.

(6) Komisyonun sekretarya hizmetleri Başkanlık Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülür.

(7) Komisyonun teşkiline ilişkin hususlarda Başkanlık Makamının takdirleri doğrultusunda ve ilgili mevzuat dikkate alınarak değişikliğe gidilebilir.

Etik Komisyonunun Görev ve Yetkileri

Madde 7- Etik Komisyonu;

a) Başkanlık mensupları arasında etik kültürü ve bilincinin yaygınlaşması, geliştirilmesi, pekiştirilmesi ve etik duyarlığın güçlendirilmesi için çalışmalar yapar.

b) Bu amaçla eğitim stratejisi hazırlayarak tüm personel için belirli aralıklarla uygulamaya koyar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

c) Etik davranışları teşvik edici çalışmalar yapar.

ç) Personelin karşılaştığı etik sorunlarda yol göstericilik yapar. Personel bu gibi konularda Komisyon'dan görüş talep edebilir. Komisyon görüşünü, on beş (15) iş günü içinde başvuru sahibine bildirir.

d) Başkanlık bünyesinde ortaya çıkan etik sorunları üst yönetimin bilgi ve onayı dahilinde tespit eder. Etik sorunların giderilmesine yönelik görüş ve önerilerini Başkanlık Üst Yöneticisine sunar.

e) Başkanlık bünyesinde Etik Davranış İlkelerinin uygulanmasını izler, etik sorunları belirlemeye yönelik çalışmalar yapar veya yaptırır.

f) Etik sorunlara ilişkin değerlendirmede bulunurken uzman görüşüne başvurabilir.

g) Çalışmalarını Kurul ile iş birliği içinde yürütür. Görüş taleplerinde tereddüt meydana gelmesi durumunda Kurul'dan istişari mahiyette görüş isteyebilir.

ğ) Göreve yeni başlayan personele hizmet içi eğitim kapsamında etik eğitimi verilmesini sağlar.

h) Başkanlık resmi İnternet sayfasında Komisyon için ayrı bir bölüm oluşturulmasını ve bu bölümde Komisyon ile Komisyonun çalışmaları ve etik mevzuata ilişin bilgilerin yer almasını sağlar.

ı) Yıllık faaliyet raporu hazırlayarak bunu bir sonraki yılın Ocak ayında Başkanlık
İnternet sitesinde yayınlar.

i) Komisyon, Başkanlığın yetkili disiplin kurulunda incelenmekte olan başvurular hakkında görüş talep edilmesi durumunda ilgili disiplin kuruluna görüş bildirir.

j) Başkanlıkta Genel Müdür ve üstü kadrolarda bulunanlar hakkında etik ihlali iddiasıyla yapılan başvurular, Kurula gönderilir. Bunlar dışında hakkında etik ihlali iddiasında bulunulanlarla ilgili inceleme ve değerlendirme yetkisi Başkanlık disiplin kuruluna ait olup Etik Komisyonu, yetkili disiplin kurulu ile iş birliği yaparak ve kişisel bilgilerin gizliliğini koruyarak söz konusu iddialarla ilgili inceleme sonuçlarının Kurula bildirilmesini sağlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Uygulama ve Son Hükümler

Etik Davranış İlkelerine Uyma

Madde 8- Etik davranış ilkelerine uyulması bağlamında;

a) Başkanlık mensupları görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken bu
Yönergede belirtilen etik davranış ilke ve kurallarına uymakla yükümlüdür. Bu ilke ve kurallar, Başkanlık mensuplarının istihdamını düzenleyen mevzuat hükümlerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

b) Göreve yeni başlayan personel, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ve Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan Etik Sözleşmesini imzalamakla yükümlüdür. Bu belge, personelin özlük dosyasında muhafaza edilir.

c) Yetkili disiplin amirleri, personele ilişkin disiplin soruşturmasında, personelin gerçekleştirdiği iş ve eylemleri bu Yönergede düzenlenen etik davranış ilke ve kurallarına uygunluk açısından da değerlendirirler.

Personeli Bilgilendirme

MADDE 9- Her düzeydeki Başkanlık personeli, istihdama ilişkin koşulların bir parçası olarak etik davranış ilkeleri ve bunlara ilişkin sorumlulukları hakkında, görev yaptıkları birimlerin yöneticileri tarafından bilgilendirilir. Etik davranış ilkeleri konusunda bilgilendirme tüm Başkanlık personeli için periyodik olarak tekrarlanır.

Yürürlük

Madde 10- Bu Yönerge, Avrupa Birliği Başkanı tarafından onaylandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11- Bu Yönerge hükümlerini Avrupa Birliği Başkanı yürütür.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

c) Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi Yerel ve Bölgesel Düzeyde Yolsuzluğu Önlemek ve Kamuda Etik Kuralların Uygulanmasını Teşvik Etmek Konusunda 23.08.2016 tarihli 31. oturum da kabul edilmiş ön Karar Hükümleri.

Özet

Yolsuzluk Avrupa'da yerel ve bölgesel yönetişime ve demokrasiye yönelik büyük bir tehdit olmaya devam etmekte olup, bütün hükümetlerin ve parlamentoların acilen üzerine gitmesi gereken bir sorun teşkil etmektedir. Bu rapor yolsuzluğun başta çıkar çatışması ve kayırmacılık, personel alımı, kamu ihaleleri ve seçim kampanyaları sırasında idari kaynakların kötüye kullanımı olmak üzere çeşitli biçimler aldığını göstermekte ve şeffaflığın yolsuzlukla mücadele ve kamu etiğini teşvik etmekte kilit mekanizma olduğuna işaret etmektedir.

Kongre yolsuzluğa karşı mücadelesini, çalışmalarını çeşitli tematik raporlar hazırlayarak geliştirmek, yerel ve bölgesel temsilcilerin politik dürüstlüğüne ilişkin 1999 Avrupa Davranış Kurallarını gözden geçirmek ve seçilmiş yerel ve bölgesel temsilcilerle bu alandaki iş birliği etkinliklerini geliştirmeye devam etmek suretiyle birçok düzeyde yoğunlaştırmayı taahhüt eder. Kongre aynı zamanda yerel ve bölgesel yönetimleri ve onların birliklerini kendi yolsuzlukla mücadele politikalarını geliştirmeye ve seçilmiş temsilciler ve devlet memurları için daimî eğitim programları hazırlamaya davet eder.

KARAR TASLAĞI

1. Kongre "Yerel ve Bölgesel Düzeyde Etik ve Şeffaflık" konusunu 2016 teması olarak seçerek yolsuzluğun Avrupa'da yerel ve bölgesel yönetişime ve demokrasiye yönelik büyük bir tehdit olmaya devam ettiğini; bunun hükümetlerin ve parlamentoların acilen üzerine gitmesi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gereken bir sorun olduğunu kabul eder.

2. Yerel ve bölgesel kamu hayatında yolsuzluğun riskleri ve boyutu kısmen iletişim araçlarındaki hızlı gelişmeler nedeniyle daha çok bilindikçe bu durum karşısındaki sabırsızlık ve hoşgörüsüzlüğün de giderek arttığı görülmektedir. Vatandaşlar artık devlet memurlarından daha yüksek bir dürüstlük standardı beklemektedir. Politikacı ve memurlara duyulan güvenin tehlikeli derecede düşük seviyede olması demokratik işleyişi tehdit etmekte ve çeşitli siyasi aşırılık biçimlerinin yükselmesini cesaretlendirmektedir.

3. 'Çok-başlı bir canavar' olarak tanımlanan yolsuzluk birçok biçimde görülebilir ve bu alanda benimsenecek tek bir stratejinin bütün sorunları halletmesi beklenemez. Bütün yolsuzluk biçimleriyle mücadele etmek, yerel ve bölgesel yönetimler ve onların birlikleri için uzun vadeli bir öncelik olarak kalmayı gerektirir. Bu nedenle Kongre bu soruna her türlü etkinlik ve aletini kullanarak birçok cepheden birden saldırmayı önermektedir.

4. Dolayısıyla Kongre:

a. Esas olarak:

i. Yerel ve Bölgesel Seçilmiş Temsilcilerin Hakları ve Görevleri: Yolsuzluğun Risklerine ilişkin 316 sayılı Kongre Kararı (2010);

ii. Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Eylem Programı, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi (Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi, AKAS No 173) ve Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi (AKAS No: 174);

iii. Parlamenter Meclisi'nin 2019 sayılı Tavsiye Kararı ve Hukukun Üstünlüğüne Yönelik Bir Tehdit Olarak Yolsuzluğa dair 1943 sayılı Kararı'nı (2013) aklında tutarak;

b. Bu karara eklenen yol haritasını onaylar;

c. Yerel ve bölgesel yönetimlere:

i. Kendi yolsuzlukla mücadele stratejilerini geliştirmelerini ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kamuoyuna duyurmalarını, bunu yaparken Kongre ve diğer uluslararası kuruluşların vurguladığı kılavuz ilkelerden ve iyi uygulama örneklerinden esinlenmelerini;

ii. Seçilmiş temsilciler ve devlet memurları için yolsuzluğun riskleri ve yolsuzlukla mücadele stratejileri konusunda farkındalığı artırmaya yönelik sürekli eğitim programları düzenlemelerini tavsiye eder.

d. Yerel ve bölgesel yönetim birliklerine kendi yolsuzluk karşıtı stratejilerini geliştirmeleri ve Kongre'nin bu konudaki çalışmalarına katkıda bulunmaları yönünde çağrıda bulunur;

e. Bu konuda başta Bakanlar Komitesi, Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (*Group of States Against Corruption*, GRECO) ve Bölgeler Komitesi olmak üzere kurumsal ortaklarıyla iş birliğini güçlendirmeye ve onlarla yakın çalışmalar yapmaya karar verir;

f. Yolsuzlukla mücadelenin bir sonraki Avrupa Yerel Demokrasi Haftası'nın yıllık teması olmasını önerir.

Ek: Yerel ve Bölgesel Düzeyde Yolsuzluğu Önleme ve Kamuda Etik Kurallar Uygulanmasını Teşvik Etmeye Yönelik Etkinliklerin Yol Haritası

Kongre,

1. Kongre yolsuzluğa karşı mücadelesini, çalışmalarını çeşitli tematik raporlar hazırlayarak geliştirmek, yerel ve bölgesel temsilcilerin politik dürüstlüğü hakkındaki 1999 Avrupa Davranış Kurallarını gözden geçirmek ve Avrupa Konseyi üye devletlerinin seçilmiş yerel ve bölgesel temsilcileri ve talep edilmesi ve uygun bulunması halinde Avrupa Konseyi komşuluk politikası ülkeleriyle bu alandaki işbirliği etkinliklerini geliştirmeye devam etmek suretiyle birçok düzeyde yoğunlaştırmayı taahhüt eder;

2. Bu standartları kendi yapılarına uygulamaya ve kendi etkinliklerinde ve prosedürlerinde daha fazla şeffaflık sergilemeye karar verir;

A. Tematik Raporlar

3. Yönetişim Komisyonu'nu:

i. Şeffaflık;

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ii. Çıkar çatışması ve kayırmacılık;
iii. Yolsuzlukları bildiren kişileri korumak;
iv. Nepotizm ya da akraba ve arkadaşların kayırılması (personel alımı);
v. Kamu ihaleleri;
vi. Seçim kampanyaları sırasında idari kaynakların kötüye kullanımı hakkında tematik raporlar hazırlamakla görevlendirir;

i. Şeffaflık

4. Açık yönetişim yöntemlerinin yolsuzlukla mücadelede güçlü bir silah olduğu kanıtlanmıştır. Toplantı ve karar alma süreçlerinin kamuya açılması, bilgi, belge ve verilerin vatandaşların incelemesine sunulması kamusal hesap verebilirlik seviyelerini yükseltmekte ve siyasi süreçte istismara karşı etkili bir caydırıcı rol oynamaktadır. Enformasyon teknolojilerindeki gelişmeler yönetimleri daha şeffaf hale getirme olanaklarını ve araçlarını bir hayli artırmış ve maliyetleri düşürmüştür. Yerel ve bölgesel yönetimler, kendi yönetişim süreçlerini dönüştürmek için bu alanda yenilik yapan yönetimlerden feyz almalıdırlar.

ii. Çıkar çatışması ve kayırmacılık

5. Seçilmiş temsilcilerin ve devlet memurlarının kamu hizmetini kendi kişisel çıkarlarının önünde tutmaları gerekmekte ve beklenmektedir. Bu nedenle, seçilmiş temsilcilerin ve devlet memurlarının bu ilkeyi ihlal ettikleri algısına yol açacak kararlar vermelerini engellemek için, çıkar çatışmasını önleyecek kurallar ve prosedürler veya davranış kuralları gereklidir. Bu tür riskleri azaltacak kilit bir araç, seçilmiş temsilcilerin ve yakın akrabalarının mali ve mali olmayan çıkarlarının kaydının tutulmasıdır. Rapor, bazı iyi uygulama ilkelerini yerleştirmek amacıyla, bu konuda yerel düzeydeki geniş uygulama farklılıklarının araştırılmasını önerecektir.

iii. Yolsuzlukları bildiren kişileri korumak

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

6. Kanuna aykırı uygulama bildirimleri korunmadığı veya desteklenmediği zaman yolsuzluk riski daha yüksek olma eğilimindedir. Devlet memurları işyerlerindeki uygulamalarla ilgili bilgilere erişebilirler ve genellikle usulsüzlükleri ilk fark edenler onlardır. Ancak bu tür usulsüzlükleri bildiren kişiler meslektaşlarının veya üstlerinin tehdit, taciz veya şiddetine maruz kalabilirler. Dolayısıyla hatalı uygulamaların ve sahtekarlık ve yolsuzluk vakalarının bildirilmesini teşvik etmek için yolsuzlukları bildiren kişinin korunması şarttır. Bu rapor Bakanlar Komitesi'nin "Yolsuzlukları Bildiren Kişilerin Korunmasına ilişkin 2014 sayılı Tavsiye Kararı'na dayanacak ve bu kararın yerel ve bölgesel bağlamdaki uygulanmasını inceleyecektir.

iv. Nepotizm (kayırma)

7. Kayırmacılık ve iltimas olarak da bilinen nepotizm, hak edişe değil kişisel ilişkilere dayanarak işe alma ya da sözleşme yapma olarak tanımlanır. Aynı zamanda himaye ile de bağlantılıdır; seçilen kişi seçilmesine yardım eden kişileri ödüllendirir. Bu durum personel arasında moral bozukluğuna ve verim düşüklüğüne yol açabilir çünkü en becerikli kişiler işe alınmamış ve sözleşmeler en uygun üstlenicilerle yapılmamıştır. Bazı ülkelerde bu uygulamalar o kadar derin kök salmıştır ki vatandaşların büyük bir kısmı bunu sorgulamadan kabullenir. Bu rapor, iyi uygulamaya yönelik kılavuz ilkeler önermek amacıyla, Avrupa yerel yönetimlerinin bu sorunla mücadele etmek için kullandıkları stratejileri inceleyecektir.

v. Kamu ihaleleri

8. Kamu ihalelerinde yolsuzluk, kamu sözleşmelerinin kişisel bir kazanç ya da siyasi partiler gibi üçüncü taraflar adına bir kazanç karşılığında tahsis edilmesidir. Bu alandaki yolsuzluk riski oldukça büyüktür zira yerel ve bölgesel düzeydeki ihaleler kamu harcamalarının büyük bir oranını teşkil ederler. Birçok ülkede çeşitli standartlar ve iyi uygulama örnekleri mevcuttur ancak bunların uygulanmasını güvence altına almak için sağlam bir düzenleyici çerçeve gerekmektedir. Bu sorun ancak, doğru bir personel eğitimi,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

sağlam bir düzenleme ve tam anlamıyla şeffaf bir kamu ihalesi süreci gibi birçok stratejiyi birleştiren bir yaklaşımla çözülebilir.

vi. *Seçim kampanyaları sırasında idari kaynakların kötüye kullanımı*

9. Seçim sürecinde idari kaynakların kötüye kullanımı, mevkilerini ve bağlantılarını seçim sonuçlarını etkilemek için kullanan ve böylece seçimlerin dürüstlüğüne zarar veren politikacıların ve devlet memurlarının yasadışı ve kötü davranışlarını içerir. Kongre'nin de aralarında yer aldığı Avrupa'nın çeşitli seçim izleme birimleri bunun birçok Avrupa ülkesinde önemli bir sorun olmaya devam ettiğini belirtmektedir. Bu rapor 2016 Venedik Komisyonu ve AGİT'in birlikte hazırladığı "İdari Kaynakların Kötüye Kullanımını Önlemek ve Buna Mukabele Etmek İçin Ortak Kılavuz İlkelerin yerel ve bölgesel bağlamlarda uygulanmasını inceleyecektir.

B Etik Davranış Kuralları

10. Yerel ve bölgesel temsilcilerin politik dürüstlüğü hakkındaki 1999 Avrupa Davranış Kuralları Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimlere uzun süre başvuru kaynağı olarak hizmet vermiştir. Bu kurallar, uygulama alanını yerel ve bölgesel görevlilerin tamamına yaymak ve son 20 yılda yolsuzluk meselelerinin anlayışı ve bunlara verilecek karşılıklardaki gelişmeleri hesaba katmak amacıyla gözden geçirilecek ve güncellenecektir.

C Etkinlikler

11. Kongre şu etkinlikleri düzenlemeyi taahhüt eder:

i. Yolsuzlukla yerel ve bölgesel düzeyde mücadele etme stratejileri. Bölgeler Komitesi ile ortak konferans (Brüksel, Ocak 2017);

ii. Genç temsilcilerle yolsuzlukla mücadelede gençliğin rolü üzerine üzerine toplantı (tarih ve yer sonradan bildirilecek);

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

iii. 2017 Sonbaharında düzenlenecek bir değerlendirme konferansı (tarih ve yersonradan bildirilecek)

D İş birliği Faaliyetleri

12. Kongre yolsuzlukla mücadele ve etiği teşvik etme çalışmasını iş birliği faaliyetleriyle sürdürecektir. 2016'da Ermenistan, Gürcistan, Moldova Cumhuriyeti ve Ukrayna'da yürüttüğü projeler çerçevesinde bir dizi seminer ve atölye çalışması düzenleyecektir. Genç yerel yöneticiler, belediye başkanları ve meclis üyelerine yönelik faaliyetleri bünyesinde, yerel düzeyde yolsuzlukla mücadele ve etik kurallara uyulmasını teşvik etmekte kullanılabilecek araçların ve iyi uygulamaların tanıtıldığı özel oturumlar yapılacaktır.

13. Projelerin önceki faaliyetlerine katılan Ermenistan, Gürcistan, Moldova Cumhuriyeti ve Ukrayna'daki belediye başkanlarına yönelik olarak yerel girişimleri koçluk ve finansman yoluyla destekleme programı başlatılacaktır. Bu girişimler, hedeflenen ülkelerde daha yüksek etik standart uygulamasını, sürdürülebilir geribildirim toplamayı ve kamu denetimi sağlamayı hedefleyen yeni araç ve mekanizmaları devreye sokarak yerel yönetimin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırmayı amaçlayacaktır.

14. Kongre Sekretaryası, Kongre faaliyetlerinin etkilerini uzun vadeli bir perspektifte değerlendirecek bir metodoloji geliştirmek için çalışacaktır.

Bu belgede açıklanmış bütün hususlar toplumda olması gereken kurallar olarak istisnasız uygulanması gereken fiil ve davranışlar olup etik değerlerin açılımıdır. Her bir maddesi özellikle kamuda gerçekleşmesi muhtemel olumsuz fiillerin yapılmasını önlemek için alınacak önlemleri ve denetim mekanizmalarının işlemesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu metinde belirtilmiş konular

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

2) ETİK KONUSUNDA ULUSAL YASAL MEVZUAT

a)KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURULU KURULMASI VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN (5176 Sayılı ve 25.05.2004 tarihli)

Amaç ve kapsam Madde

1- Bu Kanunun amacı, kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esaslarının belirlenmesidir. Bu Kanun, genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dahil tüm personeli kapsar. Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri ve yargı mensupları ve üniversiteler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Kuruluş Madde

2- Bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirmek üzere Başbakanlık bünyesinde Kamu Görevlileri Etik Kurulu (Kurul) kurulmuştur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Bakanlar Kurulu, bu Kanun kapsamındaki konularda her türlü kararları almak ve uygulamak üzere;

a) Bakanlık görevi yapmış olanlar arasından bir üye,
b) İl belediye başkanlığı yapmış olanlar arasından bir üye,
c) Yargıtay, Danıştay, Sayıştay üyeliği görevlerinden emekliye ayrılanlar arasından üç üye,
d) Müsteşarlık, büyükelçilik, valilik, bağımsız ve düzenleyici kurul başkanlığı görevlerinde bulunmuş veya bu görevlerden emekliye ayrılanlar arasından üç üye,
e) Üniversitelerde rektörlük veya dekanlık görevlerinde bulunmuş öğretim üyeleri veya bunların emeklileri arasından iki üye,
f) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında en üst kademe yöneticiliği yapmış olanlar arasından bir üye, Olmak üzere toplam onbir üyeyi biri Başkan olmak üzere seçer ve atar. Kurul başkan veya üyeliğine atanacaklar hakkında, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası hükmü ile ek 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü uygulanmaz ve bu kişiler Kurulda emekli aylıkları kesilmeksizin çalıştırılır. Üyelerin görev süresi dört yıldır. Süresi dolan üyeler Bakanlar Kurulunca yeniden seçilebilirler. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak üyeler, ciddi bir hastalık veya engellilik nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri halinde, atandıkları usule göre süresi dolmadan görevden alınır. Üyeler, görevi kötüye kullanmaktan veya yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm olmaları halinde ise Başbakan onayıyla görevden alınır. Görevden alma nedeniyle veya süresi dolmadan herhangi bir sebeple boşalan Kurul üyeliklerine bir ay içerisinde Bakanlar Kurulunca yeniden atama yapılır. Bu şekilde atanan üye, yerine atandığı üyenin görev süresini tamamlar.1 1 (1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan “sakatlık” ibaresi “engellilik” olarak değiştirilmiştir. Kurul, Başkanın daveti üzerine en az altı üyeyle toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğunun aynı yöndeki oyu ile karar verir. Toplantı kararları ilgililere duyurulur. Kurul ayda dört defa toplanır. Kurul Başkan ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

üyelerinin toplantılara katılmaları esastır. Arka arkaya üç toplantıya veya bir yıl içinde toplam on toplantıya katılmayan üyeler istifa etmiş sayılırlar. Kurulun sekretarya hizmetleri Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir. Kurul Başkan ve üyelerine, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak koşuluyla, fiilen görev yapılan her gün için (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Bu ödemeden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Huzur hakkı ve Kurulun diğer ihtiyaçları için her yıl Başbakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur.

Kurulun görevleri Madde

3- Kurul, kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini hazırlayacağı yönetmeliklerle belirlemek, etik davranış ilkelerinin ihlâl edildiği iddiasıyla re'sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak sonucu ilgili makamlara bildirmek, kamuda etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara destek olmakla görevli ve yetkilidir.

Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru Madde

4- Bu Kanun kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarında etik davranış ilkelerine aykırı uygulamalar bulunduğu iddiasıyla, en az genel müdür veya eşiti seviyedeki kamu görevlileri hakkında Kurula başvurulabilir. Hangi unvanların genel müdür eşiti sayılacağı kurum ve kuruluşların teşkilât yapısı ve yürüttükleri hizmetlerin niteliği dikkate alınarak Kurul tarafından belirlenir. Diğer kamu görevlilerinin, etik davranış ilkelerine aykırı uygulamaları bulunduğu iddiasıyla yapılacak başvurular, ilgili kurumların yetkili disiplin kurullarında, Kurul tarafından çıkarılan yönetmeliklerde belirlenen etik davranış ilkelerine aykırılık olup olmadığı yönünden değerlendirilir. Değerlendirme sonucu alınan karar, ilgililere ve başvuru sahibine bildirilir. Başvurular, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunda belirlenen esaslara göre, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip Türkiye

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Cumhuriyeti vatandaşları ile Türkiye'de ikamet eden yabancı gerçek kişiler tarafından yapılabilir. Ancak, kamu görevlilerini karalama amacı güden, haklı bir gerekçeye dayanmayan, başvuru konusuyla ilgili yeterli bilgi ve belge sunulmamış başvurular değerlendirmeye alınmaz. Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru yapılamaz. İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği anlaşılan başvuruların işlemi durdurulur.

İnceleme ve araştırma Madde

5- Kurul, başvurular hakkındaki inceleme ve araştırmasını etik davranış ilkelerinin ihlâl edilip edilmediği çerçevesinde yürütür. Kurul, kendisine şikâyet veya ihbar yoluyla ulaşan başvurular üzerine yapacağı inceleme ve araştırmayı en geç üç ay içinde sonuçlandırmak zorundadır. Kurul, inceleme ve araştırma sonucunu ilgililere ve Başbakanlık Makamına yazılı olarak bildirir. (İptal üçüncü fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 4/2/2010 tarihli ve E.: 2007/98, K.:2010/33 sayılı Kararı ile.)2 2 Söz konusu Karar 18/5/2010 tarihli ve 27585 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. İptal edilen üçüncü fıkra: "Kurul, başvuruya konu işlem veya eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin, etik davranış ilkelerine aykırı işlem veya eylemi olduğunu tespit etmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, bu durumu Başbakanlık, Kurul kararı olarak Resmi Gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurur. Ancak, Kurul kararlarının yargı tarafından iptali halinde Kurul, yargı kararını yerine getirir ve Resmi Gazetede yayımlatır." Bu Kanuna göre yapılan inceleme ve araştırmalar, genel hükümlere göre ceza kovuşturmasına veya tâbi oldukları personel kanunları hükümlerine göre disiplin kovuşturmasına engel teşkil etmez.

Bilgi ve belge istenmesi Madde

6- Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, Kurulun başvuru konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgeleri vermek

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

zorundadırlar. Kurul, bu Kanunun kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

Yönetmelik Madde

7- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin hususlar, Kurulca hazırlanacak yönetmeliklerle belirlenir. Kurul tarafından hazırlanacak yönetmelikler Başbakan onayı ile yürürlüğe konulur.

Yürürlük Madde 10-
Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
Yürütme Madde 11-
Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

b) Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (RG 13.04.2005 Tarihli ve 25785 sayılı)[62]

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1) Bu Yönetmeliğin amacı; kamuda etik kültürünü yerleştirmek, kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, bu ilkelere uygun davranış göstermeleri açısından onlara yardımcı olmak ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet, dürüstlük, saydamlık ve tarafsızlık ilkelerine zarar veren ve toplumda güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırmak suretiyle kamu yönetimine halkın güvenini artırmak, toplumu kamu görevlilerinden beklemeye hakkı olduğu davranışlar konusunda bilgilendirmek ve Kurula başvuru usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

[62] 13.04.2005 tarihli yönetmelik önemli bir yönetmelik olarak tam metnine aşağıda yer verilmiştir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 2 — Bu Yönetmelik; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dahil tüm personeli kapsar.

Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı mensupları ve üniversiteler hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Hukuki dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 ve 7 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

a) Kanun: 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunu,

b) Kurum ve kuruluş: 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarını,

c) Kamu görevlileri: 2 nci maddede geçen ve kapsama dahil kamu kurum ve kuruluşlarında görevli tüm personeli,

d) Kurul: Kamu Görevlileri Etik Kurulunu,

e) Etik davranış ilkeleri: Kamu görevlilerinin uyması gereken etik davranış ilkelerini,

f) Başvuru sahibi: Kanun kapsamında başvuru hakkını kullanarak Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuran gerçek kişileri,

g) Bilgi: Kurum ve kuruluşların kayıtlarında yer alan 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalara ilişkin her türlü veriyi,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

h) Belge: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları 5176 sayılı Kanun kapsamında yapılacak inceleme ve araştırmalarla ilgili yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Etik Davranış İlkeleri

Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci

Madde 5 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; sürekli gelişimi, katılımcılığı, saydamlığı, tarafsızlığı, dürüstlüğü, kamu yararını gözetmeyi, hesap verebilirliği, öngörülebilirliği, hizmette yerindenliği ve beyana güveni esas alırlar.

Halka hizmet bilinci

Madde 6 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklı olmayı hedeflerler.

Hizmet standartlarına uyma

Madde 7 — Kamu kurum ve kuruluşlarının yöneticileri ve diğer personeli, kamu hizmetlerini belirlenen standartlara ve süreçlere uygun şekilde yürütürler, hizmetten yararlananlara iş ve işlemlerle ilgili gerekli açıklayıcı bilgileri vererek onları hizmet süreci boyunca aydınlatırlar.

Amaç ve misyona bağlılık

Madde 8 — Kamu görevlileri, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranırlar. Ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket ederler.

Dürüstlük ve tarafsızlık

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 9 — Kamu görevlileri; tüm eylem ve işlemlerinde yasallık, adalet, eşitlik ve dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket ederler, görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayrım yapamazlar, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunamazlar.

Kamu görevlileri, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanırlar.

Kamu görevlileri, gerçek veya tüzel kişilere öncelikli, ayrıcalıklı, taraflı ve eşitlik ilkesine aykırı muamele ve uygulama yapamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar, kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarını, kararlarını ve eylemlerini engelleyemezler.

<u>Saygınlık ve güven</u>

Madde 10 — Kamu görevlileri, kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.

Kamu görevlileri, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlananlara kötü davranamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.

Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemezler.

<u>Nezaket ve saygı</u>

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 11 — Kamu görevlileri, üstleri, meslektaşları, astları, diğer personel ile hizmetten yararlananlara karşı nazik ve saygılı davranırlar ve gerekli ilgiyi gösterirler, konu yetkilerinin dışındaysa ilgili birime veya yetkiliye yönlendirirler.

Yetkili makamlara bildirim

Madde 12 — Kamu görevlileri, bu Yönetmelikte belirlenen etik davranış ilkeleriyle bağdaşmayan veya yasadışı iş ve eylemlerde bulunmalarının talep edilmesi halinde veya hizmetlerini yürütürken bu tür bir eylem veya işlemden haberdar olduklarında ya da gördüklerinde durumu yetkili makamlara bildirirler.

Kurum ve kuruluş amirleri, ihbarda bulunan kamu görevlilerinin kimliğini gizli tutar ve kendilerine herhangi bir zarar gelmemesi için gerekli tedbirleri alırlar.

Çıkar çatışmasından kaçınma

Madde 13 — Çıkar çatışması; kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olmaları halini ifade eder.

Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden kendilerini uzak tutarlar.

Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 14 — Kamu görevlileri; görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamazlar, akraba, eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık veya kayırmacılık yapamazlar.

Kamu görevlileri, görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendilerinin veya başkalarının kitap, dergi, kaset, cd ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yaptıramaz; herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlayamazlar.

Kamu görevlileri, görevlerinin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak elde ettikleri resmi veya gizli nitelikteki bilgileri, kendilerine, yakınlarına veya üçüncü kişilere doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanamazlar, görevdeyken ve görevden ayrıldıktan sonra yetkili makamlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklayamazlar.

Kamu görevlileri, seçim kampanyalarında görev yaptığı kurumun kaynaklarını doğrudan veya dolaylı olarak kullanamaz ve kullandıramazlar.

<u>Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı</u>

Madde 15 — Kamu görevlisinin tarafsızlığını, performansını, kararını veya görevini yapmasını etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, ekonomik değeri olan ya da olmayan, doğrudan ya da dolaylı olarak kabul edilen her türlü eşya ve menfaat hediye kapsamındadır.

Kamu görevlilerinin hediye almaması, kamu görevlisine hediye verilmemesi ve görev sebebiyle çıkar sağlanmaması temel ilkedir.

Kamu görevlileri, yürüttükleri görevle ilgili bir iş, hizmet veya menfaat ilişkisi olan gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları veya üçüncü kişi veya kuruluşlar için doğrudan doğruya veya aracı eliyle herhangi bir hediye alamazlar ve menfaat sağlayamazlar.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kamu görevlileri, kamu kaynaklarını kullanarak hediye veremez, resmi gün, tören ve bayramlar dışında, hiçbir gerçek veya tüzel kişiye çelenk veya çiçek gönderemezler; görev ve hizmetle ilgisi olmayan kutlama, duyuru ve anma ilanları veremezler.

Uluslararası ilişkilerde nezaket ve protokol kuralları gereğince, yabancı kişi ve kuruluşlar tarafından verilen hediyelerden, 3628 sayılı Kanunun 3. maddesi hükümleri saklı kalmakla birlikte, söz konusu maddede belirtilen sınırın altında kalanlar da beyan edilir.

Aşağıda belirtilenler hediye alma yasağı kapsamı dışındadır:

a) Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar,

b) Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar,

c) Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler,

d) Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler,

e) Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri,

f) Finans kurumlarından piyasa koşullarına göre alınan krediler.

Aşağıda belirtilenler ise hediye alma yasağı kapsamındadır:

a) Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

b) Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,

c) Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,

d) Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler.

Bu Yönetmelik kapsamına giren en az genel müdür, eşiti ve üstü görevliler, bu maddenin 5 inci fıkrası ve 6 ncı fıkranın (a) bendinde sayılan hediyelere ilişkin bir önceki yılda aldıklarının listesini, herhangi bir uyarı beklemeksizin her yıl Ocak ayı sonuna kadar Kurula bildirirler.

Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı

Madde 16 — Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar.

Savurganlıktan kaçınma

Madde 17 — Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarının kullanımında israf ve savurganlıktan kaçınır; mesai süresini, kamu mallarını, kaynaklarını, işgücünü ve imkanlarını kullanırken etkin, verimli ve tutumlu davranırlar.

Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan

Madde 18 — Kamu görevlileri, görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak çalıştıkları kurumlarını bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimlerde bulunamazlar, aldatıcı ve gerçek dışı beyanat veremezler.

Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık

Madde 19 — Kamu görevlileri, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 4982 sayılı Bilgi Edinme

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

Üst yöneticiler, ilgili kanunların izin verdiği çerçevede, kurumlarının ihale süreçlerini, faaliyet ve denetim raporlarını uygun araçlarla kamuoyunun bilgisine sunarlar.

Kamu görevlileri, kamu hizmetleri ile ilgili temel kararların hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve bu kararların uygulanması aşamalarından birine, bir kaçına veya tamamına, aksine yasal bir hüküm olmadıkça, o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek olanların katkıda bulunmasını sağlamaya dikkat ederler.

<u>Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu</u>

Madde 20 — Kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları ve yükümlülükleri konusunda hesap verebilir ve kamusal değerlendirme ve denetime her zaman açık ve hazır olurlar.

Yönetici kamu görevlileri, kurumlarının amaç ve politikalarına uygun olmayan işlem veya eylemleri engellemek için görev ve yetkilerinin gerektirdiği önlemleri zamanında alırlar.

Yönetici kamu görevlileri, yetkisi içindeki personelin yolsuzluk yapmasını önlemek için gerekli tedbirleri alırlar. Bu tedbirler; yasal ve idari düzenlemeleri uygulamayı, eğitim ve bilgilendirme konusunda uygun çalışmalar yapmayı, personelinin karşı karşıya kaldığı mali ve diğer zorluklar konusunda dikkatli davranmayı ve kişisel davranışlarıyla personeline örnek olmayı kapsar.

Yönetici kamu görevlileri, personeline etik davranış ilkeleri konusunda uygun eğitimi sağlamak, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetlemek, geliriyle bağdaşmayan yaşantısını izlemek ve etik davranış konusunda rehberlik etmekle yükümlüdür.

<u>Eski kamu görevlileriyle ilişkiler</u>

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 21 — Kamu görevlileri, eski kamu görevlilerini kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı bir şekilde faydalandıramaz, onlara imtiyazlı muamelede bulunamaz.

Kamu görevlerinden ayrılan kişilere, ilgili kanunlardaki hükümler ve süreler saklı kalmak kaydıyla, daha önce görev yaptıkları kurum veya kuruluştan, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yüklenicilik, komisyonculuk, temsilcilik, bilirkişilik, aracılık veya benzeri görev ve iş verilemez.

Mal bildiriminde bulunma

Madde 22 — Kamu görevlileri, kendileriyle eşlerine ve velayeti altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmazları, alacak ve borçları hakkında, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca, yetkili makama mal bildiriminde bulunurlar.

Kurul, gerek gördüğü takdirde mal bildirimlerini inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla ilgili kişi ve kuruluşlar (bankalar ve özel finans kurumları dahil) talep edilen bilgileri, en geç otuz gün içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Etik Davranış İlkelerinin Uygulaması ve Etik Kültürün Yerleştirilmesi

Etik davranış ilkelerine uyma

Madde 23 — Kamu görevlileri, görevlerini yürütürken bu Yönetmelikte belirtilen etik davranış ilkelerine uymakla yükümlüdürler. Bu ilkeler, kamu görevlilerinin istihdamını düzenleyen mevzuat hükümlerinin bir parçasını oluşturur.

Bu Kanun kapsamındaki kamu görevlileri, bir ay içinde, Ek-1'de yer alan "Etik Sözleşme" belgesini imzalamakla yükümlüdürler. Bu belge, personelin özlük dosyasına konur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Kurum ve kuruluşların yetkili sicil amirleri, personelin sicil ve performansını, bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkelerine uygunluk açısından da değerlendirirler.

Personeli bilgilendirme

Madde 24 — Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen her düzeydeki personel, istihdama ilişkin koşulların bir parçası olarak etik davranış ilkeleri ve bu ilkelere ilişkin sorumlulukları hakkında bilgilendirilir.

Etik kültürün yerleştirilmesi ve eğitimi

Madde 25 — Kurul, etik kültürün yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda her türlü çalışmayı yapar, yaptırır, araştırma, yayın, anket, kamuoyu yoklaması, bilimsel toplantılar ve benzeri etkinlikler düzenler, kamu görevlileri için eğitim programları hazırlar, koordine eder, yürütür veya bu konularda bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mahalli idareler ve konusunda uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.

Etik davranış ilkelerinin, kamu görevlilerine uygulanan temel, hazırlayıcı ve hizmet içi eğitim programlarında yer alması, kurum ve kuruluş yöneticilerince sağlanır

Kurumsal etik ilkeleri

Madde 26 — Bu Yönetmelikle belirlenen etik davranış ilkeleri, kapsama dahil kurum ve kuruluşlarda uygulanır. Ayrıca, yürüttükleri hizmetin veya görevin niteliğine göre kurum ve kuruluşlar kendi kurumsal etik davranış ilkelerini düzenlemek üzere Kurulun inceleme ve onayına sunabilir.

Bilgi ve belge isteme yetkisi

Madde 27 — Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, Kurulun başvuru konusu ile ilgili olarak istediği bilgi ve belgeleri süresi içinde vermek zorundadırlar.

Kurul, bu Yönetmelik kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.

İnceleme ve araştırma yetkisi

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 28 — Kurul, etik davranış ilkelerine aykırı davranış ve uygulamalar hakkında, resen veya yapılacak başvurular üzerine, gerekli inceleme ve araştırmayı yapmaya yetkilidir. Kurul, etik ilkelere aykırı davranış ve uygulamalar hakkında yapacağı inceleme ve araştırmalara esas olmak üzere gerektiğinde yetkili makamlar kanalıyla kurum ve kuruluşlardan bilgi ve belge toplayabilir.

Kurul inceleme ve araştırmasını etik davranış ilkelerinin ihlal edilip edilmediği çerçevesinde yürütür. Kurul yapacağı inceleme ve araştırmayı, en geç üç ay içinde sonuçlandırır.

Kurul, ayrıca kurum ve kuruluşlarda etik davranış ilkelerinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda faaliyet, inceleme ve araştırma yapabilir.

Etik komisyonu

Madde 29 — Kurum ve kuruluşlarda, etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve yönlendirmede bulunmak ve etik uygulamaları değerlendirmek üzere kurum veya kuruluşun üst yöneticisi tarafından kurum içinden en az üç kişilik bir etik komisyonu oluşturulur.

Etik komisyonu üyelerinin ne kadar süreyle görev yapacağı ve diğer hususlar, kurum ve kuruluşun üst yöneticisince belirlenir. Etik komisyonu üyelerinin özgeçmiş ve iletişim bilgileri, üç ay içinde Kurul'a bildirilir. Etik komisyonu, Kurul ile işbirliği içinde çalışır.

Görüş bildirme

Madde 30 — Kurul, kurum ve kuruluşların, etik davranış ilkeleri konusunda uygulamada karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak görüş bildirmeye yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Başvuru ve Resen İnceleme Usul ve Esasları

Başvuru hakkı

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 31 — 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına İlişkin Kanunda belirlenen esaslara göre, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları ile Türkiye'de oturan yabancı gerçek kişiler başvuruda bulunabilirler. Herhangi bir nedenle Türkiye'de bulunup da başvuru nedeni sayılan etik ilkelerden birisine aykırı davranıldığına tanık olan yabancı, başvuru hakkı açısından Türkiye'de oturuyor kabul edilir. Başvuruda bulunabilmek için başvuranın menfaatinin etkilenmesi koşulu aranmaz.

Ancak, kamu görevlilerini karalama amacı güttüğü açıkça anlaşılan ve başvuranın kimliği tespit edilemeyen başvurular değerlendirmeye alınmaz.

Yargı organlarınca incelenmekte olan veya karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula veya yetkili disiplin kurullarına başvuru yapılamaz. İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği anlaşılan başvuruların işlemi durdurulur. Daha önce Kurulca incelenmiş şikayet konusu, yeni kanıtlar gösterilmedikçe bir daha şikayet konusu yapılamaz ve incelenemez.

Başvuru biçimleri

Madde 32 — Başvurular;

a) Yazılı dilekçe, b) Elektronik posta, c) Tutanağa geçirilen sözlü başvuru yolları ile yapılır.

Başvuru usulü

Madde 33 — Başvuru, gerçek kişiler tarafından adı, soyadı, oturma yeri veya iş adresi ile imzayı kapsayan dilekçelerle, en az genel müdür ve Kurulca genel müdür düzeyinde oldukları kabul edilen EK-2 listede bulunan unvanlarda bulunanlar için Kurul Başkanlığına, diğer görevliler için ise kurum yetkili disiplin kurullarına yöneltilmek üzere ilgili kurum amirliğine yapılır.

Dilekçede, etik ilkeye aykırı davranış iddiasına ilişkin bilgi ve belgeler açık ve ayrıntılı olarak belirtilir. Elde bulunan belgeler dilekçeye eklenir. Başvuru konusu aykırı davranış iddiası, kişi, zaman ve yer belirtilerek somut biçimde gösterilir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Başvuru dilekçelerinin daktilo ile yazılması veya bilgisayar çıktısı olması koşulu aranmaz. Dilekçelerin okunaklı ve anlaşılır olması yeterlidir. Başvurunun Kurul kayıtlarına geçtiği tarih, başvuru tarihidir. Başvuru dilekçeleri posta yoluyla da Kurula gönderilebilir. Bu durumda dilekçenin Kurul kayıtlarına geçtiği tarih süre başlangıcına esas alınır. Başvurunun tutanağa geçirilmek koşuluyla sözlü yapılması durumunda başvuranın imzası ve adresi de tutanağa alınır.

Elektronik ortamda yapılacak başvurular

Madde 34 — Başvurunun; gerçek kişiler tarafından elektronik posta yoluyla yapılması halinde, başvuru sahibinin adı ve soyadı, oturma yeri veya iş adresi belirtilir. Türkiye'de oturan yabancıların bu yolla yaptıkları başvurularda, pasaport numarası ve uyruğu gösterilir. Elektronik posta yolu ile yapılacak başvurularda, başvurunun Kurulun elektronik posta adresine ulaştığı tarih başvuru tarihidir.

Başvuruların kabulü ve işleme konulması

Madde 35 — Başvuru dilekçeleri kaydedilir ve başvuran hazır ise tarih ve sayı içeren alındı verilir. Kurum ve kuruluşların herhangi bir birimine yanlışlıkla ulaşan başvuru dilekçeleri işleme konulmadan ilgisine göre yetkili disiplin kuruluna veya Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başkanlığına gönderilir.

a) Kaydedilen başvuru en kısa zamanda Kurul Başkanı veya görevlendireceği üye tarafından bir raportöre verilir.

b) Raportör başvuruyu görev, konu ve kabul edilebilirlik yönlerinden inceleyerek bir ön rapor hazırlayıp Kurul Başkanına sunar.

c) Raportörün raporunda, başvuranın adı, soyadı, şikayet edilen kamu görevlisinin adı, soyadı, görevi, başvuru konusu, raportörün önerisi, adı, soyadı ile tarih ve imzası yer alır.

d) Rapor, Kurul Başkanı veya ilgili üye tarafından, gerekirse ilgili yerlerden gerekli ek bilgi ve belgeler de istenip eklenerek görüşülmek üzere Kurul gündemine alınır.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

e) Kurul raporu görüşerek gerekirse incelemeyi derinleştirmek suretiyle ilgili yerlerden gerekli bilgi ve belgelerin istenmesine karar verir. Başvurunun kabul edilebilir bulunması durumunda, şikâyet edilen kamu görevlisinin savunması alınır. Savunma süresi, istem yazısının kendisine bildirildiği tarihi izleyen günden itibaren 10 gündür. Sürenin son gününün resmi tatil gününe rastlaması durumunda, tatili izleyen çalışma günü sürenin son günü olarak kabul edilir.

f) Kendisinden bilgi istenen resmi ve özel kurum ve kuruluşlar istenen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

g) Kurul incelemesini en geç üç aylık süre içinde bitirerek üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir. Bu süre, başvurunun kayda alındığı tarihte başlar.

h) Kurul Üyelerine, incelemelerin gerektirdiği durumlarda iş bölümü çerçevesinde görev verilebilir.

ı) İsim ve imza bulunmayan başvuru dilekçeleri ile 33 ve 34 üncü maddelerde belirtilen unsurları içermeyen elektronik posta yolu ile gönderilmiş başvurular işleme konulmaz ve mümkünse durum başvuru sahibine bildirilir.

Gerçeğe aykırı beyanları içerdiği sonradan anlaşılan başvurular, bu durumun anlaşıldığı tarihte işlemden kaldırılır.

Elektronik posta yoluyla yapılan başvurularda, başvuru sahibi gerçek kişilerin verdiği T.C. kimlik numarası, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün internet sayfasından başvuru sahibi tarafından verilen kimliğin doğru olup olmadığının tespiti amacıyla gerektiğinde sorgulanır. Gerçeğe aykırı ad ve soyadı ile yapılan başvurular işleme konulmaz.

Elektronik ortamda veya yazılı olarak alınan başvuruların bilgi veya belge güvenliği kurum ve kuruluşlarda genel hükümlere göre sağlanır. Kurula gönderilen bilgi ve belgeler ile Kurul tarafından edinilen bilgilerin değerlendirme ve incelenmesinde gizlilik derecesi bulunanların korunmasında ve saklanmasında

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

gizlilik ilkesine uyulur. Kurul Başkanı ve Üyeleri ile sekretarya personeli, gizlilik ilkesinin gereklerine uymakla yükümlüdür. Bu yükümlülük Kurul Başkan ve Üyeleri ile diğer personelin görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam eder. İncelenmesi biten belgeler yerine geri gönderilir.

Resen inceleme

Madde 36 — Kurulun inceleme yetkisi içinde bulunan bir kamu görevlisinin etik ilkelere aykırı davrandığının çeşitli yollarla öğrenilmesi üzerine Kurul resen inceleme yetkisini kullanabilir.

a) Bu konuda Kurul Başkanınca görevlendirilecek bir üyenin veya raportörün gözetiminde gerekli bilgiler toplanarak hazırlanan rapor Başkana sunulur.

b) Başkan tarafından belirlenecek gündemde konu Kurulda görüşülerek gerekirse inceleme derinleştirilmek suretiyle gerekli bilgi ve belgeler getirtilir. İnceleme 35 inci maddede belirlenen usule göre tamamlanır, gerekli karar verilir.

Toplanma ve karar yeter sayısı ile kararlarda bulunacak hususlar

Madde 37 — Kurul, Başkan veya Başkanın özrü nedeniyle toplantıya katılamaması durumunda vekil olarak belirlediği Üyenin Başkanlığında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve aynı çoğunlukla karar verir.

Kararlarda, başvuranın adı, soyadı ile şikayet edilen kamu görevlisinin adı, soyadı, görevi, karar tarih ve sayısı ile kararın dayandığı belge ve bilgiler, savunma ve inceleme sonucu ile karara katılan Başkan ve Üyelerin ad ve imzaları, varsa azlık oyu, raportörün adı, soyadı yer alır.

İncelenmekte olan başvuru konusunun yargıya götürüldüğü anlaşılırsa inceleme bulunduğu aşamada durdurulur ve yargı kararı sonucuna göre değerlendirilir.

Disiplin kurullarında inceleme ve karar verme usulü

Madde 38 — 5176 sayılı Kanun ile bu Yönetmelik kapsamında bulunan ve Kurulun görev alanı dışındaki kamu

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

görevlilerinin etik ilkelere aykırı davrandığı yolunda disiplin kurullarına yapılan başvurular, yetkili disiplin kurullarınca bu Yönetmelikte düzenlenen etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları çerçevesinde incelenir.

Bu kurulların verdiği etik ilkeye aykırı davranışın varlığı veya yokluğu konusundaki kararlar ilgili kurum veya kuruluş yetkilisine, hakkında başvuru yapılan kamu görevlisine ve başvuru sahibine bildirilir. Disiplin kurullarının kararları kamu oyuna duyurulmaz.

<u>Kararlar üzerine yapılacak işlem</u>

Madde 39 — Kararlar Başkan ve Üyeler tarafından imzalanmakla kesinleşir. Kesinleşen karar Başbakanlık Makamına sunulur. Kararlara karşı idari yargı yolu açıktır.

Kurul, başvuruya konu işlem veya eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin etik davranış ilkelerine aykırı işlem ve eylemi olduğunu tespit etmesi halinde bu durumu Başbakanlık, Kurul kararı olarak Resmî Gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurur, ancak, Kurul kararlarının yargı tarafından iptali halinde Kurul, yargı kararını yerine getirir ve Resmî Gazete'de yayımlatır.

Etik ilkeye aykırı davranışın saptanamadığına ilişkin kararlar da Başbakanlık Makamına ve ilgililere yazılı olarak bildirilir. Bu kararlar kamuoyuna duyurulmaz. Kabul edilebilirliği bulunmayan başvurular hakkında verilen kararlar yalnızca başvuru sahibine iletilir.

Madde 40 — <u>Oluştuğu tarihi izleyen günden başlayarak</u> iki yıl içinde yapılmayan etik ilkelere aykırı davranışlar hakkındaki başvurular incelenmez.

Geçici Madde 1 — Bu Yönetmeliğin Resmî Gazete'de yayımı tarihinden önce gerçekleşen etik ilkelere aykırı davranışlar şikâyet ve ihbar konusu yapılamaz.

Geçici Madde 2 — Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde kapsam içindeki kamu görevlileri, 23 üncü maddede düzenlenen "etik sözleşme" belgesini imzalarlar ve bu belgeler personelin özlük dosyasına konulur.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Yürürlük

Madde 41 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 42 — Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

Yönetmelik madde 23 te belirtilmiş olan Etik Sözleşme

EK-1

Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi

Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;

*** Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,**

*** Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,**

*** Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,**

*** Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,**

*** Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,**

*** Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikayet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,

*** Kamu Görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.**

EK-2 Yönetmeliği eki

<u>Kamu görevlileri Etik Kurulunun Yetki Alanına Giren En Az Genel Müdür Eşiti ve Üstü Kamu Görevlileri İle ilgili Sıralama</u>

A) TBMM ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde
- Genel Sekreter
- Genel Sekreter Yardımcısı
- Devlet Denetleme Kurulu Üyeleri
B) 1 — Başbakanlık ve Bakanlıklarda
- Müsteşar
- Müsteşar Yardımcısı
- Genel Müdür
- Teftiş Kurulu Başkanı
- Kurul Başkanı (Ek göstergesi 6400 ve üzerinde olanlar)
- Valiler - Kaymakamlar - Büyükelçiler, Daimi Temsilciler - Başbakan Baş müşaviri
2 — Bağlı-İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlarda
- Müsteşar - YÖK Başkanı, Yürütme Kurulu Üyeleri, Genel Sekreteri ve ÖSYM Başkanı - Müsteşar Yardımcısı
-Genel Müdür - Teftiş Kurulu Başkanı ve Diğer Denetim Kurullarının Başkanları - Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri) - Başkan (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar) -

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Düzenleyici ve denetleyici Kurum ve Kurul Başkan ve Yardımcıları - Kurul Üyeler

- Kurum ve Kuruluş Başkan Yardımcıları (ek göstergesi 6400 ve üzeri olanlar) - Kamu İktisadi Teşekkülleri ve bağlı ortaklıklarının Genel Müdürü - Kamu İktisadi Teşekkülleri Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri

C) Mahalli İdarelerde

- Büyükşehir Belediye Başkanı- İl ve İlçe Belediye Başkanları- Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri ve Genel Sekreter Yardımcıları - Büyükşehir Belediyesi ve Bağlı Kuruluşları Genel Müdürü - Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı - İl Belediye ve İl Özel İdare Birlikleri ile bunların Üst Birlik Başkanları - Büyükşehir Belediye Şirketleri Genel Müdürleri, Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri - Büyükşehir sınırları içindeki Belediye Başkanları

D) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında

- Yönetim Kurulu Başkanı - Üst Birliklerde Başkan, Yönetim Kurulu Üyeleri ve Genel Sekreter

E) 5176 sayılı Kanun çerçevesinde; ilgili mevzuatında özlük hakları veya emeklilik yönünden müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür statüsünde olduğu belirtilenler, Kanun kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlardaki diğer yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile teşkilat yapısı ve yürüttükleri hizmetlerin niteliği dikkate alınarak Kurul tarafından en az genel müdür veya eşiti sayılan diğer Kamu Görevlileri.

c) 12 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı R.G de

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Yayımlanmış Sayıştay Denetçilerinin Mesleki Etik Kurallarına İlişkin Usul ve Esaslar ile İlgili Yönetmelik Hükümleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu Düzenlemenin amacı; Sayıştay denetçilerinin uyacakları mesleki etik kurallarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

Madde 2- Bu düzenleme,3.12.2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 31. Maddesinin 2 fıkrasının (ç) bendine dayanarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – Bu Düzenlemede geçen; a) Başkanlık: Sayıştay Başkanlığını, b) Görev: İnceleme, denetleme ve raporlama işlerini, c) Mesleki etik kuralları: Sayıştay denetçilerinin uyması gereken etik davranış kurallarını, ç) Sayıştay denetçisi: Uzman denetçi, başdenetçi, denetçi ve denetçi yardımcısını, d) Yakın: Sayıştay denetçisinin üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile görevin tarafsızlık ve dürüstlük içinde yapılmasını etkileyebilecek diğer kişileri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Mesleki Etik Kuralları

Mesleki etik kurallarına bağlılık

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 4 – Sayıştay denetçileri, mesleki etik kurallarının önemini kabul eder; bu kurallara her koşulda bağlı kalır. Bağımsızlık MADDE 5 – (1) Sayıştay denetçileri; a) Denetime tabi kamu idarelerinden ve diğer ilgili taraflardan bağımsız hareket eder. b) Bağımsızlıklarına zarar verebilecek veya böyle bir izlenim uyandırabilecek herhangi bir davranıştan ve ilişkiden uzak durur. c) Bağımsızlıklarını korumak için her türlü etkiden kaçınır.

Tarafsızlık ve nesnellik

Madde 6 – Sayıştay denetçileri; a) Görevlerini herhangi bir baskı, etkileme ve yönlendirme olmaksızın yerine getirir; tarafsızlığına zarar verebilecek veya çevresinde böyle bir algıya neden **olabilecek herhangi bir faaliyet veya ilişkinin içerisinde yer almaz; her türlü baskıya karşı tarafsızlığını muhafaza eder. b) Görevleriyle ilgili bilgi ve belgeleri değerlendirirken; adil, tarafsız ve objektif bir şekilde hareket eder; mesleğin gerektirdiği nesnellik ilkesine uyar. c) Görevleri ile ilgili görüş ve kanaatlerini gerekçeli olarak belirtir. ç) Raporlarını, hiç bir şüpheye yer bırakmayacak biçimde düzenler ve genel kabul görmüş uluslararası denetim standartlarına uygun olarak toplanmış kanıtlara dayandırır.**

Dürüstlük

Madde 7 – Sayıştay denetçileri; a) Görevlerini dürüstlük, doğruluk, dikkat ve sorumluluk duygusu içinde yürütür. b) Görevlerini yerine getirirken yetkilerini aşarak, kendilerini ve Sayıştayı bağlayıcı açıklama, taahhüt, vaat veya girişimde bulunmaz. c) Görevlerinin saygınlığını ve güvenilirliğini zedeleyen görüntü, tavır ve davranıştan kaçınır. ç) Görevleriyle ilgili kamu kaynaklarının kullanımında dürüstlüğü esas alır; kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmaz ve kullanılmasına sebep olmaz; bunların kullanımında savurganlıktan kaçınır. d)

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Görevlerinin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterir; kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınır.

Eşitlik

Madde 8 – Sayıştay denetçileri; a) Görevlerini yerine getirirken, kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket eder. b) Dil, din, ırk, cinsiyet, sosyal ve ekonomik durum, siyasi düşünce ve benzeri diğer sebeplere dayanan farklılıkları gözetmeksizin görevlerini yerine getirir. c) Görevleri sırasında ve görevleriyle ilişkili olarak herhangi bir kişiye, zümreye ya da kuruma karşı önyargılı hareket etmez yahut bunları kayırıcı veya dışlayıcı davranışlarda bulunmaz.

Çıkar çatışmasından kaçınma

Madde 9 – Sayıştay denetçileri; a) Görevleri sırasında ve görevleri ile ilişkili olarak yakınlarının ve kendi çıkarlarının söz konusu olabileceği her türlü durumdan kaçınır; bunlarla ilgili olarak denetim, inceleme ve raporlama işlerine katılmaz, görüş ve kanaat bildirmez. b) Görevlerini tarafsız ve nesnel şekilde icra etmesini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi görünen, kendisine, yakınlarına ve çevresine sağlanan her türlü menfaatin, mali ya da diğer imkânların ve benzeri çıkarların söz konusu olduğu, herhangi bir gerçek ya da potansiyel çıkar çatışmasından kaçınır. Çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu Başkanlığa bildirir. c) Son üç yıl içinde görev yaptıkları kurum, kuruluş ve bunların iştiraklerine yönelik inceleme, denetim ve raporlama işlerine katılmaz. ç) Görevlerini yürütürken, yetki ve nüfuzunu kullanarak hizmetin gerekli kıldığı koşullar dışında, kurumlardan ek hizmet veya imkân talep etmez; kamu mal ve hizmetleri ile insan kaynaklarını hizmet gerekleri dışında kullanmaz ve

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kullanılmasına sebep olmaz. d) Kendisine ve yakınlarına çıkar ve imtiyaz sağlamak amacıyla görev, unvan ve nüfuzunu kullanarak kamu görevlileri ve ilgili kişilere mevzuat dışında işlem yaptırmaz veya onları bu yolda işlem yapmaya zorlamaz. e) Bağımsızlıklarını ve dürüstlüklerini tehlikeye sokabilecek veya zedelemiş gibi algılanabilecek herhangi bir hediye veya ödülü reddeder ve muhtemel bir çıkar çatışmasını önler; tarafsızlığını, performansını, görevini yapmasını veya görüşünü etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan hiçbir hediyeyi kabul etmez. f) Görevleriyle ilgili olarak, gerçek veya tüzel kişilerden kendileri, yakınları ve diğer kişiler için doğrudan ya da aracı eliyle herhangi bir hediye almaz ve menfaat sağlamaz.

Yetkinlik ve mesleki özen

Madde 10 – Sayıştay denetçileri; a) Görevlerinin gerektirdiği mesleki bilgi ve becerisini sürekli geliştirmeye gayret eder. Görevlerini yaparken meslektaşları arasındaki ekip çalışmasına ve işbirliğine önem verir; kendisinden beklenen gerekli desteği sağlar. b) Denetimin planlanması, yürütülmesi, denetim raporunun hazırlanması safhalarında gerekli mesleki özen ve titizliği gösterir. c) Mesleki yeterliğin bir gereği olarak, görevleri ile ilgili mevzuatı, ulusal ve uluslararası gelişmeleri ve yayınları takip eder. ç) Yürürlükteki denetim standartlarını, politikalarını, prosedürlerini ve uygulamalarını bilir ve bunları uygular. Denetime tabi kamu idarelerinin faaliyetlerini yönlendiren yasal ve kurumsal prensip ve standartlar hakkında da yeterli bilgiye sahip olur.

Mesleki ve kurumsal bilinç

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 11- Sayıştay denetçileri, Sayıştay'ın amaç ve misyonuna uygun davranır; toplumun Sayıştay'a ve kendilerine duyduğu güveni sarsabilecek davranışlardan kaçınır.

Mesleğin menfaat temini için kullanılmaması

Madde 12 – Sayıştay denetçileri; a) Görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlayamaz ve aracılıkta bulunamaz, kendilerinin veya başkalarının kitap, dergi, CD ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yaptıramaz, herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlayamaz, akraba, eş, dost, hemşeri ve siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayrımcılık yapamaz. b) Görevlerinin ifası sırasında ya da bu görevlerin sonucu olarak elde ettikleri resmi veya gizli nitelikteki bilgileri, kendilerine, yakınlarına veya üçüncü kişilere doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanmaz. c) Denetime tabi kamu idareleri ile kamu görevlileri ve diğer ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar nezdinde aracılıkta bulunmaz. ç) Görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kurum ve kuruluşlardan seminer, konferans ve benzeri gelir getirici her hangi bir istekte bulunmaz.

Nezaket ve saygı

Madde 13 – Sayıştay denetçileri, onur kırıcı, küçük düşürücü ve keyfi davranışlar sergilemez; baskıcı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunmaz; birlikte görev yaptıkları ve görevleri ile ilgili diğer kişilere karşı nazik ve saygılı davranır.

Gizlilik ve mesleki sırların saklanması

Madde 14 – Sayıştay denetçileri, görevleri dolayısıyla elde ettikleri kamuya açık olmayan bilgileri, yetkili olmayan kişi ve kuruluşlara şahsi yorum, tavsiye veya başka suretlerle aktarmaz. Görevleri

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

dolayısıyla öğrendikleri sırlar ile ilgililere ve üçüncü kişilere ilişkin gizli kalması gereken bilgileri kanunen açıkça yetkili kılınan merciler dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklamaz; kendilerinin ya da başkalarının yararına veya üçüncü kişilerin zararına kullanmaz.

Yönetici konumunda bulunanların sorumluluğu

Madde 15 – Yönetici konumunda bulunanlar; a) Denetçiler arasında ayrım yapmaz, onlara karşı adil, dürüst ve güvenilir olur. b) Denetçilerin toplumsal ve ahlaki sorumluluklarını yerine getirmesine katkıda bulunur ve onları bu konuda özendirir. c) Mesleki yaşamını özel yaşamından ayrı düşünür ve karar alırken profesyonellik ilkesinden ayrılmamaya özen gösterir ve görev dağılımını hakkaniyet ilkelerine bağlı kalarak yapar. ç) Denetim planlamasını yaparken denetçilerin bağımsızlığı ve tarafsızlığının zedelenmemesi için gerekli rotasyonu sağlar. d) Mevzuat ve mesleki gereksinimler dışında, denetçiler arasında kıdem ve unvan ayrımcılığı yapmaz. e) Denetçilere yönelik özlük haklarını kısıtlayıcı, kariyerlerine zarar verici mesleki tacizde ve çalışma yaşamı kalitesini düşüren psikolojik tacizde (mobbing) bulunmaz ve bunun oluşmasını önleyici gerekli tedbirleri alır. f) Denetçilere mesleki etik kuralları konusunda uygun eğitimi sağlar, bu ilkelere uyulup uyulmadığını gözetler ve etik davranış konusunda rehberlik eder. g) Mesleki etik kurallarının, denetçilere uygulanan temel, hazırlayıcı ve hizmet içi eğitim programlarında yer almasını sağlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Mesleki etik kurallarına uyma

Madde 16 – (1) Sayıştay denetçileri, görevlerini yürütürken bu Düzenlemede belirtilen mesleki etik kurallarına uymakla yükümlüdür. (2) Denetçilerin mesleki etik kurallarına aykırı davrandığı iddiası hakkında 6085 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan Meslek Mensupları Yükseltme ve Disiplin Kurulu tarafından, bu Düzenlemede yer alan hükümler çerçevesinde gerekli inceleme yapılarak sonucu ilgililere yazılı olarak bildirilmek üzere Başkanlığa sunulur ve kararın bir sureti ilgilinin özlük dosyasına konulur. (3) Sicillerin verilmesinde bu Düzenlemede belirtilen mesleki etik kuralları da dikkate alınır. (4) Mesleki etik kuralları ile ilgili olarak bu Düzenlemede hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre işlem yapılır.

Başsavcı ve savcılar

Madde 17 – Başsavcı ve savcılar 6085 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki hüküm gereğince bu Düzenlemeye tabidir.

Başka kurumlarda görevlendirilenler

Madde 18 – (1) Kadroları Sayıştay'da kalarak başka kurumlarda görevlendirilen Sayıştay denetçileri, görevlendirildikleri kurumların etik kurallarının yanında bu Düzenlemede yer alan etik kurallara da uymakla yükümlüdür.

Yürürlük MADDE 19 – (1) Bu Düzenleme yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 20 – (1) Bu Düzenleme hükümlerini Sayıştay Başkanı yürütür.

d) 14.09.2010 tarihli ve 27600 sayılı RG Denetim Görevlilerinin Uyacakları Mesleki Etik Davranış İlkeleri Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 – Bu Yönetmeliğin amacı, 25/5/2004 tarihli ve 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan denetim görevlilerinin uyacakları meslekî etik davranış ilkelerini belirlemektir.

Bu Yönetmelik, 13/4/2005 tarihli ve 25785 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri ile birlikte uygulanır.

Dayanak

Madde 2– Bu Yönetmelik, 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü ve 7 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – Bu Yönetmelikte geçen;

a) Denetim faaliyeti: Her türlü denetim, teftiş, inceleme, araştırma, soruşturma v.b. işlevleri,

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

b) Denetim görevlisi: Denetim birimlerinde başkan ve başkan yardımcısı kadrolarında bulunanlar da dâhil olmak üzere denetim, teftiş, soruşturma, kontrol, ön inceleme, inceleme ve araştırma görevini yapmak üzere değişik ad ve unvanlar altında istihdam edilen veya görevlendirilenleri,

c) Denetlenen: Denetime tâbi kamu görevlileri, kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerini,

ç) Yakın: Denetim görevlisinin kan ve kayın hısımları ile denetim görevinin tarafsızlık ve dürüstlük içinde yapılmasını etkileyebilecek diğer kişileri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Denetim Görevlilerine İlişkin Etik Davranış İlkeleri

<u>Tarafsızlık ve nesnellik</u>

Madde 4 – Denetim görevlileri;

a) Görevlerini herhangi bir baskı, etkileme ve yönlendirme olmaksızın yerine getirir; tarafsızlığına zarar verecek veya çevresinde böyle bir izlenim uyandıracak herhangi bir faaliyet veya ilişkinin içerisinde yer almaz; her türlü baskıya karşı tarafsızlığını muhafaza eder; siyasî, idarî, ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerden kaçınır; tarafsızlığının etkilenmesi söz konusu olduğunda durumu yetkili makamlara bildirir.

b) Görevleriyle ilgili bilgi ve belgeleri toplarken, değerlendirirken, aktarırken ve sonuçlandırırken, önyargısız ve tarafsız şekilde hareket eder; kariyerinin gerektirdiği nesnellik ilkesine uyar.

c) Denetlenen birim ve taraflarca ileri sürülen bilgi, belge ve görüşleri alır; elde ettiği diğer bilgi ve belgelerle birlikte adil, tarafsız ve nesnel bir şekilde değerlendirir.

ç) Raporlarını; denetimin amacına uygun nitelikte, süresi içinde, somut, güvenilir ve geçerli kanıtlara dayalı olarak özlü, açık, tam ve kesin olarak düzenler.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

d) Raporlarında yer verdikleri önlem ve tavsiyeleri gerekçeli olarak belirtir.

ff) Denetimlerine tâbi kişi, kurum ve kuruluşlar nezdinde aracılıkta bulunamaz.

Eşitlik

Madde 5 – Denetim görevlileri;

a) Denetim faaliyetlerini yerine getirirken; yasa önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket eder.

b) Dil, din, ırk, cinsiyet, tâbiyet, sosyal sınıf, yaş, evlilik, engellilik, sosyal ve ekonomik durum, siyasi düşünce ve benzeri diğer sebeplere dayanan farklılıkları gözetmeksizin görevlerini yerine getirir.

a) Denetim faaliyetini yerine getirirken, herhangi bir kişiye, zümreye ya da kuruma karşı önyargılı hareket etmez yahut bunları kayırıcı veya dışlayıcı faaliyetlerde bulunamaz.

Dürüstlük

Madde 6 – Denetim görevlileri;

a) Çalışmalarını dürüstlük, doğruluk, dikkat ve sorumluluk duygusu içinde yürütür.

b) Yapılacak denetleme ve soruşturmalar konusunda başkalarına görevleri ile ilgili olarak herhangi bir vaat veya taahhütte bulunamaz.

c) Görevlerinin saygınlığını ve güvenilirliğini zedeleyen görüntü, tavır ve davranıştan kaçınır.

ç) Kendilerine verilen görevi kapsamı ve süresi içinde yerine getirir; suç teşkil eden diğer eylem ve işlemlere vâkıf olduğunda konuyu yetkili makamlara bildirir.

Gizlilik

Madde 7 – Denetim görevlileri;

a) Denetim faaliyetlerinin yürütülmesi ve raporlanması aşamalarında, denetledikleri konu ve kurumla ilgili gizliliğe uygun

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

hareket eder; kanaatlerini yetkili makamlar dışında kimseye açıklayamaz.

b) Görevleri dolayısıyla öğrendikleri devlet sırrı, ticarî sır ve özel hayatın gizliliği ile ilgili bilgileri, kanunların öngördüğü durumlar dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye veremez ve açıklayamaz.

b) Denetim faaliyetleri sırasında edindiği herkese açık olmayan bilgileri kendi yararına veya başkalarının yarar ve zararına kullanamaz.

<u>Çıkar çatışmasından kaçınma</u>

Madde 8 – Denetim görevlileri;

a) Görevleri sırasında ve görevleri ile ilişkili olarak kendi ve yakınlarının çıkarlarının söz konusu olabileceği her türlü durumdan kaçınır; bunlarla ilgili olarak denetim faaliyetlerine ve alınacak kararlara katılamaz, görüş bildiremez.

b) Son iki yıl içinde görev yaptıkları kurum, kuruluş ve bunların iştiraklerine yönelik denetim faaliyetlerine katılamaz.

c) Denetim faaliyetini yürütürken, yetki ve nüfuzunu kullanarak hizmetin gerekli kıldığı koşullar dışında, kurumlardan ek hizmet veya imkân talep etmez; kamu mal ve hizmetleri ile insan kaynaklarını hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramaz.

ç) Denetim faaliyetleri ile ilgili olarak görevini tarafsız ve nesnel bir şekilde yürütmesini engelleyecek potansiyel veya gerçek çıkar çatışması durumunu derhal kurum veya kuruluşuna bildirir ve konu ile ilgili görevden çekilme talebinde bulunur.

c) Görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendilerinin veya başkalarının kitap, dergi, kaset ve benzeri ürünlerinin satışını ve dağıtımını yaptıramaz; herhangi bir kurum, vakıf, dernek veya spor kulübüne yardım, bağış ve benzeri nitelikte menfaat sağlayamaz.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Madde 9 – Denetim görevlileri, onur kırıcı, küçük düşürücü ve keyfi davranışlar sergilemez; baskıcı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunmaz; birlikte görev yaptıkları ve denetledikleri kişilere karşı nazik ve saygılı davranır.

Yetkinlik ve meslekî özen

Madde 10 – Denetim görevlileri;

a) Görevin gerektirdiği bilgi, beceri ve deneyime sahip olur ve görevlerine azami özen ve dikkat gösterir.

b) Denetim faaliyetinin amacına uygun bir şekilde yerine getirilebilmesi için meslekî bilgi, beceri ve bireysel yeteneklerini sürekli geliştirmeye gayret eder.

c) Denetim hizmetlerini yürütürken meslektaşları arasında ekip çalışmasına ve işbirliğine önem verir ve kendisinden beklenen gerekli desteği sağlar.

ç) Denetledikleri kurum ve kuruluşların çalışma şartlarını, yerleşik mesai düzenini ve hizmet gereklerini olumsuz yönde etkileyen tutum ve davranışlardan kaçınır; kurum ve kuruluşların işleyiş düzenine, yönetim ve karar alma süreçlerine müdahale etmez.

d) Kurum ve kuruluşların yürüttüğü hizmetlerin hukuka ve etik ilkelere uygun olarak yerine getirilmesi, faaliyet ve işlemlerde hataların önlenmesi, kaynakların etkili, tutumlu ve verimli bir şekilde kullanılması amacına yönelik olarak rehberlik ve eğiticilik hizmetlerini de, görevinin bir parçası olarak görür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Uygulanmayacak hükümler

Madde 11 – Bu Yönetmelikte düzenlenen denetim görevlileriyle ilgili etik davranış ilkelerine aykırı nitelik taşıyan kapsam içindeki

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

kamu kurum ve kuruluşlarının yönetmeliklerinde yer alan hükümler uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 12 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13 – Bu Yönetmelik hükümlerini Başbakan yürütür.

F) ETİK İLKELER VE SONUÇ

Kuralların ve uygulamaya yönelik açıklamaların ardından etiğin felsefesi nedir diye düşündüğümüzde, çok güzel bir hediye paketini topluma sunuyorsunuz ve paket açılınca her şeyin değişeceğine inanıyorsunuz. Değişimin gerçekleşeceğine inanmak için öncelikle insanların olumsuz düşünce yapılarından kurtulması ve ahlaken toplumda birlikte yaşamanın kuralları olduğu bilincine erişmesi gerekmektedir.

İnsanların etik kültürü, inançları, tavır ve tutumlarını değiştirmek kolay değildir. Aynı konuların birçok kere açıklanmış olmasına rağmen tepkisizlikle karşılaşıldığı bir gerçektir. Temel bir etik kültürü yaratabilmek için aynı düzeyde kuralların özümsetilmesi programları doğru sonuç verip vermeyeceği henüz ispatlanmamıştır. Etik felsefenin özümsenmesi zamana bağlıdır. Zaman herkes için aynı uzunlukta değildir. Etik kuralların benimsenmesi bağlamında her bireyin farklı zamanlara gereksinimi vardır. Ayrıca kurallar ile çalımalar yapılmasında bireyler, etik kuralları uyguladığında ne olacağını ve karşısındaki kişi bakımından nasıl algılanacağını, problemlerin çözümünde ne gibi yararı olacağını, etik kuralları

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

uygulamanın getirisi ve götürüsünün ne olduğunu ve etik kurallar çerçevesindeki davranışları uygulamanın iyi ve doğru olup olmadığını sorgulayacaktır.

İnsanların toplum tarafından iyi ve olması gereken davranışlar olarak sunduğu ilkeleri benimseyebilmesi toplumsal teşkilatlanma sonucu elde edilen kültür ile mümkündür. Toplumda değişik grupların olması bu grupların her birinin farklı niteliklere sahip bulunması, genel etik kuralların yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır. Toplumda üst düzey diye tabir ettiğimiz gruplar ile kültür düzeyinin alt basamakta olduğu gruplarla çalışmak en zorudur. Oysa toplumda mütevazı olarak betimleyeceğimiz orta sınıftaki gruplar etik felsefenin ilkelerini daha kolay ve çabuk özümsemektedirler.

Etik ilkeler insanların iletişimini kolaylaştırdığı ve sorunların çözümlenebildiği bir davranış olarak faydalı niteliktir. Bireylerin bu sayede fayda sağladığı mutlu olduğu sorunların asgariye indiği bir yaşam içinde olacağı kesindir. Esasen insanların yaşamı belirli kurallar içinde olduğu takdirde düzenli olmaktadır. Sadece yasalara uymakla düzen sağlanmaz. Kurallara uymak temel davranış olarak özümsendiği takdirde toplumsal sözleşmeye riayet edilmiş olunur. Birey kendi benliğine karşı etik davranmakla gelişir ve aydınlanır. Etik bireyin kişisel gelişmesini sağladığı için toplumda aranan ve değerli nitelikleri olan kişi olarak yerini alır. Sosyal yaşamında ilişkileri saygı, sevgi ve uyum içinde gerçekleşir. Bu da bireyin davranışlarının toplum beklentileri ile uyum içinde olmasını sağlar.

Tekrar aileye dönensek, etik kuralların özümsenmesinde ve iletişim becerilerinin gerçekleşmesinde aileden gelen eğitim görgü

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

ve davranış modellerinin bireyin hayatındaki öneminin yadsınamayacağını belirtmek isteriz. Çocuk gelişimi açısından ailelere ve gerek okul öncesi eğitim ve gerekse ilk eğitim safhasındaki eğitimin ne derece önemli olduğu toplumun gelişmesinin una bağlı olduğunu tekrar tekrar açıklamak gerekmektedir.

Bir devletin etik konusundaki kurallarının özümsenebilmesi topluluğu oluşturan bireylerin yaşamlarının başladığı andan itibaren etkileşimleri ile ilgilidir. İnsanların yıllar boyu edinmiş oldukları nitelikler karakterlerinin oluşumuna yön veren etkenler olup bunlar, aile, çevre, örf, adet gibi insana yapışmış alışkanlıklardır. Bu alışkanlıkların etik davranış kuralları ile çelişmesi halinde bundan kurtulmanın zorluğu unutulmamalı ve devletin etik kuralların özümsenmesi yöntemlerini saptamada toplum psikolojisi ve sosyolojik değerler açısından inceleme yapmasının uygun olacağını belirtmek isteriz.

Zira bireylere kuralları göstererek uymakla yükümlü olacaklarının emir ve talimat olarak bildirilmesi etik ilkelerin iletişimde gereği gibi yerine getirilebileceği sonucunu doğurması mümkün değildir.

Eğitim alanında önemli bir konu da, kitle iletişiminde, basında, televizyonda, internette yapılan programların ve topluma iletilen bilgilerin aktarılmasında kullanılan usul ve yöntemlerin de etik davranışlara ve kurallara uygun olması zorunluluğudur. Toplum ile medya arasında sıkıntı olduğu açıktır. Medya eğitim açısından ülkede uygulanmak istenen düzene etik ilkeler ve davranışlar bakımından aykırı uygulamalara sahne olabilmektedir. Kitle iletişim ağının çok geniş bir ulaşım ağının

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

olması eğitim açısından birçok olumsuzlukları da birlikte getirmektedir. Eğitim çağındaki gençleri olumsuz etkileyecek pornografik içerikli fotoğraflar, etik açısından en önde gelen tehlike olup, devlet tarafından önlem alınması gereken bir alandır. Bir kısım önlemler alınsa da teknolojinin gelişmesine paralel olarak yeni sistemler yaratılarak devletin aldığı önlemler baypas edilebilmektedir.

Sorun toplumu oluşturan bireylerde etik şuurunun yerleştirilebilmesidir. Bunu da eğitim ile gerçekleştirmekten başka çıkar bir yol yoktur.

Sonuç, etik ilkelerin uygulanması toplumun eğitim sorunu olarak belirgindir. Eğitimin objektif, laik, demokratik bir sistem içinde gerçekleşmesi ile etik davranışlar yerleşebilir. Gelecek nesiller yasalar ile kabul edilmiş etik ilkeleri zorla ve zorunlu olduğu için değil, yaşamlarını kolaylaşması, sosyal iletişimin herkesi mutlu edecek ve düzeyli bir biçimde gerçekleşmesi için toplumun sürekliliği açısından özümseyerek ve kendi gelişmeleri bağlamında gerektiği için kabul ve uygular ise amaca ancak ulaşılabilir.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

KAYNAKLAR

Arat Necla : Etik ve Estetik Değerlermiş 2006

Avrupa Birliği : Yönerge, www.ab.gov.tr

Casserer Ernst : Devlet Efsanesi, İnsan Üstüne Deneme, Çeviren Prof. Dr. Necla Arat,İst. 2005.

Cengizhan Cahit : Etik Sistemleri, cahitcengiz.com.etik sistemleri

Cerrah İbrahim : Avrupa da Meslek Etiği Kuralları ve Türkiye'de Güvenlik Personelinde Mesleki Sosyalleşme, İst. 2008

Cevizci Ahmet : Etiğe Giriş, 2008

Council of Europe :CEPEJ (2018)24,Europeen Commission fod the Efficiency of Justice Mediation. Europeen Code of Conduct for Metdiation.

Feridun İbrahim : Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye, Polis akademisi Yayını 2010 Ank.

Gemalmaz M.Semih :Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Genel Teorisi,3.b. İst.2001

Goluvebe Maria- Konnins Volts : Council of Europe Platform on

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Ethics Transperency Integration in Education Vol. 4. Codes of Cunduct For Teachers in Europe a Background Study. www.ab

Gökalp Ziya :**Ziya Gökalp Diyor ki, İst. 1950.**

Gökberk Macit : **Aydınlanma Felsefesi Devrimler ve Atatürk,Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk, İst. 1986**

Göze Ayferi : **Liberal Marksist Faşist ve Sosyal Devlet istemleri, İst. 1980.**

Gülenç Kurtul :**Etik Kavramsal bir Değerlendirme, www.felsefeekibi.com/dergi5/ s5y2.htm .**

Frankena William : **Etik, 2007**

Hançerlioğlu Orhan : **Felsefe Sözlüğü2004 Ist.**

Honer S-Hunt T-OkholmD : **Felsefeye Çağrı (çeviri Hasan Ünder)2003 Ank.**

Ankara Üniversitesi : **https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/**

Karademir Fevzi : **Ahlak ve Etik Göstergelerinin Türkçedeki Sözlük Bilimsel Serüveni, Hikmet akademik Edebiyat Dergisi, yıl 4 sayı 9 Güz, 2018**

Kolluk Etik İlkeleri :**24.10.2007 tarihli kolluk etik ilkeleri https://www.gtb.gov.tr/data /5208d194487c8e14044289f7**

Korkut Mert : **Avrupa Birliği Etik Anlayışının Türk Kamu Yönetimine**

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

Yansımaları, Edirne 2010

Kuçuradi İonna :Etica-Etik-Ethique-Ethics, Türkiye Felsefe Kurumu yayını Ank. 2006

Kuçuradi İoanna : Etik 6.b, Ank.2015.

Moore Thomas : Utopia. İst 1972

Pieper Annemarie : Etiğe Giriş, 1999

Platon : Düşünceler, İst 1919

Serter Nur : Giydirilmiş İnsan Kimliği, İst. 1996

Sezen Yümni : İslam'ın Sosyolojik Yorumu, İst. 2004

Şeriati Ali: : Dinler Tarihi, İst. 2001 Çeviri.

TC. Milli Eğitim Bak. : Eğitim ve Öğretim Hizmeti ile ilgili Mesleki Etik Kuralları 2009,meb.gov.tr/meb 02032141, MTC Milli Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Müdürlüğü Etik Davranış İlkeleri,97202150 -730006 E -10705162

Türk Dil Kurumu : Sözlük

YÖK :Yök Kurumları Etik Davranış İlkeleri https://www,ankara.edu.tr/ Kurumsal

Yasal Mevzuat :gov.tr.

Bu ders notları sadece 2020-2021 Bahar Dönemi dersleri açısından kullanıma açılmış olup; içeriğinin tüm hakları saklıdır. Hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopyalanamaz ve izinsiz olarak kaynak gösterilemez.

.